Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania śródrocznych i rocznych ocen

klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych

KLASY IV - VI

JĘZYK POLSKI - KLASA IV

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

niedostateczny

- poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy czwartej uniemożliwia osiąganie celów polonistycznych
- uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności

dopuszczający

- poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy czwartej umożliwia osiąganie celów polonistycznych
- uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności

dostateczny

- poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy czwartej pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej
- uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej

dobry

- uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne

bardzo dobry

- uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach

celujący

- uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia.

WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE
DO UZYSKANIA ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH
Z OBOWIĄZKOWYCH I DODATKOWYCH ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na krótkich wypowiedziach innych osób
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)
- rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym niedługim tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej
- rozumie ogólny sens słuchanych utworów

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny
- wskazuje najważniejsze informacje w odpowiednich akapitach przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost
- rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozumie ogólny sens czytanych utworów
- stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- mówi o swoich reakcjach czytelniczych
- dostrzega zabiegi stylistyczne w utworach literackich, w tym funkcję obrazowania poetyckiego w liryce, z pomocą nauczyciela wskazuje epitet, porównanie, przenośnię, rymy
- wie, co tworzy rytm
- wskazuje wers, strofę, refren
- odróżnia fikcję od rzeczywistości
- odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych
- określa wybrane elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator)

- zna cechy baśni i legendy
- wyodrębnia komiks, film i spektakl spośród innych przekazów i tekstów kultury

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem
- formułuje pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- wyraża wprost swoje intencje
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie,
- stosuje zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
- za pomocą kilku zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę
- za pomocą kilku prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat
- stosuje wyrazy o znaczeniu dosłownym
- wygłasza tekst utworu z pamięci

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h
- dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- uzupełnia prosty schemat, tabelę
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego, dialogu, ramowego planu wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy wypowiedzi,
- zapisuje kilkuzdaniowe opowiadanie odtwórcze
- za pomocą kilku prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, zwierzęcia
- za pomocą kilku prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu
- stara się o estetykę zapisu wypowiedzi

Kształcenie językowe

- Stosuje wiedzę językową w zakresie:
- słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne oraz wyrazy pokrewne w rodzinę wyrazów)
- składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu, rozróżnia zdania pojedyncze, złożone i równoważnik zdania, wskazuje orzeczenie w zdaniu, zna wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające)

- fleksji (wskazuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu, przy pomocy nauczyciela określa formę odmiennych części mowy, odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych
- fonetyki (zna alfabet, dzieli wyrazy na litery, głoski i sylaby)

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha innych i uczestniczy w rozmowie, zadaje pytania, odpowiada
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi
- powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii
- rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi
- określa temat i główną myśl tekstu
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozpoznaje cechy życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu
- wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, encyklopedii, czasopisma, stron internetowych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- nazywa swoje reakcje czytelnicze
- nazywa zabiegi stylistyczne w utworach literackich (epitet, porównanie, przenośnia, rym), rozumie funkcję obrazowania poetyckiego w liryce
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz
- użytkowe
- odróżnia autora od osoby mówiącej w utworze
- określa i nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia

- wskazuje cechy baśni i legendy w utworze
- rozpoznaje elementy rytmu: wers, zwrotka, rym, refren
- zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, próba
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym)
- odczytuje morał baśni.

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzeń prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- formułuje pytania otwarte
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą
- stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- wskazuje wyrazy o znaczeniu dosłownym i metaforycznym
- składa życzenia, tworzy wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne
- recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)

PISANIE

- stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- dzieli wyrazy na głoski i litery, rozróżnia funkcję zmiękczającą i sylabotwórczą *i* w typowych przykładach
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym
- używa wypowiedzeń pojedynczych i złożonych
- w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- zapisuje pytania otwarte
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych

- samodzielnie zapisuje dialog
- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne
- tworzy ramowy plan wypowiedzi
- układa opowiadanie odtwórcze
- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu
- zapisuje prostą instrukcję, np. przepis kulinarny, zasady gry
- tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, zwierzęcia, obrazu,
- ilustracji, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni
- w liście prywatnym, dialogu, zaproszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny

Kształcenie językowe

- Stosuje wiedzę językową w zakresie:
- słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście, tworzy rodzinę wyrazów)
- składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone i równoważniki zdań, używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych)
- fleksji (określa formę gramatyczną czasowników, rzeczowników, przymiotników; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenie złożone; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym)
- fonetyki (wykorzystuje umiejętność dzielenia wyrazów na sylaby przy przenoszeniu wyrazów do następnej linijki)
- stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych, a zwłaszcza odtwarzanych utworów
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy samodzielną notatkę: rysuje plan, ilustracje do tekstu, formułuje pytania
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- rozumie funkcję akapitu
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych
- wybiera i wykorzystuje informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu

- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi oraz samodzielnie tłumaczy przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach
- rozumie funkcje części składowych wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas,
- miejsce, bohaterowie, zdarzenia
- identyfikuje baśń i legendę
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu
- rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście
- objaśnia znaczenia porównań i przenośni w tekście
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego, odróżnia film animowany i aktorski
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- odczytuje przesłanie utworu

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- przedstawia własne zdanie w rozmowie
- świadomie dobiera intonację zdaniową
- udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi
- uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami
- łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, czasownika gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów

- odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów, wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzeń

PISANIE

- stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji oraz potrafi je zastosować w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów)
- w kilkuzdaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji
- w wypowiedziach stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, czasownika
- w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- układa życzenia, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie
- stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń
- zapisuje dialog w opowiadaniu
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia

Kształcenie językowe

- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
- słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi)
- składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone oraz równoważniki; celowo używa różnych typów wypowiedzeń: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji)
- fleksji (używa odmiennych części mowy w poprawnych formach)
- fonetyki (stosuje wiadomości z zakresu podziału wyrazów na litery, głoski i sylaby w poprawnym ich zapisie)

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą ora

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów prozatorskich i poetyckich
- wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- nazywa intencje nadawcy komunikatu

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytywaniu znaczeń dosłownych i przenośnych
- odczytuje i wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce
- wskazuje i odczytuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach
- ma świadomość konstrukcji wypowiedzi i rozumie funkcje takich części składowych wypowiedzi, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera informacje wyrażone pośrednio w różnych źródłach, np. czasopismach, stronach internetowych; konfrontuje je z innymi źródłami

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim
- wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu do interpretacji utworu
- objaśnia funkcję epitetów, porównań i przenośni w tekście
- wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość; konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, stosuje się do reguł grzecznościowych
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego

- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy związane z omawianą tematyką
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasie przeszłym i przyszłym
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu
- wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji z uwzględnieniem akapitów
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy związane z omawianą tematyką
- komponuje i przekształca plan wypowiedzi
- pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu

Kształcenie językowe

- Sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
– słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej)
– składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzeń złożonych)
– fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasie przeszłym i przyszłym)
– fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów)

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- odczytuje i wyjaśnia przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytycznym, również teksty spoza listy lektur
- wykorzystuje treści zawarte w artykułach, instrukcjach, przepisach, tabelach, schematach i notatkach w tworzeniu własnych wypowiedzi
- odczytuje głośno utwory poetyckie i prozatorskie i je interpretuje

DOCIERANIE DO INFORMACJI- SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych).

niedostateczny

- poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy piątej uniemożliwia osiąganie celów polonistycznych
- uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności

dopuszczający

- poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy piątej umożliwia osiąganie celów polonistycznych
- uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności

dostateczny

- poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy piątej pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej
- uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej

dobry

- uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne

bardzo dobry

- uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach

celujący

- uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających

z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia

JĘZYK POLSKI - KLASA V

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na krótkich wypowiedziach innych osób, rozumie ogólny sens słuchanych utworów, rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, rozpoznaje proste intencje nadawcy
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny, zaproszenie
- wskazuje najważniejsze informacje w odpowiednich fragmentach przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost
- odczytuje informacje zamieszczone na przykład w słowniczku przy tekście, przy obrazie
- rozumie ogólny sens czytanych utworów
- czyta teksty płynnie, stara się czytać je poprawnie pod względem artykulacyjnym
- stara się poprawnie akcentować wyrazy
- samodzielnie lub z niewielką pomocą nauczyciela lub uczniów wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami
- rozpoznaje następujące formy wypowiedzi: życzenia, ogłoszenie, instrukcję, przepis
- wybiera najważniejsze informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wie, jakiego typu informacje znajdują się w słowniku ortograficznym, słowniku wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny
- potrafi sprawdzać pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym
- pod kierunkiem nauczyciela odszukuje wyrazy w słowniku wyrazów bliskoznacznych i sprawdza użycie związków w słowniku poprawnej polszczyzny

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- mówi o swoich reakcjach czytelniczych

- dostrzega zabiegi stylistyczne w utworach literackich, w tym funkcję obrazowania poetyckiego w liryce
- z pomocą nauczyciela wskazuje apostrofę, powtórzenia, zdrobnienia, obrazy poetyckie, uosobienie, ożywienie, wyraz dźwiękonaśladowczy
- zna pojęcia: autor, adresat i bohater wiersza
- odróżnia teksty użytkowe od literackich
- odróżnia utwory pisane wierszem i prozą
- krótko mówi o wybranych elementach świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: bohater, akcja, wątek, fabuła, wie, czym jest punkt kulminacyjny
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator)
- rozpoznaje na znanych z lekcji tekstach mit, bajkę, przypowieść i nowelę, podaje z pomocą nauczyciela ich główne cechy
- zna pojęcie morał, wyjaśnia go z pomocą nauczyciela
- zna pojęcia: wers, zwrotka, rym, refren, rytm
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury
- przypisuje podstawowe cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- z pomocą nauczyciela podejmuje próby odczytania sensu metaforycznego utworów

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem, stosuje się do podstawowych reguł grzecznościowych właściwych podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do typowej sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie
- formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym, stosuje wyrazy o znaczeniu dosłownym
- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- wyraża wprost swoje intencje
- w kilku zdaniach opisuje obraz, ilustrację, plakat oraz przedmiot, miejsce, postać, zwierzę itp.
- wygłasza tekst utworu z pamięci
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)
- stara się poprawnie wymawiać i akcentować wyrazy
- składa skonwencjonalizowane życzenia, tworzy w punktach krótką wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, dwukropek przy wyliczeniu, przecinek, myślnik w zapisie dialogu; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- poprawnie zapisuje głoski miękkie
- zna i próbuje stosować podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó–u, rz–ż, ch–h

- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni *nie* z rzeczownikami, przymiotnikami, przysłówkami, liczebnikami i czasownikami
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i stara się stosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- zna i próbuje stosować podstawowe zasady układu graficznego listu oficjalnego, wywiadu, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, zaproszenia, instrukcji, przepisu kulinarnego, dziennika, pamiętnika, notatki, streszczenia
- z pomocą nauczyciela zapisuje list oficjalny, wywiad, plan ramowy i szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, kartki z dziennika i pamiętnika, notatkę i streszczenie
- pisze krótkie opowiadanie odtwórcze i twórcze, dba o następstwo zdarzeń
- tworzy kilkuzdaniowy opis obrazu, rzeźby i plakatu
- stara się stosować akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- stara się, by wypowiedzi były czytelne
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logicznym, stara się, by były one poprawne pod względem językowym
- przepisuje cytat w cudzysłowie

III. Kształcenie językowe

Zna podstawową wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa (np. rozpoznaje zdrobnienia, potrafi dobrać parami wyrazy bliskoznaczne, stara się tworzyć poprawne związki wyrazowe)
- składni – konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu, rozróżnia zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, złożone i równoważnik zdania, wskazuje podmiot i orzeczenie w typowym zdaniu, zna wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające, neutralne i wykrzyknikowe, wskazuje w zdaniu wyrazy, które łączą się ze sobą, rozpoznaje określenia rzeczownika i czasownika
- fleksji – odmienia według wzoru lub z niewielką pomcą nauczyciela rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek, potrafi podać przykłady zaimków, wskazuje czasowniki w różnych czasach, trybach, rzeczowniki własne i pospolite, przymiotniki, przysłówki i zaimki w zdaniu, przy pomocy nauczyciela określa formę odmiennych części mowy, oddziela temat od końcówki w wyrazach znanych z lekcji, stopniuje przymiotniki i przysłówki, odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych,
- rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*), przyimek, partykułę i wykrzyknik
- fonetyki – zna alfabet, odróżnia głoskę od litery, z pomocą nauczyciela dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne, podaje przykłady głosek ustnych i nosowych, dzieli wyrazy znane z lekcji na głoski, dzieli wyrazy litery i sylaby, zna podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim, stara się je stosować

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha innych ze zrozumieniem, uczestniczy w rozmowie, zadaje pytania, odpowiada
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi, rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, formułuje pytania

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w omawianych w klasie tekstach literackich oraz sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia
- rozpoznaje dosłowne intencje nadawcy
- przytacza informacje z odpowiednich fragmentów przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost
- określa temat i główną myśl tekstu, zwłaszcza na poziomie dosłownym
- czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym
- poprawnie akcentuje i artykułuje większość wyrazów, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów
- w prostych tekstach oddziela fakty od opinii
- wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami
- rozpoznaje cechy życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym
- potrafi wybrać odpowiednie informacje ze słownika wyrazów bliskoznacznych, słownika poprawnej polszczyzny, encyklopedii, czasopisma, stron internetowych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- nazywa swoje reakcje czytelnicze
- nazywa zabiegi stylistyczne w utworach literackich: apostrofa, powtórzenia, zdrobnienie, uosobienie, ożywienie, podmiot liryczny, (także zbiorowy), wyraz dźwiękonaśladowczy, z niewielką pomocą nauczyciela odróżnia autora, adresata i bohatera wiersza
- dostrzega funkcję obrazowania poetyckiego w liryce
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) i użytkowe
- określa i nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: wątek, akcja, fabuła, punkt kulminacyjny
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego
- wskazuje cechy mitu, bajki, przypowieści i noweli w utworze
- samodzielnie cytuje morał bajki i sens przypowieści
- rozpoznaje elementy rytmu: wers, zwrotkę, rym, refren
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, odczytuje je na poziomie dosłownym
- zna pojęcia: *gra aktorska*, *reżyser*, *adaptacja*, *ekranizacja*, a także odmiany filmu

- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- opowiada, streszcza przeczytane teksty, odczytuje sens omawianych utworów na poziomie metaforycznym

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej, stosując się do reguł grzecznościowych; używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych
- w typowych sytuacjach dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzeń prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- formułuje pytania otwarte
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- wypowiada się w logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą, filmem itp.
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, zdaje relację z wydarzenia
- opisuje obraz, ilustrację, plakat oraz przedmiot, miejsce, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni; krótko, ale w sposób uporządkowany opisuje postać, zwierzę, przedmiot itp.
- recytuje utwory poetyckie, oddając jego ogólny nastrój i sens
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- składa życzenia, tworzy krótką wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- wskazuje wyrazy o znaczeniu dosłownym i metaforycznym
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, z reguły stosuje poprawne związki wyrazowe
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, najczęściej stosuje podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące używania przecinka (np. przecinek przy wymienianiu) i dwukropka, myślnika w zapisie dialogu; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i najczęściej stosuje podstawowe zasady dotyczące pisowni ó–u, rz–ż, ch–h, pisowni *nie* z rzeczownikami, przymiotnikami, przysłówkami, liczebnikami i czasownikami, cząstki *-by* z czasownikami
- potrafi wymienić najważniejsze wyjątki od poznanych reguł ortograficznych
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- zna i stosuje podstawowe zasady układu graficznego listu oficjalnego, wywiadu, ramowego
  i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, zaproszenia, instrukcji, przepisu kulinarnego, dziennika, pamiętnika notatki, streszczenia
- zapisuje, uzwględniając większość niezbędnych elementów, krótki list oficjalny,

kilkuzdaniowy wywiad, plan ramowy i (z pomocą nauczyciela) szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, kartkę z dziennika i pamiętnika, notatkę (np. w tabeli) i proste krótkie streszczenie
- układa opowiadanie odtwórcze i twórcze, zachowując właściwą kolejność zdarzeń, wprowadza podstawowe elementy opisu świata przedstawionego
- tworzy na ogół poprawny opis obrazu, rzeźby i plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni
- stosuje co najmniej trzy akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- na ogół zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym
- używa wypowiedzeń pojedynczych i złożonych
- w zależności od adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- stara się dostrzegać błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawiać
- wyszukuje cytaty i zapisuje je w cudzysłowie

III. Kształcenie językowe

W typowych sytuacjach stosuje wiedzę językową w zakresie:
- słownictwa – wykorzystuje zdrobnienia, wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście, tworzy poprawne związki wyrazowe
- składni – rozpoznaje i konstruuje zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone i równoważniki zdań, używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; neutralnych, wskazuje podmiot i orzeczenie, łączy w związki wyrazowe wyrazy w zdaniu, rozpoznaje określenia rzeczownika i czasownika, konstruuje wykres zdania pojedynczego
- fleksji – rozpoznaje i odmienia typowe rzeczowniki (własne, pospolite), czasowniki, przymiotniki, liczebniki, zaimki, określa formę gramatyczną czasowników w różnych czasach, trybach, rozpoznaje na typowych przykładach typy liczebników, podaje przykłady zaimków i wyjaśnia ich funkcję, oddziela temat od końcówki w typowych wyrazach odmiennych, stopniuje przymiotniki i przysłówki, używa przyimków do określenia relacji czasowych i przestrzennych; poprawnie zapisuje czasowniki z cząstką *-by*, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*), stosuje wykrzykniki i partykuły, rozpoznaje zaimki w tekście)
- fonetyki – zna alfabet, wyjaśnia różnicę między głoską a literą, dzieli wyrazy na głoski, litery i sylaby, dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe, potrafi je nazywać, wykorzystuje wiedzę na temat rozbieżności między mową a pismem do poprawnego zapisywania wyrazów, zna i stosuje podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim, stara się je stosować

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych, a zwłaszcza odtwarzanych utworów
- wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy notatkę w formie tabeli, schematu, punktów, kilkuzdaniowej wypowiedzi, rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy samodzielną notatkę: pisze plan, formułuje pytania
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- krótko charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich oraz identyfikuje nadawcę i odbiorcę w sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia
- rozpoznaje dosłowne i symboliczne intencje nadawcy
- przytacza informacje zawarte w tekście, wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakt od opinii
- omawia temat i główną myśl na poziomie dosłownym, formułuje ogólne wnioski, próbuje omówić je na poziomie przenośnym
- czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, stara się interpretować je głosowo
- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji, akcentowania i intonacji
- wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie i rozumie ich funkcję, posługuje się akapitami
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach oficjalnych, dziennikach, pamiętnikach, relacjach
- wybiera i wykorzystuje informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi oraz samodzielnie tłumaczy przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- w razie potrzeby sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym
- wybiera informacje z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych
- samodzielnie korzysta ze słowników wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- nazywa i uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- odnajduje w omawianych tekstach apostrofy, powtórzenia, zdrobnienia, uosobienia, ożywienia, obrazy poetyckie, wyrazy dźwiękonaśladowcze i objaśnia ich znaczenie
- rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza
- wskazuje obrazy poetyckie w liryce i rozumie ich funkcję

- wskazuje cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: narrator, akcja, fabuła, wątek, punkt kulminacyjny
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego
- identyfikuje mit, przypowieść, bajkę, nowelę i wskazuje ich cechy
- przytacza i parafrazuje morał bajki, odczytuje przesłanie utworu, np. przypowieści
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, refrenu
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, omawia je na poziomie dosłownym i probuje je zinterpretować
- używa pojęć: *gra aktorska*, *reżyser*, *adaptacja*, *ekranizacja*, *kadr*, *ujęcie*, a także zna odmiany filmu, wyodrębnia elementy dzieła filmowego, odróżnia różne gatunki filmowe
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- odczytuje sens analizowanych utworów na poziomie semantycznym (dosłownym), a z niewielką pomocą nauczyciela – na poziomie przenośnym
- wskazuje neologizmy w tekście

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- przedstawia własne, logiczne zdanie w rozmowie, stosując się do reguł grzecznościowych; używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie w typowych sytuacjach dobiera różne rodzaje wypowiedzeń prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, świadomie dobiera intonację zdaniową
- udziela odpowiedzi w formie krótkiej, sensownej wypowiedzi
- łączy za pomocą odpowiednich spójników i przyimków współrzędne i podrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, przysłówka, liczebnika i czasownika
- gromadzi wyrazy określające i nazywające na przykład cechy wyglądu i charakteru
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe
- aktywnie uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami
- w sposób logiczny i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, przedmot, obraz, ilustrację, plakat, stosując właściwe tematowi słownictwo oraz słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć
- wygłasza z pamięci teksty poetyckie, posługując się pauzą, barwą głosu
- świadomie posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzeń
- składa życzenia, tworzy wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry

- odróżnia znaczenia dosłowne wyrazów od metaforycznych i objaśnia znaczenia metaforyczne
- dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne oraz poprawne związki wyrazowe

PISANIE

- bezbłędnie stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, stosuje w większości typowych sytuacji w swoich pracach podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące przecinka (np. przecinek przy wymienianiu oraz przed wybranymi zaimkami), dwukropka, myślnika; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó–u, rz–ż, ch–h, *nie* z różnymi częściami mowy, *-by* z czasownikami i interpunkcji oraz potrafi je zastosować w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę
  o wyrazach neutralnych i zdrobnieniach)
- zna i stosuje wyjątki od poznanych reguł ortograficznych
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i stosuje odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- zna i stosuje zasady układu graficznego listu oficjalnego, wywiadu, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, ogłoszenia, zaproszenia, instrukcji, przepisu kulinarnego, dziennika, pamiętnika, notatki, streszczenia
- zapisuje, uwzględniając wszystkie niezbędne elementy, list oficjalny, wywiad, plan ramowy i szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, kartkę z dziennika i pamiętnika, notatkę (w różnych formach) i streszczenie
- układa spójne, uporządkowane pod względem chronologicznym poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, stara się, aby były one wierne utworowi / pomysłowe, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki, przyimki i wyrażenia przyimkowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń, wprowadza dialog, a także elementy innych form wypowiedzi, np. opis
- stosuje akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- w sposób uporządkowany opisuje obraz, ilustrację, plakat, rzeźbę, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć
- zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników i przyimków współrzędne i podrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji
- w wypowiedziach stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, liczebnika i czasownika we wszystkich trybach
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy na przykład charakteru na podstawie zachowań i postaw
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia
- sprawnie wyszukuje cytaty, zapisuje je w cudzysłowie i wprowadza do swojego tekstu

III. Kształcenie językowe

Umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – wzbogaca tworzony tekst na przykład zdrobnieniami, wyrazami bliskoznacznymi, przeciwstawnymi, związkami frazeologicznymi
- składni – rozpoznaje i stosuje różnorodne typy zdań: pojedynczych i złożonych oraz równoważniki; celowo używa różnych typów wypowiedzeń: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, neutralnych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; wskazuje podmiot i orzeczenie, buduje spójne zdania pojedyncze, w których poprawnie łączy w związki wszystkie wyrazy; wzbogaca zdania, dodając przydawki, dopełnienia i okoliczniki; poprawnie rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, tworząc wykres zdania pojedynczego, stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji
- fleksji – rozpoznaje i poprawnie odmienia typowe rzeczowniki (własne, pospolite, konkretne, abstrakcyjne), czasowniki, przymiotniki, liczebniki, zaimki i określa ich formę, rozpoznaje czasy i typy liczebników, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*), wskazuje zaimki w tekście, podaje ich przykłady, wyjaśnia ich funkcję i stosuje je w celu uniknięcia powtórzeń, poprawnie używa krótszych i dłuższych form zaimków, używa odmiennych części mowy w poprawnych formach
- fonetyki – stosuje wiadomości z zakresu podziału wyrazów na litery, głoski i sylaby, a także różnic między pisownią i wymową w poprawnym ich zapisie, bezbłędnie dzieli głoski na ustne, nosowe, twarde, miękkie, dźwięczne, bezdźwięczne, dzieli na głoski wyrazy ze spółgłoskami miękkimi, zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów w języku polskim

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi
- samodzielnie i krytycznie wybiera różnorodne informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy notatkę w formie dostosowanej do potrzeb (np. plan, tabela, schemat, kilkuzdaniowa wypowiedź), rozpoznaje nastrój i nazywa intencje nadawcy komunikatu
- odczytuje i omawia przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich
- wyraża spójne zdanie na temat wysłuchanego komunikatu

CZYTANIE

- charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich oraz identyfikuje nadawcę i odbiorcę w sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia
- wyjaśnia dosłowne i symboliczne intencje nadawcy
- przytacza i wyjaśnia informacje w tekście, wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi na przykład opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakty od opinii i wykorzystuje je w odczytywaniu znaczeń dosłownych i przenośnych, dokonuje selekcji materiału na podstawie faktów i opinii zawartych w tekście
- szczegółowo omawia temat i główną myśl tekstu na poziomie dosłownym i przenośnym

- czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, interpretuje je głosowo, zwracając uwagę na przykład na wyrażane emocje i interpunkcję
- głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu; poprawnie akcentuje wyrazy, również te, które w języku polskim akcentuje się nietypowo
- ma świadomość konstrukcji wypowiedzi, rozumie funkcje takich części składowych wypowiedzi, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- świadomie posługuje się akapitami w celu oddzielania od siebie poszczególnych zagadnień
- płynnie oddziela fakty od opinii w dłuższych tekstach
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach oficjalnych, dziennikach i pamiętnikach
- odczytuje i twórczo wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce
- wskazuje i odczytuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- systematycznie korzysta ze słownika ortograficznego
- wybiera informacje wyrażone pośrednio w różnych źródłach, np. czasopismach, stronach internetowych; konfrontuje je z innymi źródłami
- świadomie używa słowników wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny w celu wzbogacenia warstwy językowej tekstu

ALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- swobodnie opowiada o swoich reakcjach czytelniczych, nazywa je, uzasadnia; ocenia i opisuje utwór
- konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami
- odnajduje w utworze poetyckim apostrofy, powtórzenia, zdrobnienia, uosobienia, ożywienia, obrazy poetyckie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, objaśnia ich funkcję i znaczenie przenośne
- rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza, nie utożsamiając ich ze sobą; wykorzystuje wiedzę na temat podmiotu lirycznego, adresata i bohatera wiersza do interpretacji utworu
- szczegółowo omawia obrazy poetyckie w wierszu i ich funkcję w utworze
- szczegółowo omawia cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim
- identyfikuje mit, bajkę, przypowieść i nowelę, szczegółowo omawia ich cechy
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora trzecioosobowego
  i dostrzega różnice między narracją pierwszo- i trzecioosobową
- objaśnia morał bajki na poziomie metaforycznym, samodzielnie odczytuje przesłanie utworu,
  np. przypowieści
- rozumie funkcję: wersu, zwrotki, rymu, refrenu w ukształtowaniu brzmieniowej warstwy tekstu
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, interpretuje je na poziomie dosłownym i przenośnym

- funkcjonalnie używa w swoich wypowiedziach pojęć z zakresu filmu i radia, m.in. *gra aktorska*, *reżyser*, *scenariusz*, *adaptacja* (*filmowa*, *muzyczna*, *radiowa* itd.), *ekranizacja*, *kadr*, *ujęcie*, *słuchowisko*; wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych słuchowiska i różne gatunki filmowe
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do różnych wartości, konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami i doświadczeniami innych bohaterów literackich
- samodzielnie odczytuje sens utworów na poziomie dosłownym i przenośnym
- rozumie pojęcie *neologizm*, wskazuje neologizmy w tekście, rozumie zasady ich tworzenia

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, stosuje się do reguł grzecznościowych, świadomie używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnorodnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzeń prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym, świadomie dobiera intonację zdaniową,
- poprawnie stosuje formy czasownika w różnych trybach, w zależności od kontekstu i adresata wypowiedzi
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje poprawny język, bogate słownictwo oraz frazeologizmy związane z omawianą tematyką
- w sposób przemyślany i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując bogate i właściwe tematowi słownictwo oraz słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści wygłaszanych
  z pamięci lub recytowanych utworów
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- swobodnie dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne oraz poprawne związki wyrazowe
- świadomie wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów (również akcentowanych nietypowo)
  i intonowania wypowiedzeń
- składa pomysłowe życzenia, tworzy precyzyjną wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- bezbłędnie stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki

interpunkcyjne na jego końcu, systematycznie stosuje poznane reguły interpunkcyjne, stosuje w swoich pracach dwukropek, myślnik, wielokropek, średnik; dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu

- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji z uwzględnieniem akapitów; płynnie stosuje poznane reguły ortograficzne, zna i stosuje wyjątki od nich
- bezbłędnie odróżnia nazwy własne od pospolitych i bezbłędnie stosuje zasady dotyczące pisowni wielką literą
- pisze bezbłędnie pod względem kompozycyjnym i treściowym list oficjalny, wywiad, ramowy
  i szczegółowy plan wypowiedzi, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, dziennik, pamiętnik, notatkę biograficzną, streszczenie
- zapisuje, uwzględniając wszystkie niezbędne elementy, list oficjalny, wywiad, plan ramowy i szczegółowy, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, kartkę z dziennika i pamiętnika, notatkę biograficzną (w różnych formach) i streszczenie, dba o ciekawą formę swojego tekstu i/lub rzetelność zawartych w nim danych
- układa szczegółowe/pomysłowe, wyczerpujące, poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, list z perspektywy bohatera, list oficjalny, dziennik i pamiętnik, streszcza przeczytane utwory literackie, zachowując porządek chronologiczny i uwzględniając hierarchię wydarzeń
- świadomie wprowadza dialog do opowiadania jako element rozbudowanej kompozycji, wprowadza inne formy wypowiedzi, np. opisu, charakterystyki bezpośredniej, świadomie stara się różnicować język bohaterów i narratora
- w wypowiedziach pisemnych konsekwentnie stosuje akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi, dba, aby zapis jego wypowiedzi ułatwiał odbiorcy jej czytanie
- tworzy szczegółowy, dobrze skomponowany opis obrazu, rzeźby i plakatu, stosując właściwe danej dziedzinie szuki nazewnictwo i słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje bogate słownictwo, frazeologizmy związane z omawianą tematyką; jego język jest poprawny
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, stylistycznym i treściowym
- sprawnie wyszukuje cytaty, zapisuje je w cudzysłowie, szczególnie dba o całkowicie wierny zapis cytatu, potrafi płynnie wprowadzić cytat do własnego tekstu

III. Kształcenie językowe

Sprawnie stosuje i wykorzystuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, samodzielnie dobiera zdrobnienia, wyrazy bliskoznaczne, przeciwstawne i frazeologizmy, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej
- składni – swobodnie rozpoznaje różne typy zdań pojedynczych (pytające, oznajmujące, rozkazujące, neutralne, wykrzyknikowe, nierozwinięte, rozwinięte), zdania złożone, równoważniki zdań, wskazuje podmiot i orzeczenie, tworzy ciekawe pod względem

składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, wzbogaca zdania, dodając przydawki, dopełnienia i okoliczniki, dba o poprawne łączenie wyrazów w związki i interpunkcję wypowiedzeń złożonych)

- fleksji – rozpoznaje i stosuje w wypowiedziach w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, bezbłędnie określa formę odmiennych części mowy, w tym poprawnie rozpoznaje i odmienia rzeczowniki (własne, pospolite, konkretne, abstrakcyjne), stosuje formy różnych czasów i trybów czasownika, typy liczebnika, zaimki, rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*), zastępuje rzeczowniki, przymiotniki, przysłówki i liczebniki odpowiednimi zaimkami, poprawnie stosuje krótsze i dłuższe formy zaimków, wykorzystuje wiedzę o obocznościach w odmianie wyrazów do pisowni poprawnej pod względem ortograficznym
- fonetyki – biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów, stosuje w praktyce wszystkie poznane zasady akcentowania wyrazów

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- odczytuje i wyjaśnia przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- samodzielnie czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytycznym, również teksty spoza listy lektur
- wykorzystuje treści zawarte w artykułach, instrukcjach, przepisach, tabelach, schematach i notatkach biograficznych w tworzeniu własnych, samodzielnych wypowiedzi
- odczytuje głośno i wygłasza z pamięci utwory poetyckie i prozatorskie oraz je interpretuje

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera i twórczo wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym
- szuka inspiracji do wzbogacenia swoich tekstów w słownikach wyrazów bliskoznacznych i poprawnej polszczyzny
- dba o czystość i poprawność swojej wypowiedzi, korzystając z różnych źródeł: słowników, poradników, audycji radiowych i programów telewizyjnych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych

utworach epickich
- wskazuje elementy mitu, bajki, przypowieści w innych tekstach kultury
- dostrzega różnice między celem programów informacyjnych, rozrywkowych, reklam
- odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania
- podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury/dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie piątej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur
- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych

PISANIE

- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym twórczym ujęciem tematu, poprawną konstrukcją oraz właściwym doborem środków językowych
- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi

III. Kształcenie językowe

- świadomie stosuje i twórczo wykorzystuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki

JĘZYK POLSKI - KLASA VI

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na krótkich i dłuższych wypowiedziach innych osób, rozumie ogólny sens słuchanych utworów, polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, rozpoznaje proste intencje nadawcy
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)
- powtarza ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, prostego tekstu poetyckiego, fabuły usłyszanej historii

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich i użytkowych
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, zachętę, odmowę, przeprosiny, zaproszenie
- wskazuje najważniejsze informacje w odpowiednich fragmentach przeczytanego tekstu, zwłaszcza w jego dosłownej warstwie i wyrażone wprost
- rozumie ogólny sens czytanych utworów
- czyta teksty płynnie, stara się czytać je poprawnie pod względem artykulacyjnym
- stara się poprawnie akcentować wyrazy
- samodzielnie lub z niewielką pomocą wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- rozpoznaje życzenia, ogłoszenie, instrukcję, przepis, list, dedykację
- wybiera njważniejsze informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu, potrafi odszukać i poprawnie przepisać cytat na zadany temat

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- potrafi sprawdzić pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym, korzystać ze słownika języka polskiego, słownika wyrazów obcych
- potrafi odszukać wyrazy w słowniku wyrazów bliskoznacznych, umie z pomocą nauczyciela sprawdzić użycie związków w słowniku poprawnej polszczyzny
- potrafi znaleźć prostą informację w internecie, stara się wyszukiwać wiarygodne informacje
- z pomocą bibliotekarza korzysta z zasobów bibliotecznych, w tym ze słowników specjalnych, np. terminów literackich

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- krótko mówi o swoich reakcjach czytelniczych i temacie utworu
- dostrzega zabiegi stylistyczne w znanych mu z lekcji utworach literackich, w tym funkcję obrazowania poetyckiego w liryce; z pomocą nauczyciela wskazuje w znanych mu z lekcji utworach typowe przykłady następujących środków poetyckich: epitet, porównanie, przenośnia, uosobienie, ożywienie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, apostrofa, powtórzenie, zdrobnienie, zgrubienie, anafora, pytanie reoryczne, i podaje ich przykłady
- zna i wyjaśnia pojęcia *podmiot liryczny*, *autor*, *adresat wiersza* i *bohater wiersza*
- odróżnia teksty użytkowe od literackich, z pomocą nauczyciela rozpoznaje tekst publicystyczny, informacyjny, reklamowy
- odróżnia utwory pisane wierszem i prozą, stosuje terminy *wiersz*, *proza*
- krótko i na ogół trafnie określa wybrane elementy świata przedstawionego w utworze epickim omówionym na lekcji, takie jak: czas i miejsce wydarzeń, akcja, wątek główny, fabuła, wydarzenia, bohater (pozytywny – negatywny), z pomocą nauczyciela

określa wątki poboczne utworu i punkt kulminacyjny
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator)
- odróżnia dialog od monologu
- rozpoznaje na znanych z lekcji tekstach mit, bajkę, hymn, legendę, przypowieść i nowelę, dziennik, pamiętnik, powieść, podaje ich główne cechy, nazywa rodzaj omówionej na lekcji powieści (obyczajowej, fantasy, fantastycznonaukowej, historycznej, przygodowej)
- zna pojęcie *morał*, wyjaśnia go z pomocą nauczyciela
- zna pojęcia: *wers*, *zwrotka*, *rym*, *refren*, *liczba sylab w wersie*, wskazuje je w wierszach znanych z lekcji
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie, film, program telewizyjny (np. informacyjny, rozrywkowy) spośród innych przekazów i tekstów kultury, operuje podstawowym słownictwem związanym z teatrem (np. akt, kurtyna, gra aktorska, publiczność, rekwizyt, rola, dekoracja, efekty specjalne), dostrzega różnice fabularne między tekstem literackim a jego adaptacją
- odczytuje treść komiksu
- wymienia tytuły filmów, seriali, spektakli, programów radiowych i telewizyjnych, wysłuchane koncerty, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży
- przypisuje podstawowe cechy bohaterom, krótko opowiada o ich doświadczeniach oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, koleżeńskość – egoizm, pracowitość – lenistwo
- rozumie pojęcie fikcji literackiej, potrafi (z reguły poprawnie) odszukać w utworze poznanym na lekcji elementy prawdziwe, prawdopodobne (realistyczne) i fantastyczne
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym), a z pomocą nauczyciela na poziomie symbolicznym

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem, stosuje się do podstawowych reguł grzecznościowych obowiązujących podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie; stara się stosować język adekwatny do różnych sytuacji, odróżnia język oficjalny od nieoficjalnego
- formułuje pytania i udziela prostych pod względem konstrukcyjnym odpowiedzi, stosuje wyrazy o znaczeniu dosłownym
- mówi na temat, opowiada o zdarzeniach, akcji książki, filmu
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- wyraża wprost swoje intencje
- w kilku zdaniach opisuje obraz, ilustrację, plakat, przedmiot, miejsce, postać, zwierzę
- wygłasza z pamięci tekst utworu poetyckiego
- potrafi wygłosić kilkuzdaniowe, schematyczne przemówienie, operając się na materiale lekcyjnym

- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)
- stara się poprawnie wymawiać i akcentować wyrazy
- składa skonwencjonalizowane życzenia, tworzy krótką wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- potrafi sformułować prostą tezę i dobrać argument oraz przykład do tezy, krótko uzasadnia swoją opinię

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, potrafi zastosować dwukropek, przecinek, myślnik (również w zapisie dialogu), cudzysłów, rozumie funkcję średnika, nawiasu i wielokropka w zdaniu
- dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu, stosuje akapit, oznaczając w nim wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i próbuje stosować podstawowe zasady dotyczące pisowni *ó–u*, *rz–ż*, *ch–h*
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i stara się stosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- potrafi wymienić niektóre spójniki, przed którymi stawia się przecinek / nie stawia się przecinka, stara się oddzielać przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu oficjalnego i nieoficjalnego, wywiadu, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, instrukcji, przepisu kulinarnego, kartki z dziennika, pamiętnika, streszczenia, sprawozdania z wydarzenia; zapisuje je z niewielką pomocą nauczyciela; potrafi zapisać proste życzenia, dedykację, podziękowania, ogłoszenie, zaproszenie
- pisze krótkie opowiadanie odtwórcze i twórcze, dba o następstwo zdarzeń
- pisze kilkuzdaniowy tekst o charakterze argumentacynjym na tematy związane z codziennym życiem
- sporządza krótką charakterystykę na podstawie planu i słownictwa zgromadzonego na lekcji
- próbuje zredagować kilkuzdaniowy opis przeżyć
- tworzy kilkuzdaniowy opis obrazu, rzeźby i plakatu, opisując usytuowanie elementów, ich kształt, wielkość i kolorystykę
- w dłuższych formach wypowiedzi pisemnych stara się stosować akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- jego wypowiedzi są czytelne
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logicznym, stara się, aby były poprawne pod względem językowym
- rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując podstawowe zasady etykiety językowej

III. Kształcenie językowe

Stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – np. rozpoznaje zdrobnienia, potrafi dobrać parami wyrazy bliskoznaczne
i antonimy, stara się tworzyć poprawne związki wyrazowe, podaje przykłady wyrazów

wieloznacznych, związków frazeologicznych, przysłów

- składni – wymienia rodzaje zdań: pojedyncze oznajmujące, rozkazujące, pytające, zdania złożone; konstruuje poprawne zdania pojedyncze; stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu; rozróżnia zdania pojedyncze, złożone i równoważnik zdania; wskazuje podmiot (wyrażony rzeczownikiem) i orzeczenie (czasownikowe) w typowym zdaniu; wie, że podmiot można wyrazić różnymi częściami mowy; odszukuje orzeczenie imienne w zdaniach znanych z lekcji; wymienia pozostałe części zdania: przydawka, dopełnienie, okolicznik, podaje pytania, na które odpowiadają; zna pojęcia *związek wyrazowy*, *wyraz nadrzędny*, *wyraz podrzędny*, *grupa podmiotu*, *grupa orzeczenia*; wskazuje w zdaniu wyrazy, które się ze sobą łączą; rozpoznaje określenia rzeczownika i czasownika; z pomocą nauczyciela lub odnosząc się do schematu sporządza wykres zdania pojedynczego; rozpoznaje na przykładach z lekcji zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie; sporządza wykres prostego, krótkiego zdania złożonego)
- fleksji – rozpoznaje i odmienia rzeczowniki o typowej odmianie, czasowniki, przymiotniki, liczebniki i wymienia większość ich typów; podaje pytania, na które odpowiadają odmienne i nieodmienne części mowy; podaje przykłady różnych rodzajów liczebników, zaimków, odmienia zaimki; z reguły poprawnie określa czas, osobę, liczbę, rodzaj, tryb czasownika, a z niewielką pomocą nauczyciela aspekt: dokonany, niedokonany, stronę czasownika; wskazuje rzeczowniki własne i pospolite; odmienia i stopniuje przymiotniki; oddziela temat od końcówki w wyrazach znanych z lekcji; stopniuje przysłówki; rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*); podaje przykłady przyimka, partykuły, spójnika i wykrzyknika; poprawnie odmienia najbardziej popularne wyrazy o nietypowej odmianie; odmienia według wzoru czasowniki typu *wziąć*
- fonetyki – zna alfabet, odróżnia głoskę od litery, przy pomocy nauczyciela dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne; podaje przykłady głosek ustnych i nosowych, dzieli wyrazy znane z lekcji na głoski, litery i sylaby; zna podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim i stara się je stosować

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha innych ze zrozumieniem, uczestniczy w rozmowie, zadaje pytania, odpowiada
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi, rozpoznaje główne intencje nadawcy i nastrój słuchanych komunikatów
- powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, tekstu poetyckiego, opowiada fabułę usłyszanej historii, formułuje pytania

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich i użytkowych
- rozpoznaje dosłowne intencje nadawcy
- przytacza informacje z odpowiednich fragmentów przeczytanego tekstu, zwłaszcza w jego dosłownej warstwie i wyrażone wprost
- określa temat i główną myśl tekstu na poziomie dosłownym
- czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym
- poprawnie akcentuje i artykułuje większość wyrazów, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów
- oddziela fakty od opinii w prostych tekstach
- wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, śródtytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- rozpoznaje cechy życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu, dedykacji, podziękowania, listu
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu, wyszukuje cytaty na zadany temat i poprawnie je zapisuje
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym, korzysta ze słownika języka polskiego, słownika wyrazów obcych, potrafi znaleźć hasło w słowniku frazeologicznym, potrafi wybrać odpowiednie informacje ze słownika wyrazów bliskoznacznych, słownika poprawnej polszczyzny, encyklopedii
- rozwija umiejętności posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do swoich potrzeb
- stara się rozwijać umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji
- zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- nazywa swoje reakcje czytelnicze, określa temat czytanego utworu i próbuje określić jego problematykę
- nazywa zabiegi stylistyczne w utworach literackich (epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, apostrofę, powtórzenia, zdrobnienia, zgrubienia, obrazy poetyckie, anaforę, pytanie reoryczne)
- z niewielką pomocą nauczyciela odróżnia autora, adresata i bohatera wiersza w analizowanym tekście
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe; rozpoznaje tekst publicystyczny, informacyjny, reklamowy
- określa i nazywa elementy świata przedstawionego w poznanym na lekcji utworze epickim, takie jak: czas i miejsce wydarzeń, wątek (główny i poboczny), akcja, fabuła, wydarzenia, punkt kulminacyjny, bohater (pozytywny – negatywny, główny, drugoplanowy)
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora pierwszo-
i trzecioosobowego

- wskazuje w poznanym na lekcji utworze cechy mitu, bajki, hymnu, przypowieści i noweli, legendy, dziennika, pamiętnika, powieści; wymienia gatunki powieści (obyczajowa, fantasy, fantastycznonaukowa, historyczna, przygodowa) i podaje jej cechy, potrafi określić rodzaj powieści omówionej na lekcji i podać jej cechy
- odróżnia dialog od monologu, wskazuje je w utworze
- cytuje morał bajki i wyjaśnia dosłowny sens przypowieści
- rozpoznaje w utworach wierszowanych elementy rytmu: wers, zwrotkę, rym (dokładny – niedokładny), refren, liczba sylab w wersie
- rozpoznaje wiersz biały
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie, film, program telewizyjny (np. rozrywkowy, informacyjny, edukacyjny) spośród innych przekazów i tekstów kultury, odczytuje je na poziomie dosłownym
- odczytuje komiks i wymienia jego cechy
- zna pojęcia związane z teatrem i filmem (gra aktorska, reżyser, rekwizyt, dekoracja, antrakt, adaptacja, ekranizacja, efekty specjalne, fabuła), a także odmiany filmu, wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), wskazuje różnice fabularne między tekstem literackim a jego adaptacją
- odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży, wskazuje wśród nich te, które mu się podobają
- określa doświadczenia bohaterów, przypisuje im cechy oraz określa i ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, koleżeństwo – egoizm, pracowitość – lenistwo
- rozumie i wyjaśnia pojęcie fikcji literackiej, potrafi odszukać w utworze elementy prawdziwe, prawdopodobne (realisyczne) i fantastyczne
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym)) i typowych – na poziomie symbolicznym

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej, stosując się do reguł grzecznościowych, używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających, wyrażeń grzecznościowych) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, stara się budować kontakt ze słuchaczem, np. za pomocą apostrof, wypowiedzi nacechowanych emocjonalnie
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzeń: proste i rozwinięte, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące; potrafi dostosować swoją wypowiedź do sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej
- formułuje pytania otwarte i zamknięte
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- wypowiada się w logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą nas rzeczywistością, lekturą, utworem poetyckim, filmem itp.
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, zdaje relację z wydarzenia

- opisuje obraz, ilustrację, plakat oraz przedmiot, miejsce, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni; krótko, ale w sposób uporządkowany opisuje postać, zwierzę, przedmiot
- recytuje utwory poetyckie, oddając ich ogólny nastrój i sens
- wygłasza krótkie przemówienie na tematy związane z codziennym życiem i bieżącym materiałem lekcyjnym
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- składa życzenia, tworzy krótką wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- wskazuje wyrazy o znaczeniu dosłownym i metaforycznym
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, z reguły stosuje poprawne związki wyrazowe
- świadomie posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)
- formułuje tezę i podaje do niej proste argumenty i przykłady, logicznie uzasadnia swoją opinię

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, stosuje podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące użycia przecinka (np. przy wymienianiu, przed niektórymi spójnikami, przecinek w zdaniu złożonym), dwukropka, myślnika (również w zapisie dialogu), nawiasu; próbuje stosować w zdaniu średnik, bezbłędnie dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu, stosuje cudzysłów
- poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni *ó–u*, *rz–ż*, *ch–h*, pisowni cząstki *-by* z czasownikami
- potrafi wymienić najważniejsze wyjątki od poznanych reguł ortograficznych
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- potrafi wymienić spójniki, przed którymi stawia się przecinek / nie stawia się przecinka, stara się stosować tę wiedzę w praktyce, często poprawnie oddziela przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym
- zna zasady dotyczące pisowni przymiotników złożonych
- zna i stosuje większość podstawowych zasad układu graficznego oraz zapisuje uwzględniając je: list (w tym oficjalny), kilkuzdanowy wywiad, plan wypowiedzi ramowy i szczegółowy (z pomocą nauczyciela), ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, kartkę z dziennika, pamiętnika notatki biograficznej (np. w tabeli), streszczenie, sprawozdanie, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, proste, krótkie streszczenie, sprawozdanie (z wydarzenia i z pomocą nauczyciela z filmu, spektaklu,), życzenia, podziękowanie, dedykację
- układa opowiadanie odtwórcze i twórcze, zachowując właściwą kolejność zdarzeń
- pisze krótki, logiczny tekst argumentacyjny
- sporządza schematyczną charakterystykę postaci rzeczywistej i bohatera literackiego, pisze opis przeżyć z wykorzystaniem słownictwa z lekcji
- tworzy na ogół poprawny opis obrazu, rzeźby i plakatu, stosując słownictwo określajace umiejscowienie w przestrzeni, ich wygląd (kolor, kształt itp.)

- w dłuższych formach wypowiedzi stosuje co najmniej trzy akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- na ogół zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym i na ogół poprawne pod względem językowym
- używa wypowiedzeń pojedynczych i złożonych
- w zależności od adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- stara się dostrzegać błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawiać
- wyszukuje cytaty i zapisuje je w cudzysłowie, potrafi wprowadzić je w tekst
- dobiera argumenty i przykłady do tezy, rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji

III. Kształcenie językowe

Stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – wykorzystuje zdrobnienia, wyrazy wieloznaczne, bliskoznaczne (synonimy) i przeciwstawne (antonimy) w tworzonym tekście, tworzy poprawne związki wyrazowe, wyjaśnia znaczenie znanych związków frazeologicznych, przysłów, odróżnia słownictwo wartościujące i opisujące
- składni – konstruuje typowe i proste zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte i rozpoznaje je na typowych przykładach; konstruuje wypowiedzenia złożone współrzędnie, podrzędnie i równoważniki zdań, używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych, neutralnych; wskazuje podmiot (np. wyrażony rzeczownikiem, zaimkiem, podmiot domyślny) i orzeczenie czasownikowe i imienne; podaje przykłady zdań, w których podmiot jest wyrażony inną częścią mowy; podaje przykładowe wyrazy, które budują zdanie bezpodmiotowe, i przykłady takich zdań; rozpoznaje w zdaniach z lekcji pozostałe części zdania: przydawkę, dopełnienie, okolicznik (i jego niektóre rodzaje, np. czasu, miejsca, sposobu) i podaje pytania, na które odpowiadają; łączy w związki wyrazowe wyrazy w zdaniu; rozpoznaje określenia rzeczownika i czasownika; konstruuje wykres krótkiego, prostego zdania pojedynczego; wyjaśnia pojęcia *związek wyrazowy*, *wyraz nadrzędny*, *wyraz podrzędny*, *grupa podmiotu*, *grupa orzeczenia*, wskazuje je na typowych, prostych przykładach, sporządza wykres typowego zdania złożonego
- fleksji – rozpoznaje i odmienia typowe rzeczowniki własne i pospolite, a także niektóre rzeczowniki o nietypowej odmianie, czasowniki, przymiotniki; rozpoznaje i z reguły poprawnie odmienia liczebniki, zaimki, określa formę czasownika: osobę, liczbę, tryb, aspekt (dokonany, niedokonany), stronę; z niewielką pomocą nauczyciela przekształca czasowniki: w stronie czynnej, biernej, zwrotnej, w różnych trybach, aspektach; rozpoznaje i nazywa na typowych przykładach typy liczebników; podaje przykłady różnych typów zaimków i wyjaśnia ich funkcję; oddziela temat od końcówki w rzeczownikach znanych z lekcji, wskazuje oboczności w typowych wyrazach

odmiennych; odmienia (liczba, rodzaj, przypadek) i stopniuje przymiotniki, nazywa rodzaje stopniowania (regularne, nieregularne, opisowe); rozpoznaje przysłówki i stopniuje je, nazywając rodzaj stopniowania; podaje przykłady przysłówków odprzymiotnikowych i niepochodzących od przymiotnika; rozpoznaje typowe przyimki (i wyrażenia przyimkowe), używa przyimków do określenia relacji czasowych i przestrzennych; na ogół poprawnie zapisuje czasowniki z cząstką *-by*; rozpoznaje nieosobowe formy czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*); stosuje wykrzykniki i partykuły; rozpoznaje najczęstsze zaimki i spójniki w tekście; poprawnie odmienia omówione na lekcji wyrazy o nietypowej odmianie, w tym czasownik typu *wziąć*

- fonetyki – zna alfabet, wyjaśnia różnicę między głoską a literą, dzieli wyrazy na głoski, litery i sylaby; dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe i potrafi je nazywać; wykorzystuje wiedzę na temat rozbieżności między mową a pismem do poprawnego zapisywania wyrazów; zna i stosuje podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim, stara się je stosować

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych, a zwłaszcza odtwarzanych utworów
- wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy notatkę w formie tabeli, schematu, punktów, kilkuzdaniowej wypowiedzi; formułuje pytania i rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy samodzielną notatkę: pisze plan, formułuje pytania
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- identyfikuje i krótko charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich
- rozpoznaje dosłowne i symboliczne intencje nadawcy
- przytacza informacje zawarte w tekście, wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakt od opinii
- omawia temat i główną myśl na poziomie dosłownym, z niewielką pomocą nauczyciela omówia je na poziomie przenośnym
- czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, stara się je

interpretować głosowo

- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji, akcentowania i intonacji
- wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, śródtytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, rozumie ich funkcję
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach (w tym oficjalnych), dziennikach, pamiętnikach, relacjach, dedykacjach, podziękowaniach
- wybiera i wykorzystuje informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu, cytatów
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi oraz samodzielnie tłumaczy przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym, wybiera informacje z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych; korzysta w razie potrzeby ze słownika języka polskiego, słownika wyrazów obcych, słownika frazeologicznego; samodzielnie korzysta ze słowników wyrazów bliskoznacznych, poprawnej polszczyzny, encyklopedii
- potrafi znaleźć informacje w słowniku bohaterów literackich i innych słownikach
- rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do znalezienia potrzebnych mu informacji
- rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji
- zna i regularnie stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz on-line)

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- nazywa i uzasadnia swoje reakcje czytelnicze, określa tematykę i problematykę utworu
- odnajduje w utworze poetyckim epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, apostrofę, powtórzenia, zdrobnienia, zgrubienia, obrazy poetyckie, anaforę, pytanie reoryczne, przeważnie objaśnia ich znaczenie
- rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza, opisuje cechy podmiotu lirycznego (w tym zbiorowego)
- wskazuje cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe, rozpoznaje tekst publicystyczny informacyjny, reklamowy i rozumie ich funkcje
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas i miejsce wydarzeń, akcja, fabuła, wątek (główny i poboczny), wydarzenia, punkt kulminacyjny, bohater (pozytywny – negatywny, główny, drugoplanowy, epizodyczny, tytułowy)
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego i określa jego cechy
- odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze

- identyfikuje mit, bajkę, hymn, przypowieść, legendę i nowelę, dziennik, pamiętnik, powieść, wskazuje ich cechy, zna gatunki powieści (obyczajowa, fantastycznonaukowa, fantasy, historyczna, przygodowa), podaje ich cechy, przyporządkowuje je do konkretnych utworów
- przytacza i parafrazuje morał bajki, odczytuje przesłanie przypowieści
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu (dokładny – niedokładny), refrenu, liczby sylab w wersie, samodzielnie wskazuje w wierszu wyżej wymienione elementy
- rozpoznaje wiersz biały
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, interpretuje je na poziomie dosłownym i z niewielką pomocą nauczyciela interpretuje go na poziomie przenośnym
- odczytuje komiks i podaje jego cechy
- używa pojęć: gra aktorska, reżyser, adaptacja, antrakt, scenografia, ekranizacja, kadr, ujęcie, efekty specjalne, audycja, a także zna odmiany filmu, wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego, odróżnia różne gatunki filmowe, wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), omawia różnice między tekstem literackim a jego adaptacją
- świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży, wyraża i uzasadnia opinię na ich temat
- charakteryzuje komiks jako tekst kultury, wskazuje charakterystyczne dla niego cechy
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy i doświadczenia, odnosi postawy i doświadczenia bohaterów do własnych przeżyć
- rozumie i wyjaśnia pojęcie fikcji literackiej, odszukuje w utworze elementy prawdziwe, prawdopodobne (realistyczne) i fantastyczne
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym), a z niewielką pomocą na poziomie przenośnym, wyszukuje informacje wyrażone wprost i pośrednio

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- przedstawia własne, logiczne zdanie w rozmowie, stosując się do reguł grzecznościowych, używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, buduje kontakt ze słuchaczem np. za pomocą apostrof, wypowiedzi nacechowanych emocjonalnie, wykrzyknień
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji (np. oficjalnej i nieoficjalnej), świadomie dobiera różne typy wypowiedzeń prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, świadomie dobiera intonację zdaniową
- formułuje przemyślane pytania otwarte i zamknięte, udziela odpowiedzi w

formie krótkiej, sensownej wypowiedzi

- łączy za pomocą odpowiednich spójników i przyimków współrzędne i podrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- stosuje poprawne formy gramatyczne odmiennych części mowy
- gromadzi wyrazy określające i nazywające, np. cechy wyglądu i charakteru
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany na tematy związane z otaczającą rzeczywistością, lekturą, tekstem poetyckim, filmem itp.: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, poprawnie streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe
- aktywnie uczestniczy w rozmowie o lekturze, filmie czy codziennych sytuacjach
- w sposób logiczny i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, przedmot, przeżycia, obraz, ilustrację, plakat, stosując właściwe tematowi słownictwo, jak i słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji oraz słownictwo opisujące
- wygłasza z pamięci teksty poetyckie, posługując się pauzą, barwą głosu
- wygłasza przygotowane wcześniej przemówienie, dbając o dobór argumentów, środków stylistycznych, tembru głosu
- świadomie posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzeń
- składa życzenia, tworzy wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów
- dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne (synonimy)
  i przeciwstawne (antonimy) oraz poprawne związki wyrazowe
- formułuje tezę, podaje do niej argumenty i przykłady, odróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji, potrafi zabrać głos w dyskusji, zaprezentować i logicznie uzasadnić swoją opinię, wie, czym jest perswazja, i potrafi na nią odpowiednio zareagować

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, stosuje w swoich pracach podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące przecinka (np. przy wymienianiu oraz przed zaimkami, przecinek w zdaniu złożonym), dwukropka, myślnika, średnika, nawiasu, bezbłędnie dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu, stosuje cudzysłów
- poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó–*u*, *rz–ż*, *ch–h*, cząstki *-by* z czasownikami
- zna i stosuje najczęstsze wyjątki od poznanych reguł ortograficznych
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i stosuje zasady dotyczące pisowni wielką literą
- wymienia spójniki, przed którymi stawia się przecinek / nie stawia się przecinka, stosuje tę wiedzę w praktyce, oddziela przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym
- zna i stara się stosować zasady zapisu przymiotników złożonych

- zna i stosuje zasady układu graficznego i uwzględnia wszystkie niezbędne elementy następujących form wypowiedzi: list (w tym oficjalny), wywiad, ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcja, przepis kulinarny, dziennik, pamiętnik, streszczenie, scenariusz filmowy, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), życzenia, dedykacja, podziękowanie
- układa spójne, uporządkowane pod względem chronologicznym poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, stara się, aby było wierne utworowi / pomysłowe, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki, przyimki i wyrażenia przyimkowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń
- pisze poprawne: tekst argumentacyjny, charakterystykę postaci rzeczywistej i bohatera literackiego, opis przeżyć wewnętrznych
- w dłuższych wypowiedziach pisemnych stosuje akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- w sposób uporządkowany opisuje obraz, ilustrację, plakat, rzeźbę, stosując słownictwo opisujące oraz służące do formułowania ocen i opinii, emocji
- zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników i przyimków współrzędne i podrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji
- w wypowiedziach stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, liczebnika i czasownika we wszystkich trybach
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy np. charakteru na podstawie zachowań i postaw
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia
- sprawnie wyszukuje cytaty, zapisuje je w cudzysłowie i wprowadza do swojego tekstu
- formułuje tezę, dobiera argumenty i przykłady, zarówno odnoszące się do faktów i logiki, jak i odwołujące się do emocji

III. Kształcenie językowe

Umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – wzbogaca tworzony tekst np. zdrobnieniami, zgrubieniami, synonimami, przeciwstawnymi (antonimami), wieloznacznymi; w wypowiedziach operuje związkami frazeologicznymi, przysłowiami, słownictwem wartościującym i opisującym
- składni – rozpoznaje i stosuje różnorodne typy zdań: pojedynczych i złożonych oraz równoważniki zdań; celowo używa różnych typów wypowiedzeń: pytających, oznajmujących, rozkazujących, wykrzyknikowych, neutralnych, w zależności od sytuacji komunikacyjnej; wskazuje podmiot (wyrażony rzeczownikiem i innymi częściami mowy: przymiotnikiem liczebnikiem, zaimkiem, podmiot domyślny, a w omówionych na lekcji przykładach wskazuje podmiot w dopełniaczu i zdania bezpodmiotowe), odszukuje w zdaniach orzeczenie czasownikowe i imienne; rozpoznaje pozostałe części zdania: przydawkę, dopełnienie, okolicznik (na typowych przykładach – okolicznik czasu, miejsca, sposobu, stopnia, celu, przyczyny, przyzwolenia) i podaje pytania, na które odpowiadają; buduje spójne zdania pojedyncze, w których poprawnie łączy w związki wszystkie wyrazy; wzbogaca zdania, dodając przydawki, dopełnienia (bliższe i dalsze) i okoliczniki; poprawnie rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu i wyrazy pozostające poza związkami zdania, tworzy

wykres zdania pojedynczego i odszukuje w zdaniu związki wyrazowe (główny i poboczne), odszukuje w związkach wyrazowych wyraz nadrzędny, podrzędny, wyrazy równorzędne (szereg); wskazuje w zdaniach związek główny i związki poboczne, grupę podmiotu i grupę orzeczenia; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji; rozpoznaje zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie; sporządza wykres zdania złożonego

- fleksji – rozpoznaje i najczęściej poprawnie odmienia rzeczowniki o typowej i nietypowej odmianie znane z lekcji (własne, pospolite, konkretne, abstrakcyjne); rozpoznaje i poprawnie odmienia czasowniki (osoba, liczba, czas, tryb); rozumie konstrukcje strony czynnej, biernej, zwrotnej; rozpoznaje czasowniki nieprzechodnie; przekształca czasowniki w różnych formach (strona, aspekt, tryb); rozpoznaje formy nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*); odmienia czasowniki typu *wziąć*; rozpoznaje, odmienia i stopniuje przymiotniki, wskazując sposób stopniowania (regularny, nieregularny, opisowy); rozpoznaje i odmienia liczebniki; określa rodzaje liczebników, zaimków (określa ich formę, przeważnie poprawnie wskazuje zaimki w tekście, nazywa ich rodzaje, wyjaśnia ich funkcję i stosuje je w celu uniknięcia powtórzeń, poprawnie używa krótszych i dłuższych form zaimków); wskazuje przyimek (i wyrażenie przyimkowe), partykułę, wykrzyknik, spójnik, rozumie ich funkcję i podaje ich przykłady, poprawnie zapisuje większość przyimków złożonych; używa odmiennych części mowy w poprawnych formach; oddziela temat od końcówki, wskazuje i wyjaśnia oboczności; wskazuje temat główny i tematy oboczne oraz oboczności samogłoskowe, spółgłoskowe
- fonetyki – stosuje wiadomości z zakresu podziału wyrazów na litery, głoski i sylaby, a także różnic między pisownią a wymową w poprawnym ich zapisie; bezbłędnie dzieli głoski na ustne, nosowe, twarde, miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne; dzieli na głoski wyrazy ze spółgłoskami miękkimi, np. *ń – ni-s – ni-o*, zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów w języku polskim

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, rozumie ich wydźwięk
- wybiera różnorodne informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy notatkę w formie dostosowanej do potrzeb (np. plan, tabela, schemat, kilkuzdaniowa wypowiedź), rozpoznaje nastrój i nazywa intencje nadawcy komunikatu
- swobodnie odczytuje nastrój, intencje i przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich
- wyraża spójne zdanie na temat wysłuchanego komunikatu

CZYTANIE

- samodzielnie charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich
  i nieliterackich
- samodzielnie wyjaśnia dosłowne i symboliczne intencje nadawcy

- przytacza i wyjaśnia informacje w tekście, wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakty od opinii i wykorzystuje je w odczytywaniu znaczeń dosłownych i przenośnych
- omawia temat i główną myśl tekstu na poziomie dosłownym i przenośnym
- czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, interpretuje je głosowo, zwracając uwagę np. na wyrażane emocje i interpunkcję
- głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens i nastój odczytywanego tekstu; poprawnie akcentuje wyrazy, również te, które w języku polskim akcentuje się nietypowo
- ma świadomość konstrukcji wypowiedzi rozumie funkcje takich części składowych wypowiedzi, jak tytuł, śródtytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- poprawnie oddziela fakty od opinii w dłuższych tekstach i informacje ważne od drugorzędnych
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach oficjalnych, dziennikach i pamiętnikach, dedykacjach, podziękowaniach
- odczytuje i twórczo wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce, swobodnie posługuje się cytatami w mowie i piśmie
- wskazuje i odczytuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera informacje wyrażone pośrednio w różnych źródłach, np. czasopismach, stronach internetowych; konfrontuje je z innymi źródłami
- świadomie używa słowników: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych, wyrazów bliskoznacznych, poprawnej polszczyzny, frazeologicznego, bohaterów literackich i innych słowników i encyklopedii dla wzbogacenia warstwy językowej tekstu oraz jego treści
- rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do rozwijania własnych zainteresowań
- systematycznie rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji
- zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (papierowych oraz on-line), korzysta z nich z własnej inicjatywy

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- samodzielnie i poprawnie opowiada o swoich reakcjach i refleksjach czytelniczych, nazywa je, uzasadnia; ocenia i opisuje utwór, konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z reakcjami innych odbiorców, samodzielnie mówi o tematyce czytanego utworu i zauważa jego złożoną problematykę
- odnajduje w utworze poetyckim epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, apostrofę, powtórzenia, zdrobnienia, zgrubienia,

obrazy poetyckie, anaforę, pytanie reoryczne, objaśnia ich funkcję i znaczenie przenośne

- rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza, nidy nie utożsamiając ich ze sobą
- wykorzystuje wiedzę na temat podmiotu lirycznego (w tym zbiorowego), adresata
  i bohatera wiersza do interpretacji utworu
- wnikliwie omawia obrazy poetyckie w wierszu
- szczegółowo omawia cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie)
  oraz użytkowe, publicystyczne informacyjne, reklamowe
- płynnie objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim, takich jak czas i miejsce wydarzeń, narrator (pierwszo- i trzecioosobowy), akcja, fabuła, wątek (główny i poboczny), wydarzenia, punkt kulminacyjny, zwrot akcji, bohater (pozytywny – negatywny, główny, drugoplanowy, epizodyczny, tytułowy, zbiorowy)
- odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze
- biegle identyfikuje mit, bajkę, hymn, przypowieść, legendę i nowelę, dziennik, pamiętnik, powieść, szczegółowo omawia ich cechy, swobodnie omawia cechy różnych gatunków powieści (obyczajowej, fantastycznonaukowej, fantasy, historycznej, przygodowej)
  i potrafi odnieść je do lektur
- objaśnia morał bajki na poziomie dosłownym i symbolicznym, odczytuje dosłowne
  i symboliczne przesłanie przypowieści
- płynnie operuje pojęciami: *wers*, *zwrotka*, *rym* (*dokładny – niedokładny*, *układ rymów*), *refren*, *liczba sylab w wersie*, samodzielnie omawia funkcję tych elementów w wierszu
- rozpoznaje wiersz biały
- wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie, film, program telewizyjny (informacyjny, rozrywkowy, publicystyczny, edukacyjny) spośród innych przekazów i tekstów kultury, interpretuje je na poziomie dosłownym i przenośnym
- swobodnie używa pojęć z zakresu teatru, filmu i radia, m.in. gra aktorska, rola, reżyser, scenariusz, scenarzysta, scenografia, scenograf, adaptacja (filmowa, muzyczna, radiowa, teatralna), ekranizacja, kadr, ujęcie (i jego rodzaje), antrakt, słuchowisko, efekty specjalne, montaż; wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych słuchowiska i różne gatunki filmowe, swobodnie wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), omawia i refleksyjnie ocenia różnorakie różnice między tekstem literackim a jego adaptacją
- świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży, potrafi samodzielnie wybrać spośród nich wartościową i interesującą dla niego ofertę, a także wyrazić przemyślaną opinię na ich temat
- charakteryzuje komiks jako tekst kultury, płynnie wskazuje charakterystyczne dla niego cechy
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich doświadczenia i postawy odnoszące się do różnych wartości, konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami
  i doświadczeniami innych bohaterów literackich

- rozumie i wyjaśnia pojęcie fikcji literackiej prawdopodobnej i fantastycznej, sprawnie odszukuje i objaśnia w utworze elementy prawdziwe, prawdopodobne (realistyczne) i fantastyczne
- samodzielnie i poprawnie odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym) i przenośnym, poprawnie wyszukuje informacje wyrażone wprost i pośrednio

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, stosuje się do reguł grzecznościowych, świadomie używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem,
  a także w różnorodnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, sprawnie buduje i podtrzymuje kontakt ze słuchaczem, stosując apostrofy, wypowiedzi nacechowane emocjonalnie, wykrzyknienia itd.
- płynne dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji (np. oficjalnej i nieoficjalnej), świadomie dobiera różne typy wypowiedzeń prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego
- formułuje trafne, ciekawe pytania, udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym, świadomie dobiera intonację zdaniową
- poprawnie stosuje formy czasownika w różnych trybach, w zależności od kontekstu
  i adresata wypowiedzi
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje poprawny jezyk, bogate słownictwo oraz frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
- w sposób przemyślany i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując bogate i właściwe tematowi słownictwo oraz służące do formułowania ocen, opinii, emocji
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści wygłaszanych z pamięci lub recytowanych utworów
- wygłasza ciekawe, przekonujące, logiczne przemówienie, dbając o dobór najwłaściwszych argumentów, środków stylistycznych, tembru głosu
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- swobodnie dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne
  i przeciwstawne oraz poprawne związki wyrazowe
- świadomie wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzeń
- składa pomysłowe życzenia, podziękowanie, tworzy precyzyjną wypowiedź

o cechach instrukcji, np. zasady gry

- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka
- formułuje tezę, podaje przekonujące, przemyślane argumenty i przykłady, świadomie używa argumentów odnoszących się do faktów i logiki oraz odwołujących się do emocji, bierze czynny udział w dyskusji, przedstawiając przemyslane stanowisko i logicznie, wyczerpująco je uzasadnia, rozumie funkcję perswazji w wypowiedzi

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, systematycznie stosuje poznane reguły interpunkcyjne, bezbłędnie stosuje w swoich pracach dwukropek, myślnik (również w zapisie dialogu), wielokropek, średnik, nawias, dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu, stosuje cudzysłów w tytułach, cytatach i w przypadku ironii
- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, płynnie stosuje wszystkie poznane reguły ortograficzne, zna i stosuje wyjątki od nich
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i bezbłędnie stosuje zasady dotyczące pisowni wielką literą
- bezbłędnie wymienia spójniki, przed którymi stawia się przecinek / nie stawia się przecinka, nawykowo stosuje tę wiedzę w praktyce, poprawnie oddziela przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym (również o skomplikowanej budowie)
- zna zasady zapisu przymiotników złożonych, stosuje się do nich
- pisze bezbłędnie pod względem kompozycyjnym i treściowym list oficjalny i nieoficjalny, ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, streszczenie, wywiad, kartkę z dziennika i pamiętnika, notatkę (w różnych formach) i streszczenie, pomysłowe życzenia, dedykację, podziękowanie, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), relację, scenariusz filmowy; dba o ciekawą formę swojego tekstu i/lub rzetelność zawartych w nim informacji
- układa rozbudowane fabularnie, pomysłowe, wyczerpujące, poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, list i dziennik z perspektywy bohatera, precyzyjnie streszcza przeczytane utwory literackie, zachowując porządek chronologiczny i uwzględniając hierarchię wydarzeń; redaguje opis przeżyć
- pisze poprawny, przemyślany, logicznie zbudowany tekst argumentacyjny
- sporządza samodzielną, wnikliwą charakterystykę postaci rzeczywistej i bohatera literackiego
- w wypowiedziach pisemnych konsekwentnie stosuje akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi (m.in. wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- zachowuje estetykę zapisu wypowiedzi, dba, aby zapis jego wypowiedzi ułatwiał jej czytanie odbiorcy
- tworzy szczegółowy, dobrze skomponowany opis obrazu, rzeźby i plakatu, stosując właściwe danej dziedzinie szuki nazewnictwo i słownictwo opisujące oraz służące do formułowania ocen i opinii, emocji
- sporządza poprawny, bogaty leksykalnie opis przeżyć wewnętrznych
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem

konstrukcyjnym, stylistycznym, ortograficznym

- w wypowiedziach związanych z lekturą, tekstem poetyckim, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje bogate słownictwo, frazeologizmy, przysłowia związane z omawianą tematyką; jego język jest poprawny
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, stylistycznym i treściowym
- sprawnie wyszukuje i samodzielne dobiera cytaty, zapisuje je w cudzysłowie, szczególnie dba o całkowicie wierny zapis cytatu, płynnie wprowadza cytat do własnego tekstu
- samodzielnie formułuje tezę, przy jej uzasadnianiu płynnie dobiera przekonujące argumenty i przykłady, zarówno odnoszące się do faktów i logiki, jak i odwołujące się do emocji

III. Kształcenie językowe

Sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa – dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, samodzielnie
  i swobodnie dobiera zdrobnienia, zgrubienia, synonimy, antonimy, wyrazy wieloznaczne, frazeologizmy, słownictwo wartościujące i opisujące, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej
- składni – samodzielnie rozpoznaje różne typy zdań pojedynczych (pytające, oznajmujące, rozkazujące, neutralne, wykrzyknikowe, nierozwinięte, rozwinięte), zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, równoważniki zdań; wskazuje podmiot (gramatyczny – wyrażony różnymi częściami mowy: rzeczownikiem, przymiotnikiem, zaimkiem, liczebnikiem, bezokolicznikiem, a także domyślny, logiczny w dopełniaczu), orzeczenie, (czasownikowe i imienne); rozpoznaje zdania bezpodmiotowe, swobodnie rozpoznaje w zdaniach pozostałe części zdania: przydawkę, dopełnienie (bliższe i dalsze), okolicznik (czasu, miejsca, sposobu, stopnia, celu, przyczyny, przyzwolenia); tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi; stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej; wzbogaca zdania, dodając przydawki, dopełnienia i okoliczniki; swobodnie odszukuje w zdaniu związki wyrazowe (główny i poboczne), odszukuje w związkach wyrazowych wyraz nadrzędny (określający), podrzędny (określany), znajduje wyrazy pozostające poza związkami zdania, wyrazy równorzędne (szereg); odszukuje w zdaniach związek główny i związki poboczne, grupę podmiotu i grupę orzeczenia; dba o poprawne łączenie wyrazów w związki i interpunkcję wypowiedzeń złożonych; bezbłędnie sporządza wykresy prostych i rozbudowanych zdań pojedynczych
- fleksji – rozpoznaje i swobodnie stosuje w wypowiedziach w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy o typowej i nietypowej odmianie przewidziane
  w programie nauczania; bezbłędnie określa formę odmiennych części mowy, w tym poprawnie rozpoznaje i odmienia rzeczowniki o typowej i nietypowej odmianie (własne, pospolite, konkretne, abstrakcyjne), czasowniki (osoba, liczba, czas, tryb, strona), wskazuje czasowniki przechodnie i nieprzechodnie; bezbłędnie rozpoznaje formy osobowe i nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na *-no*, *-to*), swobodnie przekształca czasowniki w różnych formach (strona, aspekt, tryb, czas); bezbłędnie rozpoznaje przysłówki odprzymiotnikowe i niepochodzące od przymiotnika i stopniuje je, nazywając rodzaj stopniowania; rozpoznaje typy liczebników, zaimków, zastępuje rzeczowniki, przymiotniki, przysłówki i liczebniki odpowiednimi zaimkami; bezbłędnie wskazuje przyimek (i wyrażenie przyimkowe), partykułę, wykrzyknik,

spójnik, rozumie ich funkcję i swobodnie podaje ich przykłady, poprawnie zapisuje przyimki złożone, swobodnie stosuje krótsze i dłuższe formy zaimków; wykorzystuje wiedzę o obocznościach w odmianie wyrazów do pisowni poprawnej pod względem ortograficznym, bezbłędnie wskazuje i wyjaśnia oboczności, wskazuje temat główny i tematy oboczne oraz oboczności spółgłoskowe i samogłoskowe

- fonetyki – biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów, stosuje w praktyce wszystkie poznane zasady akcentowania wyrazów

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- odczytuje, interpretuje i wyjaśnia przenośny i symboliczny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytycznym, również teksty spoza listy lektur
- wykorzystuje treści zawarte w artykułach, instrukcjach, przepisach, tabelach, schematach i notatkach biograficznych w tworzeniu własnych, samodzielnych wypowiedzi i przemyśleń
- odczytuje głośno i wygłasza z pamięci utwory poetyckie i prozatorskie oraz samodzielnie i w sposób oryginalny je interpretuje

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera i twórczo wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym, argumentacyjnym lub oceniającym
- szuka inspiracji do wzbogacenia swoich tekstów w słownikach wyrazów bliskoznacznych, poprawnej polszczyzny, języka polskiego, wyrazów obcych, frazeologicznego itd.; dba o poprawność ortograficzną, językową, merytoryczną, kompozycyjną swoich wypowiedzi, świadomie korzystając z potrzebnych w danej sytuacji słowników i innych materiałów (np. poradników, audycji radiowych i programów telewizyjnych)

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich
- wskazuje elementy mitu, bajki, przypowieści, hymnu, legendy itd. w innych

tekstach kultury, świadomie odczytuje różne gatunki powieści, rozumie konwencję gatunków mieszanych, zwłaszcza we współczesnych tekstach literatury dziecięcej

- dostrzega różnice między celem programów informacyjnych, rozrywkowych, reklam itp.
- odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych jako nosicieli uniwersalnych postaw i opisuje otaczającą ich rzeczywistość

II. Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- z zaangażowaniem inicjuje i aktywnie podtrzymuje rozmowę/dyskusję/polemikę np. na temat przeczytanej lektury/dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur
- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych
- polemizuje i przedstawia oryginalne, przemyślane stanowisko, formułuje tezę, na której poparcie podaje różnorodne argumenty odnoszące się do logiki oraz emocji, jego wypowiedzi cechuje szeroka wiedza, wysoka kultura, bogate słownictwo i poszanowanie dla innych stanowisk

PISANIE

- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, trafną i celną argumentacją, poprawną konstrukcją oraz właściwym doborem środków językowych
- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi

III. Kształcenie językowe

- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki

JĘZYK ANGIELSKI - KLASA IV

GRAMATYKA I SŁOWNICTWO

1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- bezbłędnie opanował cały zakres słownictwa i struktur gramatycznych poznanych na lekcjach,
- wielokrotnie stosuje różnorodne konstrukcje gramatyczne i posługuje się urozmaiconym słownictwem,
- tworzy bezbłędnie zdania proste i złożone zachowując spójność oraz stosując zasady gramatyczne,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- operuje złożonymi strukturami,
- buduje spójne zdania i stosuje szeroki zakres słownictwa odpowiedni do zdania,
- używa poprawnie niektórych elementów słownictwa o charakterze bardziej złożonym/abstrakcyjnym,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie operuje większością prostych struktur,
- często używa szerokiego zakresu słownictwa odpowiedniego do zdania,
- buduje zdania, które w większości są spójne i poprawne,
- używa poprawnie małej ilości elementów słownictwa o charakterze bardziej złożonym/abstrakcyjnym,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie operuje niektórymi prostymi strukturami,
- rzadko buduje zdania spójne,
- sporadycznie stosuje zakres słownictwa o charakterze bardziej złożonym/abstrakcyjnym,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie operuje małą ilością prostych struktur,
- dysponuje niewielkim zakresem słownictwa odpowiedniego do zdania,
- tworzy zdania, ale w większości przypadków niespójne,
- zdarza się, że niepoprawnie używa codziennego słownictwa,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych wymagań edukacyjnych w ilości 36% ogółu a braki te uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, łączenie faktów, tworzenie wniosków i branie udziału w lekcji na poziomie podstawowym. Ze względu na braki, uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

SŁUCHANIE I CZYTANIE

1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- w stopniu umożliwiającym zrozumienie różnorodnych tekstów reaguje na wysłuchaną lub czytaną treść,
- rozumie wszystkie kluczowe informacje w różnorodnych tekstach i wypowiedziach,
- bezbłędnie rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- relacjonuje wysłuchaną lub czytaną wypowiedź,
- perfekcyjnie rozwiązuje różne typy zadań słuchowych lub czytanych, np. prawda – fałsz,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- rozumie ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów,
- wydobywa kluczowe informacje i przekształca je w formę pisemną lub ustną,
- rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- rozumie istotne informacje w różnorodnych tekstach i rozmowach,
- rozumie polecenia nauczyciela,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- rozumie ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów,
- w większości przypadków rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- rozumie większość kluczowych informacji i przekształca je w formę pisemną lub ustną,
- rozumie większość poleceń nauczyciela,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- zazwyczaj zrozumie ogólny sens prostych tekstów i rozmów,
- rozpoznaje część potrzebnych informacji i przekształca je w formę pisemną lub ustną,
- czasem rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- zrozumie część kluczowych informacji w różnych tekstach i rozmowach,
- zazwyczaj rozumie polecenia nauczyciela,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- sporadycznie zrozumie ogólny sens prostych tekstów i rozmów,
- rzadko rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- rozumie niewielką ilość kluczowych informacji w różnorodnych tekstach i rozmowach,
- wydobywa niedużą ilość potrzebnych informacji i przekształca je w formę pisemną lub ustną,
- sporadycznie rozumie polecenia nauczyciela, często potrzebuje jednak pomocy lub podpowiedzi,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych wymagań edukacyjnych w ilości 36% ogółu a braki te uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, łączenie faktów, tworzenie wniosków i branie udziału w lekcji na poziomie podstawowym. Ze względu na braki, uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

MÓWIENIE

1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- wypowiada się w sposób interesujący i angażujący słuchacza,
- stosuje bogate słownictwo i różnorodne struktury,
- charakteryzuje się poprawną wymową i intonacją zbliżoną do wypowiedzi rodzimych użytkowników języka,
- wypowiedz jest płynna i bogata w treść,
- wypowiedz jest w całości zrozumiała,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- przekazuje z powodzeniem wiadomość/intencje,

- posługuje się poprawnym językiem, popełniając małą ilość błędów,
- dysponuje dużym zakresem słownictwa w trakcie wypowiedzi, by przekazać swoje intencje,
- umie w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie,
- potrafi mówić spójnie bez wahań,
- można go zrozumieć bez trudności,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- w większości przypadków poprawnie przekazuje wiadomość,
- posługuje się w miarę poprawnym językiem, popełniając sporadycznie dostrzegalne błędy,
- dysponuje odpowiednim zakresem słownictwa w trakcie wypowiedzi, by przekazać swoje intencje,
- zbiera zazwyczaj głos w rozmowie w sposób naturalny,
- mówi spójnie z lekkim wahaniem,
- można go zazwyczaj zrozumieć bez trudności,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- czasami z powodzeniem przekazuje wiadomość,
- dysponuje ograniczonym zakresem słownictwa, by przekazać swoje intencje,
- potrafi mówić spójnie, ale z wyczuwalnym wahaniem,
- posługuje się częściowo poprawnym językiem, ale popełnia sporo zauważalnych błędów,
- umie sporadycznie w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie,
- można go zazwyczaj zrozumieć,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- przekazuje czasami wiadomość, ale z trudnościami,
- posługuje się czasami poprawnym językiem, ale popełnia wiele odczuwalnych błędów,
- dysponuje bardzo ograniczonym zakresem słownictwa, by przekazać swoje intencje,
- potrafi czasem mówić spójnie, ale z częstym wahaniem,
- incydentalnie próbuje zabierać głos w rozmowie,
- można go zazwyczaj zrozumieć, ale z trudnością,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych wymagań edukacyjnych w ilości 36% ogółu a braki te uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, łączenie faktów, tworzenie wniosków i branie udziału w lekcji na poziomie podstawowym. Ze względu na braki, uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

PISANIE

1. Wymagania na poszczególne oceny:

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- w spójny i perfekcyjny sposób organizuje tekst,
- perfekcyjnie stosuje zasady pisowni i interpunkcji,
- w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty,
- stosuje różnorodne konstrukcje i bogate słownictwo,
- konstruuje wypowiedź wyczerpującą, pełną i oryginalną,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- potrafi napisać zadanie zawierające pełne zdania, proste struktury i słownictwo,
- w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty,
- pisze teksty o odpowiedniej długości,
- w spójny sposób organizuje tekst,
- używa prawidłowej pisowni i interpunkcji,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- pisze teksty w większości dobrze zorganizowane i spójne,
- w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty, choć zdarza mu się nie rozwinąć czasami, któregoś z punktów,
- potrafi na ogół napisać zadanie zawierające pełne zdania, proste struktury i słownictwo,
- czasami pisze teksty nieco dłuższe lub krótsze od wymaganej ilości słów,
- używa przeważnie prawidłowej pisowni i interpunkcji,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- organizuje tekst, który nie jest do końca spójny,
- w zadaniu pisemnym zawiera większość istotnych punktów,
- zdarza mu się pisać teksty znacznie dłuższe lub krótsze od wymaganej ilości słów,
- podejmuje próbę napisania zadania zawierającego pełne zdania, proste struktury i słownictwo,
- używa czasem nieprawidłowej pisowni i interpunkcji,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- ma trudności z napisaniem zadania zawierającego pełne zdania, proste struktury i słownictwo,
- zdarza mu się pisać teksty znacznie krótsze lub dłuższe od wymaganej ilości słów,
- tekst bywa spójny, ale brak mu organizacji,
- w zadaniu pisemnym zawiera niektóre istotne punkty,
- używa w większości niepoprawnej pisowni i interpunkcji,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych wymagań edukacyjnych w ilości 36% ogółu a braki te uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, łączenie faktów, tworzenie wniosków i branie udziału w lekcji na poziomie podstawowym. Ze względu na braki, uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

JĘZYK ANGIELSKI - KLASA V

GRAMATYKA I SŁOWNICTWO

1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- bezbłędnie opanował cały zakres słownictwa i struktur gramatycznych poznanych na lekcjach,
- wielokrotnie stosuje różnorodne konstrukcje gramatyczne i posługuje się urozmaiconym słownictwem,
- tworzy bezbłędnie zdania proste i złożone zachowując spójność oraz stosując zasady gramatyczne,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- operuje złożonymi strukturami,
- buduje spójne zdania i stosuje szeroki zakres słownictwa odpowiedni do zdania,
- używa poprawnie niektórych elementów słownictwa o charakterze bardziej złożonym/abstrakcyjnym,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie operuje większością prostych struktur,
- często używa szerokiego zakresu słownictwa odpowiedniego do zdania,
- buduje zdania, które w większości są spójne i poprawne,
- używa poprawnie małej ilości elementów słownictwa o charakterze bardziej złożonym/abstrakcyjnym,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie operuje niektórymi prostymi strukturami,
- rzadko buduje zdania spójne,
- sporadycznie stosuje zakres słownictwa o charakterze bardziej złożonym/abstrakcyjnym,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie operuje małą ilością prostych struktur,
- dysponuje niewielkim zakresem słownictwa odpowiedniego do zdania,
- tworzy zdania, ale w większości przypadków niespójne,
- zdarza się, że niepoprawnie używa codziennego słownictwa,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych wymagań edukacyjnych w ilości 36% ogółu a braki te uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, łączenie faktów, tworzenie wniosków i branie udziału w lekcji na poziomie podstawowym. Ze względu na braki, uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

SŁUCHANIE I CZYTANIE

1. Wymagania na poszczególne oceny:

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- w stopniu umożliwiającym zrozumienie różnorodnych tekstów reaguje na wysłuchaną lub czytaną treść,
- rozumie wszystkie kluczowe informacje w różnorodnych tekstach i wypowiedziach,
- bezbłędnie rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- relacjonuje wysłuchaną lub czytaną wypowiedź,
- perfekcyjnie rozwiązuje różne typy zadań słuchowych lub czytanych, np. prawda – fałsz,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- rozumie ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów,
- wydobywa kluczowe informacje i przekształca je w formę pisemną lub ustną,

- rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- rozumie istotne informacje w różnorodnych tekstach i rozmowach,
- rozumie polecenia nauczyciela,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- rozumie ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów,
- w większości przypadków rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- rozumie większość kluczowych informacji i przekształca je w formę pisemną lub ustną,
- rozumie większość poleceń nauczyciela,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- zazwyczaj zrozumie ogólny sens prostych tekstów i rozmów,
- rozpoznaje część potrzebnych informacji i przekształca je w formę pisemną lub ustną,
- czasem rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- zrozumie część kluczowych informacji w różnych tekstach i rozmowach,
- zazwyczaj rozumie polecenia nauczyciela,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- sporadycznie zrozumie ogólny sens prostych tekstów i rozmów,
- rzadko rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- rozumie niewielką ilość kluczowych informacji w różnorodnych tekstach i rozmowach,
- wydobywa niedużą ilość potrzebnych informacji i przekształca je w formę pisemną lub ustną,
- sporadycznie rozumie polecenia nauczyciela, często potrzebuje jednak pomocy lub podpowiedzi,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych wymagań edukacyjnych w ilości 36% ogółu a braki te uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, łączenie faktów, tworzenie wniosków i branie udziału w lekcji na poziomie podstawowym. Ze względu na braki, uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

MÓWIENIE

1. Wymagania na poszczególne oceny:

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- wypowiada się w sposób interesujący i angażujący słuchacza,
- stosuje bogate słownictwo i różnorodne struktury,
- charakteryzuje się poprawną wymową i intonacją zbliżoną do wypowiedzi rodzimych użytkowników języka,
- wypowiedz jest płynna i bogata w treść,
- wypowiedz jest w całości zrozumiała,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- przekazuje z powodzeniem wiadomość/intencje,

- posługuje się poprawnym językiem, popełniając małą ilość błędów,
- dysponuje dużym zakresem słownictwa w trakcie wypowiedzi, by przekazać swoje intencje,
- umie w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie,
- potrafi mówić spójnie bez wahań,
- można go zrozumieć bez trudności,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- w większości przypadków poprawnie przekazuje wiadomość,
- posługuje się w miarę poprawnym językiem, popełniając sporadycznie dostrzegalne błędy,
- dysponuje odpowiednim zakresem słownictwa w trakcie wypowiedzi, by przekazać swoje intencje,
- zbiera zazwyczaj głos w rozmowie w sposób naturalny,
- mówi spójnie z lekkim wahaniem,
- można go zazwyczaj zrozumieć bez trudności,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- czasami z powodzeniem przekazuje wiadomość,
- dysponuje ograniczonym zakresem słownictwa, by przekazać swoje intencje,
- potrafi mówić spójnie, ale z wyczuwalnym wahaniem,
- posługuje się częściowo poprawnym językiem, ale popełnia sporo zauważalnych błędów,
- umie sporadycznie w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie,
- można go zazwyczaj zrozumieć,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- przekazuje czasami wiadomość, ale z trudnościami,
- posługuje się czasami poprawnym językiem, ale popełnia wiele odczuwalnych błędów,
- dysponuje bardzo ograniczonym zakresem słownictwa, by przekazać swoje intencje,
- potrafi czasem mówić spójnie, ale z częstym wahaniem,
- incydentalnie próbuje zabierać głos w rozmowie,
- można go zazwyczaj zrozumieć, ale z trudnością,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych wymagań edukacyjnych w ilości 36% ogółu a braki te uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, łączenie faktów, tworzenie wniosków i branie udziału w lekcji na poziomie podstawowym. Ze względu na braki, uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

PISANIE

1. Wymagania na poszczególne oceny:

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- w spójny i perfekcyjny sposób organizuje tekst,
- perfekcyjnie stosuje zasady pisowni i interpunkcji,
- w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty,
- stosuje różnorodne konstrukcje i bogate słownictwo,

- konstruuje wypowiedź wyczerpującą, pełną i oryginalną,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- potrafi napisać zadanie zawierające pełne zdania, proste struktury i słownictwo,
- w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty,
- pisze teksty o odpowiedniej długości,
- w spójny sposób organizuje tekst,
- używa prawidłowej pisowni i interpunkcji,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- pisze teksty w większości dobrze zorganizowane i spójne,
- w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty, choć zdarza mu się nie rozwinąć czasami, któregoś z punktów,
- potrafi na ogół napisać zadanie zawierające pełne zdania, proste struktury i słownictwo,
- czasami pisze teksty nieco dłuższe lub krótsze od wymaganej ilości słów,
- używa przeważnie prawidłowej pisowni i interpunkcji,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- organizuje tekst, który nie jest do końca spójny,
- w zadaniu pisemnym zawiera większość istotnych punktów,
- zdarza mu się pisać teksty znacznie dłuższe lub krótsze od wymaganej ilości słów,
- podejmuje próbę napisania zadania zawierającego pełne zdania, proste struktury i słownictwo,
- używa czasem nieprawidłowej pisowni i interpunkcji,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- ma trudności z napisaniem zadania zawierającego pełne zdania, proste struktury i słownictwo,
- zdarza mu się pisać teksty znacznie krótsze lub dłuższe od wymaganej ilości słów,
- tekst bywa spójny, ale brak mu organizacji,
- w zadaniu pisemnym zawiera niektóre istotne punkty,
- używa w większości niepoprawnej pisowni i interpunkcji,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych wymagań edukacyjnych w ilości 36% ogółu a braki te uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, łączenie faktów, tworzenie wniosków i branie udziału w lekcji na poziomie podstawowym. Ze względu na braki, uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

JĘZYK ANGIELSKI - KLASA VI

GRAMATYKA I SŁOWNICTWO

1. Wymagania na poszczególne oceny:

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- bezbłędnie opanował cały zakres słownictwa i struktur gramatycznych poznanych na lekcjach,

- wielokrotnie stosuje różnorodne konstrukcje gramatyczne i posługuje się urozmaiconym słownictwem,
- tworzy bezbłędnie zdania proste i złożone zachowując spójność oraz stosując zasady gramatyczne,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- operuje złożonymi strukturami,
- buduje spójne zdania i stosuje szeroki zakres słownictwa odpowiedni do zdania,
- używa poprawnie niektórych elementów słownictwa o charakterze bardziej złożonym/abstrakcyjnym,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie operuje większością prostych struktur,
- często używa szerokiego zakresu słownictwa odpowiedniego do zdania,
- buduje zdania, które w większości są spójne i poprawne,
- używa poprawnie małej ilości elementów słownictwa o charakterze bardziej złożonym/abstrakcyjnym,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie operuje niektórymi prostymi strukturami,
- rzadko buduje zdania spójne,
- sporadycznie stosuje zakres słownictwa o charakterze bardziej złożonym/abstrakcyjnym,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie operuje małą ilością prostych struktur,
- dysponuje niewielkim zakresem słownictwa odpowiedniego do zdania,
- tworzy zdania, ale w większości przypadków niespójne,
- zdarza się, że niepoprawnie używa codziennego słownictwa,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych wymagań edukacyjnych w ilości 36% ogółu a braki te uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, łączenie faktów, tworzenie wniosków i branie udziału w lekcji na poziomie podstawowym. Ze względu na braki, uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

SŁUCHANIE I CZYTANIE

1. Wymagania na poszczególne oceny:

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- w stopniu umożliwiającym zrozumienie różnorodnych tekstów reaguje na wysłuchaną lub czytaną treść,
- rozumie wszystkie kluczowe informacje w różnorodnych tekstach i wypowiedziach,
- bezbłędnie rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- relacjonuje wysłuchaną lub czytaną wypowiedź,
- perfekcyjnie rozwiązuje różne typy zadań słuchowych lub czytanych, np. prawda – fałsz,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- rozumie ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów,
- wydobywa kluczowe informacje i przekształca je w formę pisemną lub ustną,

- rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- rozumie istotne informacje w różnorodnych tekstach i rozmowach,
- rozumie polecenia nauczyciela,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- rozumie ogólny sens różnorodnych tekstów i rozmów,
- w większości przypadków rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- rozumie większość kluczowych informacji i przekształca je w formę pisemną lub ustną,
- rozumie większość poleceń nauczyciela,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- zazwyczaj zrozumie ogólny sens prostych tekstów i rozmów,
- rozpoznaje część potrzebnych informacji i przekształca je w formę pisemną lub ustną,
- czasem rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- zrozumie część kluczowych informacji w różnych tekstach i rozmowach,
- zazwyczaj rozumie polecenia nauczyciela,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- sporadycznie zrozumie ogólny sens prostych tekstów i rozmów,
- rzadko rozpoznaje uczucia, reakcje i intencje mówiącego (również w tekstach czytanych),
- rozumie niewielką ilość kluczowych informacji w różnorodnych tekstach i rozmowach,
- wydobywa niedużą ilość potrzebnych informacji i przekształca je w formę pisemną lub ustną,
- sporadycznie rozumie polecenia nauczyciela, często potrzebuje jednak pomocy lub podpowiedzi,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych wymagań edukacyjnych w ilości 36% ogółu a braki te uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, łączenie faktów, tworzenie wniosków i branie udziału w lekcji na poziomie podstawowym. Ze względu na braki, uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

MÓWIENIE

1. Wymagania na poszczególne oceny:

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- wypowiada się w sposób interesujący i angażujący słuchacza,
- stosuje bogate słownictwo i różnorodne struktury,
- charakteryzuje się poprawną wymową i intonacją zbliżoną do wypowiedzi rodzimych użytkowników języka,
- wypowiedz jest płynna i bogata w treść,
- wypowiedz jest w całości zrozumiała,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- przekazuje z powodzeniem wiadomość/intencje,
- posługuje się poprawnym językiem, popełniając małą ilość błędów,

- dysponuje dużym zakresem słownictwa w trakcie wypowiedzi, by przekazać swoje intencje,
- umie w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie,
- potrafi mówić spójnie bez wahań,
- można go zrozumieć bez trudności,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- w większości przypadków poprawnie przekazuje wiadomość,
- posługuje się w miarę poprawnym językiem, popełniając sporadycznie dostrzegalne błędy,
- dysponuje odpowiednim zakresem słownictwa w trakcie wypowiedzi, by przekazać swoje intencje,
- zbiera zazwyczaj głos w rozmowie w sposób naturalny,
- mówi spójnie z lekkim wahaniem,
- można go zazwyczaj zrozumieć bez trudności,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- czasami z powodzeniem przekazuje wiadomość,
- dysponuje ograniczonym zakresem słownictwa, by przekazać swoje intencje,
- potrafi mówić spójnie, ale z wyczuwalnym wahaniem,
- posługuje się częściowo poprawnym językiem, ale popełnia sporo zauważalnych błędów,
- umie sporadycznie w naturalny sposób zabierać głos w rozmowie,
- można go zazwyczaj zrozumieć,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- przekazuje czasami wiadomość, ale z trudnościami,
- posługuje się czasami poprawnym językiem, ale popełnia wiele odczuwalnych błędów,
- dysponuje bardzo ograniczonym zakresem słownictwa, by przekazać swoje intencje,
- potrafi czasem mówić spójnie, ale z częstym wahaniem,
- incydentalnie próbuje zabierać głos w rozmowie,
- można go zazwyczaj zrozumieć, ale z trudnością,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych wymagań edukacyjnych w ilości 36% ogółu a braki te uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, łączenie faktów, tworzenie wniosków i branie udziału w lekcji na poziomie podstawowym. Ze względu na braki, uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

PISANIE

1. Wymagania na poszczególne oceny:

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- w spójny i perfekcyjny sposób organizuje tekst,
- perfekcyjnie stosuje zasady pisowni i interpunkcji,
- w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty,
- stosuje różnorodne konstrukcje i bogate słownictwo,
- konstruuje wypowiedź wyczerpującą, pełną i oryginalną,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- potrafi napisać zadanie zawierające pełne zdania, proste struktury i słownictwo,

- w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty,
- pisze teksty o odpowiedniej długości,
- w spójny sposób organizuje tekst,
- używa prawidłowej pisowni i interpunkcji,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- pisze teksty w większości dobrze zorganizowane i spójne,
- w zadaniu pisemnym zawiera wszystkie istotne punkty, choć zdarza mu się nie rozwinąć czasami, któregoś z punktów,
- potrafi na ogół napisać zadanie zawierające pełne zdania, proste struktury i słownictwo,
- czasami pisze teksty nieco dłuższe lub krótsze od wymaganej ilości słów,
- używa przeważnie prawidłowej pisowni i interpunkcji,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- organizuje tekst, który nie jest do końca spójny,
- w zadaniu pisemnym zawiera większość istotnych punktów,
- zdarza mu się pisać teksty znacznie dłuższe lub krótsze od wymaganej ilości słów,
- podejmuje próbę napisania zadania zawierającego pełne zdania, proste struktury i słownictwo,
- używa czasem nieprawidłowej pisowni i interpunkcji,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- ma trudności z napisaniem zadania zawierającego pełne zdania, proste struktury i słownictwo,
- zdarza mu się pisać teksty znacznie krótsze lub dłuższe od wymaganej ilości słów,
- tekst bywa spójny, ale brak mu organizacji,
- w zadaniu pisemnym zawiera niektóre istotne punkty,
- używa w większości niepoprawnej pisowni i interpunkcji,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych wymagań edukacyjnych w ilości 36% ogółu a braki te uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, łączenie faktów, tworzenie wniosków i branie udziału w lekcji na poziomie podstawowym. Ze względu na braki, uczeń nie potrafi rozwiązywać zadań o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela.

HISTORIA - KLASA IV

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- potrafi zaproponować podział źródeł pisanych bądź niepisanych na podkategorie
- przedstawia nowoczesne metody badania życia ludzi w przeszłości
- ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych
- przedstawia historyczną genezę regionu
- wskazuje wybitne postaci w dziejach regionu
- ocenia, w jaki sposób różnorodność „małych ojczyzn" wpływa na bogactwo dużej
- omawia genezę polskich symboli narodowych
- wyjaśnia pojęcia: emigracja, uchodźcy
- wyjaśnia okoliczności ustanowienia roku 1 i podziału na dwie ery
- wyjaśnia różnicę między kalendarzem juliańskim i gregoriańskim

- przedstawia elementy historii kartografii
- wyjaśnia zasadę działania i rolę GPS-u we współczesnej lokalizacji przestrzennej
- przedstawia najważniejsze odkrycia archeologiczne na ziemiach polskich
- określa, jakie informacje może zdobyć historyk dzięki zastosowaniu metody dendrochronologicznej
- omawia dokument Dagome iudex
- ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego
- wskazuje przykłady lokalizacji najstarszych budowli zakonnych na ziemiach polskich
- wyjaśnia, jakie są związki między mnichami a nauką historyczną
- porównuje politykę prowadzoną przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego
- wyjaśnia znaczenia panowania Kazimierza Wielkiego dla państwa polskiego
- przedstawia przykłady wzorców rycerskich utrwalonych w literaturze i legendach
- przedstawia stosunek Litwinów do unii w Krewie
- na podstawie mapy ocenia sytuację geopolityczną w Europie Środkowej po zawarciu unii
- przedstawia genezę i charakteryzuje różne zakony rycerskie
- opisuje, w jaki sposób zrekonstruowano wygląd Mikołaja Kopernika
- wyjaśnia, dlaczego najważniejsze dzieło Kopernika zostało potępione przez Kościół
- wyjaśnia, jakie cechy powinien mieć mąż stanu
- wyjaśnia pojęcie populizm polityczny
- wyjaśnia, dlaczego wojny XVII wieku przyczyniły się do osłabienia Rzeczypospolitej
- wyjaśnia kontrowersje w ocenie panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wyjaśnia przyczyny kryzysu Rzeczypospolitej szlacheckiej
- charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte
- ocenia, czy Napoleon spełnił pokładane w nim przez Polaków nadzieje
- porównuje powstanie styczniowe z innymi powstaniami
- przedstawia różne metody walki o polskość
- wyjaśnia rolę nauki w rozwoju cywilizacyjnym
- wyjaśnia sytuację geopolityczną w Europie powstałą w wyniku I wojny światowej, która umożliwiła Polakom odzyskanie niepodległości
- wyjaśnia, jak się miały ideały komunizmu do praktyki
- podaje przykłady współcześnie istniejących krajów komunistycznych oraz opisuje życie ich mieszkańców
- wyjaśnia rolę potencjału gospodarczego państwa we współczesnym świeci
- podaje przykłady udziału żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej
- wyjaśnia pojęcie suwerenność
- wyjaśnia pojęcie „żelazna kurtyna” oraz jego genezę
- charakteryzuje postać i działalność Ireny Sendlerowej
- podaje przykłady protestów Polaków wobec władz komunistycznych
- opowiada o rywalizacji między Związkiem Sowieckim a Zachodem

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów
- wskazuje pozapodręcznikowe przykłady różnych kategorii źródeł historycznych
- przedstawia różne efekty pracy naukowców zajmujących się przeszłością
- wskazuje lokalne przykłady instytucji dbających o regionalną kulturę i historię
- tworzy przewodnik po własnej miejscowości i regionie
- charakteryzuje inne regiony państwa polskiego

- wyjaśnia znaczenie dbałości o tradycję regionalną
- wskazuje na mapie świata największe zbiorowości Polonii
- rozróżnia mniejszość narodową od etnicznej
- wyjaśnia, dlaczego należy szanować inne tradycje narodowe
- przedstawia konsekwencje przynależności Polski do UE
- charakteryzuje główne epoki historyczne
- podaje przykłady innych rachub mierzenia czasu
- przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: początek, środek, koniec stulecia; półwiecze; przełom wieków
- przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych
- interpretuje i wyciąga wnioski z mapy
- charakteryzuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla państwa polskiego
- wyjaśnia znaczenie wizyty Ottona III w Gnieźnie dla państwa polskiego
- wyjaśnia znaczenie utworzenia samodzielnej metropolii kościelnej
- wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego
- charakteryzuje wkład duchowieństwa w średniowieczną kulturę
- wyjaśnia znaczenie ksiąg i książek dla rozwoju wiedzy i nauki
- charakteryzuje oraz ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną prowadzoną przez Kazimierza Wielkiego
- argumentuje, dlaczego Kazimierz Wielki stał się wzorem dobrego władcy
- podaje przykłady zachowanych zamków średniowiecznych w Polsce i w regionie
- omawia zagrożenie ze strony zakonu krzyżackiego dla obu państw
- wyjaśnia, czym zajmuje się heraldyka
- wyjaśnia charakter obyczajowości i kultury rycerskiej
- przedstawia postanowienie pokoju toruńskiego oraz skutki bitwy pod Grunwaldem
- przedstawia inne dokonania i zainteresowania Mikołaja Kopernika
- wyjaśnia, czym jest nauka i jakie cechy musi spełniać wiedza naukowa
- wyjaśnia różnice między monarchią dynastyczną a elekcyjną
- przedstawia zagrożenia dla państwa polskiego wynikające z systemu wolnej elekcji
- wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Polaków w pierwszej fazie potopu szwedzkiego
- wyjaśnia słowa Jana Sobieskiego: lepiej w cudzej ziemi, o cudzym chlebie wojować, aniżeli samym się bronić o swoim chlebie
- wskazuje przykłady zabytków doby oświecenia w kraju i w regionie
- wyjaśnia, dlaczego oświecenie było nazywane „wiekiem rozumu”
- wyjaśnia znaczenie powołania Komisji Edukacji Narodowej dla państwa polskiego
- podaje przykłady i ocenia różne postawy Polaków w okresie rozbiorów (w tym targowiczan)
- wyjaśnia, dlaczego rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja została ogłoszona świętem narodowym
- charakteryzuje program polityczno-społeczny Tadeusza Kościuszki
- wyjaśnia przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego
- przedstawia dalsze losy Legionów Polskich we Włoszech
- wyjaśnia, dlaczego Polacy zaczęli tworzyć legiony polskie u boku Napoleona
- opisuje funkcjonowanie państwa powstańczego
- wyjaśnia, dlaczego powstanie styczniowe upadło
- ocenia postawę Polaków pod zaborem rosyjskim
- wymienia innych polskich laureatów Nagrody Nobla
- opisuje swoją ulubioną dziedzinę naukową i jej wybitnego przedstawiciela

- opisuje trudności polityczne w odbudowie państwa polskiego
- ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej
- wyjaśnia, dlaczego w rocznicę Bitwy Warszawskiej Wojsko Polskie obchodzi swoje święto
- wyjaśnia, jakie czynniki złożyły się na sukces wojsk polskich w wojnie z Rosją Sowiecką
- wyjaśnia, w jaki sposób rozwój gospodarczy wpływa na sytuację obywateli
- charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego
- przedstawia politykę ZSRR wobec Polaków (mord katyński)
- wyjaśnia, dlaczego państwo polskie znalazło się po II wojnie światowej w sowieckiej strefie wpływów
- charakteryzuje działalność opozycji antykomunistycznej
- rozumie dramatyzm wyboru postaw przez obywateli wobec państwa polskiego po II wojnie światowej
- wyjaśnia znaczenie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do kraju dla społeczeństwa polskiego
- wskazuje różnice polityczne między czasami komunizmu a wolną Polską

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- porównuje pracę historyków i archeologów
- wskazuje różne przykłady źródeł pisanych i niepisanych
- wyjaśnia potrzebę edukacji historycznej
- wyjaśnia, czym jest genealogia
- wskazuje na mapie Polski własną miejscowość, region, województwo i jego stolicę
- podaje przykłady regionalnych tradycji
- charakteryzuje własną „małą ojczyznę" na tle innych regionów
- wskazuje Polskę na mapie świata
- wskazuje na mapie główne krainy historyczno-geograficzne Polski oraz największe miasta
- rozróżnia pojęcia naród i społeczeństwo
- przedstawia genezę najważniejszych świąt państwowych
- wskazuje przykłady instytucji dbających o dziedzictwo narodowe
- opisuje właściwy sposób zachowania względem symboli narodowych
- podaje przykłady mniejszości narodowych żyjących w Polsce
- podaje cezury czasowe epok historycznych
- przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: początek, środek, koniec stulecia; półwiecze; przełom wieków
- przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych
- wyjaśnia, czym jest kartografia
- wyjaśnia, czym jest skala mapy
- rozróżnia mapę geograficzną, polityczną, historyczną
- wyjaśnić okoliczności zawarcia małżeństwa z Dobrawą oraz przyjęcia chrztu przez Mieszka
- wymienia legendarnych protoplastów Mieszka
- przedstawia najważniejsze konsekwencje przyjęcia chrztu
- lokalizuje na mapie Gniezno, Poznań oraz inne główne grody w państwie Mieszka I
- opisuje bitwę pod Cedynią
- zna wydarzenia związane z datami: 997, 1002–1018

- opisuje przebieg misji św. Wojciecha do Prusów
- przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego
- wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego
- wymienia najstarsze zakony na ziemiach polskich
- wyjaśnia, jak należy rozumieć nakaz obowiązujący benedyktynów módl się i pracuj
- opisuje wygląd średniowiecznych ksiąg
- wyjaśnia, w jaki sposób zakony przyczyniły się do rozwoju rolnictwa na ziemiach polskich
- wymienia główne reformy Kazimierza Wielkiego
- opisuje zjazd monarchów w Krakowie
- wyjaśnia cele oraz znaczenie utworzenia Akademii Krakowskiej
- wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski za panowania Kazimierza Wielkiego
- wyjaśnia, w jaki sposób utrzymywali się rycerze
- przedstawia powinności rycerskie
- charakteryzuje kodeks rycerski
- opisuje sytuację związaną z objęciem tronu polskiego po wygaśnięciu dynastii Piastów
- przedstawia okoliczności zawiązania unii polsko-litewskiej
- wymienia postanowienia unii w Krewie
- charakteryzuje rycerski kodeks honorowy
- przedstawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim
- opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem
- wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik oraz gdzie znajduje się jego grobowiec
- przedstawia poglądy na temat Ziemi i Układu Słonecznego przed odkryciem Kopernika
- zna królów elekcyjnych: Stefana Batorego i Zygmunta III Wazę
- opisuje państwo polskie rządzone przez szlachtę w XVI w.
- charakteryzuje Zamość, jako przykład miasta renesansowego
- wyjaśnia słowa Zamoyskiego: Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie
- przedstawia przebieg potopu szwedzkiego i przełomowej obrony Jasnej Góry
- wskazuje na mapie: Szwecję, Jasną Górę, Turcję, Chocim, Wiedeń
- wyjaśnia powiedzenie: Polska przedmurzem chrześcijaństwa
- charakteryzuje sytuację państwa polskiego w czasach panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego
- przedstawia najwybitniejszych twórców doby stanisławowskiej oraz ich dokonani
- charakteryzuje postać i dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
- przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja
- opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego
- przedstawia sytuację narodu polskiego po III rozbiorze
- opisuje Legiony Polskie we Włoszech oraz panujące w nich zasady
- wie, kiedy Mazurek Dąbrowskiego został polskim hymnem narodowym
- charakteryzuje sytuację narodu polskiego w zaborze rosyjskim
- wyjaśnia, dlaczego Polacy prowadzili działalność konspiracyjną
- opisuje charakter i przebieg powstania styczniowego
- przedstawia skutki powstania
- porównuje szkolnictwo XIX-wieczne i współczesne
- wyjaśnia, jak funkcjonował Uniwersytet Latający

- wyjaśnia, dlaczego Maria Skłodowska-Curie musiała wyjechać do Francji
- przedstawia dokonania Marii Skłodowskiej-Curie i wyjaśnia, za co została uhonorowana Nagrodą Nobla
- charakteryzuje działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową
- wyjaśnia sytuację państw zaborczych po wybuchu I wojny światowej
- przedstawia udział Legionów Polskich w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej
- wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada został ogłoszony świętem państwowym
- opisuje przebieg Bitwy Warszawskiej
- wyjaśnia rolę Józefa Piłsudskiego w odzyskaniu niepodległości i budowie państwa polskiego
- wyjaśnia genezę wojny o wschodnią granicę II RP
- omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej
- ocenia postawę ludności polskiej wobec sowieckiego zagrożenia
- charakteryzuje mit „cudu nad Wisłą"
- opisuje trudności gospodarcze i ustrojowe w odbudowie państwa polskiego
- przedstawia dokonania Eugeniusza Kwiatkowskiego
- opisuje najważniejsze akcje Szarych Szeregów, w tym akcję pod Arsenałem
- przedstawia przebieg powstania warszawskiego– ocenia postawę młodzieży polskiej pod okupacją
- wskazuje na mapie największe niemieckie obozy koncentracyjne
- charakteryzuje postać i działalność Witolda Pileckiego
- opisuje represje komunistów wobec zwolenników prawowitych władz polskich
- ocenia postawę Danuty Siedzikówny, ps. Inka
- opisuje sytuację społeczeństwa polskiego w czasach PRL
- charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego w czasach komunizmu
- opisuje okoliczności zawiązania związku zawodowego „Solidarność"
- przedstawia główne postulaty „Solidarności"
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał stan wojenny
- wyjaśnia znaczenie i skutki rozmów Okrągłego Stołu

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie posługuje się terminami: dzieje, archeologia, źródła pisane, źródła materialne
- rozróżnia pracę historyków i archeologów
- potrafi podać przykłady postaci legendarnych i historycznych
- wyjaśnia, czym są przyczyny i skutki
- dokonuje podstawowego podziału źródeł historycznych
- poprawnie posługuje się terminami: tradycja, drzewo genealogiczne, „mała ojczyzna"
- przygotowuje drzewo genealogiczne najbliższej rodziny
- wyjaśnia, czym jest patriotyzm
- podaje przykłady postaw i zachowań patriotycznych
- poprawnie posługuje się terminami: mniejszość narodowa, społeczeństwo, symbole narodowe, Polonia
- wymienia elementy współtworzące państwo
- wymienia najważniejsze czynniki narodowotwórcze
- przedstawia polskie symbole narodowe
- przedstawia najważniejsze święta państwowe

- wskazuje na mapie stolicę państwa
- poprawnie posługuje się terminami: chronologia, okres p.n.e. i n.e
- zamienia cyfry arabskie na rzymskie
- wyjaśnia, czym jest epoka historyczna
- porządkuje fakty i epoki historyczne oraz umieszcza je w czasie (era, stulecie)
- samodzielnie przyporządkowuje wydarzenia stuleciom
- oblicza upływ czasu między wydarzeniami, w tym na przełomie obu er
- poprawnie posługuje się terminami: legenda, symbol, róża wiatrów
- przygotowuje proste plany miejscowe
- objaśnia symbole legendy mapy
- odczytuje z mapy podstawowe informacje
- poprawnie posługuje się terminem: Piastowie
- przytacza przykłady legend o początkach państwa polskiego
- wyjaśnia pochodzenie nazwy „Polska”
- wskazuje na mapie rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich
- poprawnie posługuje się terminami: misja, relikwie
- zna wydarzenia związane z datami: 1000, 1025
- charakteryzuje postać św. Wojciecha
- opisuje wygląd i uzbrojenie woja z drużyny książęcej
- poprawnie posługuje się terminami: reguła zakonna, skryptorium, pergamin
- podaje przykłady zakonów
- opisuje życie wewnątrz klasztoru
- poprawnie posługuje się terminami: dynastia, uczta u Wierzynka
- zna wydarzenia związane z datami: 1364, 1370
- wyjaśnia powiedzenie – zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną
- poprawnie posługuje się terminami: paź, giermek, pasowanie, kopia, dziedziniec, fosa, baszta, most zwodzony
- wyjaśnia, kto i w jaki sposób mógł zostać rycerzem
- opisuje wygląd średniowiecznego zamku
- charakteryzuje turnieje rycerskie
- poprawnie posługuje się terminem: unia
- zna wydarzenia związane z datami: 1385
- przedstawia główne konsekwencje unii w Krewie
- poprawnie posługuje się terminami: giermek, kopia, kodeks honorowy
- zna wydarzenia związane z datami: 1410
- charakteryzuje postać Zawiszy Czarnego
- wyjaśnia powiedzenie: polegać jak na Zawiszy
- poprawnie posługuje się terminami: astronomia, teoria heliocentryczna
- wyjaśnia powiedzenie: wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię
- poprawnie posługuje się terminami: kanclerz, hetman, akademia
- charakteryzuje postać i dokonania Jana Zamoyskiego
- poprawnie posługuje się terminami: potop szwedzki, wielki wezyr, islam, odsiecz
- zna wydarzenia związane z datami: 1655–1660, 1683
- wskazuje na mapie granice Rzeczypospolitej oraz jej sąsiadów
- zna postaci: Augustyn Kordecki, Stefan Czarniecki, Jan III Sobieski, oraz ich dokonania

- poprawnie posługuje się terminami: Szkoła Rycerska, kadet, mecenas, obiady czwartkowe
- wymienia zasługi króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wyjaśnia, dlaczego Dzień Edukacji Narodowej jest współcześnie obchodzony 14 października
- poprawnie posługuje się terminami: konstytucja, kosynierzy
- zna wydarzenia związane z datami: 1772, 3 maja 1791 r., 1794, 1795
- charakteryzuje postać i dokonania Tadeusza Kościuszki
- poprawnie posługuje się terminami: emigracja, legiony
- zna wydarzenia związane z datą: 1797
- wskazuje na mapie Francję, Włochy, Lombardię
- charakteryzuje postaci oraz dokonania gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego
- poprawnie posługuje się terminami: działalność konspiracyjna, branka, dyktator, zesłanie
- zna wydarzenia związane z datami: 1863–1864
- pokazuje na mapie zasięg zaboru rosyjskiego
- charakteryzuje postać i dokonania Romualda Traugutta
- poprawnie posługuje się terminami: Nagroda Nobla, Uniwersytet Latający
- charakteryzuje, na czym polegało tajne nauczanie
- charakteryzuje postać i Marii Skłodowskiej-Curie
- poprawnie posługuje się terminami: I wojna światowa, Naczelnik Państwa
- zna wydarzenia związane z datami: 1914–1918; 11 listopada 1918 r., 15 sierpnia 1920 r.
- charakteryzuje postać Józefa Piłsudskiego
- poprawnie posługuje się terminami: komunizm, bolszewicy, cud nad Wisłą
- zna wydarzenia związane z datami: 15 sierpnia 1920 r.
- wyjaśnia, dlaczego 15 lipca 1920 r. obchodzone jest Święto Wojska Polskiego
- poprawnie posługuje się terminami: eksport, import, okręg przemysłowy
- charakteryzuje postać Eugeniusza Kwiatkowskiego
- wskazuje na mapie obszar Centralnego Okręgu Przemysłowego
- poprawnie posługuje się terminami: łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi
- zna wydarzenia związane z datami: 1 września 1939 r., 1 sierpnia 1944 r., 1945
- charakteryzuje postaci Zośki, Alka i Rudego
- poprawnie posługuje się terminem „żołnierze niezłomni”
- zna zbrodnie niemieckie popełnione na Żydach
- charakteryzuje postaci Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny
- wyjaśnia, dlaczego dla wielu Polaków wojna się nie zakończyła
- wyjaśnia pojęcie „żołnierze niezłomni”
- poprawnie posługuje się terminami: konklawe, kardynał, pontyfikat
- charakteryzuje rolę papieża jako przywódcy Kościoła katolickiego oraz jako autorytetu moralnego dla wiernych
- wyjaśnia, dlaczego w czasach komunizmu ukształtowała się opozycja
- poprawnie posługuje się terminami: związek zawodowy, „Solidarność”, stan wojenny, Okrągły Stół
- zna wydarzenia związane z datami: sierpień 1980, l989
- wyjaśnia, dlaczego w 1980 r. doszło do masowych strajków robotniczych
- zna głównych bohaterów „Solidarności” – L. Wałęsę, A. Walentynowicz, A. Gwiazdę

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: współczesność, przeszłość, historia, historycy, legenda, baśń
- rozróżnia przeszłość od współczesności
- rozróżnia fikcję (np. baśń) od rzeczywistości historycznej
- potrafi krótko scharakteryzować, czym zajmują się historycy
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: ojczyzna, patriotyzm
- podaje przykłady świąt rodzinnych
- podaje przykłady pamiątek rodzinnych
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: państwo, region, naród
- wskazuje na mapie państwo polskie i jego granice
- zna poprawną nazwę państwa polskiego
- przy pomocy nauczyciela używa terminów chronologicznych (data, tysiąclecie, wiek)
- umieszcza daty na osi czasu
- przy pomocy nauczyciela określa, w którym wieku miało miejsce dane wydarzenie
- poprawnie wskazuje wydarzenie wcześniejsze w czasach p.n.e.
- oblicza upływ czasu między wydarzeniami w ramach jednej ery
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: mapa, plan
- dostrzega różnice między mapą a planem
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: plemię, Słowianie
- wie, kto był pierwszym historycznym władcą Polski
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie
- opisuje wygląd grodu średniowiecznego
- wie, że Bolesław Chrobry był pierwszym królem Polski
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: duchowieństwo, zakon chrześcijański, mnich, klasztor
- charakteryzuje wygląd mnichów
- opisuje podstawowe zajęcia duchowieństwa zakonnego w średniowieczu
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: uniwersytet
- wyjaśnia, dlaczego historycy nadali królowi Kazimierzowi przydomek „Wielki”
- opisuje wygląd średniowiecznego zamku
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: rycerz, zbroja, herb, zamek
- opisuje wygląd średniowiecznego rycerza
- przy pomocy nauczyciela, poprawnie posługuje się terminem: Jagiellonowie
- wie, kim był Władysław Jagiełło
- wskazuje na mapie państwo polskie oraz obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: rycerz, miecz, herb
- opisuje wygląd i cechy rycerza
- podaje przykłady różnych herbów
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: astronom, obserwatorium, luneta
- wie, kim był Mikołaj Kopernik
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: szlachta
- wskazuje na mapie Zamość
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: potop szwedzki, husaria, Jasna Góra

- opisuje wygląd i uzbrojenie husarii
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: encyklopedia, edukacja, reformy
- wyjaśnia, w jakim celu wprowadzane są reformy państwa
- proponuje własne reformy w państwie oraz edukacji i wyjaśnia ich celowość
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: rozbiory, powstanie
- wymienia państwa, które dokonały rozbiorów
- przedstawia cel powstania kościuszkowskiego
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: hymn państwowy
- zna nazwisko autora hymnu państwowego
- potrafi objaśnić pierwszą zwrotkę i refren hymnu
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: zabory, zabór rosyjski, wojna partyzancka
- wyjaśnia, dlaczego Polacy zorganizowali powstanie
- charakteryzuje taktykę walki partyzanckiej
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: tajne nauczanie, laureat
- wyjaśnia, dlaczego Polacy nie mogli odbywać edukacji w języku polskim
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: II Rzeczpospolita
- wskazuje na mapie obszar II RP
- wie, kiedy i z jakiej okazji obchodzimy święto państwowe w dniu 11 listopada
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: RP, ułani
- przedstawia głównodowodzącego wojsk polskich w bitwie pod Warszawą
- wskazuje na mapie miejsce Bitwy Warszawskiej oraz przebieg wschodniej granicy II RP
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: gospodarka, przemysł, minister, bezrobocie
- wskazuje na mapie Polski Gdynię
- wyjaśnia, dlaczego Gdynia stała się polskim „oknem na świat”
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: okupacja
- wie, kiedy i gdzie wybuchła II wojna światowa
- opisuje sytuację narodu polskiego pod niemiecką okupacją
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: obozy koncentracyjne
- opisuje politykę Niemiec wobec ludności żydowskiej
- wyjaśnia, kto objął rządy w państwie polskim po zakończeniu II wojny światowej
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: papież
- wskazuje na mapie przebieg granic państwa polskiego po II wojnie światowej
- wie, kim był Karol Wojtyła
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: kryzys, strajk
- wie, jak się nazywał pierwszy przywódca związku zawodowego „Solidarność” i późniejszy prezydent

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- ma bardzo duże braki w zakresie podstawowej wiedzy i umiejętności,
- nie rozumie prostych poleceń,
- nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi odtworzyć fragmentarycznej wiedzy,
- wykazuje się brakiem systematyczności i chęci do nauki, nie podejmuje prób rozwiązania zadań, nawet przy pomocy nauczyciela.

HISTORIA - KLASA V

Rozdział I. Pierwsze cywilizacje

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który przy pomocy nauczyciela:

- poprawnie posługuje się terminami: australopitek, *homo sapiens*, koczowniczy tryb życia
- wskazuje na mapie kolebkę ludzkości
- poprawnie posługuje się terminami: rewolucja neolityczna, osiadły tryb życia, osada, epoka brązu, epoka żelaza
- przedstawia zmiany, które zaszły w życiu człowieka w okresie neolitu
- podaje nazwy metali wykorzystywanych przez praludzi do wytopu broni, narzędzi, ozdób
- poprawnie posługuje się terminami: cywilizacja, Mezopotamia, system irygacyjny, Sumerowie, miasto-państwo
- lokalizuje na mapie Mezopotamię
- omawia położenie geograficzne i warunki naturalne panujące w Mezopotamii
- wymienia osiągnięcia Sumerów
- poprawnie posługuje się terminami: Babilon, Kodeks Hammurabiego, politeizm
- określa, kim był i czym zasłynął Hammurabi
- lokalizuje na mapie państwo babilońskie i asyryjskie
- omawia najważniejsze zasady prawne zapisane w Kodeksie Hammurabiego
- poprawnie posługuje się terminami: Egipt Górny, Egipt Dolny, faraon
- lokalizuje na mapie Egipt
- omawia położenie geograficzne i warunki naturalne panujące w Egipcie
- poprawnie posługuje się terminami: politeizm, mumia, mumifikacja, sarkofag, piramida, hieroglify
- wymienia imiona najważniejszych bogów egipskich
- przedstawia największe osiągnięcia cywilizacji egipskiej
- poprawnie posługuje się terminami: Hebrajczycy, Palestyna, Jahwe, Juda, Izrael, niewola babilońska, prorok, Mesjasz, monoteizm, judaizm, dekalog
- określa, kim byli i czym zasłynęli: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon
- lokalizuje na mapie Izrael
- omawia położenie geograficzne i warunki naturalne Palestyny
- określa czas powstania cywilizacji Indii i Chin
- poprawnie posługuje się terminami: Ariowie, kasta, system kastowy, buddyzm, hinduizm, nirwana, Wielki Mur Chiński
- lokalizuje na mapie Indie i Chiny
- omawia położenie geograficzne oraz warunki naturalne cywilizacji indyjskiej i chińskiej
- wymienia osiągnięcia cywilizacji indyjskiej i chińskiej
- poprawnie posługuje się terminami: piktogram, pismo klinowe, hieroglif, papirus, alfabet, Fenicjanie

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- poprawnie posługuje się terminami: *homo habilis*, *homo erectus*, *homo neandertalensis*, *homo sapiens*, ewolucja, paleolit
- wymienia w kolejności etapy ewolucji człowieka
- opisuje warunki życia ludzi w czasach prahistorycznych
- podaje nazwy najważniejszych wynalazków człowieka z czasów prahistorycznych
- poprawnie posługuje się terminami: ewolucjonizm, antropologia

- opisuje, czym zajmuje się antropolog
- poprawnie posługuje się terminami: neolit, megalit określa ramy chronologiczne rewolucji neolitycznej
- opisuje życie codzienne ludzi przed rewolucją neolityczną
- omawia sposób wytopu brązu i żelaza
- podaje ramy chronologiczne istnienia cywilizacji sumeryjskiej
- poprawnie posługuje się terminami: Żyzny Półksiężyc, król-kapłan, zikkurat
- określa rolę rzek w starożytnej Mezopotamii
- opisuje wygląd miast sumeryjskich
- zna wydarzenia związane z datami: ok. 3 tys. lat p.n.e., 31 r. p.n.e.
- podaje ramy chronologiczne istnienia cywilizacji egipskiej
- przedstawia najważniejsze dokonania Ramzesa II
- charakteryzuje strukturę społeczeństwa egipskiego
- określa zakres władzy faraona
- poprawnie posługuje się terminami: sfinks, Dolina Królów
- podaje nazwy najsłynniejszych piramid egipskich
- określa ramy chronologiczne istnienia państwa żydowskiego
- poprawnie posługuje się terminami: Kanaan, menora, Biblia, Tora, Arka Przymierza
- poprawnie posługuje się terminami: Harappa, Mohendżo Daro, cytadela, terakotowa armia, humanitaryzm
- zna i krótko charakteryzuje postaci Buddy i Konfucjusza, opisuje wygląd świątyni jerozolimskiej
- podaje daty powstania poszczególnych rodzajów pisma
- określa rolę pisma w starożytności
- opisuje znaczenie alfabetu stworzonego przez Fenicjan

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- określa ramy chronologiczne kolejnych etapów ewolucji człowieka
- podaje najistotniejsze cechy wyglądu różnych gatunków człowiekowatych
- wskazuje na mapie kierunki i trasy ekspansji gatunku ludzkiego
- omawia teorię ewolucji Karola Darwina
- przedstawia wpływ zmian klimatycznych na tryb życia człowieka pierwotnego
- omawia tryb życia i zajęcia ludzi epoki neolitu
- nazywa i lokalizuje na mapie pozostałości najstarszej znanej osady ludzkiej
- wskazuje na mapie miejsce położenia najbardziej znanej budowli megalitycznej
- wyjaśnia, jakie zmiany nastąpiły w życiu człowieka dzięki opanowaniu umiejętności wytopu metali
- charakteryzuje oddziaływanie warunków naturalnych na życie mieszkańców Mezopotamii
- omawia organizację państwa babilońskiego
- interpretuje zasadę „oko za oko, ząb za ząb”
- omawia system religijny starożytnej Babilonii
- wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej
- omawia organizację państwa egipskiego
- wymienia cechy charakterystyczne wyglądu wybranych bogów egipskich
- omawia rolę religii w życiu starożytnych Egipcjan
- podaje przyczyny mumifikacji zwłok
- tłumaczy, czym były i jak budowano egipskie piramidy

- wskazuje na mapie szlak wędrówki Izraelitów z Egiptu do Kanaan i omawia jej przebieg
- omawia sytuację narodu żydowskiego po śmierci Salomona
- przedstawia okoliczności upadku państwa żydowskiego
- charakteryzuje system wierzeń Izraelitów
- przedstawia zasady funkcjonowania społeczeństwa indyjskiego za rządów Ariów
- opisuje organizację państwa chińskiego
- wyjaśnia przyczyny budowy Wielkiego Muru Chińskiego
- charakteryzuje system filozoficzny stworzony przez Konfucjusza
- wyjaśnia przyczyny powstania pisma, przedstawia historię pisma
- opisuje sposób produkcji papirusu

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- omawia znaczenie tworzenia i praktycznego zastosowania narzędzi oraz opanowania umiejętności krzesania ognia dla rozwoju człowieka
- wyjaśnia, na czym polegała zależność człowieka od przyrody
- wymienia przyczyny powstania pierwszych dzieł sztuki praludzi
- charakteryzuje wygląd osad neolitycznych
- omawia tryb życia i zajęcia ludzi epoki neolitu
- omawia organizację państwa Sumerów
- przedstawia związek między budową i utrzymaniem sieci irygacyjnej a powstaniem pierwszych państw
- ocenia starożytny system prawny
- omawia system religijny starożytnej Babilonii
- wymienia czynniki, które umożliwiły Asyryjczykom prowadzenie skutecznej polityki podbojów
- uzasadnia słuszność określenia „Egipt – darem Nilu”
- tłumaczy, jaką rolę odgrywały poszczególne warstwy społeczeństwa egipskiego
- opisuje proroków i Mesjasza w życiu Hebrajczyków
- omawia różnice między religią Żydów a wierzeniami pozostałych cywilizacji starożytnych
- porównuje założenia buddyzmu i hinduizmu
- prezentuje zasięg terytorialny buddyzmu w przeszłości i współcześnie
- opisuje, w jaki sposób odszyfrowano hieroglify egipskie
- wymienia cechy charakteryzujące rzetelnego badacza
- tłumaczy, na czym polega wyższość pisma alfabetycznego nad pismem obrazkowym

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- samodzielnie formułuje opinie i wnioski
- rozwiązuje problemy w twórczy sposób
- wykazuje dużą aktywność w czasie zajęć*
- prezentuje argumenty zwolenników i przeciwników ewolucjonizmu
- określa wpływ na organizację pierwszych państw miało ich położenie geograficzne oraz warunki naturalne
- wyjaśnia znaczenie prawa dla sprawnego funkcjonowania państwa kodyfikacji
- wskazuje i ocenia źródła potęgi starożytnego Egiptu
- ocenia wkład Egiptu w mieszkańców rozwój cywilizacji
- ocenia rolę Biblii jako źródła historycznego

- ocenia wpływ konfucjanizmu na budowę Cesarstwa Chińskiego
- ocenia znaczenie powstania pisma dla rozwoju cywilizacji ludzkiej
- ocenia wpływ pisma hieroglificznego na inne cywilizacje Żyznego Półksiężyca.

Rozdział II. Starożytna Grecja
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- omawia położenie geograficzne i warunki naturalne Grecji
- poprawnie posługuje się terminami: Hellada, Hellenowie, polis, agora, kolonizacja, kolonia, metropolia
- lokalizuje na mapie Grecję
- opisuje życie i zajęcia mieszkańców Grecji
- poprawnie posługuje się terminami: Ateny, Attyka, demokracja, zgromadzenie ludowe (eklezja), Akropol
- lokalizuje na mapie Ateny
- określa i poprawnie posługuje się terminami: Sparta, Lakonia, heloci, periojkowie
- lokalizuje na mapie Spartę
- opisuje życie i zajęcia Spartan
- omawia charakterystyczne cechy ustroju Sparty
- tłumaczy, na czym polegało wychowanie spartańskie,
- zna wydarzenie związane z datą V w. p.n.e.
- poprawnie posługuje się terminami: hoplita, falanga, Persja, Maraton, Termopile, Salamina,
- lokalizuje na mapie Persję i Grecję
- wymienia główne przyczyny wojen grecko-perskich
- wskazuje na mapie trasy wypraw Persów przeciwko Grekom oraz miejsca najważniejszych bitew
- poprawnie posługuje się terminami: Olimp, wyrocznia, Akropol, mit, heros
- lokalizuje na mapie Olimp i Delfy
- podaje imiona głównych bogów i bogiń greckich oraz dziedziny życia, którym patronowali
- wymienia imiona najsłynniejszych herosów greckich
- zna wydarzenia związane z datami: 776 r. p.n.e., 1896 r.
- poprawnie posługuje się terminami: gimnazjon, igrzyska, olimpiada, Olimpia, pięciobój olimpijski
- lokalizuje na mapie Olimpię
- wymienia dyscypliny sportowe znane starożytnym Grekom
- wyjaśnia, kim byli Homer i Fidiasz oraz podaje tytuły ich dzieł
- poprawnie posługuje się terminami: Wielkie Dionizje, koturny, dramat, tragedia, komedia, „Iliada", „Odyseja"
- przedstawia okoliczności narodzin teatru greckiego
- prezentuje najważniejsze osiągnięcia kultury greckiej
- wymienia nazwy greckich porządków architektonicznych
- wyjaśnia, kim byli i czym zasłynęli: Sokrates, Platon, Arystoteles, Pitagoras, Herodot, Archimedes, Tales z Miletu
- poprawnie posługuje się terminami: filozofia, logika
- wymienia zagadnienia będące przedmiotem zainteresowania filozofów
- opisuje dokonania przedstawicieli nauki greckiej

- określa, kim byli i czym zasłynęli Filip II i Aleksander Wielki
- poprawnie posługuje się terminami: Związek Morski, wojna peloponeska, Issos, Gaugamela, kultura hellenistyczna
- lokalizuje na mapie Macedonię
- wskazuje na mapie trasę wyprawy Aleksandra, miejsca najważniejszych bitew i zajęte terytoria

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- zna wydarzenie związane z datą 508 r. p.n.e.
- przedstawia dokonania Peryklesa
- poprawnie posługuje się terminami: demagog, strateg, ostracyzm, agora
- charakteryzuje społeczeństwo Aten
- opisuje życie codzienne i zajęcia Ateńczyków
- omawia cechy charakterystyczne demokracji
- poprawnie posługuje się terminami: geruzja (rada starszych), eforzy, zgromadzenie ludowe
- omawia zadania organów władzy w polis
- charakteryzuje społeczeństwo spartańskie
- wyjaśnia znaczenie powiedzeń: „z tarczą lub na tarczy", „mówić lakonicznie"
- zna wydarzenia związane z datami: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e., 479 r. p.n.e.
- wymienia dokonania i wyjaśnia znaczenie postaci: Dariusza, Kserksesa, Miltiadesa, Leonidasa i Temistoklesa
- analizuje przyczyny wojen grecko-perskich
- poprawnie posługuje się terminami: hoplon, Nieśmiertelni, triera
- opisuje taktykę walki stosowaną przez Greków
- charakteryzuje system wierzeń starożytnych Greków
- wskazuje atrybuty poszczególnych bóstw
- zna wydarzenie związane z datą 393 r. n.e.
- poprawnie posługuje się terminami: agon, hipodrom
- wyjaśnia rolę sportu w życiu Greków
- opisuje przebieg starożytnych igrzysk olimpijskich
- krótko charakteryzuje postaci: Sofoklesa, Arystofanesa i Myrona, Fidiasza, wymieniając ich kluczowe dzieła
- poprawnie posługuje się terminami: skene, proskenion, orchestra, theatron, meandry, malarstwo czarnofigurowe i czerwonofigurowe
- opisuje przebieg Wielkich Dionizji
- zna wydarzenia związane z datami: 334p.n.e., 333 r. p.n.e, 331 r. p.n.e., 323 r. p.n.e. 338 r. p.n.e
- poprawnie posługuje się terminami: Cheronea, węzeł gordyjski
- wyjaśnia przyczyny i skutki wojny peloponeskiej
- podaje przyczyny i skutki podboju Persji przez Aleksandra

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- wyjaśnia wpływ warunków naturalnych na życie i zajęcia Greków, a także na organizację państwowości greckiej
- opisuje wygląd greckiej polis
- wymienia przyczyny kolonizacji greckiej
- wskazuje podobieństwa i różnice między demokrację ateńską a współczesną
- wyjaśnia, jaką rolę w demokracji ateńskiej odgrywał ostracyzm

- opisuje wygląd starożytnych Aten
- wskazuje różnice między ustrojem Sparty i Aten
- omawia wygląd i uzbrojenie greckiego hoplity
- przedstawia przebieg konfliktu grecko-perskiego
- wyjaśnia symboliczne znaczenie słów: „Termopile", „Przechodniu, powiedz Sparcie, że tu leżymy, wierni jej prawom"
- charakteryzuje sposób traktowania zwycięzców igrzysk przez Greków
- przedstawia podobieństwa i różnice między starożytnymi a współczesnymi igrzyskami olimpijskimi
- wyjaśnia zasady obowiązujące w teatrze greckim
- przedstawia różnice między grecką tragedią a komedią
- opisuje wygląd teatru greckiego
- określa różnice pomiędzy porządkami architektonicznymi występującymi w starożytnej Grecji
- opisuje okoliczności narodzin filozofii
- przedstawia poglądy najsłynniejszych filozofów greckich
- opisuje przebieg wyprawy Aleksandra przeciwko Persom
- omawia sytuację w Grecji po zakończeniu wojen z Persją
- omawia organizację imperium macedońskiego
- podaje cechy charakterystyczne kultury hellenistycznej

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- tłumaczy, jaką funkcję pełniła agora
- przedstawia przebieg kolonizacji greckiej
- prezentuje proces kształtowania się demokracji ateńskiej
- ocenia dokonania Peryklesa i jego zasługi w rozwoju demokracji ateńskiej
- dokonuje oceny ustroju Sparty
- przedstawia związek między małą liczbą Spartan a ich sposobem wychowania i życia
- ocenia reguły, którym podlegało życie Sparta
- omawia dokonania greckich dowódców
- wyjaśnia pochodzenie tradycji biegu maratońskiego
- ocenia postawę wojowników spartańskich walczących pod Termopilami
- tłumaczy, jakie czynniki zadecydowały o ostatecznym sukcesie Greków
- tłumaczy rolę mitów w życiu Greków
- odszukuje w mitach wartości uniwersalne
- przytacza najważniejsze informacje dotyczące treści „Iliady" i „Odysei"
- wskazuje cechy charakterystyczne rzeźby i malarstwa greckiego
- omawia rolę teatru w życiu starożytnych Greków
- ocenia wkład greckich filozofów i wynalazców w rozwój różnych dziedzin nauki

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- określa czynniki jednoczące Greków
- formułuje wnioski dotyczące wpływu demokracji ateńskiej na rozwój państw demokratycznych w przyszłości
- wskazuje genezę różnic ustrojowych starożytnej Grecji
- omawia rolę religii jako czynnika jednoczącego Greków
- porównuje społeczną rolę teatru w starożytnej Grecji i współcześnie
- omawia ideę starożytnych i współczesnych igrzysk olimpijskich

- dokonuje analizy upadku starożytnego świata Grecji i sukcesu Macedonii

Rozdział II. Starożytny Rzym
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- zna wydarzenie związane z datą 753 r. p.n.e.
- poprawnie posługuje się terminami: wilczyca kapitolińska, patrycjusz, plebejusz
- lokalizuje na mapie Italię i Rzym
- omawia położenie geograficzne i warunki naturalne panujące w Italii
- określa ramy chronologiczne istnienia monarchii w Rzymie
- wymienia nazwy warstw społecznych w starożytnym Rzymie
- poprawnie posługuje się terminami: republika, zgromadzenie ludowe, senat, konsul, pretor, cenzor, edyl, kwestor, trybun ludowy, *veto*
- omawia zadania zgromadzenia ludowego i senatu
- zna wydarzenia związane z datami: 264–241 r. p.n.e., 218–201 r. p.n.e., 149–146 r. p.n.e.
- określa, kim byli i czym zasłynęli: Hannibal, Juliusz Cezar
- poprawnie posługuje się terminami: legion, wojny punickie, Kartagina, Imperium Rzymskie
- wskazuje na mapie terytoria zajęte przez Rzymian podczas wojen punickich
- zna wydarzenia związane z datami: 44 r. p.n.e., 31 r. p.n.e.
- określa, kim byli i czym zasłynęli: Spartakus, Oktawian, Kleopatra
- poprawnie posługuje się terminami: prowincja, namiestnik, łuk triumfalny, gladiator
- wymienia korzyści, jakie Rzym czerpał z posiadania prowincji
- wyjaśnia, skąd pochodzili niewolnicy rzymscy
- określa, kim był i czym zasłynął Oktawian August
- poprawnie posługuje się terminami: pryncypat, cesarz, cesarstwo, barbarzyńcy
- określa znaczenie dróg dla funkcjonowania Imperium Rzymskiego
- wymienia nazwy towarów sprowadzanych do Rzymu - poprawnie posługuje się terminami: Forum Romanum, łaźnia (termy), amfiteatr, westalki
- omawia funkcje Forum Romanum i łaźni rzymskich
- wymienia rozrywki starożytnych Rzymian
- podaje imiona najważniejszych bogów rzymskich
- określa, kim byli i czym zasłynęli: Wergiliusz, Horacy, Owidiusz, Liwiusz, Tacyt, Swetoniusz
- poprawnie posługuje się terminami: Koloseum, akwedukt, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana
- wymienia osiągnięcia kultury i architektury rzymskiej
- wyjaśnia, do czego służyły Koloseum i akwedukty
- podaje nazwy rzymskich zbiorów praw
- wymienia przedstawicieli rzymskiej literatury i historii
- opisuje działalność i znaczenie postaci : św. Piotra i Pawła z Tarsu
- poprawnie posługuje się terminami: Mesjasz, apostołowie, chrześcijaństwo, Pismo Święte, Ewangelia, katolicy, papież
- charakteryzuje działalność Jezusa z Galilei
- omawia najważniejsze zasady wiary chrześcijańskiej
- określa symbole chrześcijaństwa
- zna wydarzenia związane z datami: 395 r., 476 r.

- poprawnie posługuje się terminami: wielka wędrówka ludów, barbarzyńcy
- wskazuje na mapie linię podziału cesarstwa rzymskiego na część wschodnią i zachodnią
- wymienia nazwy plemion barbarzyńskich atakujących cesarstwo
- lokalizuje na mapie tereny cesarstwa objęte wędrówką ludów

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- przedstawia postacie legendarnych założycieli Rzymu: Romulusa i Remusa
- opowiada legendę o założeniu Rzymu
- wskazuje na mapie terytoria w Italii podbite przez Rzymian
- przedstawia zasady funkcjonowania republiki rzymskiej
- omawia zadania poszczególnych urzędników rzymskich
- poprawnie posługuje się terminami: Kanny, Zama, Alezja
- wskazuje na mapie terytoria zajęte przez Rzymian w II i I w. p.n.e.
- opisuje wygląd starożytnego Rzymu
- przedstawia system wierzeń rzymskich
- poprawnie posługuje się terminami: mozaika, mecenas
- przedstawia sposób budowy akweduktów
- omawia najważniejsze zasady prawne obowiązujące w starożytnym Rzymie
- zna wydarzenia związane z datami: 313 r., 392 r.
- określa, kim Konstantyn Wielki, Teodozjusz Wielki byli i czym zasłynęli:
- poprawnie posługuje się terminami: biskupi, papież, Biblia
- przedstawia okoliczności, w których chrześcijaństwo stało się religią panującą w Rzymie
- lokalizuje na mapie zasięg chrześcijaństwa do V w. n.e.
- poprawnie posługuje się terminami: Wandal, Hun
- określa wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku cesarstwa zachodniorzymskiego

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- określa rolę i zadania poszczególnych warstw społecznych starożytnego Rzymu
- wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a republiką rzymską
- omawia przebieg wojen punickich
- opisuje wygląd i elementy uzbrojenia rzymskiego legionisty
- wymienia typy oddziałów wchodzących w skład armii
- opisuje przebieg pochodu triumfalnego
- wyjaśnia, na czym polegały walki gladiatorów
- omawia przebieg powstania Spartakusa
- wymienia dokonania Juliusza Cezara
- określa zakres władzy cesarza
- wyjaśnia znaczenie powiedzenia: „Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu”
- porównuje Forum Romanum z ateńską agorą
- określa podobieństwa między religią rzymską a grecką
- opisuje wygląd rzymskiej świątyni
- wskazuje przejawy oddziaływania kultury greckiej na rzymską
- opisuje wygląd i funkcje Koloseum
- omawia osiągnięcia rzymskie w dziedzinie prawa
- wymienia dokonania przedstawicieli rzymskiej literatury i historii
- określa sytuację narodu żydowskiego pod panowaniem Rzymian

- omawia działalność apostołów
- wyjaśnia przyczyny popularności chrześcijaństwa w starożytnym Rzymie
- podaje przyczyny prześladowań chrześcijan
- podaje nazwy ksiąg wchodzących w skład Nowego Testamentu
- wskazuje przejawy kryzysu w państwie rzymskim
- określa sytuację Rzymu w czasie wędrówki ludów
- opisuje tryb życia Hunów
- wyjaśnia, w jaki sposób barbarzyńcy przyczynili się do zniszczenia Rzymu

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- przedstawia etapy podboju Italii przez Rzymian
- prezentuje dokonania Hannibala i określa ich znaczenie
- charakteryzuje taktykę walki stosowaną przez Rzymian
- wskazuje różnice w sposobie życia zamożnych i ubogich Rzymian
- omawia zmiany w wyglądzie Rzymu wprowadzone za panowania Oktawiana Augusta
- wyjaśnia rolę prawa rzymskiego jako podstawy współcześnie funkcjonujących systemów prawnych
- omawia symboliczne znaczenie daty 476 r.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- porównuje wpływ warunków naturalnych na kierunki rozwoju cywilizacji rzymskiej i greckiej
- analizuje istotę republiki rzymskiej jako formy państwa
- dokonuje analizy porównawczej taktyki walki Rzymian, Greków i Macedończyków
- ocenia politykę cesarstwa w okresie *pax romana*
- porównuje styl życia mieszkańca starożytnego Rzymu i starożytnych Aten
- ocenia wkład Rzymian w rozwój kultury i jej wpływ na współczesną cywilizację
- ocenia rolę chrześcijaństwa w Cesarstwie Rzymskim
- dokonuje oceny wpływu wewnętrznych i zewnętrznych przyczyn upadku cesarstwa

Rozdział III. Początki średniowiecza
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- zna wydarzenie związane z datą 395 r.
- określa, kim był i czym zasłynął Justynian I Wielki
- poprawnie posługuje się terminami: Bizancjum, Hagia Sophia, ikona, freski, mozaika
- lokalizuje na mapie Konstantynopol i cesarstwo bizantyjskie
- zna wydarzenie związane z datą 622 r.
- poprawnie posługuje się terminami: islam, Allach, muzułmanie, hidżra, Koran, meczet, minaret
- lokalizuje na mapie Półwysep Arabski oraz miasta: Mekkę i Medynę
- omawia położenie geograficzne i warunki naturalne panujące na Półwyspie Arabskim
- opisuje warunki życia i zajęcia Arabów
- wymienia filary wiary arabskiej
- zna wydarzenie związane z datą 800 r.
- określa, kim byli i czym zasłynęli: Pepin Krótki, Karol Wielki

- poprawnie posługuje się terminami: majordom, marchia, margrabia, hrabia, hrabstwo, renesans karoliński, układ w Verdun
- określa zasięg terytorialny państwa Franków
- wskazuje na mapie terytoria podbite przez Karola Wielkiego
- zna wydarzenia związane z datami: 843 r., 962 r.
- określa, kim byli i czym zasłynęli: Otton I
- poprawnie posługuje się terminem: traktat w Verdun
- wymienia postanowienia traktatu w Verdun
- lokalizuje na mapie państwa powstałe w wyniku podziału monarchii Karola Wielkiego
- zna wydarzenia związane z datami: X w., 1054 r., 1122 r.
- przedstawia dokonania postaci: Grzegorza VII i Henryka IV
- poprawnie posługuje się terminami: schizma wschodnia, prawosławie, konkordat wormacki
- wymienia przejawy kryzysu w Kościele w X w.
- wskazuje na mapie zasięg wpływów Kościoła katolickiego i prawosławnego
- poprawnie posługuje się terminami: krucjata, krzyżowcy, Lewant, zakony rycerski
- prawidłowo sytuuje na osi czasu okres wypraw krzyżowych
- lokalizuje na mapie Palestynę

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- prezentuje osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury i nauki
- określa wpływ warunków geograficznych na znaczenie Konstantynopola
- poprawnie stosuje nazwy *katolicyzm* i *prawosławie* dla poszczególnych odłamów Kościoła chrześcijańskiego
- przedstawia dokonania Mahometa
- poprawnie posługuje się terminami: szariat, dżihad, świątynia Kaaba, kalif, arabeska
- wskazuje na mapie kierunki i zasięg podbojów Arabów
- prezentuje osiągnięcia arabskie w dziedzinie kultury i nauki
- zna wydarzenia związane z datami: 496 r., 732 r., 814 r.
- określa, kim byli i czym zasłynęli: Chlodwig, Karol Młot
- wyjaśnia znaczenie przyjęcia chrztu przez Chlodwiga
- przedstawia rozwój kultury i nauki za panowania Karola Wielkiego
- poprawnie posługuje się terminem: Rzesza Niemiecka,
- wyjaśnia, w jaki sposób powstała Rzesza Niemiecka
- omawia znaczenie koronacji cesarskiej Ottona I
- zna wydarzenia związane z datami: X w., 1075 r., 1077r.
- poprawnie posługuje się terminami: dyktat papieski, prawo kanoniczne, ekskomunika, prawosławie, Canossa, synod
- omawia przyczyny i konsekwencje schizmy wschodniej dla Kościoła i jego wyznawców
- wymienia wydarzenia związane z latami: 1095 r., 1096 r. ,1291 r.
- wymienia zakony rycerskie założone podczas krucjat: joannitów, templariuszy i Krzyżaków

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- wymienia reformy wprowadzone przez Justyniana I Wielkiego

- omawia ustrój Bizancjum
- opisuje wygląd świątyni Hagia Sophia
- wyjaśnia znaczenie określenia *Nowy Rzym*
- przedstawia okoliczności, w których doszło do powstania islamu
- opisuje wygląd meczetu
- omawia organizację państwa arabskiego
- charakteryzuje stosunek Arabów do podbitych narodów
- przedstawia sytuację polityczną w Europie zachodniej po upadku cesarstwa zachodniorzymskiego
- omawia organizację państwa Franków
- opisuje sposób przejęcia władzy w państwie Franków przez dynastię Karolingów
- prezentuje dokonania Karola Wielkiego
- określa znaczenie koronacji cesarskiej Karola
- charakteryzuje sytuację w Kościele chrześcijańskim w X w.
- przedstawia okoliczności, w których doszło do schizmy wschodniej
- podaje najistotniejsze treści zawarte w Dyktacie papieskim Grzegorza VII
- omawia przyczyny wypraw krzyżowych i wskazuje ich skutki
- wskazuje na mapie Królestwo Jerozolimskie

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- określa czynniki decydujące o sile militarnej Bizancjum
- przedstawia sytuację Kościoła chrześcijańskiego po upadku cesarstwa zachodniorzymskiego
- określa rolę Arabów w rozpowszechnianiu osiągnięć ludów podbitych oraz rozwoju spuścizny starożytnych cywilizacji
- dostrzega znaczenie idei świętej wojny dla rozprzestrzeniania się religii arabskiej
- uzasadnia słuszność określenia *renesans karoliński* dla zmian w kulturze i nauce, które nastąpiły w VIII i IX w.
- ocenia wpływ Karola Wielkiego na proces kształtowania się średniowiecznej Europy
- ocenia rolę Ottona I i Ottona III w kształtowaniu się średniowiecznej Europy
- tłumaczy znaczenie powiedzenia: „pójść do Cannosy”
- omawia pozytywne i negatywne skutki wypraw krzyżowych dla Europy i Azji Mniejszej

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- wskazuje różnice między Kościołem wschodnim a zachodnim
- charakteryzuje związki między islamem, chrześcijaństwem i judaizmem
- ocenia znaczenie traktatu w Verdun dla dalszych losów politycznych Europy
- wskazuje i ocenia źródła konfliktów w Kościele w okresie wczesnego średniowiecza
- wskazuje udział książąt piastowskich w wyprawach

Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie posługuje się pojęciami: senior, wasal, lenno, hołd lenny, system feudalny, stan
- oprawnie posługuje się terminami tworzące drabinę feudalną społeczeństwa średniowiecznego

- wymienia stany: rycerstwo, duchowieństwo, mieszczaństwo i chłopów
- przedstawia przebieg hołdu lennego oraz pasowania na rycerza
- poprawnie posługuje się terminami: lokacja, sołtys, dwupolówka, trójpolówka
- podaje przyczyny rozwoju kolonizacji wiejskiej
- poprawnie posługuje się terminami: patrycjat, pospólstwo, plebs, rada miejska, burmistrz, ława, cech, czeladnik
- wymienia warstwy społeczne w miastach średniowiecznych
- przedstawia warunki życia codziennego w średniowiecznym mieście

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie posługuje się terminami: suzeren, społeczeństwo stanowe, monarchia patrymonialna
- wyjaśnia zasady funkcjonowania systemu feudalnego
- omawia pozycję prawną i majątkową stanu rycerskiego
- podaje cechy charakterystyczne kultury rycerskiej
- poprawnie posługuje się terminami: ława, wolnizna metoda wypaleniskowa
- wymienia wynalazki i ulepszenia w rolnictwie wprowadzone w XII –XIV w.
- omawia etapy zakładania wsi na prawie niemieckim
- charakteryzuje zajęcia i życie codzienne chłopów
- tłumaczy, na czym polegała lokacja miasta na prawie magdeburskim
- wyjaśnia, jakie funkcje pełniły w średniowiecznym mieście: ratusz, pręgierz, rynek, targowisko, mury
- podaje elementy obronne średniowiecznego miasta
- określa rolę miast w polityce i gospodarce państw europejskich
- podaje lata soboru w Konstancji: 1414–1418
- przedstawia dokonania postaci: św. Benedykta z Nursji, św. Franciszka z Asyżu, św. Dominika Guzmana
- określa rolę Kościoła w rozwoju państw europejskich
- poprawnie posługuje się terminami: portal, prezbiterium, przypora, inicjał, miniatura, *Biblia pauperum*
- posługując się mapą wskazuje miejsca najsłynniejszych zabytków architektury romańskiej i gotyckiej
- wyjaśnia, w jaki sposób kopiowano i ozdabiano księgi w średniowieczu

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- tłumaczy, na czym polegała zasada „Wasal mojego wasala nie jest moim wasalem”
- przedstawia pozycję społeczną duchowieństwa, rycerstwa, chłopów i mieszczan
- przedstawia pozycję społeczną duchowieństwa, rycerstwa, chłopów i mieszczan
- charakteryzuje monarchię stanową
- wymienia obowiązki i uprawnienia sołtysa i wyjaśnia jego specyficzną rolę w osadzie
- wyjaśnia, dlaczego trójpolówka była skuteczniejszą metodą uprawy ziemi niż dwupolówka i gospodarka wypaleniskowa
- porównuje życie codzienne mieszczan o różnym statusie społecznym
- omawia kompetencje wójta, rady miejskiej i burmistrza
- określa przyczyny i skutki utworzenia zakonów żebraczych oraz ich znaczenie
- uzasadnia, dlaczego działalność ruchów heretyckich wywołała sprzeciw Kościoła
- wymienia najstarsze ośrodki zakonne na ziemiach polskich

- wskazuje na mapie tereny europejskie, na których organizowano w średniowieczu krucjaty
- charakteryzuje średniowieczne wzorce osobowe
- przedstawia postacie, które w kulturze europejskiej uznaje się za wzorce: Szymona Słupnika, Rolanda, Karola Wielkiego
- omawia cechy charakterystyczne kultury rycerskiej, dworskiej i ludowej
- porównuje styl romański ze stylem gotyckim i wymienia ich cechy charakterystyczne
- wskazuje na mapie państwa, w których znajduje się najwięcej zabytków romańskich i gotyckich
- podaje przykłady średniowiecznych budowli świeckich
- tłumaczy rolę Kościoła w rozwoju architektury i sztuki średniowiecznej
- poprawnie posługuje się terminami: portal, prezbiterium, przypora, inicjał, miniatura, *Biblia pauperum*
- posługując się mapą wskazuje miejsca najsłynniejszych zabytków architektury romańskiej
  i gotyckiej
- wyjaśnia, w jaki sposób kopiowano i ozdabiano księgi w średniowieczu

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- wyjaśnia mechanizmy powstania i funkcjonowania systemu feudalnego
- na przykładzie państwa polskiego zjednoczonego przez Władysława Łokietka przedstawia cechy monarchii stanowej
- omawia różnice pomiędzy monarchią patrymonialną a monarchią stanową
- przedstawia znaczenie kolonizacji wiejskiej dla rozwoju Polski w XIII–XIV w.
- tłumaczy pochodzenie nazw miejscowości, takich jak Środa, Piątek, Wola, Piekary, Kowale
- porównuje lokacje na prawie polskim i niemieckim
- charakteryzuje sytuację materialną duchowieństwa w średniowieczu i wskazuje źródła majątku Kościoła
- wyjaśnia wpływ zakonów na gospodarkę i kulturę w społeczeństwie średniowiecznym
- porównuje zakony żebracze z zakonami rycerskimi oraz tłumaczy ich rolę
- ocenia znaczenie działalności Franciszka z Asyżu
- wyjaśnia genezę architektury romańskiej
- omawia znaczenie *Biblii pauperum* dla upowszechniania zasad religii chrześcijańskiej

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- tłumaczy, dlaczego polskie budownictwo w stylu romańskim nie rozwinęło się w tak wysokim stopniu jak w Europie Zachodniej
- charakteryzuje sytuację materialną duchowieństwa w średniowieczu i wskazuje źródła majątku Kościoła
- wyjaśnia wpływ zakonów na gospodarkę i kulturę
- uzasadnia, dlaczego działalność ruchów heretyckich wywołała sprzeciw Kościoła
- wymienia najstarsze ośrodki zakonne na ziemiach polskich
- wskazuje na mapie tereny europejskie, na których organizowano w średniowieczu krucjaty

Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- określa, kim byli i czym zasłynęli Cyryl i Metody
- poprawnie posługuje się terminem Słowianie
- dokonuje podziału Słowian na grupy (zachodnią, wschodnią, południową)
- wskazuje na mapie położenie pierwszych państw słowiańskich i Węgier
- omawia warunki życia i zajęcia Słowian
- zna wydarzenia związane z datami: 966 r., 972 r.
- przedstawia dokonania Mieszka I
- poprawnie posługuje się terminami: drużyna książęca, woj, danina
- wymienia nazwy plemion słowiańskich zamieszkujących ziemie polskie i wskazuje na mapie ich siedziby
- lokalizuje na mapie główne grody w państwie Mieszka I
- opisuje okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I
- zna wydarzenia związane z datami: 997 r., 1000 r., 1002–1018 r.,1025r.
- określa, kim byli i czym zasłynęli: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, Otton III, Gall Anonim
- poprawnie posługuje się terminami: relikwie, metropolia, kanonizacja, włócznia św. Maurycego, gród
- opisuje przebieg misji św. Wojciecha
- wymienia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego
- wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego
- zna wydarzenia związane z datami: 1025 r., 1076 r., 1079 r.
- określa, kim byli i czym zasłynęli: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław ze Szczepanowa
- poprawnie posługuje się terminami: trybut, denar
- wymienia przyczyny kryzysu i upadku państwa polskiego w XI w.
- zna wydarzenie związane z datą 1138 r.
- wyjaśnia znaczenie grodów i ich funkcje

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- zna wydarzenia związane z datami: IX w., 991 r.
- wyjaśnia, kim byli i czym zasłynęli: Ibrahim ibn Jakub, Jordan, Dobrawa
- poprawnie posługuje się terminami: „Geograf Bawarski”, szyszak, kolczuga, Dagome iudex, kmieć, ludność służebna
- wymienia korzyści wynikające z przyjęcia chrztu
- prezentuje rozwój terytorialny państwa Mieszka I
- określa, kim byli i czym zasłynęli: Oda, Radzim Gaudenty, Thietmar, Henryk II, Świętopełk
- poprawnie posługuje się terminami: kasztelan, czynszownik, Grody Czerwieńskie
- omawia postanowienia pokoju w Budziszynie
- opisuje wygląd Gniezna w czasach Bolesława Chrobrego
- zna wydarzenia związane z datami: 1034 r., 1039 r.,
- wyjaśnia przyczyny i skutki sporu między królem a biskupem
- opisuje przebieg konfliktu Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem
- określa, kim byli i czym zasłynęli: Oda, Radzim Gaudenty, Thietmar, Henryk II, Świętopełk
- poprawnie posługuje się terminami: kasztelan, Grody Czerwieńskie
- zna wydarzenia związane z datami: 1102 r., 1108 r., 1109 r.,

- określa, kim byli i czym zasłynęli: Bolesław Kędzierzawy, Mieszko Stary, Henryk Sandomierski, Zbigniew, Sieciech, Henryk V
- wyjaśnia przyczyny sporu między Bolesławem Krzywoustym a Zbigniewem
- wskazuje na mapie dzielnicę senioralną i ziemie przyznane poszczególnym synom i wdowie po Bolesławie Krzywoustym
- określa, kim byli i czym zasłynęli: Władysław Herman, Bolesław Krzywousty, Władysław Wygnaniec, Kazimierz Sprawiedliwy
- poprawnie posługuje się terminami: wojewoda, statut, seniorat, senior, dzielnica senioralna
- wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Krzywoustego
- lokalizuje na mapie grody oblegane przez Niemców
- wymienia postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego
- wymienia grupy społeczeństwa

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- omawia organizację plemion słowiańskich
- wymienia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich i państwa węgierskiego
- opisuje działalność misyjną Cyryla i Metodego
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla utrzymania i rozwoju państwowości słowiańskiej miała decyzja władców o przyjęciu chrztu
- poprawnie posługuje się terminami: kurhan, kamienne kręgi, kultura archeologiczna, dymarka
- przedstawia najważniejsze odkrycia archeologiczne na ziemiach polskich
- opisuje wygląd osady w Biskupinie
- omawia warunki naturalne panujące na ziemiach polskich
- lokalizuje na mapie Biskupin
- wskazuje na mapie siedziby plemion słowiańskich
- omawia system wierzeń słowiańskich
- wymienia nazwy plemion słowiańskich zamieszkujących ziemie polskie
- omawia organizację plemion słowiańskich na ziemiach polskich
- przedstawia okoliczności powstania państwa polskiego
- opisuje wygląd i uzbrojenie woja z drużyny książęcej
- charakteryzuje strukturę społeczną w państwie Mieszka I
- przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Bolesława Chrobrego
- omawia dokonania Bolesława Chrobrego
- charakteryzuje organizację państwa polskiego za panowania Bolesława
- porównuje relacje źródłowe na temat zjazdu władców w 1000 r.
- wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego
- opisuje sytuację w państwie polskim po śmierci Bolesława Chrobrego
- omawia działalność Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego
- porównuje relacje źródłowe na temat sporu między królem Bolesławem a biskupem Stanisławem
- wyjaśnia, dlaczego w sporze o inwestyturę Bolesław Śmiały opowiedział się po stronie papieża
- charakteryzuje sytuację polityczną państwa polskiego za panowania Władysława Hermana
- przedstawia okoliczności najazdu niemieckiego na Polskę

- wymienia przyczyny powstania statutu Bolesława Krzywoustego
- określa zakres władzy panującego i powinności poddanych wobec władcy

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- wyjaśnia znaczenie decyzji Mieszka I o przyjęciu chrztu
- tłumaczy, dlaczego książę przyjął chrzest z rąk czeskich
- określa przyczyny powstania dokumentu Dagome iudex
- opisuje żywot św. Wojciecha na podstawie płaskorzeźb na drzwiach katedry gnieźnieńskiej
- wyjaśnia znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego dla rozwoju organizacji kościelnej i państwowej
- dokonuje oceny skutków polityki zagranicznej prowadzonej przez Bolesława Śmiałego
- ocenia obiektywizm źródeł historycznych dotyczących wydarzeń z 1079 r.
- opisuje podbój i chrystianizację Pomorza
- wymienia przyczyny powstania dzieł kronikarzy
- przedstawia teorie dotyczące pochodzenia Galla Anonima
- wyjaśnia znaczenie przyłączenia Pomorza do Polski
- porównuje sposób uprawy roli w czasach piastowskich i współcześnie

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- porównuje i ocenia poziom rozwoju cywilizacyjnego ziem polskich w odniesieniu do reszty Europy
- wymienia i ocenia korzyści płynące z zastosowania różnych nauk pomocniczych historii w badaniach przeszłości
- kierunki rozwoju państwa polskiego u progu jego istnienia
- wskazuje problemy w interpretacji dziejów panowania pierwszych Piastów
- ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego
- wyjaśnia i ocenia konsekwencje decyzji Bolesława o podziale państwa polskiego
- tłumaczy konieczność weryfikacji prawdziwości źródeł historycznych

Rozdział VII. Polska w XIII – XV wieku
Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:
- poprawnie posługuje się terminami: statut, senior, princeps
- wskazuje na mapie dzielnicę senioralną i dzielnice juniorów
- podaje wydarzenie, które rozpoczęło rozbicie dzielnicowe (testament Bolesława Krzywoustego 1138 r.)
- określa podstawowe założenia testamentu Bolesława Krzywoustego oraz znaczenie tego dokumentu
- wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Mongołów
- podaje wiek podbojów Czyngis-chana
- wymienia co najmniej jeden skutek najazdu tatarskiego na Polskę
- prawidłowo posługuje się terminami: zakon krzyżacki, komtur, wielki mistrz
- podaje rok sprowadzenia Krzyżaków do Polski –1226
- wskazuje na mapie tereny państwa krzyżackiego

- podaje podstawową przyczynę sprowadzenia Krzyżaków do Polski
- poprawnie posługuje się terminami: statut, senior, princeps
- podaje wydarzenie, które rozpoczęło rozbicie dzielnicowe (testament Bolesława Krzywoustego 1138 r.)
- określa podstawowe założenia testamentu Bolesława Krzywoustego oraz znaczenie tego dokumentu
- wymienia przynajmniej jedną przyczynę zjednoczenia ziem polskich
- wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa Władysława Łokietka
- prawidłowo określa wiek wydarzeń, które pojmuje jako proces
- poprawnie posługuje się terminami: przywilej składu, prawo przymusu drogowego, poradlne
- wie, kim był i czym zasłynął Kazimierz Wielki
- wskazuje na mapie państwo Kazimierza Wielkiego
- poprawnie posługuje się terminami: przywilej, unia, unia personalna, bojarzy
- wymienia postanowienia unii w Krewie i Horodle
- wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, państwo zakonu krzyżackiego, Węgry
- wyjaśnia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim
- podaje wydarzenia związane z latami: 15 lipca 1410 r., 1411 r, 1414–1418
- wymienia postanowienia pokoju toruńskiego z 1411 r.
- określa ramy czasowe wojny trzynastoletniej
- wskazuje podstawową przyczynę wybuchu konfliktu
- poprawnie posługuje się terminem stan szlachecki
- wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski w wyniku podpisania drugiego pokoju toruńskiego
- wymienia wydarzenia związane z latami: 1374 r., 1385 r., 1401 r., 1413 r.
- przedstawia dokonania postaci: Mendoga, Ludwika Andegaweńskiego, Giedymina, Jadwigi, Władysława Jagiełły, Witolda
- na podstawie drzewa genealogicznego wskazuje pokrewieństwo między Piastami, Andegawenami i Jagiellonami
- podaje przyczyny i skutki wstąpienia Władysława Jagiełły na tron polski
- wyjaśnia pojęcie monarchia patrymonialna i stanowa

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- wskazuje na mapie dzielnice Polski: Małopolskę, Wielkopolskę, Mazowsze, Śląsk, Pomorze Gdańskie, Pomorze Zachodnie
- wymienia synów Bolesława Krzywoustego oraz przyznane im ziemie
- omawia zasadę senioratu i pryncypatu
- omawia przyczyny i skutki konfliktów wewnętrznych trwających podczas rozbicia dzielnicowego
- przedstawia najważniejsze przemiany gospodarcze w Polsce w XIII w.
- wymienia i wskazuje na mapie tereny w Europie, które atakowali Tatarzy
- przedstawia dokonania postaci: Czyngis-chana, Henryka Pobożnego
- podaje rok bitwy pod Legnicą – 1241
- poprawnie posługuje się terminami: jarłyk, haracz, chan
- omawia rozwój terytorialny państwa zakonnego
- wymienia plemiona podbite przez Krzyżaków: Prusów i Jaćwingów
- podaje korzyści i zagrożenia wynikające z osiedlenia się Krzyżaków w Prusach

- wskazuje na mapie Malbork
- charakteryzuje postać Konrada Mazowieckiego
- poprawnie posługuje się terminami: starosta, grosz praski
- podaje lata wydarzeń: koronacja Przemysła II – (1295), Wacława II (1300), Władysława Łokietka (1320)
- przedstawia przyczyny podejmowania prób zjednoczenia ziem polskich
- wymienia książąt piastowskich dążących do połączenia ziem polskich: Henryka Probusa, Przemysła II, Władysława Łokietka
- omawia znaczenie koronacji Władysława Łokietka w Krakowie dla integracji państwa polskiego
- opisuje próby odzyskania przez Władysława Łokietka Pomorza Gdańskiego
- podaje wydarzenia związane z datami:1335 r., 1343 r., 1364 r., 1370 r.
- charakteryzuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego
- określa przyczyny i skutki ekspansji na tereny Rusi Halickiej
- wymienia reformy gospodarcze wprowadzone przez Kazimierza Wielkiego
- omawia wkład Kazimierza Wielkiego w umocnienie państwa polskiego pod względem politycznym i gospodarczym
- przedstawia dokonania postaci: Ulricha von Jungingena, Zawiszy Czarnego, Mikołaja Trąby, Pawła Włodkowica
- wskazuje na mapie Czerwińsk, Grunwald, Malbork, Toruń
- wymienia skutki wielkiej wojny z Krzyżakami
- omawia udział Polaków na soborze w Konstancji
- zna wydarzenia związane z latami: 1440 r., 1454 r., 1462 r., 1466 r.
- przedstawia dokonania postaci: Jana Bażyńskiego, Piotra Dunina, Kazimierza Jagiellończyka
- wymienia przyczyny i skutki wojny trzynastoletniej
- omawia znaczenie armii zaciężnej w wojnie trzynastoletniej
- określa wpływ przywilejów szlacheckich na osłabienie władzy królewskiej

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- podaje wydarzenia związane z latami 1180 r. 1227 r.
- omawia przyczyny i skutki odstąpienia od zasady senioratu
- wymienia grupy społeczne, które dążyły do przywrócenia jedności państwa polskiego
- omawia przemiany gospodarcze na ziemiach polskich – rozwój osadnictwa i rzemiosła,
- opisuje zasady organizacji państwa mongolskiego
- szczegółowo omawia i wyjaśnia znaczenie oraz skutki bitwy pod Legnicą
- przedstawia genezę powstania zakonu krzyżackiego
- wyjaśnia przyczyny sprowadzenia Krzyżaków do Polski
- przyczyny sukcesów militarnych i gospodarczych państwa krzyżackiego
- omawia okoliczności zajęcia przez Krzyżaków Pomorza Gdańskiego
- wskazuje i charakteryzuje etapy jednoczenia ziem polskich na przełomie XIII i XIV w.
- wymienia tereny wchodzące w skład państwa polskiego za panowania Przemysła II, Wacława II i Władysława Łokietka
- omawia konflikty państwa polskiego z Krzyżakami i Czechami
- prezentuje dokonania Władysława Łokietka w procesie jednoczenia ziem polskich
- przedstawia okoliczności i przebieg bitwy pod Płowcami

- podaje lata i omawia związane z nimi wydarzenia: 1364 r. i 1348 r
- opisuje działania dyplomatyczne Kazimierza Wielkiego mające na celu zakończenie sporów z Czechami i Krzyżakami
- omawia reformy wprowadzone przez Kazimierza Wielkiego i ich znaczenie dla unifikacji i rozwoju gospodarczego ziem polskich
- przedstawia rozwój terytorialny państwa Kazimierza Wielkiego
- omawia okoliczności wstąpienia na polski tron Ludwika Andegaweńskiego
- opisuje okoliczności zawarcia unii polsko--litewskiej w Krewie
- wyjaśnia, dlaczego unia polsko-litewska była odnawiana w Wilnie w 1401 r. i w Horodle w 1413 r.
- wskazuje korzyści i zagrożenia wynikające z zawarcia unii polsko-litewskiej
- przedstawia przebieg działań wojennych w czasie wielkiej wojny z zakonem w latach 1409–1411
- omawia przebieg bitwy pod Grunwaldem
- omawia poszczególne etapy wojny trzynastoletniej
- wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew wojny trzynastoletniej
- podaje nazwy ziem odzyskanych przez Królestwo Polskie na mocy pokoju toruńskiego z 1466 r.
- przedstawia proces powstania sejmu walnego

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- wskazuje tereny utracone przez książąt piastowskich w czasie rozbicia dzielnicowego, m.in. Pomorze Szczecińskie, ziemię lubuską, drohiczyńską i chełmińską
- przedstawia zagadnienie rozbicia dzielnicowego jako zjawiska w rozwoju państwa feudalnego
- wyjaśnia przyczyny dążeń zjednoczeniowych poszczególnych grup społecznych
- wyjaśnia skutki najazdów tatarskich na państwa europejskie
- określa przyczyny sukcesów militarnych Mongołów
- charakteryzuje stosunek Europejczyków do Mongołów
- wyjaśnia pochodzenie określenia *Tatarzy*
- omawia etapy budowy państwa zakonnego
- charakteryzuje zamek w Malborku jako przykład średniowiecznej fortyfikacji
- wskazuje, jaki wpływ mieli rycerze zakonni na rozwój gospodarczy podbitych ziem polskich
- wyjaśnia znaczenie pojęcia *komturia*
- opisuje przyczyny i przebieg buntu możnowładców pod wodzą wójta Alberta
- określa rolę Polski na arenie międzynarodowej
- wyjaśnia znaczenie sojuszy zawartych przez Polskę z Danią i Węgrami
- prezentuje politykę Kazimierza Wielkiego wobec Żydów
- podaje przykłady miejscowości, w których wybudowano Orle Gniazda
- omawia znaczenie konstytucji Nihil nowi dla ustroju Rzeczypospolitej

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- porównuje rozbicie dzielnicowe z procesem rozdrobnienia feudalnego w Europie
- wskazuje cele polityki Kazimierza Wielkiego związane z umacnianiem pozycji państwa polskiego
- charakteryzuje znaczenie podboju Rusi Halickiej dla rozwoju gospodarczego państwa polskiego

- omawia etapy budowy państwa zakonnego
- charakteryzuje zamek w Malborku jako przykład średniowiecznej fortyfikacji
- wskazuje, jaki wpływ mieli rycerze zakonni na rozwój gospodarczy podbitych ziem polskich
- wyjaśnia znaczenie pojęcia *komturia*
- ocenia znaczenie unii polsko-litewskiej na tle sytuacji międzynarodowej w Europie
- ocenia znaczenie wydarzeń wojny trzynastoletniej na tle sytuacji politycznej i społecznej ówczesnej Europy

*dotyczy każdej oceny celującej

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- ma bardzo duże braki w zakresie podstawowej wiedzy i umiejętności,
- nie rozumie prostych poleceń,
- nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi odtworzyć fragmentarycznej wiedzy,
- wykazuje się brakiem systematyczności i chęci do nauki, nie podejmuje prób rozwiązania zadań, nawet przy pomocy nauczyciela.

HISTORIA - KLASA VI

Ocena dopuszczająca
Uczeń:
- wskazuje na mapie Indie, Amerykę
- podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii (przyprawy, jedwab)
- wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki
- podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia
- wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie)
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: Stary Świat, Nowy Świat
- podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą
- zaznacza na osi czasu epokę renesansu
- wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku
- wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie–trzy dziedziny jego zainteresowań
- wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu,
- wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia
- wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji
- poprawnie posługuje się terminem: odpust
- wymienia wyznania protestanckie
- poprawnie posługuje się terminem: sobór
- przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie
- wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z reformacją
- oblicza, jak długo obradował sobór trydencki i zaznacza to na osi czasu (daty powinny być podane przez nauczyciela)
- poprawnie posługuje się terminami: szlachta, herb, szabla
- przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach
- wymienia zajęcia szlachty
- wskazuje na ilustracji postać szlachcica

- poprawnie posługuje się terminami: folwark, dwór
- na podstawie ilustracji z podręcznika wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego
- opisuje zajęcia chłopów i mieszczan
- wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta
- podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia
- wskazuje na obrazie Jana Matejki Hołd pruski postaci Zygmunta Starego i Albrechta Hohenzollerna
- wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej
- wskazuje Wawel jako przykład budowli renesansowej w Polsce
- poprawnie posługuje się terminem: włoszczyzna i wskazuje jego pochodzenie
- wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów
- wskazuje na obrazie Jana Matejki Unia lubelska postać Zygmunta II Augusta jako autora i pomysłodawcę unii
- podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek,
- w którym doszło do tego wydarzenia
- wskazuje wielowyznaniowość I Rzeczypospolitej
- poprawnie posługuje się terminem: tolerancja
- zauważa potrzebę poszanowania odmienności religijnej i kulturowej
- poprawnie posługuje się terminem: elekcja
- krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji
- wskazuje Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego
- wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie
- wymienia Stefana Batorego jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski
- poprawnie posługuje się terminem: hetman
- wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji
- wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę
- wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa)
- wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie
- wymienia elementy uzbrojenia Kozaków i pokazuje je na ilustracji
- rozpoznaje na ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup społecznych
- poprawnie posługuje się terminem: potop szwedzki
- wskazuje Stefana Czarnieckiego jako bohatera walk ze Szwedami
- wymienia obronę Jasnej Góry jako przełomowy moment potopu szwedzkiego
- wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty
- wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem
- przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej
- poprawnie posługuje się terminami: sułtan, husarz, janczar
- podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń
- wskazuje na mapie Wiedeń
- charakteryzuje XVII stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą
- wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.
- opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w.
- wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu
- wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie)

- krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej
- przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego
- wskazuje na mapie Francję
- wskazuje na mapie Anglię i Londyn
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: parlament
- wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej
- poprawnie posługuje się terminem: oświecenie
- zaznacza na osi czasu epokę oświecenia
- podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa)
- wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusy w XVIII w.
- wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus
- wskazuje Rosję, Austrię i Prusy jako potęgi europejskie XVIII stulecia
- wskazuje na mapie Stany Zjednoczone
- określa czas powstania Stanów Zjednoczonych
- wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA
- przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA
- wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w.
- pisuje konsekwencje wyboru dwóch władców jednocześnie
- poprawnie posługuje się terminem: rozbiory Polski
- podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.)
- wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie
- przywołuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski
- wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego mecenasa sztuki
- podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej
- poprawnie posługuje się terminem: szkoła parafialna
- podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych
- poprawnie posługuje się terminem: konstytucja
- podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.)
- wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski
- na obrazie Jana Matejki Konstytucja 3 maja 1791 roku wskazuje współtwórców konstytucji: Stanisława Augusta Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego
- poprawnie posługuje się terminami: naczelnik, kosynierzy, zaborcy
- wskazuje Tadeusza Kościuszkę jako naczelnika powstania
- wymienia państwa, które dokonały trzeciego rozbioru Polski
- wskazuje na mapie Francję i Paryż
- poprawnie posługuje się terminami: konstytucja, rewolucja, Bastylia
- podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską
- wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca
- poprawnie posługuje się terminami: gilotyna, terror
- przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI
- charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonapartego jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę
- określa I poł. XIX w. jako epokę napoleońską
- przedstawia na infografice uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej
- poprawnie posługuje się terminem: Wielka Armia
- wskazuje na mapie Rosję i Moskwę

- opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję
- wymienia państwa zaborcze
- wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki
- podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech
- wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie
- podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego

Ocena dostateczna
Uczeń:
- wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy
- poprawnie posługuje się terminami: karawela, kompas
- podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia
- wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie
- poprawnie posługuje się terminem: cywilizacje prekolumbijskie
- wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków
- wymienia dokonania rdzennych ludów Ameryki
- przedstawia po jednym pozytywnym i negatywnym skutku wielkich odkryć geograficznych
- wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej
- poprawnie posługuje się terminem: renesans,
- podaje czas trwania epoki renesansu
- przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: człowiek renesansu
- opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słuszność twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu
- wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia
- poprawnie posługuje się terminem: mecenat
- wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł
- poprawnie posługuje się terminami: reformacja, protestanci
- określa początek reformacji (1517 r.) i zaznacza tę datę na osi czasu
- wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji
- charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli
- poprawnie posługuje się terminami: kontrreformacja, seminarium duchowne
- przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontrreformacji
- wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów
- wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela zakonu jezuitów
- poprawnie posługuje się terminami: demokracja szlachecka, przywilej, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota
- wymienia izby sejmu walnego
- przedstawia zróżnicowanie stanu szlacheckiego
- wyjaśnia funkcjonowanie zasady liberum veto
- poprawnie posługuje się terminami: spław wiślany, szkuta, spichlerz, pańszczyzna
- przedstawia gospodarczą działalność szlachty
- wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i najważniejsze porty położone nad Wisłą
- wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju
- wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie, Inflanty
- opisuje zależność Prus Książęcych od Polski

- wyjaśnia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty
- wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury renesansowej w Polsce
- wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim
- charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata
- poprawnie posługuje się terminami: unia personalna, unia realna
- wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów
- wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie
- wymienia wyznania zamieszkujące Rzeczpospolitą Obojga Narodów
- wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej
- podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia
- wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów"
- poprawnie posługuje się terminami: wolna elekcja, bezkrólewie
- podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej wolnej elekcji
- opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był interrex
- opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka
- przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego
- podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia
- opowiada o znaczeniu bitwy pod Kłuszynem
- przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem
- wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn
- wskazuje na mapie Kircholm i Pomorze Gdańskie
- podaje datę bitwy pod Kircholmem (1605 r.) i nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz)
- wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy
- wyjaśnia, kim byli Kozacy
- poprawnie posługuje się terminem: Zaporoże
- wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola
- podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.)
- charakteryzuje postaci Stefana Czarnieckiego i Augustyna Kordeckiego
- uzasadnia znaczenie bohaterskiej obrony Częstochowy dla prowadzenia dalszej walki z najeźdźcą
- podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655–1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.)
- charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej
- poprawnie posługuje się terminami: islam, wezyr
- charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy
- podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.)
- wymienia skutki wojen z Turcją
- wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski
- wymienia skutki wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i straty terytorialne
- poprawnie posługuje się terminem: barok
- zaznacza na osi czasu epokę baroku
- wymienia dwie–trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej

- z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym
- wyjaśnia, czym były kalwarie
- poprawnie posługuje się terminem: monarchia absolutna
- wymienia uprawnienia monarchy absolutnego
- wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce
- wskazuje czas panowania Ludwika XIV (XVII w.)
- opisuje życiu w Wersalu w czasach Ludwika XIV
- poprawnie posługuje się terminem: monarchia parlamentarna
- wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej
- wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego
- przedstawia zakres władzy dyktatora
- poprawnie posługuje się terminem: klasycyzm
- wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie
- charakteryzuje styl klasycystyczny
- z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym
- wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia
- tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze europejskiej została nazwana oświeceniem
- poprawnie posługuje się terminami: absolutyzm, absolutyzm oświecony
- podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego
- wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego
- wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji
- poprawnie posługuje się terminami: kolonia, konstytucja
- wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej
- wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość Stanów
- podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.)
- wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim
- porównuje pierwszą flagę USA z flagą współczesną, wskazując zauważone podobieństwa i różnice
- poprawnie posługuje się terminami: unia personalna, anarchia
- wskazuje na mapie Saksonię
- wymienia przyczyny anarchii w Polsce
- przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego reform
- charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego
- wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru
- przedstawia przyczyny pierwszego rozbioru Polski
- ocenia postawę Tadeusza Rejtana
- poprawnie posługuje się terminami: ambasador, emigracja
- poprawnie posługuje się terminem: obiady czwartkowe
- przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej
- wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w.
- podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.)
- wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego

- wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie liberum veto i wolnej elekcji)
- wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru
- charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki
- poprawnie posługuje się terminem: insurekcja
- podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.)
- wymienia przyczyny wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego
- wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone przez Polskę podczas trzeciego rozbioru

Rozdział VI. Rewolucja francuska i okres napoleoński

- poprawnie posługuje się terminami: burżuazja, Stany Generalne
- wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji
- podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.)
- charakteryzuje postać Ludwika XVI
- przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI
- poprawnie posługuje się terminem: republika
- charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre'a
- wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja
- wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja
- podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie
- poprawnie posługuje się terminem: zamach stanu
- przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona
- wskazuje na mapie tereny zależne od Francji
- przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję
- opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia
- wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów"
- wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk
- poprawnie posługuje się terminami: legiony, emigracja
- podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.)
- wskazuje na mapie Włochy, Francję i San Domingo
- przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem
- przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego,
- wskazuje na mapie Tylżę
- podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r ., 1815 r.)

Ocena dobra

Uczeń:

- podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych
- wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz)
- poprawnie posługuje się terminem: tubylec
- wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano Indianami
- poprawnie posługuje się terminami: kolonia, niewolnik, plantacja
- przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie
- tłumaczy przyczyny przewagi Europejczyków nad tubylczą ludnością Ameryki
- opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w Ameryce
- wyjaśnia, w jaki sposób w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska

- poprawnie posługuje się terminami: antyk, humanizm
- charakteryzuje epokę renesansu
- wyjaśnia nazwę nowej epoki
- charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców,
- poprawnie posługuje się terminem: fresk, podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką
- poprawnie posługuje się terminami: pastor, celibat, zbór
- wskazuje objawy kryzysu w Kościele katolickim jako przyczynę reformacji
- opisuje okoliczności powstania anglikanizmu
- przedstawia skutki reformacji
- przedstawia postanowienia soboru trydenckiego
- poprawnie posługuje się terminami: heretyk, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych
- wyjaśnia cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych
- przedstawia prawa i obowiązki szlachty,
- poprawnie posługuje się terminem: pospolite ruszenie
- wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu
- podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji Nihil novi (1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia
- przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji Nihil novi
- wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje
- wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich
- tłumaczy, dlaczego szlachta uchwaliła ustawy antychłopskie i antymieszczańskie
- przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.)
- wymienia państwa walczące o Inflanty i wskazuje sporne terytorium na mapie
- wyjaśnia skutki rywalizacji Polski, Szwecji, Moskwy i Danii o Inflanty
- poprawnie posługuje się terminami: arras, krużganki, mecenat
- charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego
- opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce
- uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu
- przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika
- przedstawia postanowienia unii lubelskiej
- charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej
- analizuje wygląd herbu I Rzeczypospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego
- przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej
- poprawnie posługuje się terminem: innowierca
- nazywa świątynie różnych wyznań
- wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce
- omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa I Rzeczypospolitej
- przedstawia zasady wyboru monarchy
- na podstawie obrazu Canaletta opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji
- wyjaśnia skutki wolnych elekcji
- przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty
- poprawnie posługuje się terminami: piechota wybraniecka, dymitriada, Kreml, bojar
- opisuje następstwa dymitriady
- wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim)
- charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w.
- poprawnie posługuje się terminem: cło

- opowiada przebieg wojny o Inflanty
- wskazuje na mapie Oliwę
- podaje datę bitwy pod Oliwą (1627 r.) i wyjaśnia znaczenie tego starcia
- wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi
- przedstawia zajęcia i sytuację Kozaków
- wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko)
- uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową
- poprawnie posługuje się terminem: wojna podjazdowa
- wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej przez Polskę
- wskazuje na mapie Lwów i Prusy Książęce
- przedstawia zobowiązania Jana Kazimierza złożone podczas ślubów lwowskich
- poprawnie posługuje się terminami: haracz, ekspansja
- podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.)
- wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora Kamieniec Podolski, Chocim)
- wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w.
- poprawnie posługuje się terminem: liberum veto
- wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy)
- wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw
- charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku
- charakteryzuje ideologię sarmatyzmu
- wyjaśnia pochodzenie terminu sarmatyzm
- wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka”
- opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji
- poprawnie posługuje się terminami: manufaktura, cło, import, eksport
- wyjaśnia, dlaczego Francja była europejską potęgą
- przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji
- wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem
- przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego
- charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej
- charakteryzuje ideologię oświecenia
- przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy
- wymienia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach
- wyjaśnia, dlaczego monarchowie absolutyzmu oświeconego nazywali siebie „sługami ludu”
- wyjaśnia związki między pojawieniem się nowych potęg w Europie Środkowej a sytuacją w Rzeczypospolitej
- przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim
- opisuje wydarzenie zwane bostońskim piciem herbaty
- poprawnie posługuje się terminem: bojkot
- podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.)
- charakteryzuje znaczenie Deklaracji niepodległości
- przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA
- poprawnie posługuje się terminami: konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje, złota wolność szlachecka
- wyjaśnia sens powiedzeń: Od Sasa do Lasa i Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa

- przedstawia postać Stanisława Leszczyńskiego
- charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w.
- opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski
- wymienia reformy S. Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w.
- wskazuje następstwa konfederacji barskiej
- porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki Rejtan – Upadek Polski
- charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną
- podaje przykłady budowli klasycystycznych
- charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego
- przedstawia zadania Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor"
- omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN
- charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego
- opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiorze
- podaje cel obrad Sejmu Wielkiego
- przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.)
- wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zieleńce
- charakteryzuje postać Wojciecha Bartosa
- opowiada o bitwie pod Racławicami i przedstawia jej znaczenie
- wskazuje na mapie Racławice i Połaniec
- wyjaśnia, dlaczego Kościuszko zdecydował się wydać Uniwersał połaniecki
- wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego
- przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej
- opisuje położenie stanów społecznych we Francji
- wyjaśnia zadania Konstytuanty
- przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela
- poprawnie posługuje się terminem: monarchia konstytucyjna
- poprawnie posługuje się terminami: jakobini, dyrektoriat
- opisuje rządy jakobinów
- wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem
- przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy
- charakteryzuje rządy dyrektoriatu
- przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyrektoriatu
- poprawnie posługuje się terminem: blokada kontynentalna
- wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii
- charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.)
- wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona
- poprawnie posługuje się terminami: taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja
- przedstawia strategię obronną Rosji
- opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję
- podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.)
- przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem
- wyjaśnia, dlaczego Polacy wiązali nadzieję na niepodległość z Napoleonem
- opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich
- przedstawia powody wysłania legionistów na San Domingo
- charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego
- przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego
- wskazuje na mapie Raszyn

- wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o Legionach

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii
- podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy
- poprawnie posługuje się terminem: astrolabium
- wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód
- przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych
- poprawnie posługuje się terminem: konkwistador
- opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro)
- wskazuje na mapie tereny skolonizowane przez Hiszpanów i Portugalczyków
- wyjaśnia wpływ wynalezienia druku na rozprzestrzenianie się idei renesansu
- przedstawia poglądy humanistów
- poprawnie posługuje się terminami: attyka, arkada, kopuła do opisu budowli renesansowych
- charakteryzuje poglądy Marcina Lutra
- opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę czyj kraj, tego religia
- przedstawia na mapie podział religijny Europy
- charakteryzuje działalność zakonu jezuitów
- przedstawia zasady obowiązujące jezuitów
- poprawnie posługuje się terminami: sejm walny, sejmiki ziemskie
- przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym
- charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień
- przedstawia skład izb sejmu walnego
- wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki
- wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom
- wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego
- poprawnie posługuje się terminem: hołd lenny
- przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki
- poprawnie posługuje się terminami: teoria geocentryczna, teoria heliocentryczna
- wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce
- przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu
- przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego doby renesansu
- opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów
- wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości
- wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę
- poprawnie posługuje się terminami: katolicyzm, judaizm, luteranizm, prawosławie
- charakteryzuje strukturę wyznaniową I Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii
- tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian
- wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni
- poprawnie posługuje się terminami: Artykuły henrykowskie, pacta conventa
- opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo

- wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca
- wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji
- podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.)
- wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji
- przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów
- tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych
- przedstawia przyczyny wybuchu powstania na Ukrainie
- omawia główne etapy powstania
- wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską
- wskazuje na mapie Perejasław
- podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejasławiu (1654 r.)
- wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich
- wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego
- wymienia postanowienia pokoju w Oliwie
- omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w.
- przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię
- wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621 r.)
- charakteryzuje funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii
- wskazuje objawy kryzysu państwa
- podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego
- poprawnie posługuje się terminami: putto, ornament
- wyjaśnia genezę epoki baroku
- wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki
- wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa
- poprawnie posługuje się terminem: hugenoci
- opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt nantejski)
- omawia politykę gospodarczą ministra Colberta
- opowiada o twórczości Moliera
- poprawnie posługuje się terminami: purytanie, nowa szlachta, rojaliści
- przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania
- wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii
- przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau
- poprawnie posługuje się terminem: ateizm
- omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau
- wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia
- charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach
- wyjaśnia wpływ reform na wzrost znaczenia tych państw
- opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku
- przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA
- wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown
- omawia zasługi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA
- opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA
- wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA

- przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego
- podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmu niemego (1717 r.)
- wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski
- opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III
- poprawnie posługuje się terminem: prawa kardynalne
- podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.)
- przedstawia cel walki konfederatów barskich
- opowiada o przebiegu i decyzjach sejmu rozbiorowego
- wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform
- przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia
- wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli)
- wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem
- wiedzy historycznej
- opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego
- charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja
- przedstawia genezę ustanowienia Orderu Virtuti Militari
- opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.),
- przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie
- poprawnie posługuje się terminem: uniwersał
- przedstawia zapisy Uniwersału połanieckiego
- opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej
- wskazuje na mapie Maciejowice i przedstawia znaczenie tej bitwy dla losów powstania
- przedstawia sytuację we Francji przez wybuchem rewolucji
- opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny
- podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.)
- charakteryzuje ustrój Francji po wprowadzeniu konstytucji
- poprawnie posługuje się terminem: radykalizm
- wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana Robespierre'a sens powiedzenia: Rewolucja pożera własne dzieci
- przedstawia skutki rządów jakobinów
- wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów
- wyjaśnia przyczyny niezadowolenia społecznego podczas rządów dyrektoriatu
- przedstawia etapy kariery Napoleona
- podaje datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.)
- wyjaśnia, dlaczego Napoleon koronował się na cesarza Francuzów
- podaje datę pokoju w Tylży (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia
- omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona
- podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.)
- wskazuje na mapie Borodino
- omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii
- opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości
- charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich
- wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji
- omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego

- wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej
- wskazuje na mapie Somosierrę
- opowiada o szarży polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk

Ocena celująca

Uczeń:

- tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka
- wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw morskich
- przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych
- wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie
- wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego poglądy
- porównuje pracę kopisty z pracą w średniowiecznej drukarni
- poprawnie posługuje się terminem: perspektywa
- podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę
- charakteryzuje poglądy głoszone przez Jana Kalwina
- wskazuje zmiany wprowadzone w liturgii protestanckiej
- przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej
- podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia
- wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej
- porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej
- XVI–XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski
- wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej
- wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej gospodarki
- opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego
- charakteryzuje politykę wschodnią ostatnich Jagiellonów i jej następstwa
- wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski
- opisuje wybraną budowlę renesansową w swoim regionie
- wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów
- nazywa i wskazuje na mapie ziemie zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań
- wyjaśnia związek między narodowością a wyznawaną religią wśród mieszkańców I Rzeczypospolitej
- wyjaśnia wpływ Artykułów henrykowskich i pacta conventa na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej
- ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji
- przedstawia postanowienia pokoju w Polanowie
- przedstawia postanowienia i podaje daty podpisania rozejmu w Starym Targu (1629 r.) i Sztumskiej Wsi (1635 r.)
- przedstawia skutki powstania Chmielnickiego
- wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.)
- ocenia politykę szlachty wobec Kozaków

- przedstawia skutki potopu szwedzkiego
- wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego
- opisuje postanowienia traktatu w Buczaczu
- przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w.
- przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego
- wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczynali odgrywać magnaci
- wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmu
- wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym
- charakteryzuje barok jako epokę kontrastów
- przedstawia działania kardynała Richelieu zmierzające do wzmocnienia pozycji monarchy
- wskazuje pozytywne i negatywne strony panowania Ludwika XIV
- wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii
- porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej
- wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi
- przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania Wielkiej encyklopedii francuskiej
- porównuje monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu oświeconego
- podaje daty powstania Królestwa Pruskiego (1701 r.) i Cesarstwa Rosyjskiego (1721 r.)
- poprawnie posługuje się terminami: Kongres, Izba Reprezentantów – charakteryzuje ustrój polityczny USA
- charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego
- wskazuje reformy niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej
- przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej
- charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego
- podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie
- charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki
- wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.
- przedstawia okoliczności i cel powstania Zgromadzenia Narodowego
- wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela
- wyjaśnia, dlaczego jakobini przejęli rządy we Francji
- ocenia terror jako narzędzie walki politycznej
- opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego
- przedstawia przyczyny klęski Napoleona
- wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych
- wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków
- podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.).

PRZYRODA KLASA IV

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- wymienia źródła wiedzy o przyrodzie;
- wymienia zmysły potrzebne do poznawania przyrody;
- podaje przykłady obiektów, które można obserwować przez lupę;
- podaje przykłady organizmów, obiektów i zjawisk, które można obserwować;
- podaje przykłady pytań, na które można uzyskać odpowiedź, przeprowadzając doświadczenie przyrodnicze;
- wyjaśnia, kiedy jest nam potrzebna znajomość kierunków świata,
- wyznacza kierunki świata za pomocą gnomonu i Słońca;
- podaje przykłady świadczące o pozornych zmianach położenia Słońca na niebie;
- wyjaśnia znaczenie pojęć: wschód Słońca, górowanie Słońca, zachód Słońca;
- wymienia daty rozpoczynające kalendarzowe pory roku;
- wyjaśnia znaczenie pojęć: równonoc i przesilenie;
- wyjaśnia, co to jest plan;
- podaje przykłady zastosowania planów;
- wymienia różnice miedzy planem i mapą;
- wymienia stałe elementy mapy;
- odczytuje na mapie topograficznej, gdzie znajduje się np. las, szkoła, kościół;
- wskazuje plany miast wśród innych map;
- wymienia sytuacje życiowe, w których plan miasta jest niezbędny;
- wymienia składniki pogody;
- przyporządkowuje składniki pogody do urządzeń pomiarowych;
- przedstawia składniki pogody za pomocą symboli graficznych;
- wymienia niebezpieczeństwa związane z pogodą;
- podaje przykłady narządów w organizmie człowieka oraz ich funkcje;
- wymienia funkcje szkieletu;
- wskazuje na planszy podstawowe części szkieletu;
- określa rolę układu mięśniowego w organizmie;
- omawia rolę układu pokarmowego;
- omawia rolę układu oddechowego;
- wymienia główne funkcje krwi;
- wskazuje na planszy układ nerwowy;
- nazywa podstawowe elementy układu nerwowego;
- wskazuje różnice w budowie komórki jajowej i plemnika,
- podaje nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny;
- opisuje zmiany zachodzące w organizmach dziewcząt i chłopców w okresie dojrzewania;
- wymienia zmysły człowieka i wskazuje je na własnym organizmie;
- podaje podstawowe zasady dbania o słuch i wzrok;
- podaje zasady pielęgnacji skóry, włosów, zębów i paznokci.
- wymienia trzy podstawowe grupy ciał stałych w zależności od ich właściwości fizycznych;

- odróżnia środki szkodliwe po oznaczeniach na opakowaniu lub etykiecie;
- wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia;
- opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego;
- wyjaśnia, co to są choroby zakaźne;
- opisuje podstawowe sposoby zapobiegania chorobom zakaźnym;
- wymienia typowe objawy alergii;
- opisuje zachowania chroniące człowieka przed zakażeniem się grzybicą;
- wskazuje sposoby odmawiania propozycjom picia alkoholu, palenia tytoniu i zażywania narkotyków;
- wymienia podstawowe zasady zdrowego stylu życia;
- podaje przykłady potraw, których powinna się wystrzegać osoba prowadząca zdrowy styl życia;
- wymienia czynniki mające szkodliwy wpływ na organizm człowieka;
- podaje przykłady elementów przyrody ożywionej i nieożywionej;
- wymienia rodzaje skał (lite, luźne i zwięzłe);
- wymienia formy ukształtowania terenu;
- wskazuje, które z form są wklęsłe, a które wypukłe (na fotografiach, modelach lub w terenie);
- wymienia najważniejsze cechy środowisk lądowych.
- rozpoznaje pospolite drzewa, krzewy i rośliny zielne występujące w najbliższej okolicy;
- rozpoznaje pospolite zwierzęta występujące w najbliższej okolicy;
- wyjaśnia, co to jest las;
- wymienia funkcje lasu;
- podaje podstawowe zasady zachowania się w lesie;
- wymienia warstwy roślinności w lesie;
- podaje przykłady grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących;
- rozróżnia cudzożywny i samożywny sposób odżywiania się organizmów;
- na wybranych przykładach przedstawia przystosowania zwierząt roślinożernych i mięsożernych do zdobywania pokarmu;
- podaje przykłady wykorzystywania łąk przez człowieka;
- wymienia produkty otrzymywane z poszczególnych zbóż;
- wymienia produkty otrzymywane z ziemniaków i buraków cukrowych;
- wymienia wody występujące w najbliższej okolicy;
- podaje przykłady wód płynących i stojących;
- wymienia korzyści, jakie daje organizmom środowisko wodne;
- podaje przykłady ryb słodkowodnych występujących w Polsce;
- opisuje dzisiejszy wygląd krajobrazu w mieście i na wsi;
- wymienia obiekty budowlane wykonane przez człowieka wpływające na krajobraz;
- wymienia składniki krajobrazu wiejskiego i miejskiego;
- podaje przykłady krajobrazów antropogenicznych;

- wymienia składniki krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy;
- wymienia składniki krajobrazu najbliższej okolicy;
- wymienia formy ochrony przyrody w Polsce;
- podaje przykład parku narodowego położonego najbliżej miejsca zamieszkania i wskazuje go na mapie;
- opisuje podstawowe zasady zachowania się na terenie parku narodowego;
- podaje możliwości ochrony przyrody przez ucznia klasy 4.

Ocena dostateczna

Uczeń:

- określa, co to jest przyroda;
- podaje po dwa przykłady obserwacji przyrodniczych, w których wykorzystuje się lornetkę;
- wymienia sposoby dokumentowania obserwacji przyrodniczej;
- wymienia zasady bezpieczeństwa, których należy przestrzegać, prowadząc obserwacje przyrodnicze;
- wymienia zasady, których należy przestrzegać, prowadząc doświadczenie;
- posługuje się kompasem przy wyznaczaniu kierunków świata;
- określa długość dnia (od wschodu do zachodu Słońca);
- wyjaśnia pojęcie widnokręgu;
- opisuje ilustracje pokazujące drogę Słońca nad widnokręgiem w zależności od pór roku;
- rysuje proste plany małych przedmiotów w zeszycie, np. pudełka od zapałek;
- wyjaśnia, dlaczego nie można narysować planu klasy bez zmniejszenia jej wymiarów;
- rozpoznaje na mapie znaki topograficzne liniowe, powierzchniowe i punktowe, podaje ich przykłady;
- rozpoznaje mapę topograficzną wśród innych map do wyboru;
- odczytuje informacje z planu miasta i mapy topograficznej w podstawowym zakresie;
- wskazuje ulice i określa kierunki, w których przebiegają, np. z północy na południe;
- pokazuje na planie punkty wymienione przez nauczyciela;
- określa kierunki świata na mapie topograficznej i planie miasta;
- opisuje poszczególne składniki pogody;
- wymienia jednostki pomiaru składników pogody;
- odczytuje składniki pogody z mapy pogody;
- opisuje, jak należy zachować się podczas burzy;
- wskazuje, że podstawowym elementem budującym organizm jest komórka;
- wymienia główne układy narządów organizmu człowieka;
- wskazuje dwa przeciwstawnie działające mięśnie, np. zginacz i prostownik przedramienia;

- wskazuje na modelu szkieletu człowieka rodzaje połączeń kości;
- wskazuje na schematach budowy układu pokarmowego tworzące go narządy i podaje ich nazwy;
- wskazuje na schematach budowy układu oddechowego tworzące go narządy i podaje ich nazwy;
- omawia rolę serca;
- omawia rolę układu nerwowego w funkcjonowaniu organizmu;
- określa rolę układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny;
- wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie dziewcząt i chłopców;
- opisuje rolę poszczególnych zmysłów w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego;
- uzasadnia, dlaczego nie należy słuchać zbyt głośnej muzyki oraz korzystać zbyt długo z telefonów komórkowych;
- omawia znaczenie czystości odzieży, obuwia, bielizny i otoczenia dla utrzymania zdrowia;
- podaje przykłady ubioru dostosowanego do pory roku i rodzaju pracy;
- Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 16–25.
- wymienia trzy stany skupienia substancji;
- na podstawie instrukcji omawia sposób posługiwania się środkami czystości;
- podaje przyczyny uszkodzeń skóry;
- opisuje objawy złamania kości;
- uzasadnia konieczność zasięgnięcia porady lekarskiej w przypadku zachorowania na chorobę zakaźną;
- podaje przykłady chorób zakaźnych człowieka i dróg zakażenia się nimi;
- podaje przykłady zwierząt jadowitych;
- wymienia sytuacje, w których należy powiedzieć nie;
- wyjaśnia, co to jest uzależnienie;
- opisuje zasady zdrowego stylu życia;
- wyjaśnia, dlaczego należy zachować postawę asertywną w sytuacji bycia namawianym do zapalenia papierosa, wypicia alkoholu lub spróbowania narkotyków;
- wyjaśnia, co to są skały i minerały;
- odróżnia skały lite od pozostałych, rozpoznaje granity i piaskowce;
- rozpoznaje na ilustracjach i nazywa poszczególne formy ukształtowania terenu;
- podaje przykłady sposobów przetrwania zimy przez rośliny i zwierzęta;
- wskazuje różnice między drzewem iglastym a drzewem liściastym;
- wyjaśnia, czym różni się drzewo od krzewu i rośliny zielnej;
- wskazuje pień i koronę drzewa;
- omawia znaczenie tablic informacyjnych umieszczanych przy wejściu do lasu;
- podaje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy lasu;
- podaje przykłady znaczenia roślin w przyrodzie i życiu człowieka;
- wykazuje różnorodność sposobów polowania zwierząt mięsożernych;

- rozpoznaje typowe rośliny łąkowe;
- rozpoznaje zboża uprawiane w Polsce;
- nazywa rośliny oleiste;
- podaje przykłady roślin warzywnych.
- podaje przykłady zbiorników sztucznych i naturalnych;
- omawia wykorzystanie wód płynących i stojących;
- wskazuje najważniejsze przystosowania ryb do życia w środowisku wodnym;
- podaje przykłady słodkowodnych zwierząt (innych niż ryby) żyjących w Polsce;
- opisuje, jak wyglądał krajobraz przed setkami lat (na podstawie ryciny) i czym zajmowali się ludzie;
- omawia, jakie zmiany krajobrazu następowały w ciągu stuleci pod wpływem działalności człowieka;
- charakteryzuje krajobraz wiejski i miejski;
- opisuje elementy krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy;
- rozróżnia aktualne i dawne elementy krajobrazu najbliższej okolicy;
- charakteryzuje sposoby ochrony przyrody w Polsce;
- wyjaśnia co oznacza skrót LOP.

Ocena dobra

Uczeń:

- podaje przykłady obiektów, organizmów, które można obserwować przez mikroskop;
- wyjaśnia, do czego jest potrzebna mapa, kompas i taśma miernicza;
- wyjaśnia, co to jest obserwacja przyrodnicza;
- wymienia punkty, które zawiera karta doświadczenia;
- opisuje kierunki świata na róży kierunków;
- określa kierunki świata w terenie;
- charakteryzuje widnokrąg w mieście i na wsi;
- analizuje zależności między długością cienia a wysokością Słońca nad widnokręgiem;
- rozpoznaje i wskazuje rysunki przedstawiające drogę Słońca w dniach rozpoczynających pory roku;
- wyjaśnia zależność miedzy wysokością Słońca nad widnokręgiem a długością cienia w różnych porach roku.
- rysuje obiekty w podanych dowolnych zmniejszeniach, np. plan klasy, pokoju, ławki szkolnej;
- określa kierunki świata na mapie topograficznej;
- analizuje mapy topograficzne pod względem liczby zabudowań i innych elementów;
- planuje trasę wycieczki po mieście lub po najbliższej okolicy z uwzględnieniem najciekawszych punktów lub punktów wskazanych przez nauczyciela;
- rozróżnia opady i osady atmosferyczne;
- odczytuje wartości składników pogody z urządzeń pomiarowych;

- określa pogodę na podstawie mapy pogody wybranej części kraju;
- opisuje, jak należy zachować się podczas wichury, ulewy i śnieżycy;
- omawia funkcje układów narządów w organizmie człowieka;
- wymienia elementy składowe szkieletu człowieka;
- wskazuje główne mięśnie organizmu człowieka;
- opisuje ogólnie przebieg procesów zachodzących w przewodzie pokarmowym człowieka;
- uzasadnia, dlaczego oddychanie przez nos jest zdrowsze niż przez usta;
- opisuje rodzaje naczyń krwionośnych;
- omawia części układu nerwowego;
- wskazuje na planszy rozmieszczenie narządów rozrodczych kobiety i mężczyzny;
- wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój organizmu w okresie dojrzewania;
- wyjaśnia, co to znaczy, że zmysły ulegają adaptacji;
- podaje przykłady świadczące o ochronnym działaniu zmysłów dla organizmu;
- wymienia substancje wydalane i wydzielane przez skórę;
- opisuje poprawne zasady mycia zębów;
- opisuje trzy stany skupienia substancji w zależności od ułożenia drobin oraz możliwości ich przemieszczania się;
- uzasadnia celowość umieszczania symboli ostrzegawczych na produktach szkodliwych;
- podaje zasady właściwego postępowania w wypadku pogryzienia przez zwierzę;
- wskazuje przykłady chorób bakteryjnych i wirusowych;
- uzasadnia celowość wykonywania szczepień ochronnych;
- podaje przykłady roślin mogących wywołać alergię u ludzi;
- podaje przykłady zachowań asertywnych wobec presji otoczenia;
- wyjaśnia, dlaczego znajomości zawarte przez internet mogą być niebezpieczne;
- uzasadnia stwierdzenie: Ruch i umiejętność odpoczynku są bardzo ważne dla organizmu;
- rozpoznaje w krajobrazie elementy przyrody ożywionej i nieożywionej;
- charakteryzuje różne rodzaje skał i rozpoznaje je;
- wyjaśnia, co to są surowce mineralne, podaje ich podział;
- wskazuje i nazywa elementy pagórka;
- rozpoznaje zbocza łagodne i strome;
- wskazuje na modelu i nazywa elementy doliny rzecznej;
- podaje przykłady przystosowań roślin do warunków suchych i wilgotnych;
- podaje przykłady bylin występujących w najbliższej okolicy;
- wyjaśnia różnice między lasem liściastym, iglastym i mieszanym;
- opisuje temperaturę powietrza, wilgotność i nasłonecznienie występujące w poszczególnych warstwach lasu;
- opisuje, jak można poznawać las za pomocą różnych zmysłów;
- uzasadnia, że człowiek jest organizmem cudzożywnym;

- uzasadnia, że budowa roślin stanowi przystosowanie do samożywnego odżywiania się;
- rozpoznaje zwierzęta żyjące na łące;
- określa cel tworzenia pól uprawnych;
- opisuje zastosowanie i wykorzystanie różnych rodzajów i różnych części roślin;
- wyjaśnia pojęcia: bagno, staw, jezioro;
- wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki;
- opisuje rzekę w najbliższej okolicy;
- wykazuje różnice w warunkach życia w wodzie i na lądzie;
- omawia strefy występowania roślin w jeziorze;
- wyjaśnia, dlaczego krajobrazów naturalnych na Ziemi jest niewiele;
- porównuje krajobraz miejski i wiejski;
- opisuje krajobrazy zdewastowane przez człowieka, np. tereny kopalń odkrywkowych;
- uzasadnia zależność krajobrazu rolniczego od pór roku;
- opisuje wybrany typ krajobrazu antropogenicznego;
- opisuje krajobraz najbliższej okolicy;
- podaje przykłady rezerwatów przyrody i pomników przyrody w Polsce;
- wskazuje miejsca w najbliższej okolicy zasługujące na ochronę i uzasadnia swój wybór.

Ocena bardzo dobra
Uczeń:

- wyjaśnia, co to są narządy zmysłów i jaka jest ich rola w poznawaniu przyrody;
- opracowuje kartę obserwacji dowolnego obiektu;
- podaje różnice między próbą badawczą a kontrolną w doświadczeniu;
- opisuje sposoby wyznaczania kierunków świata w sytuacji, gdy nie ma przyrządów i gdy nie widać Słońca;
- podaje zależności między wielkością widnokręgu a wysokością, na jakiej znajduje się obserwator;
- samodzielnie wykonuje rysunki przedstawiające drogę Słońca nad widnokręgiem w dniach rozpoczęcia pór roku;
- szacuje na podstawie pomiarów sali lekcyjnej, ile razy należy zmniejszyć długość i szerokość sali, aby jej plan zmieścił się na kartce;
- planuje i opisuje trasę wycieczki, określając kierunki świata;
- wyznacza trasę wędrówki, zgodnie z opisem na mapie topograficznej;
- orientuje plan miasta i mapę topograficzną za pomocą kompasu i charakterystycznych punktów w terenie;
- opisuje przebieg podanej trasy z uwzględnieniem kierunków przebiegu ulic, lokalizacji zabytków itp.;
- na podstawie prognozy pogody opisuje jej składniki;
- na podstawie wartości poszczególnych składników pogody opisuje warunki pogodowe;

- rozróżnia pory roku na podstawie wybranych map pogody;
- opisuje zjawisko tęczy;
- rozpoznaje położenie układów i narządów na rycinach anatomicznych;
- wyjaśnia, dlaczego mięśnie muszą pracować parami;
- wymienia rodzaje zębów człowieka i podaje ich funkcje;
- opisuje proces wymiany gazowej zachodzący w płucach;
- na podstawie ryciny omawia budowę serca;
- wymienia funkcje, jakie pełnią mózg i móżdżek;
- określa rolę poszczególnych narządów w układzie rozrodczym męskim i układzie rozrodczym żeńskim.
- charakteryzuje etap dojrzewania;
- uzasadnia, że zmysły chronią organizm przed niebezpiecznymi czynnikami zewnętrznymi;
- wyjaśnia, dlaczego przestrzeganie higieny osobistej jest obowiązkiem każdego człowieka;
- uzasadnia, dlaczego przykładowe ciało zostało wykonane z danej substancji;
- interpretuje szkodliwość produktu oznaczonego kilkoma piktogramami ostrzegawczymi;
- podaje różnice między zwichnięciem a złamaniem;
- wyjaśnia, dlaczego nie należy opalać się bez właściwego zabezpieczenia skóry;
- opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych;
- wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność;
- opisuje skutki działania nikotyny na organizm człowieka;
- wyjaśnia, dlaczego bycie życzliwym dla innych ma wpływ na zdrowie człowieka;
- uzasadnia stwierdzenie: Zdrowie w dużej mierze zależy od nas samych;
- podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych;
- podaje przykłady surowców jubilerskich;
- rozpoznaje i nazywa elementy doliny rzecznej w terenie;
- podaje przykłady roślin światłolubnych i cieniolubnych;
- podaje, które rośliny są nazywane bylinami;
- wyjaśnia znaczenie pojęć: buczyna, bór, las mieszany;
- wyjaśnia, dlaczego rośliny runa leśnego kwitną wczesną wiosną;
- wyjaśnia znaczenie ściółki leśnej dla życia w lesie;
- uzasadnia, że rośliny to organizmy samożywne;
- podaje przykłady przystosowań zwierząt do odżywiania się pokarmem płynnym;
- rozróżnia rośliny jednoroczne i byliny;
- wskazuje różnice miedzy polem uprawnym a łąką;
- opisuje wykorzystanie i zastosowanie roślin włóknodajnych;
- rozpoznaje w terenie wody powierzchniowe w najbliższej okolicy i podaje ich nazwy;
- wyjaśnia, co to jest nurt rzeki;
- opisuje naturalne i sztuczne zbiorniki wodne i rozpoznaje je w terenie.

- opisuje ogólnie proces wymiany gazowej u ryby;
- określa, czym jest plankton i jakie jest jego znaczenie;
- podaje przykłady krajobrazów naturalnych i uzasadnia ich zakwalifikowanie do danego typu krajobrazów;
- wyjaśnia, dlaczego krajobraz rolniczy zalicza się do krajobrazów częściowo przekształconych;
- porównuje krajobrazy rolnicze nizinne i górskie;
- porównuje krajobrazy dużego i małego miasta;
- uzasadnia przywracanie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym;
- wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości.

Ocena celująca
Uczeń:

- omawia ogólnie zasadę działania szczepionki;
- wyjaśnia, co oznaczają pojęcia: alergia, alergolog.
- uzasadnia konieczność zachowania postawy antyalkoholowej i antynikotynowej;
- pisuje pochodzenie skał;
- wyjaśnia powstawanie skał osadowych;
- dokumentuje skały w najbliższej okolicy (fotografuje, opisuje, wyjaśnia różnice między nimi);
- charakteryzuje poszczególne formy ukształtowania terenu;
- rozpoznaje w terenie formy terenu i wykonuje ich dokumentację fotograficzną;
- wykazuje związek budowy zwierząt z przystosowaniem do życia na różnych podłożach;
- podaje różnice między roślinami jednorocznymi, dwuletnimi i wieloletnimi;
- prezentuje samodzielnie opracowany regulamin zachowania się w lesie;
- omawia przystosowania roślin w poszczególnych warstwach lasu do panujących tam warunków;
- opisuje ogólnie proces fotosyntezy;
- wykazuje związek między budową przewodu pokarmowego roślinożerców a spożywanym przez nich pokarmem;
- rozróżnia łąki naturalne i stworzone przez człowieka;
- wyjaśnia, co to są rośliny zbożowe, okopowe, oleiste;
- charakteryzuje wpływ różnych czynników na wody powierzchniowe;
- opisuje skutki powodzi;
- opisuje działalność rzeki (żłobienie koryta, podmywanie brzegów, transport piasku i inne);
- wyjaśnia zasadę działania pęcherza pławnego;
- na wybranych przykładach przedstawia przystosowania roślin do życia w wodzie;

- podaje przykłady zmian krajobrazu na skutek gwałtownego rozwoju przemysłu w XIX w.;
- wyjaśnia, na czym polega rekultywacja krajobrazu.
- definiuje pojęcia: krajobraz rolniczy i krajobraz miejski;
- wyjaśnia różnice między pojęciami rewitalizacja i rekultywacja;
- prezentuje krajobraz okolicy na nośnikach cyfrowych;
- uzasadnia, że ochrona przyrody ma w Polsce długą tradycję.

BIOLOGIA – KLASA V

Wymagania na poszczególne oceny:

1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:

Dział I. BIOLOGIA – NAUKA O ŻYCIU

- wykazuje jedność budowy organizmów
- porównuje poziomy organizacji organizmów u roślin i zwierząt
- wymienia inne niż podane w podręczniku dziedziny biologii
- planuje i przeprowadza doświadczenie metodą naukową
- krytycznie analizuje informacje pochodzące z różnych źródeł biologicznych
- analizuje swoją postawę w odniesieniu do cech dobrego badacza
- sprawnie posługuje się mikroskopem optycznym, samodzielnie wykonuje preparaty, rysuje dokładny obraz obiektu oglądanego pod mikroskopem
- wskazuje zalety mikroskopu elektronowego

Dział II. BUDOWA I CZYNNOŚCI ŻYCIOWE ORGANIZMÓW

- wykazuje, że związki chemiczne są zbudowane z kilku pierwiastków
- omawia funkcje białek, cukrów, tłuszczów i kwasów nukleinowych w organizmie, wskazując produkty spożywcze, w których one występują
- tworzy z dowolnego materiału model komórki, zachowując cechy organelli
- sprawnie posługuje się mikroskopem
- samodzielnie wykonuje preparat nabłonka i dokładnie odrysowuje obraz spod mikroskopu, z zaznaczeniem widocznych elementów komórki
- analizuje różnice między poszczególnymi typami komórek, wykazując ich związek z pełnionymi funkcjami
- analizuje przystosowanie roślin do prowadzenia fotosyntezy
- planuje i samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność fotosyntezy
- na podstawie zdobytej wcześniej wiedzy wskazuje w różnych warzywach i owocach materiały zapasowe jako produkty fotosyntezy
- wyjaśnia znaczenie organizmów odżywiających się martwą substancją organiczną
- wyjaśnia, na czym polega cudzożywność roślin pasożytniczych i półpasożytniczych
- porównuje zapis przebiegu oddychania tlenowego z zapisem przebiegu fermentacji
- analizuje związek budowy narządów wymiany gazowej ze środowiskiem życia organizmów
- samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykazujące wydzielanie dwutlenku węgla

przez drożdże

Dział III. WIRUSY, BAKTERIE, PROTISTY I GRZYBY

- uzasadnia konieczność klasyfikacji organizmów
- porównuje jednostki klasyfikacji zwierząt z jednostkami klasyfikacji roślin
- z pomocą nauczyciela korzysta z różnych kluczy do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy
- przeprowadza doświadczenie z samodzielnym otrzymywaniem jogurtu
- omawia choroby wirusowe i bakteryjne, wskazuje drogi ich przenoszenia oraz zasady zapobiegania tym chorobom
- wskazuje zagrożenia epidemiologiczne chorobami wywoływanymi przez protisty
- wskazuje drogi zakażenia chorobami wywoływanymi przez protisty oraz zasady zapobiegania tym chorobom
- zakłada hodowlę protistów, wyszukuje protisty w obrazie mikroskopowym, rysuje i opisuje budowę protistów
- analizuje znaczenie grzybów w przyrodzie i dla człowieka
- proponuje sposób badania czystości powietrza na podstawie informacji o wrażliwości porostów na zanieczyszczenia
- wyjaśnia, dlaczego porosty określa się mianem organizmów pionierskich

Dział IV. BUDOWA ROŚLIN

- analizuje związek między budową z funkcją poszczególnych tkanek roślinnych, wykazuje przystosowania tkanek do pełnionych funkcji
- projektuje doświadczenie świadczące o przewodzeniu wody z korzenia w górę rośliny
- wykorzystuje wiedzę o tkankach do wyjaśniania budowy i funkcji łodygi
- wykorzystuje wiedzę o tkankach do wyjaśniania budowy i funkcji liści

Dział V. RÓŻNORODNOŚĆ ROŚLIN

- samodzielnie planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy
- na podstawie informacji o budowie mchów wykazuje ich rolę w przyrodzie
- porównuje budowę poszczególnych organów u paprotników
- wykonuje portfolio dotyczące różnorodności paprotników
- rozpoznaje rodzime gatunki roślin nagonasiennych
- określa, z jakiego gatunku drzewa lub krzewu pochodzi wskazana szyszka
- wykazuje związek budowy kwiatu ze sposobem zapylania
- wyjaśnia wpływ różnych czynników na kiełkowanie nasion
- planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ wody na kiełkowanie nasion
- zakłada hodowlę roślin za pomocą rozmnażania wegetatywnego i obserwuje ją
- rozpoznaje na ilustracji dwanaście gatunków okrytonasiennych występujących w Polsce
- wykazuje na dowolnych przykładach różnorodność roślin okrytonasiennych i ich znaczenie dla przyrody oraz człowieka

2) **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

Dział I. BIOLOGIA – NAUKA O ŻYCIU

- charakteryzuje wszystkie czynności życiowe organizmów

– wymienia hierarchicznie poziomy budowy organizmu roślinnego i organizmu zwierzęcego
– charakteryzuje wybrane dziedziny biologii
– wykazuje zalety metody naukowej
– samodzielnie przeprowadza doświadczenie metodą naukową
– posługuje się właściwymi źródłami wiedzy biologicznej do rozwiązywania wskazanych problemów
– charakteryzuje cechy dobrego badacza
– charakteryzuje funkcje wskazywanych części mikroskopu optycznego w kolejności tworzenia się obrazu obiektu
– wykonuje preparaty mikroskopowe, nastawia ostrość mikroskopu, rysuje obraz widziany pod mikroskopem optycznym

Dział II. BUDOWA I CZYNNOŚCI ŻYCIOWE ORGANIZMÓW

- wyjaśnia rolę wody i soli mineralnych w organizmie
- wymienia białka, cukry, tłuszcze i DNA jako składniki organizmu i omawia ich role
- rozpoznaje na ilustracji elementy budowy komórki zwierzęcej i omawia ich funkcje
- wykonuje preparat nabłonka
- rozpoznaje organelle komórki zwierzęcej i rysuje jej obraz mikroskopowy
- omawia budowę i funkcje elementów budowy komórki
- analizuje na podstawie ilustracji różnice między poszczególnymi typami komórek, wskazuje cechy umożliwiające rozróżnienie komórek
- samodzielnie wykonuje preparat moczarki kanadyjskiej, rozpoznaje elementy budowy komórki roślinnej i rysuje jej obraz mikroskopowy
- wyjaśnia, na czym polega fotosynteza
- omawia zależność przebiegu fotosyntezy od obecności wody, dwutlenku węgla i światła
- zapisuje schematycznie i omawia przebieg fotosyntezy
- przeprowadza na podstawie opisu doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność fotosyntezy
- charakteryzuje rodzaje cudzożywności występujące u różnych grup organizmów
- wykazuje przystosowania do pobierania pokarmów występujące u rożnych grup organizmów cudzożywnych
- zapisuje schematycznie przebieg oddychania
- określa warunki przebiegu oddychania i fermentacji
- charakteryzuje wymianę gazową u roślin i zwierząt
- przeprowadza z pomocą nauczyciela doświadczenie wykazujące wydzielanie dwutlenku

Dział III. WIRUSY, BAKTERIE, PROTISTY I GRZYBY

- porównuje wcześniejsze i współczesne zasady klasyfikacji organizmów
- wyjaśnia zasady nadawania nazw gatunkom
- przedstawia cechy organizmów, na podstawie których można je zakwalifikować do danego królestwa
- omawia wpływ bakterii na organizm człowieka
- wskazuje drogi wnikania wirusów i bakterii do organizmu
- prezentuje wszystkie czynności życiowe bakterii
- ocenia znaczenie wirusów i bakterii w przyrodzie oraz dla człowieka
- porównuje czynności życiowe poszczególnych grup protistów
- wymienia choroby wywoływane przez protisty

- zakłada hodowlę protistów, rozpoznaje protisty pod mikroskopem, rysuje i z pomocą nauczyciela opisuje budowę protistów
- określa znaczenie poszczególnych komponentów w budowie plechy porostu
- rozpoznaje różne formy morfologiczne porostów i podaje ich nazwy
- opisuje czynności życiowe grzybów – odżywianie, oddychanie i *rozmnażanie się*

Dział IV. BUDOWA ROŚLIN

- rozpoznaje pod mikroskopem rodzaje tkanek roślinnych
- przyporządkowuje tkanki do organów i wskazuje na hierarchiczną budowę organizmu roślinnego
- wykorzystuje wiedzę o tkankach do wyjaśnienia sposobu pobierania wody przez roślinę
- na podstawie ilustracji lub materiału roślinnego klasyfikuje przekształcone korzenie
- na okazie roślinnym żywym, zielnikowym lub ilustracjach wykazuje modyfikacje łodygi ze względu na środowisko zajmowane przez roślinę
- analizuje modyfikacje liści ze względu na środowisko zajmowane przez roślinę

Dział V. RÓŻNORODNOŚĆ ROŚLIN

- wyjaśnia, dlaczego mchy uważane są za najprostsze rośliny lądowe
- przeprowadza według opisu doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy
- na podstawie ilustracji lub żywych okazów wykazuje różnorodność organizmów zaliczanych do paprotników
- rozpoznaje, korzystając z atlasów roślin, osiem gatunków rodzimych paprotników
- wykazuje przystosowania nagonasiennych do środowiska
- omawia znaczenie roślin nagonasiennych w przyrodzie i dla człowieka
- omawia cykl rozwojowy roślin okrytonasiennych
- wyjaśnia, dlaczego kwiatostany ułatwiają zapylanie
- wykazuje adaptacje w budowie owoców o sposobów ich rozprzestrzeniania się
- omawia budowę nasion na ilustracji lub okazie naturalnym
- zakłada hodowlę roślin za pomocą rozmnażania wegetatywnego
- ocenia znaczenie okrytonasiennych dla człowieka
- rozpoznaje na ilustracji dziesięć gatunków roślin okrytonasiennych występujących w Polsce
- sprawnie korzysta z prostego klucza do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy

3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:

Dział I. BIOLOGIA – NAUKA O ŻYCIU

- wykazuje cechy wspólne organizmów
- charakteryzuje wskazane czynności życiowe organizmów
- opisuje czynności życiowe organizmów
- na podstawie opisu przeprowadza doświadczenie metodą naukową
- rozróżnia próbę kontrolną i próbę badawczą
- opisuje źródła wiedzy biologicznej
- wymienia cechy dobrego badacza
- opisuje samodzielnie budowę mikroskopu optycznego
- wykonuje samodzielnie preparaty mikroskopowe
- z niewielką pomocą nauczyciela nastawia ostrość mikroskopu i wyszukuje obserwowane elementy

Dział II. BUDOWA I CZYNNOŚCI ŻYCIOWE ORGANIZMÓW

- wymienia wszystkie najważniejsze pierwiastki budujące organizm oraz magnez i wapń
- wyjaśnia, że woda i sole mineralne są związkami chemicznymi występującymi w organizmie
- wymienia białka, cukry, tłuszcze i kwasy nukleinowe jako składniki organizmu i omawia rolę dwóch z nich
- opisuje kształty komórek zwierzęcych
- opisuje budowę komórki zwierzęcej na podstawie ilustracji
- z niewielką pomocą nauczyciela wykonuje preparat nabłonka
- wyjaśnia, co to są komórki jądrowe i bezjądrowe oraz podaje ich przykłady
- samodzielnie wykonuje preparat moczarki kanadyjskiej
- odróżnia pod mikroskopem elementy budowy komórki
- wyjaśnia rolę poszczególnych elementów komórki
- z niewielka pomocą nauczyciela rysuje obraz obiektu spod mikroskopu
- wymienia czynniki niezbędne do przeprowadzenia fotosyntezy
- wskazuje substraty i produkty fotosyntezy
- omawia sposoby wykorzystania przez roślinę produktów fotosyntezy
- z niewielką pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność fotosyntezy
- omawia wybrane sposoby cudzożywności
- podaje przykłady organizmów należących do różnych grup organizmów cudzożywnych
- wyjaśnia znaczenie oddychania komórkowego
- wskazuje różnice w miejscu przebiegu utleniania i fermentacji w komórce
- wymienia narządy wymiany gazowej zwierząt lądowych i wodnych
- omawia doświadczenie wykazujące wydzielanie dwutlenku węgla przez drożdże

Dział III. WIRUSY, BAKTERIE, PROTISTY I GRZYBY

- wykazuje hierarchiczną strukturę jednostek klasyfikacji biologicznej
- charakteryzuje wskazane królestwo
- na podstawie ilustracji przyporządkowuje organizm do królestwa
- wykazuje, dlaczego wirusy nie są organizmami
- rozpoznaje formy morfologiczne bakterii widoczne w preparacie mikroskopowym lub na ilustracji
- omawia wybrane czynności życiowe bakterii
- charakteryzuje wskazane grupy protistów
- wykazuje chorobotwórcze znaczenie protistów
- opisuje czynności życiowe protistów – oddychanie, odżywianie, rozmnażanie się
- zakłada hodowlę protistów
- z niewielką pomocą nauczyciela wyszukuje protisty w preparacie obserwowanym przez mikroskop
- wykazuje znaczenie grzybów w przyrodzie i dla człowieka
- analizuje różnorodność budowy grzybów
- wyjaśnia sposoby oddychania i odżywiania się grzybów
- wykazuje, że porosty są zbudowane z grzybni i glonu

Dział IV. BUDOWA ROŚLIN

- wskazuje cechy adaptacyjne tkanek roślinnych do pełnienia określonych funkcji
- na podstawie opisu rozpoznaje wskazane tkanki roślinne
- przy pomocy nauczyciela rozpoznaje pod mikroskopem rodzaje tkanek roślinnych

- wykazuje związek modyfikacji korzenia z adaptacją do środowiska zajmowanego przez roślinę
- opisuje przyrost korzenia na długość
- omawia funkcje poszczególnych elementów pędu
- na okazie roślinnym lub ilustracji wskazuje i omawia części, z których składa się łodyga
- na materiale zielnikowym lub ilustracji rozpoznaje różne modyfikacje liści
- rozróżnia typy ulistnienia łodygi

Dział V. RÓŻNORODNOŚĆ ROŚLIN

- na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje elementy budowy mchów i wyjaśnia ich funkcje
- analizuje cykl rozwojowy mchów
- omawia znaczenie mchów w przyrodzie i dla człowieka
- przy niewielkiej pomocy nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy
- wyjaśnia znaczenie paprotników w przyrodzie i dla człowieka
- rozpoznaje, korzystając z atlasów roślin, pięć gatunków rodzimych paprotników
- analizuje cykl rozwojowy paprotników
- analizuje cykl rozwojowy sosny
- wymienia przystosowania roślin nagonasiennych do warunków życia
- omawia funkcje poszczególnych elementów kwiatu
- rozpoznaje formy roślin okrytonasiennych
- wymienia sposoby zapylania kwiatów
- wykazuje zmiany zachodzące w kwiecie po zapyleniu
- określa rolę owocni w klasyfikacji owoców
- wyjaśnia funkcje poszczególnych elementów nasiona
- rozpoznaje na pędzie fragmenty, które mogą posłużyć do rozmnażania wegetatywnego
- ocenia znaczenie okrytonasiennych w przyrodzie
- rozpoznaje na ilustracji pięć gatunków roślin okrytonasiennych występujących w Polsce
- korzysta z prostego klucza do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy

4) **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

Dział I. BIOLOGIA – NAUKA O ŻYCIU

- określa przedmiot badań biologii jako nauki
- opisuje wskazane cechy organizmów żywych
- wyjaśnia, czym zajmuje się wskazana dziedzina biologii
- porównuje obserwację z doświadczeniem jako źródła wiedzy biologicznej
- korzysta ze źródeł wiedzy wskazanych przez nauczyciela
- z niewielką pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie metodą naukową
- podaje nazwy wskazanych przez nauczyciela części mikroskopu optycznego
- wykonuje z pomocą nauczyciela proste preparaty mikroskopowe
- oblicza powiększenie mikroskopu optycznego

Dział II. BUDOWA I CZYNNOŚCI ŻYCIOWE ORGANIZMÓW

- wymienia sześć najważniejszych pierwiastków budujących
- wymienia produkty spożywcze, w których występują białka, cukry i tłuszcze
- wyjaśnia, dlaczego komórkę nazywamy podstawową jednostką organizmu
- wymienia organelle komórki zwierzęcej

- z pomocą nauczyciela wykonuje preparat nabłonka
- podaje przykłady komórki bezjądrowej i jądrowej
- wymienia funkcje elementów komórki roślinnej, zwierzęcej, bakteryjnej i grzybowej
- wykonuje z pomocą nauczyciela preparat moczarki kanadyjskiej
- obserwuje pod mikroskopem organelle wskazane przez nauczyciela
- wskazuje fotosyntezę jako sposób odżywiania się
- wskazuje substancje biorące udział w fotosyntezie i wymienia produkty fotosyntezy
- przeprowadza z pomocą nauczyciela doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność przebiegu fotosyntezy
- opisuje krótko różne sposoby odżywiania się zwierząt
- wyjaśnia, w jaki sposób wskazany organizm cudzożywny pobiera pokarm
- wyróżnia oddychanie tlenowe i fermentację
- wskazuje organizmy uzyskujące energię z oddychania tlenowego i fermentacji
- wyjaśnia, że produktem fermentacji drożdży jest dwutlenek węgla
- wskazuje mitochondrium jako miejsce, w którym zachodzi utlenianie

Dział III. WIRUSY, BAKTERIE, PROTISTY I GRZYBY

- wyjaśnia, czym się zajmuje systematyka
- podaje definicję gatunku
- wymienia nazwy królestw i podaje przykłady organizmów należących do danego królestwa
- omawia różnorodność form morfologicznych bakterii
- opisuje cechy budowy wirusów i bakterii
- wymienia cechy, którymi wirusy różnią się od organizmów
- wymienia przykłady wirusów i bakterii
- wykazuje różnorodność protistów
- wymienia czynności życiowe wskazanych grup protistów
- z niewielką pomocą nauczyciela wyszukuje protisty w preparacie obserwowanym przez mikroskop
- wymienia cechy pozwalające zakwalifikować organizm do grzybów
- omawia wskazaną czynność życiową grzybów
- podaje przykłady znaczenia grzybów w przyrodzie i dla człowieka

Dział IV. BUDOWA ROŚLIN

- określa najważniejsze funkcje wskazanych tkanek roślinnych
- opisuje rozmieszczenie wskazanych tkanek w organizmie roślinnym
- rozpoznaje na ilustracji rodzaje tkanek roślinnych
- rozpoznaje na ilustracji modyfikacje korzeni
- omawia budowę zewnętrzną korzenia i jego podział na poszczególne strefy
- wyjaśnia różnicę między pędem a łodygą
- wskazuje części łodygi roślin zielnych
- na materiale zielnikowym lub ilustracji wykazuje związek budowy liścia z pełnionymi przez niego funkcjami

Dział V. RÓŻNORODNOŚĆ ROŚLIN

- na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje mchy wśród innych roślin
- przy pomocy nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy
- na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje paprotniki wśród innych roślin
- wyjaśnia rolę poszczególnych organów paprotników

- rozpoznaje, korzystając z atlasów roślin, trzy gatunki rodzimych paprotników
- wyjaśnia funkcje kwiatów i nasion
- omawia budowę rośliny nagonasiennej na przykładzie sosny
- wykazuje na ilustracji, żywym lub zielnikowym okazie roślinnym różnorodność form roślin okrytonasiennych
- podaje nazwy elementów budowy kwiatu
- rozróżnia kwiat od kwiatostanu
- na podstawie ilustracji lub żywych okazów omawia budowę owoców
- wymienia rodzaje owoców
- wymienia etapy kiełkowania nasion
- rozpoznaje fragmenty pędów służące do rozmnażania wegetatywnego
- wymienia przykłady znaczenia okrytonasiennych dla człowieka
- z niewielką pomocą nauczyciela korzysta z klucza do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy

5) **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

Dział I. BIOLOGIA – NAUKA O ŻYCIU

- wskazuje biologię jako naukę o organizmach żywych
- wymienia czynności życiowe organizmów
- podaje przykłady dziedzin biologii
- wskazuje obserwacje i doświadczenia jako źródła wiedzy biologicznej
- wymienia źródła wiedzy biologicznej
- przy pomocy nauczyciela przeprowadza doświadczenie metodą naukową
- przy pomocy nauczyciela podaje nazwy części mikroskopu optycznego
- obserwuje pod mikroskopem preparaty przygotowane przez nauczyciela

Dział II. BUDOWA I CZYNNOŚCI ŻYCIOWE ORGANIZMÓW

- wymienia trzy najważniejsze pierwiastki budujące organizm
- wymienia wodę i sole mineralne jako elementy wchodzące w skład organizmu
- wskazuje białka, cukry, tłuszcze i kwasy nukleinowe jako składniki organizmu
- wskazuje komórkę jako podstawową jednostkę życia
- podaje przykłady organizmów jedno- i wielokomórkowych
- obserwuje preparat nabłonka przygotowany przez nauczyciela
- na podstawie obserwacji preparatów, ilustracji i schematów wnioskuje o komórkowej budowie organizmów
- wymienia elementy budowy komórki roślinnej, zwierzęcej, bakteryjnej i grzybowej
- obserwuje pod mikroskopem preparat moczarki kanadyjskiej przygotowany przez nauczyciela
- pod opieką nauczyciela rysuje obraz obiektu spod mikroskopu
- wyjaśnia, czym jest odżywianie się
- wyjaśnia, czym jest samożywność
- podaje przykłady organizmów samożywnych
- wyjaśnia, czym jest cudzożywność
- podaje przykłady organizmów cudzożywnych
- wymienia rodzaje cudzożywności
- określa, czym jest oddychanie
- wskazuje drożdże jako organizmy przeprowadzające fermentację

Dział III. WIRUSY, BAKTERIE, PROTISTY I GRZYBY

- wymienia jednostki klasyfikacji biologicznej
- wymienia nazwy królestw organizmów

- wyjaśnia krótko, dlaczego wirusy nie są organizmami
- wymienia miejsca występowania wirusów i bakterii
- wymienia formy morfologiczne bakterii
- wymienia formy protistów
- wskazuje miejsca występowania protistów
- omawia grupy organizmów należących do protistów
- przy pomocy nauczyciela wyszukuje protisty w preparacie obserwowanym przez mikroskop
- wymienia środowiska życia grzybów i porostów
- podaje przykłady grzybów i porostów
- opisuje budowę grzybów na okazie naturalnym lub ilustracji
- wymienia sposoby rozmnażania się grzybów
- rozpoznaje porosty wśród innych organizmów

Dział IV. BUDOWA ROŚLIN

- wyjaśnia, czym jest tkanka
- wymienia podstawowe rodzaje tkanek roślinnych
- przy pomocy nauczyciela rozpoznaje na ilustracji tkanki roślinne
- wymienia podstawowe funkcje korzenia
- rozpoznaje systemy korzeniowe
- wymienia nazwy elementów budowy zewnętrznej pędu
- wymienia funkcje liści
- rozpoznaje elementy budowy liścia
- rozpoznaje liście pojedyncze i złożone

Dział V. RÓŻNORODNOŚĆ ROŚLIN

- wymienia miejsca występowania mchów
- podaje nazwy organów występujących u mchów
- wymienia miejsca występowania paprotników
- podaje nazwy organów paproci
- wskazuje miejsca występowania roślin nagonasiennych
- na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje rośliny nagonasienne wśród innych roślin
- wymienia miejsca występowania roślin okrytonasiennych
- na ilustracji lub żywym okazie rozpoznaje organy roślinne i wymienia ich funkcje
- na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje rośliny okrytonasienne wśród innych roślin
- wymienia rodzaje owoców
- przedstawia sposoby rozprzestrzeniania się owoców
- wymienia elementy łodyg służące do rozmnażania wegetatywnego
- wymienia znaczenie okrytonasiennych w przyrodzie
- z pomocą nauczyciela korzysta z klucza do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy

6) **ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   – nie opanował umiejętności i treści wynikających z programu nauczania

BIOLOGIA – KLASA VI

Wymagania na poszczególne oceny:

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

Dział I. ŚWIAT ZWIERZĄT

- prezentuje stopniowo komplikującą się budowę ciała zwierząt
- na podstawie opisu przyporządkowuje zwierzę do odpowiedniej grupy systematycznej
- na podstawie ilustracji analizuje budowę tkanek zwierzęcych
- wykazuje związek istniejący między budową tkanek zwierzęcych a pełnionymi przez nie funkcjami
- samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych
- wykonuje z dowolnego materiału model wybranej tkanki zwierzęcej
- wykazuje związek istniejący między budową elementów krwi a pełnionymi przez nie funkcjami
- wykonuje mapę mentalną dotyczącą związku między budową poszczególnych tkanek zwierzęcych a pełnionymi przez nie funkcjami
- samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i na podstawie ilustracji rozpoznaje oraz opisuje elementy tkanki widziane pod mikroskopem

Dział II. OD PARZYDEŁKOWCÓW DO PIERŚCIENIC

- wykazuje związek istniejący między budową parzydełkowców a środowiskiem ich życia
- przedstawia tabelę, w której porównuje polipa z meduzą
- analizuje możliwości zakażenia się chorobami wywoływanymi przez płazińce
- ocenia znaczenie płazińców w przyrodzie i dla człowieka
- analizuje możliwości zakażenia się chorobami wywoływanymi przez nicienie
- przygotowuje prezentację multimedialną na temat chorób wywoływanych przez nicienie
- charakteryzuje znaczenie nicieni w przyrodzie i dla człowieka
- zakłada hodowlę dżdżownic, wskazując, jak zwierzęta te przyczyniają się do poprawy struktury gleby
- ocenia znaczenie pierścienic w przyrodzie i dla człowieka

Dział III. STAWONOGI I MIĘCZAKI

- przedstawia różnorodność budowy ciała stawonogów oraz ich trybu życia, wykazując jednocześnie ich cechy wspólne
- analizuje cechy adaptacyjne stawonogów, umożliwiające im opanowanie różnych środowisk
- charakteryzuje znaczenie skorupiaków w przyrodzie i dla człowieka
- analizuje budowę narządów gębowych owadów i wykazuje jej związek z pobieranym pokarmem
- ocenia znaczenie pajęczaków w przyrodzie i dla człowieka
- analizuje elementy budowy zewnętrznej pajęczaków i wykazuje ich przystosowania do środowiska życia
- rozpoznaje na ilustracji gatunki ślimaków
- konstruuje tabelę, w której porównuje trzy grupy mięczaków

Dział IV. KRĘGOWCE ZMIENNOCIEPLNE

- omawia przystosowania ryb w budowie zewnętrznej i czynnościach życiowych do życia w wodzie
- wykazuje związek istniejący między budową ryb a miejscem ich bytowania
- wyjaśnia, w jaki sposób przebiega wymiana gazowa u płazów, wykazując związek z ich życiem w dwóch środowiskach
- wykazuje związek istniejący między trybem życia płazów a ich zmiennocieplnością
- ocenia znaczenie płazów w przyrodzie i dla człowieka
- wykonuje portfolio lub prezentację multimedialną na temat płazów żyjących w Polsce

- analizuje pokrycie ciała gadów w kontekście ochrony przed utratą wody
- wykazuje związek między sposobem rozmnażania gadów a środowiskiem ich życia
- ocenia znaczenie gadów w przyrodzie i dla człowieka
- wykonuje portfolio lub prezentację multimedialną na temat gadów żyjących w Polsce

Dział V. KRĘGOWCE STAŁOCIEPLNE

- wykazuje związek istniejący między przebiegiem wymiany gazowej a przystosowaniem ptaków do lotu
- na ilustracji lub podczas obserwacji w terenie rozpoznaje gatunki ptaków zamieszkujących najbliższą okolicę
- wykazuje związek między stałocieplnością ptaków a środowiskiem i trybem ich życia
- korzysta z klucza do oznaczania popularnych gatunków ptaków
- analizuje związek zachodzący między wymianą gazową ssaków a zróżnicowanymi środowiskami ich występowania i ich życiową aktywnością
- analizuje funkcje skóry w aspekcie różnorodności siedlisk zajmowanych przez ssaki
- analizuje zagrożenia ssaków i wskazuje sposoby ich ochrony
- wykazuje przynależność człowieka do ssaków

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

Dział I. ŚWIAT ZWIERZĄT

- charakteryzuje bezkręgowce i kręgowce
- charakteryzuje pokrycie ciała bezkręgowców i kręgowców
- podaje przykłady szkieletów bezkręgowców
- charakteryzuje budowę poszczególnych tkanek zwierzęcych
- rozpoznaje na ilustracji rodzaje tkanek zwierzęcych
- omawia budowę i sposób funkcjonowania tkanki mięśniowej
- samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rysuje obrazy widziane pod mikroskopem
- omawia właściwości i funkcje tkanki kostnej, chrzęstnej i tłuszczowej
- charakteryzuje rolę poszczególnych składników morfotycznych krwi
- samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i na podstawie ilustracji rozpoznaje charakterystyczne elementy obserwowanej tkanki

Dział II. OD PARZYDEŁKOWCÓW DO PIERŚCIENIC

- charakteryzuje wskazane czynności życiowe parzydełkowców
- ocenia znaczenie parzydełkowców w przyrodzie i dla człowieka
- charakteryzuje wskazane czynności życiowe płazińców
- omawia sposoby zapobiegania zarażeniu się tasiemcem
- charakteryzuje objawy chorób wywołanych przez nicienie
- omawia znaczenie profilaktyki
- wskazuje przystosowania pijawki do pasożytniczego trybu życia
- charakteryzuje wskazane czynności życiowe pierścienic

Dział III. STAWONOGI I MIĘCZAKI

- charakteryzuje wskazane czynności życiowe stawonogów
- omawia cechy umożliwiające rozpoznanie skorupiaków, owadów i pajęczaków
- wymienia cechy adaptacyjne wskazanej grupy stawonogów
- wyjaśnia, czym jest oko złożone
- wykazuje związek między budową skorupiaków a środowiskiem ich życia
- wykazuje związek istniejący między budową odnóży owadów a środowiskiem ich życia
- na wybranych przykładach omawia znaczenie owadów w przyrodzie i dla człowieka

- omawia sposoby odżywiania się pajęczaków na przykładzie wybranych przedstawicieli
- charakteryzuje odnóża pajęczaków
- wykazuje różnice w budowie ślimaków, małży i głowonogów
- omawia znaczenie mięczaków w przyrodzie i dla człowieka

Dział IV. KRĘGOWCE ZMIENNOCIEPLNE

- wyjaśnia, na czym polega zmiennocieplność ryb
- omawia sposób rozmnażania ryb, wyjaśniając, czym jest tarło
- omawia znaczenie ryb w przyrodzie i dla człowieka
- omawia cykl rozwojowy żaby i wykazuje jego związek z życiem w wodzie i na lądzie
- rozpoznaje przedstawicieli płazów wśród innych zwierząt, wskazując na ich charakterystyczne cechy
- charakteryzuje płazy ogoniaste, bezogonowe i beznogie
- wskazuje sposoby ochrony płazów
- charakteryzuje rozmnażanie i rozwój gadów
- analizuje przebieg wymiany gazowej u gadów
- charakteryzuje gady występujące w Polsce
- wyjaśnia przyczyny wymierania gadów i podaje sposoby zapobiegania zmniejszaniu się ich populacji

Dział V. KRĘGOWCE STAŁOCIEPLNE

- analizuje budowę piór ptaków w związku z pełnioną przez nie funkcją
- wykazuje związek istniejący między wymianą gazową a umiejętnością latania ptaków
- wyjaśnia proces rozmnażania i rozwoju ptaków
- wykazuje związek istniejący między wielkością i kształtem dziobów ptaków a rodzajem spożywanego przez nie pokarmu
- omawia sposoby ochrony ptaków
- opisuje przystosowania ssaków do różnych środowisk życia
- charakteryzuje opiekę nad potomstwem u ssaków
- identyfikuje wytwory skóry ssaków
- omawia znaczenie ssaków dla człowieka
- wymienia zagrożenia dla ssaków

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

Dział I. ŚWIAT ZWIERZĄT

- definiuje pojęcia komórka, tkanka, narząd, układ narządów, organizm
- na podstawie podręcznika przyporządkowuje podane zwierzę do odpowiedniej grupy systematycznej
- określa miejsca występowania w organizmie omawianych tkanek
- samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i przy pomocy nauczyciela rysuje obrazy widziane pod mikroskopem
- wskazuje zróżnicowanie w budowie tkanki łącznej
- omawia funkcje składników krwi
- samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i przy niewielkiej pomocy nauczyciela rozpoznaje charakterystyczne elementy obserwowanej tkanki

Dział II. OD PARZYDEŁKOWCÓW DO PIERŚCIENIC

- porównuje budowę oraz tryb życia polipa i meduzy
- rozpoznaje wybrane gatunki parzydełkowców

- omawia przystosowanie tasiemca do pasożytniczego trybu życia
- charakteryzuje znaczenie płazińców
- omawia rolę żywiciela pośredniego i ostatecznego w cyklu rozwojowym tasiemca
- wskazuje drogi inwazji nicieni do organizmu
- wyjaśnia, na czym polega „choroba brudnych rąk”
- omawia środowisko i tryb życia nereidy oraz pijawki
- na żywym okazie dżdżownicy lub na ilustracji wskazuje siodełko i wyjaśnia jego rolę

Dział III. STAWONOGI I MIĘCZAKI

- wykazuje różnorodność miejsc bytowania stawonogów
- przedstawia kryteria podziału stawonogów na skorupiaki, owady i pajęczaki
- opisuje funkcje odnóży stawonogów
- wyjaśnia, czym jest oskórek
- nazywa poszczególne części ciała u raka stawowego
- na kilku przykładach omawia różnice w budowie owadów oraz ich przystosowania do życia w różnych środowiskach
- na wybranych przykładach omawia znaczenie owadów dla człowieka
- na podstawie cech budowy zewnętrznej pajęczaków przyporządkowuje konkretne okazy do odpowiednich gatunków
- na podstawie obserwacji żywych okazów lub filmu edukacyjnego omawia czynności życiowe pajęczaków
- na podstawie obserwacji żywych okazów lub filmu edukacyjnego omawia czynności życiowe mięczaków

Dział IV. KRĘGOWCE ZMIENNOCIEPLNE

- na podstawie obserwacji żywych okazów lub filmu edukacyjnego omawia czynności życiowe ryb
- przyporządkowuje wskazany organizm do ryb na podstawie znajomości ich cech charakterystycznych
- kilkoma przykładami ilustruje strategie zdobywania pokarmu przez ryby
- charakteryzuje przystosowania płazów do życia w wodzie i na lądzie
- omawia wybrane czynności życiowe płazów
- rozpoznaje na ilustracji płazy ogoniaste, bezogonowe i beznogie
- omawia główne zagrożenia dla płazów
- opisuje przystosowania gadów do życia na lądzie
- omawia tryb życia gadów
- omawia sposoby zdobywania pokarmu przez gady
- wskazuje sposoby ochrony gadów

Dział V. KRĘGOWCE STAŁOCIEPLNE

- omawia przystosowania ptaków do lotu
- omawia budowę piór
- wyjaśnia proces rozmnażania i rozwój ptaków
- omawia znaczenie ptaków w przyrodzie i dla człowieka
- wskazuje zagrożenia dla ptaków
- na ilustracji lub na żywym obiekcie wskazuje cechy charakterystyczne i wspólne dla ssaków
- wyjaśnia, że budowa skóry ssaków ma związek z utrzymywaniem przez nie stałocieplności
- omawia proces rozmnażania i rozwój ssaków
- rozpoznaje zęby ssaków i wyjaśnia ich funkcje

- wyjaśnia znaczenie ssaków dla przyrody

4)ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

Dział I. ŚWIAT ZWIERZĄT

- przedstawia poziomy organizacji ciała zwierząt
- podaje przykłady zwierząt kręgowych i bezkręgowych
- wymienia najważniejsze funkcje wskazanej tkanki zwierzęcej
- opisuje budowę wskazanej tkanki
- przy niewielkiej pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rysuje obrazy widziane pod mikroskopem
- wskazuje rozmieszczenie omawianych tkanek w organizmie
- opisuje składniki krwi
- przy niewielkiej pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rozpoznaje elementy tkanki widziane pod mikroskopem

Dział II. OD PARZYDEŁKOWCÓW DO PIERŚCIENIC

- wymienia cechy budowy parzydełkowców
- wyjaśnia, na czym polega rola parzydełek
- wskazuje na ilustracji elementy budowy tasiemca
- wskazuje drogi inwazji tasiemca do organizmu
- wskazuje na schemacie cyklu rozwojowego tasiemca żywiciela pośredniego
- wskazuje charakterystyczne cechy nicieni
- omawia budowę zewnętrzną nicieni
- wymienia choroby wywołane przez nicienie
- wymienia cechy charakterystyczne budowy zewnętrznej pierścienic
- wyjaśnia znaczenie szczecinek

Dział III. STAWONOGI I MIĘCZAKI

- wymienia miejsca bytowania stawonogów
- rozróżnia wśród stawonogów skorupiaki, owady i pajęczaki
- wymienia cztery grupy skorupiaków
- wskazuje charakterystyczne cechy budowy wybranych gatunków owadów
- na wybranych przykładach omawia znaczenie owadów dla człowieka
- wskazuje charakterystyczne cechy budowy zewnętrznej pajęczaków
- omawia sposób odżywiania się pajęczaków
- omawia budowę zewnętrzną mięczaków
- wskazuje na ilustracjach elementy budowy mięczaków

Dział IV. KRĘGOWCE ZMIENNOCIEPLNE

- na podstawie ilustracji omawia budowę zewnętrzną ryb
- nazywa i wskazuje położenie płetw
- opisuje proces wymiany gazowej u ryb
- podaje przykłady zdobywania pokarmu przez ryby
- wyjaśnia, czym jest ławica i plankton
- na podstawie ilustracji omawia budowę zewnętrzną płaza
- wymienia stadia rozwojowe żaby
- podaje przykłady płazów żyjących w Polsce
- wymienia główne zagrożenia dla płazów
- wyjaśnia związek istniejący między występowaniem gadów a ich zmiennocieplnością
- rozpoznaje gady wśród innych zwierząt
- określa środowiska życia gadów
- podaje przyczyny zmniejszania się populacji gadów

Dział V. KRĘGOWCE STAŁOCIEPLNE

- rozpoznaje rodzaje piór
- wymienia elementy budowy jaja
- wskazuje ptaki jako zwierzęta stałocieplne
- rozpoznaje ptaki wśród innych zwierząt, wskazując ich charakterystyczne cechy
- wymienia pozytywne znaczenie ptaków w przyrodzie
- wykazuje zróżnicowanie siedlisk zajmowanych przez ssaki
- określa ssaki jako zwierzęta stałocieplne
- wymienia wytwory skóry ssaków
- wykazuje zależność między budową morfologiczną ssaków a zajmowanym przez nie siedliskiem
- nazywa wskazane zęby ssaków

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

Dział I. ŚWIAT ZWIERZĄT

- wymienia wspólne cechy zwierząt
- wyjaśnia, czym różnią się zwierzęta kręgowe od bezkręgowych
- wyjaśnia, czym jest tkanka
- wymienia podstawowe rodzaje tkanek zwierzęcych
- przy pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rysuje obrazy widziane pod mikroskopem
- wymienia rodzaje tkanki łącznej
- wymienia składniki krwi
- przy pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rozpoznaje elementy tkanki widziane pod mikroskopem

Dział II. OD PARZYDEŁKOWCÓW DO PIERŚCIENIC

- wskazuje miejsce występowania parzydełkowców
- rozpoznaje na ilustracji parzydełkowca wśród innych zwierząt
- wskazuje miejsce występowania płazińców
- rozpoznaje na ilustracji tasiemca
- wskazuje środowisko życia nicieni
- rozpoznaje na ilustracji nicienie wśród innych zwierząt
- rozpoznaje pierścienice wśród innych zwierząt
- wskazuje środowisko życia pierścienic

Dział III. STAWONOGI I MIĘCZAKI

- rozpoznaje stawonogi wśród innych zwierząt
- wymienia skorupiaki, owady i pajęczaki jako zwierzęta należące do stawonogów
- wymienia główne części ciała poszczególnych grup stawonogów
- wymienia główne części ciała skorupiaków
- wskazuje środowiska występowania skorupiaków
- rozpoznaje skorupiaki wśród innych stawonogów
- wymienia elementy budowy zewnętrznej owadów
- wylicza środowiska życia owadów
- rozpoznaje owady wśród innych stawonogów
- wymienia środowiska występowania pajęczaków
- rozpoznaje pajęczaki wśród innych stawonogów
- wymienia miejsca występowania mięczaków
- wskazuje na ilustracji elementy budowy ślimaka

Dział IV. KRĘGOWCE ZMIENNOCIEPLNE

- wskazuje wodę jako środowisko życia ryb
- rozpoznaje ryby wśród innych zwierząt kręgowych
- określa kształty ciała ryb w zależności od różnych miejsc ich występowania
- wskazuje środowisko życia płazów
- wymienia części ciała płazów
- rozpoznaje na ilustracji płazy ogoniaste, beznogie i bezogonowe
- wymienia środowiska życia gadów
- omawia budowę zewnętrzną gadów
- rozpoznaje na ilustracji jaszczurki, krokodyle, węże i żółwie

Dział V. KRĘGOWCE STAŁOCIEPLNE

- wymienia różnorodne siedliska występowania ptaków
- na żywym okazie lub na ilustracji wskazuje cechy budowy ptaków
- podaje przykłady ptaków żyjących w różnych środowiskach
- wskazuje środowiska występowania ssaków
- na podstawie ilustracji omawia budowę zewnętrzną ssaków
- wymienia przystosowania ssaków do zróżnicowanych środowisk ich bytowania

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

– nie opanował umiejętności i treści wynikających z programu nauczania

GEOGRAFIA – KLASA V

1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:

– opanował treści wykraczające poza informacje zawarte w podręczniku,
– potrafi selekcjonować i hierarchizować wiadomości,
– potrafi wnioskować na podstawie różnych źródeł wiedzy,
– z powodzeniem bierze udział w konkursach i olimpiadach geograficznych,
– pod okiem nauczyciela prowadzi własne obserwacje,
– rozumie wpływ człowieka na środowisko – proponuje zmiany w gospodarce człowieka mające na celu ochronę środowiska,

2) **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:
- opanował treści dopełniające z lekcji,
- potrafi bronić swoich poglądów w dyskusji z nauczycielem i uczniami,
- potrafi samodzielnie wykonywać zadania takie jak np.:
  - określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej,
  - porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach,
  - analizuje im porównuje warunki klimatyczne w różnych strefach klimatycznych
    i krajobrazowych,
  - określa czynniki (pozytywne i negatywne, przyrodnicze) wpływające na rozwój gospodarki człowieka,
  - dostrzega wpływ środowiska przyrodniczego na rozwój poszczególnych dziedzin gospodarki człowieka,
  - wskazuje skutki działalności człowieka w środowisku geograficznym,

3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:
- przyswoił treści rozszerzające z geografii,
- właściwie stosuje terminologię geograficzną,
- aktywnie uczestniczy w zajęciach,
- stosuje wiadomości w typowych sytuacjach według wzorów z podręcznika lub podanych na lekcji,
- rozwiązuje typowe problemy z wykorzystaniem poznanych metod,
- samodzielnie pracuje z podręcznikiem, atlasem, mapami tematycznymi i z innymi źródłami,
- potrafi wykazać się wiadomościami i umiejętnościami spełniającymi ponadpodstawowe wymagania programowe jak np.:
  - rozpoznaje różne typy krajobrazów i porównuje je,
  - wyjaśnia zróżnicowanie roślinno - klimatyczne na Ziemi,
  - uzasadnia sposób gospodarowania człowieka w różnych warunkach klimatycznyc,h
  - określa czynniki (pozytywne i negatywne, przyrodnicze) wpływające na rozwój gospodarki człowieka,
  - wymienia główne działy gospodarki i ich sektory oraz zakres ich działania,
  - wskazuje dominujące dziedziny gospodarki dawniej i obecnie w Polsce,
  - określa kierunki międzynarodowej współpracy Polski,
  - wskazuje główne problemy związane z energetyką w Polsce,

4) **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:
- przyswoił treści rozszerzające z geografii,
- opanował wiadomości podstawowe z zakresu geografii,
- z niewielką pomocą nauczyciela potrafi rozwiązać podstawowe problemy,
- analizuje podstawowe zależności występujące w przestrzeni geograficznej,
- próbuje porównywać i wnioskować oraz zajmować określone stanowisko podczas dyskusji na lekcji,
- potrafi wykazać się wiadomościami i umiejętnościami spełniającymi podstawowe wymagania programowe jak np.:

- określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej,
- rozpoznaje znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe na mapie,
- oblicza długość i szerokość geograficzną,
- wyjaśnia znaczenie podstawowych terminów geograficznych (np. klimat, pogoda, krajobraz),
- opisuje znaczenie poszczególnych elementów środowiska dla gospodarki człowieka,
- sporządza opis geograficzny wybranego regionu według założonego planu, z wykorzystaniem dostępnych źródeł informacji,
- pokazuje na mapie obszary szczególnie dogodne i wyjątkowo niekorzystne dla osadnictwa
  i gospodarki człowieka,
- ocenia środowisko przyrodnicze poszczególnych regionów świata z punktu widzenia możliwości wykorzystania gospodarczego,
- wykazuje zróżnicowanie środowiska przyrodniczego świata,
- porównuje wybrane regiony, krainy geograficzne pod względem przyrodniczym,

i gospodarczym

5) **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- z pomocą nauczyciela jest w stanie nadrobić braki w podstawowych umiejętnościach i wiadomościach,
- przyswoił treści konieczne i potrafi np.:
  - wymienić główne elementy mapy,
  - wskazać kontynenty, oceany na mapie, globusie,
  - wskazać rysunki, fotografie przedstawiające faunę i florę poszczególnych typów
    krajobrazów świata,
  - wskazać na mapie Polski pasy rzeźby i największe krainy geograficzne,
  - opisać rozmieszczenie różnych obiektów, zjawisk na podstawie mapy tematycznej,
  - odczytać współrzędne geograficzne najdalej wskazanych na mapie punktów ,
  - wyjaśnić wpływ położenia geograficznego Polski na jej środowisko przyrodnicze,
  - określić położenie wskazanego obiektu na kuli ziemskiej,

6) **ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował podstawowych umiejętności i treści wynikających z programu nauczania.

GEOGRAFIA – KLASA VI

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
- posługuje się planem miasta w terenie
- podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści
- analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski
- czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego

- projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta
- proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy
- prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły
- przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego
- przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy
- analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej
- planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie
- przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka
- analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej
- przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd
- wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr
- oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębią w oceanach
- przedstawia znaczenie odkryć geograficznych
- przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych
- omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi
- porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt
- analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu
- przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyń gorących i pustyń lodowych
- opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej
- porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach.

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:

- określa położenie matematyczno - geograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy
- wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej
- oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi
- wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze
- opisuje budowę Układu Słonecznego
- wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji
- określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej
- wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej
- charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku
- porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy

- wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii
- omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii
- omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie
- omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy
- porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się
- przedstawia skutki zróżnicowania kulturowego ludności Europy
- przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności
- porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie
- porównuje wydajność rolnictwa Danii i Węgier na podstawie wykresów
- wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji
- charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji
- przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych
- omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej
- przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii
- charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy
- porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji
- opisuje przykłady atrakcji turystycznych i rekreacyjno - sportowych Czech i Słowacji na podstawie fotografii
- porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii
- podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie
- omawia czynniki lokalizacji głównych okręgów przemysłowych Rosji
- wyjaśnia znaczenie przemysłu w gospodarce Rosji
- opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł.

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:

- odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie
- odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych
- rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji
- opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą
- omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji
- omawia przebieg linii zmiany daty
- przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji
- wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi
- wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi
- opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej
- wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej
- omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych
- podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie

- charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy
- analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy
- przedstawia przyczyny zróżnicowania narodowościowego i językowego ludności w Europie
- omawia zróżnicowanie kulturowe i religijne w Europie
- przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście
- omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map
- omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Europie
- omawia rozmieszczenie najważniejszych upraw i hodowli w Danii i na Węgrzech na podstawie map rolnictwa tych krajów
- wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji
- omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu
- omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki
- omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w.
- analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego
- charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- omawia znaczenie turystyki aktywnej na Słowacji
- omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi
- podaje przyczyny zmniejszania się liczby ludności Ukrainy na podstawie wykresu i schematu
- omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na stan gospodarki Rosji
- omawia znaczenie usług w Rosji
- charakteryzuje relacje Polski z Rosją podstawie dodatkowych źródeł

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

- wymienia cechy południków i równoleżników
- podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych
- wyjaśnia znaczenie terminów: długość geograficzna, szerokość geograficzna
- wyjaśnia znaczenie terminów: rozciągłość południkowa, rozciągłość równoleżnikowa
- wyjaśnia znaczenie terminów: gwiazda, planeta, planetoida, meteor, meteoryt, kometa
- podaje różnicę między gwiazdą a planetą
- wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi
- omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwo ruchu obrotowego
- podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi
- wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie
- omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją

- wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy
- wymienia największe krainy geograficzne Europy i wskazuje je na mapie
- opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wyjaśnia znaczenie terminów: wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt
- przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych
- omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów
- wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w.
- omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności
- przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów
- charakteryzuje zróżnicowanie językowe ludności Europy na podstawie mapy tematycznej
- wymienia przyczyny migracji Ludności
- wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie
- wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego
- wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata
- porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów
- przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier sprzyjające rozwojowi rolnictwa na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych
- wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji
- podaje przykłady działów nowoczesnego przemysłu we Francji
- wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie
- podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni
- omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii
- wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych
- omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce
- wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe
- rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach
- przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy tematycznej i fotografii
- wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki
- wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę
- wymienia główne gałęzie przemysłu Rosji na podstawie mapy gospodarczej
- wymienia najważniejsze rośliny uprawne w Rosji na podstawie mapy gospodarczej
- podaje nazwy euroregionów na podstawie mapy.

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią
- podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne
- wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne
- wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym
- wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej
- wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi
- wyjaśnia znaczenie terminu górowanie Słońca
- określa czas trwania ruchu obrotowego
- demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli
- wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi
- demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli
- wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku
- wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi
- określa położenie Europy na mapie świata
- wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie
- wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją
- wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii
- wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej
- wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego
- podaje liczbę państw Europy
- wskazuje na mapie politycznej największe i najmniejsze państwa Europy
- wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy
- wyjaśnia znaczenie terminu gęstość zaludnienia
- wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia
- wymienia starzejące się kraje Europy
- wymienia grupy ludów zamieszkujących Europę na podstawie mapy tematycznej
- wymienia główne języki i religie występujące w Europie
- wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy
- wymienia zadania i funkcje rolnictwa
- wyjaśnia znaczenie terminu plony
- wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy
- wymienia rośliny uprawne i zwierzęta hodowlane o największym znaczeniu dla rolnictwa Danii i Węgier
- wymienia zadania i funkcje przemysłu
- wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe

- podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu
- rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii
- wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii
- wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowego
- wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię
- wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji
- wymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacji
- wymienia walory przyrodnicze Litwy i Białorusi
- przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi
- omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej
- wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji
- wymienia surowce mineralne Rosji na podstawie mapy gospodarczej
- wymienia i lokalizuje na mapie Rosji główne obszary upraw
- wskazuje na mapie sąsiadów Polski
- wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami.

MATEMATYKA – KLASA IV

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności przewidziane w klasach programowo niższych.
Wymagania na poszczególne oceny:

1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
   - umie rozwiązywać nietypowe zadania dotyczące własności liczb
   - umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia z resztą
   - umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem potęg
   - umie tworzyć wielodziałaniowe wyrażenia arytmetyczne na podstawie treści zadań
   - umie rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe wielodziałaniowe
   - umie zapisywać liczby, których cyfry spełniają podane warunki
   - umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z zastosowaniem jednostek masy
   - umie zapisywać w systemie rzymskim liczby największe lub najmniejsze, używając podanych znaków
   - umie rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe związane z upływem czasu
   - umie rozwiązywać kryptarytmy
   - umie rozwiązywać złożone zadania tekstowe z zastosowaniem działań pisemnych
   - umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostopadłością i równoległością prostych i odcinków
   - umie rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe dotyczące prostokątów

- umie obliczać skalę mapy na podstawie długości odpowiedniego odcinka podanego
  w innej skali
- umie porównywać ułamki zwykłe o różnych licznikach i mianownikach
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem ułamków dziesiętnych
- umie obliczać współrzędną liczby zaznaczonej na osi liczbowej, mając dane współrzędne dwóch innych liczb
- umie ustalać zależności pomiędzy nietypowymi jednostkami długości
- umie zastosować ułamki dziesiętne do wyrażania masy w różnych jednostkach
- umie określać liczebność zbioru spełniającego podane warunki
- umie rozwiązywać złożone zadania tekstowe z zastosowaniem działań na ułamkach
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pojęcia pola
- umie wskazywać wśród prostokątów ten, którego obwód jest najmniejszy itp.
- umie stwierdzać, czy rysunek przedstawia siatkę sześcianu
- umie obliczać pola powierzchni brył złożonych z prostopadłościanów
- umie obliczać pole bryły powstałej w wyniku wycięcia sześcianu z prostopadłościanu

2)**ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę dobrą oraz:
- umie dostrzegać zasady zapisu ciągu liczb naturalnych
- umie rozwiązywać nietypowe zadania dotyczące własności liczb
- umie zapisywać liczby w postaci potęg
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem potęg
- umie rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe
- zna cyfry rzymskie pozwalające zapisać liczby większe niż 30
- umie przedstawiać za pomocą znaków rzymskich liczby większe niż 30
- umie odczytywać liczby zapisane za pomocą znaków rzymskich większe niż 30
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pisemnych
- zna kąty wklęsłe
- umie rozwiązywać zadania związane z położeniem wskazówek zegara
- umie obliczać miary kątów przyległych
- umie rozwiązywać zadania związane z położeniem wskazówek zegara
- umie rozwiązywać zadania związane z podziałem wielokąta na części będące innymi wielokątami
- umie rozwiązywać zadania związane z kołem, okręgiem, prostokątem i kwadratem
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem ułamków do opisu części skończonego zbioru
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem zamiany długości wyrażonych częścią innej jednostki
- umie zaznaczać i odczytywać ułamki o różnych mianownikach na jednej osi liczbowej
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków zwykłych
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem zamiany ułamków zwykłych
- umie odczytywać na osi liczbowej współrzędne ułamków niewłaściwych i liczb mieszanych o różnych mianownikach

- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków zwykłych
- umie znajdować ułamki spełniające zadane warunki
- umie rozwiązywać zadania z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych
- umie obliczać pola figur złożonych z kilku prostokątów
- umie układać figury tangramowe
- umie szacować pola figur nieregularnych pokrytych siatkami kwadratów jednostkowych
- umie określać pola wielokątów wypełnionych siatkami kwadratów jednostkowych
- umie rysować figury o danym polu
- umie obliczać długość trzeciej krawędzi prostopadłościanu, znając sumę wszystkich jego krawędzi oraz długość dwóch innych
- umie rozwiązywać zadania z treścią dotyczące długości krawędzi prostopadłościanów
- umie charakteryzować prostopadłościany, mając informacje o części ścian
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni prostopadłościanów
- umie obliczać długość krawędzi sześcianu, znając jego pole powierzchni

3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę dostateczną oraz:
- umie obliczać dzielną (lub dzielnik), mając iloraz i dzielnik (lub dzielną)
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia z resztą
- rozumie związek potęgi z iloczynem
- umie obliczać kwadraty i sześciany liczb
- zna kolejność wykonywania działań, gdy występują nawiasy i potęgi
- umie tworzyć wyrażenia arytmetyczne na podstawie opisu i obliczać ich wartości
- umie ustalać jednostkę osi liczbowej na podstawie danych o współrzędnych punktów
- umie zapisywać liczby, których cyfry spełniają podane warunki
- umie określać liczebność zbioru spełniającego podane warunki
- umie rozwiązywać trudniejsze zadania dotyczące obliczeń pieniężnych
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z jednostkami długości
- zna pojęcia: masa brutto, netto, tara
- umie obliczać łączną masę produktów wyrażoną w różnych jednostkach
- umie zapisywać wyrażenia dwumianowane przy pomocy jednej jednostki
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z pojęciami masa brutto, netto i tara
- wykorzystuje obliczenia upływu czasu w praktycznych sytuacjach np.: wyznaczanie dnia tygodnia po upływie określonego czasu
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z upływem czasu
- umie mnożyć pisemnie liczby wielocyfrowe
- umie powiększać liczbę *n* razy
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia pisemnego
- umie rozwiązywać wielodziałaniowe zadania tekstowe z zastosowaniem działań pisemnych
- umie kreślić łamane spełniające dane warunki
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z podstawowymi figurami geometrycznymi

- umie mierzyć długość łamanej
- umie kreślić łamane danej długości i łamane spełniające dane warunki
- zna kąty pełny i półpełny
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z kątami
- umie obliczać długość boku prostokąta przy danym obwodzie i długości drugiego boku
- umie rozwiązywać zadania dotyczące obliczania obwodów prostokątów i kwadratów
- umie obliczać obwody wielokątów złożonych z kilku prostokątów
- umie kreślić promienie, cięciwy i średnice okręgów lub kół spełniające podane warunki
- umie wykorzystywać cyrkiel do porównywania długości odcinków
- umie kreślić prostokąty i okręgi w skali
- umie obliczać długości odcinków w skali lub w rzeczywistości
- umie obliczać rzeczywiste wymiary obiektów narysowanych w skali
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane ze skalą
- umie dobierać skalę planu stosownie do potrzeb
- umie przyporządkować fragment mapy do odpowiedniej skali
- umie ustalać jednostkę na osi liczbowej na podstawie danych o współrzędnych punktów
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków zwykłych
- umie zapisywać ułamki zwykłe w postaci nieskracalnej
- zna algorytm zamiany liczb mieszanych na ułamki niewłaściwe
- umie zamieniać liczby mieszane na ułamki niewłaściwe
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem zamiany ułamków zwykłych
- umie porównywać liczby przedstawione w postaci ułamków
- zna sposób wyłączania całości z ułamka
- umie wyłączać całości z ułamków
- umie porządkować liczby przedstawione w postaci ułamków niewłaściwych i liczb mieszanych
- umie rozwiązywać zadania tekstowe nawiązujące do dzielenia mniejszej liczby przez większą
- umie dopełniać ułamki do całości
- umie odejmować ułamki od całości
- umie rozwiązywać zadania tekstowe na porównywanie różnicowe
- umie porządkować ułamki dziesiętne
- umie porównywać dowolne ułamki dziesiętne
- umie porównywać wielkości podane w różnych jednostkach
- umie obliczać wartości prostych wyrażeń arytmetycznych z uwzględnieniem kolejności działań i nawiasów
- umie obliczać długość boku kwadratu, znając jego pole
- umie obliczać długość boku prostokąta, znając jego pole i długość drugiego boku
- umie zamieniać jednostki pola
- umie porównywać pola figur wyrażone w różnych jednostkach
- umie obliczać pola figur złożonych z jednakowych modułów i ich części

- umie wskazywać w prostopadłościanie ściany prostopadłe i równoległe oraz krawędzie prostopadłe i równoległe na rysunku
- umie rysować prostopadłościan w rzucie równoległym
- umie obliczać długość krawędzi sześcianu, znając sumę wszystkich jego krawędzi
- umie określać wymiary prostopadłościanów zbudowanych z sześcianów
- umie szkicować widoki brył składających się z kilku prostopadłościanów lub układać bryły na podstawie ich widoków
- umie obliczać sumę długości krawędzi prostopadłościanu
- umie projektować siatki prostopadłościanów i sześcianów w skali
- umie wskazywać na siatkach ściany prostopadłe i równoległe
- umie obliczać pola powierzchni prostopadłościanów bez rysunku siatki

4)**ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:
- zna prawo przemienności dodawania
- umie dopełniać składniki do określonej wartości
- umie obliczać odjemną (lub odjemnik), znając różnicę i odjemnik (lub odjemną)
- rozumie porównywanie różnicowe
- umie obliczać liczbę wiedząc, o ile jest większa (mniejsza) od danej
- umie rozwiązywać jednodziałaniowe zadania tekstowe
- zna prawo przemienności mnożenia
- umie pamięciowo mnożyć liczby przez pełne dziesiątki, setki
- umie obliczać jeden z czynników, mając iloczyn i drugi czynnik
- umie sprawdzać poprawność wykonania działania
- rozumie porównywanie ilorazowe
- umie obliczać liczbę, wiedząc, ile razy jest ona większa (mniejsza) od danej
- rozumie, że reszta jest mniejsza od dzielnika
- umie wykonywać dzielenie z resztą
- umie obliczać dzielną, mając iloraz, dzielnik oraz resztę z dzielenia
- zna pojęcie potęgi
- umie rozwiązywać jednodziałaniowe zadania tekstowe
- umie czytać ze zrozumieniem zadania tekstowe
- umie odpowiadać na pytania zawarte w prostym zadaniu tekstowym
- umie czytać tekst ze zrozumieniem
- umie odpowiadać na pytania zawarte w tekście
- umie układać pytania do podanych informacji
- umie ustalać na podstawie podanych informacji, na które pytania nie można odpowiedzieć
- rozumie potrzebę porządkowania podanych informacji
- umie rozwiązywać wielodziałaniowe zadania tekstowe
- zna kolejność wykonywania działań, gdy występują nawiasy
- umie obliczać wartości wielodziałaniowych wyrażeń arytmetycznych z uwzględnieniem kolejności działań, nawiasów i potęg
- rozumie znaczenie położenia cyfry w liczbie
- rozumie związek pomiędzy liczbą cyfr a wielkością liczby
- umie porządkować liczby w skończonym zbiorze
- zna algorytm mnożenia i dzielenia liczb z zerami na końcu
- rozumie korzyści płynące z umiejętności pamięciowego wykonywania działań na dużych liczbach

- umie dodawać i odejmować liczby z zerami na końcu o różnej liczbie zer
- umie mnożyć i dzielić przez liczby z zerami na końcu
- umie porównywać sumy i różnice, nie wykonując działań
- rozumie możliwość stosowania monet i banknotów o różnych nominałach do uzyskania jednakowych kwot
- umie zamieniać grosze na złote i grosze
- umie porównywać i porządkować kwoty podane w różnych jednostkach
- umie obliczać, ile złotych wynosi kwota złożona z kilku monet lub banknotów o jednakowych nominałach
- umie obliczać koszt kilku kilogramów lub połowy kilograma produktu o podanej cenie
- umie obliczać łączny koszt kilu produktów o różnych cenach oraz resztę
- rozumie możliwość stosowania różnorodnych jednostek długości
- umie porównywać odległości wyrażane w różnych jednostkach
- umie zapisywać wyrażenia dwumianowane przy pomocy jednej jednostki
- umie obliczać sumy i różnice odległości zapisanych w postaci wyrażeń dwumianowanych
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z jednostkami długości
- rozumie możliwość stosowania różnorodnych jednostek masy
- umie porównywać masy produktów wyrażane w różnych jednostkach
- umie rozwiązywać zadania tekstowe powiązane z masą
- rozumie rzymski system zapisywania liczb
- zna liczby dni w miesiącach, pojęcie wieku, pojęcie roku zwykłego, roku przestępnego oraz różnice między nimi
- rozumie różne sposoby zapisywania dat
- umie obliczać upływ czasu związany z kalendarzem
- umie zapisywać daty po upływie określonego czasu
- zna zależności pomiędzy jednostkami czasu
- rozumie różne sposoby przedstawiania upływu czasu
- umie obliczać upływ czasu związany z zegarem
- umie dodawać pisemnie liczby z przekraczaniem kolejnych progów dziesiątkowych
- umie obliczać sumy liczb opisanych słownie
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania pisemnego
- umie odejmować pisemnie liczby z przekraczaniem kolejnych progów dziesiątkowych
- umie sprawdzać poprawność odejmowania pisemnego
- umie obliczać różnice liczb opisanych słownie
- umie obliczać odjemnik, mając dane różnicę i odjemną
- umie obliczać jeden ze składników, mając dane sumę i drugi składnik
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem odejmowania pisemnego
- umie mnożyć pisemnie liczby wielocyfrowe przez jednocyfrowe
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia pisemnego
- zna algorytm mnożenia pisemnego przez liczby zakończone zerami
- umie mnożyć pisemnie przez liczby zakończone zerami
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia pisemnego
- zna algorytm mnożenia pisemnego liczb wielocyfrowych
- umie mnożyć pisemnie przez liczby dwucyfrowe

- umie sprawdzać poprawność dzielenia pisemnego
- umie wykonywać dzielenie z resztą
- rozumie pojęcie łamanej
- zna zapis symboliczny prostych prostopadłych i prostych równoległych
- umie kreślić proste prostopadłe oraz proste równoległe na papierze gładkim
- umie kreślić proste prostopadłe oraz proste równoległe przechodzące prze dany punkt
- umie określać wzajemne położenia prostych na płaszczyźnie
- zna definicje odcinków prostopadłych i odcinków równoległych
- umie kreślić odcinki, których długość spełnia określone warunki
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z mierzeniem odcinków
- zna elementy kąta, symbol kąta prostego
- umie rysować wielokąt o określonych kątach
- umie kreślić kąty o danej mierze
- umie określać miarę poszczególnych rodzajów kątów
- umie rysować wielokąt o określonych cechach
- umie na podstawie rysunku określać punkty należące i nienależące do wielokąta
- rozumie różnice pomiędzy dowolnym prostokątem a kwadratem
- umie kreślić prostokąt, kwadrat o danych wymiarach lub przystający do danego na papierze gładkim
- umie obliczać długość boku kwadratu przy danym obwodzie
- zna zależność między długością promienia i średnicy
- rozumie różnicę między kołem i okręgiem
- umie kreślić promienie, cięciwy i średnice okręgów lub kół
- zna i rozumie pojęcie skali
- umie kreślić odcinki w skali
- zna zastosowanie i rozumie pojęcie skali na planie
- umie obliczać na podstawie skali długość odcinka na planie (mapie) lub w rzeczywistości
- umie określać skalę na podstawie słownego opisu
- umie stosować podziałkę liniową
- umie za pomocą ułamka opisywać część figury lub część zbioru skończonego
- umie zaznaczać część zbioru skończonego opisanego ułamkiem
- umie rozwiązywać zadania tekstowe, w których do opisu części skończonego zbioru zastosowano ułamki
- zna pojęcie liczby mieszanej, jako sumy części całkowitej i ułamkowej
- umie za pomocą liczb mieszanych opisywać liczebność zbioru skończonego
- umie obliczać upływ czasu podany przy pomocy ułamka lub liczby mieszanej
- umie zamieniać długości oraz masy wyrażone częścią innej jednostki
- umie przedstawiać ułamek zwykły na osi
- umie zaznaczać liczby mieszane na osi
- umie odczytywać współrzędne ułamków i liczb mieszanych na osi liczbowej
- zna sposób porównywania ułamków o równych licznikach lub mianownikach
- umie porównywać ułamki zwykłe o równych licznikach
- zna pojęcie ułamka nieskracalnego, ułamków właściwych i niewłaściwych
- zna algorytm skracania i algorytm rozszerzania ułamków zwykłych
- rozumie, że ułamek można zapisać na wiele sposobów

- umie skracać (rozszerzać) ułamki zwykłe do danego licznika lub mianownika
- umie odróżniać ułamki właściwe od niewłaściwych
- umie zamieniać całości na ułamki niewłaściwe
- umie stosować odpowiedniości: dzielna – licznik, dzielnik – mianownik, znak dzielenia – kreska ułamkowa
- umie przedstawiać ułamki zwykłe w postaci ilorazu liczb naturalnych i odwrotnie
- umie dodawać liczby mieszane o tych samych mianownikach
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania ułamków zwykłych
- rozumie odejmowanie jako działanie odwrotne do dodawania
- umie odejmować liczby mieszane o tych samych mianownikach
- umie obliczać składnik, znając sumę i drugi składnik
- umie obliczać odjemnik, znając odjemną i różnicę
- umie rozwiązywać zadania z zastosowaniem odejmowania ułamków zwykłych
- zna nazwy rzędów po przecinku
- rozumie dziesiątkowy układ pozycyjny z rozszerzeniem na części ułamkowe
- umie przedstawiać ułamki dziesiętne na osi liczbowej
- umie zamieniać ułamki dziesiętne na zwykłe
- umie zapisywać podane kwoty w postaci ułamków dziesiętnych
- umie zapisywać ułamki dziesiętne, których cyfry spełniają podane warunki
- zna pojęcie wyrażenia jednomianowanego i dwumianowanego
- zna zależności pomiędzy jednostkami długości, masy
- rozumie możliwość przedstawiania długości, masy w różny sposób
- umie zastosować ułamki dziesiętne do wyrażania długości, masy w różnych jednostkach
- zna różne sposoby zapisu tych samych liczb dziesiętnych
- rozumie, że dopisywanie zer na końcu ułamka dziesiętnego ułatwia zamianę jednostek
  i nie zmienia wartości liczby
- umie zapisywać ułamki dziesiętne z pominięciem końcowych zer
- umie wyrażać długość i masę w różnych jednostkach
- umie zamieniać wyrażenia dwumianowane na jednomianowane i odwrotnie
- zna algorytm porównywania ułamków dziesiętnych
- umie pamięciowo i pisemnie dodawać ułamki dziesiętne o różnej liczbie cyfr po przecinku
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania ułamków dziesiętnych
- umie sprawdzać poprawność odejmowania
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem odejmowania ułamków zwykłych
- umie mierzyć pola figur trójkątami jednostkowymi itp.
- umie budować figury z kwadratów jednostkowych
- zna zależności pomiędzy jednostkami pola i gruntowe jednostki pola
- zna elementy budowy prostopadłościanu
- umie wyróżniać sześciany spośród figur przestrzennych
- umie wskazywać elementy budowy prostopadłościanu
- umie wskazywać w prostopadłościanie ściany prostopadłe i równoległe oraz krawędzie prostopadłe i równoległe na modelu

- umie obliczać sumę długości krawędzi sześcianu
- zna pojęcie siatki prostopadłościanu
- umie rysować siatki prostopadłościanów i sześcianów
- umie projektować siatki prostopadłościanów i sześcianów
- umie sklejać modele z zaprojektowanych siatek
- umie podawać wymiary prostopadłościanów na podstawie siatek
- zna sposób obliczania pól powierzchni prostopadłościanów i sześcianów
- umie obliczać pola powierzchni sześcianów
- umie obliczać pola powierzchni prostopadłościanów na podstawie siatki
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni prostopadłościanów

5)**ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- zna pojęcie składnika i sumy, odjemnej, odjemnika i różnicy, czynnika i iloczynu oraz dzielnej, dzielnika i ilorazu
- zna niewykonalność dzielenia przez 0
- rozumie rolę liczb 0 i 1 w poznanych działaniach
- rozumie prawo przemienności dodawania i mnożenia
- umie pamięciowo dodawać liczby w zakresie 200 bez przekraczani progu dziesiątkowego i z jego przekraczaniem
- umie pamięciowo odejmować liczby w zakresie 200 bez przekraczania progu dziesiątkowego i z jego przekraczaniem
- umie powiększać lub pomniejszać liczby o daną liczbę naturalną
- umie obliczać, o ile większa (mniejsza) jest jedna liczba od drugiej
- umie tabliczkę mnożenia
- umie pamięciowo dzielić liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe w zakresie tabliczki mnożenia
- umie mnożyć liczby przez 0
- umie posługiwać się liczbą 1 w mnożeniu i dzieleniu
- umie pamięciowo mnożyć liczby jednocyfrowe przez dwucyfrowe w zakresie 200
- umie pamięciowo dzielić liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe lub dwucyfrowe w zakresie 100
- umie pomniejszać lub powiększać liczbę *n* razy
- umie obliczać, ile razy większa (mniejsza) jest jedna liczba od drugiej
- zna pojęcie reszty z dzielenia
- zna zapis potęgi
- zna kolejność wykonywania działań, gdy nie występują nawiasy
- umie obliczać wartości dwudziałaniowych wyrażeń arytmetycznych zapisanych bez użycia nawiasów
- umie obliczać wartości dwudziałaniowych wyrażeń arytmetycznych zapisanych z użyciem nawiasów
- zna pojęcie osi liczbowej
- rozumie potrzebę dostosowania jednostki osi liczbowej do zaznaczanych liczb
- umie przedstawiać liczby naturalne na osi liczbowej
- umie odczytywać współrzędne punktów na osi liczbowej
- zna dziesiątkowy system pozycyjny i pojęcie cyfry
- rozumie różnicę między cyfrą a liczbą
- umie zapisywać liczbę za pomocą cyfr

- umie czytać liczby zapisane cyframi
- umie zapisywać liczby słowami
- zna znaki nierówności < i >
- umie porównywać liczby
- zna algorytm dodawania i odejmowania dziesiątkami, setkami, tysiącami
- umie dodawać i odejmować liczby z zerami na końcu o jednakowej liczbie zer
- umie mnożyć i dzielić przez 10,100,1000
- zna zależność pomiędzy złotym a groszem
- zna nominały monet i banknotów używanych w Polsce
- umie zamieniać złote na grosze i odwrotnie
- umie porównywać i porządkować kwoty podane w tych samych jednostkach
- zna zależności pomiędzy podstawowymi jednostkami długości i masy
- umie zamieniać długości wyrażane w różnych jednostkach
- umie zamieniać masy wyrażane w różnych jednostkach
- zna cyfry rzymskie pozwalające zapisać liczby niewiększe niż 30
- umie przedstawiać za pomocą znaków rzymskich liczby niewiększe niż 30
- umie odczytywać liczby zapisane za pomocą znaków rzymskich niewiększe niż 30
- zna podział roku na kwartały, miesiące i dni
- zna nazwy dni tygodnia
- umie zapisywać daty
- umie zastosować liczby rzymskie do 30 do zapisywania dat
- umie posługiwać się zegarami wskazówkowymi i elektronicznymi
- umie zapisywać cyframi podane słownie godziny
- umie wyrażać upływ czasu w różnych jednostkach
- zna algorytm dodawania i odejmowania pisemnego
- umie dodawać pisemnie liczby bez przekraczania progu dziesiątkowego i z przekraczaniem jednego progu dziesiątkowego
- umie odejmować pisemnie liczby bez przekraczania progu dziesiątkowego i z przekraczaniem jednego progu dziesiątkowego
- zna algorytm mnożenia i dzielenia pisemnego przez liczby jednocyfrowe
- umie mnożyć pisemnie liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe
- umie dzielić pisemnie liczby wielocyfrowe przez jednocyfrowe
- umie powiększać i pomniejszać liczbę *n* razy
- zna podstawowe figury geometryczne
- rozumie pojęcia: prosta, półprosta, odcinek
- umie rozpoznawać podstawowe figury geometryczne
- umie kreślić podstawowe figury geometryczne
- rozumie pojęcie prostych prostopadłych i prostych równoległych
- umie rozpoznawać proste prostopadłe oraz proste równoległe
- umie kreślić proste prostopadłe oraz proste równoległe na papierze w kratkę
- umie rozpoznawać odcinki prostopadłe oraz odcinki równoległe
- zna jednostki długości i zależności pomiędzy nimi
- rozumie możliwość stosowania różnorodnych jednostek długości
- umie zamieniać jednostki długości
- umie mierzyć długości odcinków
- umie kreślić odcinki danej długości
- zna pojęcie kąta i rodzaje kątów: prosty, ostry, rozwarty

- umie klasyfikować kąty i kreślić poszczególne rodzaje kątów
- zna jednostkę miary kąta
- umie mierzyć kąty
- zna pojęcie wielokąta
- zna elementy wielokątów oraz ich nazwy
- umie nazwać wielokąt na podstawie jego cech
- zna pojęcia prostokąt, kwadrat oraz własności prostokąta i kwadratu
- umie kreślić prostokąt, kwadrat o danych wymiarach lub przystający do danego na papierze w kratkę
- umie wyróżniać spośród czworokątów prostokąty i kwadraty
- zna sposób obliczania obwodów prostokątów i kwadratów
- umie obliczać obwody prostokąta i kwadratu
- zna pojęcia koła i okręgu
- zna elementy koła i okręgu
- umie wyróżniać spośród figur płaskich koła i okręgi
- umie kreślić koło i okrąg o danym promieniu
- zna pojęcie ułamka jako części całości i zapis ułamka zwykłego
- rozumie pojęcie ułamka jako części całości
- umie zapisywać słownie ułamek zwykły
- umie zaznaczać część figury określoną ułamkiem zwykłym
- umie zapisywać słownie ułamek zwykły i liczbę mieszaną
- umie porównywać ułamki zwykłe o równych mianownikach
- zna pojęcie ułamka jako ilorazu dwóch liczb naturalnych
- zna algorytm dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o jednakowych mianownikach
- umie dodawać i odejmować dwa ułamki zwykłe o tych samych mianownikach
- zna dwie postaci ułamka dziesiętnego
- umie zapisywać i odczytywać ułamki dziesiętne
- umie porównywać dwa ułamki dziesiętne o tej samej liczbie cyfr po przecinku
- zna algorytm dodawania i odejmowania pisemnego ułamków dziesiętnych
- umie pamięciowo i pisemnie dodawać ułamki dziesiętne o jednakowej liczbie cyfr po przecinku
- umie odejmować pamięciowo i pisemnie ułamki dziesiętne
- umie powiększać i pomniejszać ułamki dziesiętne o ułamki dziesiętne
- zna pojęcie kwadratu jednostkowego
- umie mierzyć pola figur kwadratami jednostkowymi
- zna jednostki pola
- zna algorytm obliczania pola prostokąta i kwadratu
- umie obliczać pola prostokątów i kwadratów
- zna pojęcie prostopadłościanu
- umie wyróżniać prostopadłościany spośród figur przestrzennych

MATEMATYKA – KLASA V

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności przewidziane w klasach programowo niższych.
Wymagania na poszczególne oceny:
1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:

- umie rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące porównań różnicowych i ilorazowych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pamięciowych i pisemnych,
- umie znajdować NWW trzech liczb naturalnych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem NWW,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem NWW trzech liczb naturalnych,
- umie znajdować NWD trzech liczb naturalnych,
- umie znajdować liczbę, gdy dana jest suma jej dzielników oraz jeden z nich,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z dzielnikami liczb naturalnych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem NWD trzech liczb naturalnych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem obliczania ułamka liczby,
- umie położenie na płaszczyźnie punktów będących wierzchołkami trójkąta,
- umie konstruować wielokąty przystające do danych,
- umie stwierdzać możliwość zbudowania trójkąta o danych długościach boków,
- umie obliczać sumy miar kątów wielokątów,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostokątami, kwadratami i wielokątami,
- umie rysować prostokąty, kwadraty, mając dane: jeden bok i jedną przekątną lub jeden wierzchołek i punkt przecięcia przekątnych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z równoległobokami i rombami,
- umie rysować równoległoboki i romby, mając dany jeden bok i jedną przekątną,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z obwodami trapezów i trójkątów,
- umie wpisywać brakujące liczby w nierównościach,
- umie rozwiązywać zadania związane z rozwinięciami nieskończonymi i okresowymi ułamków,
- umie dzielić linią prostą figury złożone z prostokątów na dwie części o równych polach,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami rombów,
- umie ustalać znaki wyrażeń arytmetycznych,
- umie rozpoznawać siatki graniastosłupów,
- umie obliczać pola powierzchni graniastosłupów złożonych z sześcianów.

2) **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę dobrą oraz:
- umie tworzyć liczby przez dopisywanie cyfr do danej liczby na początku i na końcu oraz porównywać utworzoną liczbę z daną,
- umie rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe wielodziałaniowe,
- umie stosować poznane metody szybkiego liczenia w życiu codziennym,
- umie proponować własne metody szybkiego liczenia,
- umie planować zakupy stosownie do posiadanych środków,
- umie odtwarzać brakujące cyfry w działaniach pisemnych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pisemnych,
- umie odtwarzać brakujące cyfry w działaniach pisemnych,
- umie wstawiać nawiasy tak, by otrzymywać żądane wyniki,
- umie stosować zasady dotyczące kolejności wykonywania działań,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące porównań różnicowych i ilorazowych,

- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pamięciowych i pisemnych,
- zna cechy podzielności np. przez 4, 6, 15,
- zna regułę obliczania lat przestępnych,
- umie rozpoznawać liczby podzielne przez 6, 12, 15 itp.,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z cechami podzielności,
- umie rozkładać na czynniki pierwsze liczby zapisane w postaci iloczynu,
- umie odczytywać zaznaczone ułamki na osi liczbowej,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z ułamkami zwykłymi,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z pojęciem ułamka jako ilorazu liczb naturalnych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z rozszerzaniem i skracaniem ułamków,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania dopełnień ułamków do całości,
- umie znajdować liczby wymierne dodatnie leżące między dwiema danymi na osi liczbowej,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków zwykłych i liczb
- mieszanych przez liczby naturalne,
- umie porównywać iloczyny ułamków zwykłych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych przez liczby naturalne,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych.
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostopadłością i równoległością prostych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z zegarem,
- umie określać miary kątów przyległych, wierzchołkowych, odpowiadających i kątów utworzonych przez trzy proste na podstawie rysunku lub treści zadania,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z kątami,
- umie dzielić wielokąty na części spełniające podane warunki,
- umie obliczać liczbę przekątnych n-kątów ,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielokątami,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z trójkątami,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów w trójkątach,
- rysować prostokąty, kwadraty,
- mając dane długości przekątnych,
- umie obliczać brakujące miary kątów w równoległobokach,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów w równoległobokach i trójkątach,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów trapezu, trójkąta i czworokąta,

- umie rysować czworokąty spełniające podane warunki,
- umie zapisywać i odczytywać ułamki dziesiętne z dużą liczbą miejsc po przecinku,
- umie przedstawiać ułamki dziesiętne na osi liczbowej,
- umie oceniać poprawność porównania ułamków dziesiętnych, nie znając ich wszystkich cyfr,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z porównywaniem ułamków,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z różnym sposobem zapisywania długości i masy,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych,
- umie wstawiać znaki „+” i „–” w wyrażeniach arytmetycznych, tak aby otrzymać ustalony wynik,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . .
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z szacowaniem,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z działaniami na ułamkach zwykłych i dziesiętnych,
- umie określać procentowo zacieniowane części figur,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z procentami,
- umie obliczać wysokość trójkąta, znając długość podstawy i pole trójkąta,
- umie obliczać długość podstawy trójkąta, znając wysokość i pole trójkąta,
- umie obliczać wysokość trapezu, znając jego pole i długości podstaw (lub ich sumę).
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami prostokątów w skali,
- umie obliczać wysokość równoległoboku, znając długości dwóch boków i drugiej wysokości,
- umie rysować równoległoboki o danych polach,
- umie rysować prostokąty o polu równym polu narysowanego trójkąta i odwrotnie,
- umie dzielić trójkąty na części o równych polach,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami wielokątów.
- umie rozwiązywać zadania związane z obliczaniem czasu lokalnego,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z odejmowaniem liczb całkowitych,
- umie obliczać średnie arytmetyczne kilku liczb całkowitych.
- umie rysować wszystkie ściany graniastosłupa trójkątnego, mając dwie z nich,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni graniastosłupów prostych,
- umie podawać liczbę sześcianów jednostkowych, z których składa się bryła na podstawie jej widoków z różnych stron,
- umie stosować zamianę jednostek objętości w zadaniach tekstowych,
- umie rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe związane z objętością prostopadłościanów,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętością graniastosłupów prostych.

3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę dostateczną oraz:

- zna kolejność wykonywania działań, gdy występują nawiasy i potęgi,
- zna kolejność wykonywania działań, gdy nie występują nawiasy, a są potęgi,
- umie stosować prawo przemienności i łączności dodawania,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe i wielodziałaniowe,
- umie dzielić pamięciowo-pisemnie,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z szacowaniem,
- umie obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych wielodziałaniowych z uwzględnieniem kolejności działań, nawiasów i potęg,
- umie tworzyć wyrażenia arytmetyczne na podstawie treści zadań i obliczać ich wartości,
- umie zapisywać podane słownie wyrażenia arytmetyczne i obliczać ich wartości,
- umie zapisywać liczby, których cyfry spełniają podane warunki,
- umie uzupełniać brakujące liczby w wyrażeniu arytmetycznym, tak by otrzymać ustalony wynik,
- umie stosować poznane metody szybkiego liczenia w życiu codziennym,
- umie uzupełniać brakujące liczby w wyrażeniach arytmetycznych tak, by otrzymywać ustalone wyniki,
- umie znajdować NWW dwóch liczb naturalnych,
- umie znajdować NWD dwóch liczb naturalnych,
- umie rozpoznawać liczby podzielne przez 4,
- umie określać, czy dany rok jest przestępny,
- umie zapisywać rozkład liczb na czynniki pierwsze za pomocą potęg,
- umie podawać wszystkie dzielniki liczby, znając jej rozkład na czynniki pierwsze,
- umie obliczać liczbę dzielników potęgi liczby pierwszej,
- zna algorytm wyłączania całości z ułamka,
- zna algorytm porównywania ułamków do ½ ,
- zna algorytm porównywania ułamków poprzez ustalenie, który z nich na osi liczbowej leży bliżej 1,
- zna algorytm obliczania ułamka z liczby,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z ułamkami zwykłym
- umie przedstawiać ułamek niewłaściwy na osi liczbowej,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z pojęciem ułamka jako ilorazu liczb naturalnych,
- umie sprowadzać ułamki do najmniejszego wspólnego mianownika,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z rozszerzaniem i skracaniem ułamków,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków,
- umie uzupełniać brakujące liczby w dodawaniu i odejmowaniu ułamków o różnych mianownikach, tak aby otrzymać ustalony wynik,
- umie powiększać liczby mieszane n razy,
- umie obliczać ułamki liczb naturalnych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem obliczania ułamka liczby,
- umie stosować prawa działań w mnożeniu ułamków,
- umie uzupełniać brakujące liczby w mnożeniu ułamków lub liczb mieszanych, tak aby otrzymać ustalony wynik,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków i liczb mieszanych,

- umie pomniejszać liczby mieszane n razy,
- umie uzupełniać brakujące liczby w dzieleniu ułamków (liczb mieszanych) przez liczby naturalne, tak aby otrzymać ustalony wynik,
- umie porównywać ułamki, stosując dodawanie i odejmowanie ułamków o jednakowych mianownikach,
- umie porównywać sumy (różnice) ułamków,
- umie uzupełniać brakujące liczby w iloczynie ułamków, tak aby otrzymać ustalony wynik,
- umie uzupełniać brakujące liczby w dzieleniu ułamków lub liczb mieszanych, tak aby otrzymać ustalony wynik,
- zna rodzaje katów: wypukły, wklęsły,
- jednostki miary kątów: minuty, sekundy,
- własności miar kątów trapezu,
- własności miar kątów trapezu równoramiennego.
- umie podać miarę kąta wklęsłego,
- umie obliczać długość boku prostokąta o danym obwodzie i długości drugiego boku,
- umie wskazywać figury o najmniejszym lub największym obwodzie,
- umie obliczać długość boku trójkąta, znając obwód i długości pozostałych boków,
- umie obliczać długość podstawy (ramienia),
- umie znając obwód i długość ramienia (podstawy) trójkąta równoramiennego,
- umie konstruować trójkąt równoramienny o danych długościach podstawy i ramienia,
- umie konstruować trójkąt przystający do danego,
- umie obliczyć brakujące miary kątów w trójkątach z wykorzystaniem miar kątów przyległych,
- umie klasyfikować trójkąty, znając miary ich kątów oraz podawać miary kątów, znając nazwy trójkątów,
- umie obliczać długość boku prostokąta przy danym obwodzie i długości drugiego boku,
- umie rysować prostokąty, kwadraty, mając dane: proste, na których leżą przekątne i jeden wierzchołek oraz proste, na których leżą przekątne i długość jednej przekątnej,
- umie rysować równoległoboki i romby, mając dane: proste równoległe, na których leżą boki i dwa wierzchołki lub proste, na których leżą przekątne i długości przekątnych,
- umie obliczać długość boku równoległoboku
- przy danym jego obwodzie i długości drugiego boku,
- umie obliczać miary kątów równoległoboku, znając zależności pomiędzy nimi,
- umie obliczać długość boku trapezu przy danym obwodzie i długościach pozostałych boków,
- umie obliczać miary kątów trapezu równoramiennego (prostokątnego), znając zależności pomiędzy nimi,
- umie określać zależności między czworokątami,
- umie określać wzajemne położenia prostych i odcinków na płaszczyźnie,
- umie rysować czworokąty o danych kątach,
- umie porównywać obwody wielokątów,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów trapezu,
- zna pojęcie średniej arytmetycznej kilku liczb – metodą dzielenia licznika przez mianownik,
- rozumie obliczanie części liczby naturalnej,

- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z porównywaniem ułamków,
- umie porównywać długości (masy) wyrażone w różnych jednostkach,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z różnym sposobem zapisywania długości i masy,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . .,
- umie stosować przy zamianie jednostek mnożenie ułamków dziesiętnych przez 10, 100, . . .
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000. . . ,
- umie stosować przy zamianie jednostek mnożenie i dzielenie ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . ,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne,
- umie obliczać ułamki z liczb wyrażonych ułamkami dziesiętnymi,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych,
- umie obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych zawierających mnożenie ułamków dziesiętnych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne,
- umie zamieniać ułamki na procenty,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z procentami,
- rozumie kryteria doboru wzoru na obliczanie pola rombu,
- umie obliczać bok kwadratu, znając jego pole,
- umie obliczać pole kwadratu o danym obwodzie i odwrotnie,
- umie obliczać długość podstawy równoległoboku, znając jego pole i długość wysokości opuszczonej na tę podstawę,
- umie obliczać wysokość równoległoboku, znając jego pole i długość podstawy,
- umie obliczać pole rombu, znając długość jednej przekątnej i związek między przekątnymi,
- umie rysować trójkąty o danych polach,
- umie obliczać pola narysowanych trójkątów: prostokątnych i rozwartokątnych,
- umie obliczać pole trapezu,
- umie obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól znanych wielokątów sumę długości podstaw i wysokość,
- umie obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól prostokątów,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami prostokątów,
- obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól równoległoboków,
- umie rysować prostokąt o polu równym polu narysowanego równoległoboku i odwrotnie,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami równoległoboków,
- umie obliczać długość przekątnej rombu, znając jego pole i długość drugiej przekątnej,
- umie obliczać pola figur jako sumy lub różnicy pól trójkątów,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami trójkątów,

- umie rysować wielokąty o danych polach,
- umie korzystać z przemienności i łączności dodawani
- umie określać znak sumy,
- umie pomniejszać liczby całkowite,
- umie mnożyć i dzielić liczby całkowite o różnych znakach,
- umie ustalać znaki iloczynów i ilorazów,
- umie uzupełniać brakujące składniki w sumie, tak aby uzyskać ustalony wynik,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z dodawaniem liczb całkowitych,
- zna wzór na obliczanie pola powierzchni graniastosłupa prostego,
- rozumie związek pomiędzy jednostkami metrycznymi , a jednostkami objętości,
- umie przedstawiać rzuty prostopadłościanów na płaszczyznę,
- umie rysować rzuty równoległe graniastosłupów,
- umie projektować siatki graniastosłupów w skali,
- umie wskazywać na siatce ściany prostopadłe i równoległe,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni graniastosłupów prostych,
- umie zamieniać jednostki objętości,
- umie stosować zamianę jednostek objętości w zadaniach tekstowych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętością prostopadłościanów,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętością graniastosłupów prostych,
- umie obliczać długość krawędzi sześcianu, znając sumę wszystkich krawędzi,
- umie rozwiązywać zadania z treścią dotyczące długości krawędzi prostopadłościanów i sześcianów,
- umie obliczać długość krawędzi sześcianu, znając jego objętość,
- umie obliczać objętości graniastosłupów prostych o podanych siatkach.

4) **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

- zna pojęcie kwadratu i sześcianu liczby,
- rozumie porównywanie ilorazowe i różnicowe,
- rozumie korzyści płynące z szybkiego liczenia,
- rozumie korzyści płynące z zastąpienia rachunków pisemnych rachunkami pamięciowymi,
- rozumie korzyści płynące z szacowania,
- umie przedstawiać na osi liczby naturalne, spełniające określone warunki,
- umie ustalać jednostki na osiach liczbowych na podstawie współrzędnych danych punktów,
- umie pamięciowo dodawać i odejmować liczby powyżej 100,
- umie pamięciowo mnożyć liczby powyżej 100, trzycyfrowe przez jednocyfrowe w zakresie 1000,
- umie pamięciowo dzielić liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe lub dwucyfrowe: powyżej 100,
- umie dopełniać składniki do określonej sumy,
- umie obliczać odjemną (odjemnik), gdy dane są różnica i odjemnik (odjemna),
- umie obliczać dzielną (dzielnik), gdy dane są iloraz i dzielnik (dzielna),
- umie obliczać kwadraty i sześciany liczb,
- umie zamieniać jednostki,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe jednodziałaniowe,

- umie zastąpić iloczyn prostszym iloczynem,
- umie mnożyć szybko przez 5,
- umie zastępować iloczyn sumą dwóch iloczynów,
- umie zastępować iloczyn różnicą dwóch iloczynów,
- umie szacować wyniki działań,
- umie dodawać i odejmować pisemnie liczby z przekroczeniem kolejnych progów dziesiątkowych,
- umie odtwarzać brakujące cyfry w działaniach pisemnych,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania pisemnego,
- mnożyć pisemnie liczby wielocyfrowe,
- umie dzielić pisemnie liczby wielocyfrowe przez wielocyfrowe,
- umie mnożyć pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby zakończone zerami,
- umie dzielić liczby zakończone zerami progów dziesiątkowych,
- umie obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych dwudziałaniowych z uwzględnieniem kolejności działań i nawiasów,
- umie wstawiać nawiasy tak, by otrzymywać różne wyniki,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące porównań różnicowych i ilorazowych,
- umie podać liczbę największą i najmniejszą w zbiorze skończonym,
- zna cechy podzielności przez 2, 3, 5, 9, 10, 100,
- zna sposób rozkładu liczb na czynniki pierwsze ,
- umie algorytm znajdowania NWD i NWW dwóch liczb na podstawie ich rozkładu na czynniki pierwsze,
- rozumie pojęcie NWW liczb naturalnych,
- rozumie pojęcie NWD liczb naturalnych,
- rozumie korzyści płynące ze znajomości cech podzielności,
- rozumie, że liczby 0 i 1 nie zaliczają się ani do liczb pierwszych, ani do złożonych,
- rozumie sposób rozkładu liczb na czynniki pierwsze,
- umie wskazywać wspólne wielokrotności liczb naturalnych,
- umie wskazywać wspólne dzielniki danych liczb naturalnych,
- umie rozpoznawać liczby podzielne przez: 3, 6,
- umie określać, czy dane liczby są pierwsze, czy złożone,
- umie wskazywać liczby pierwsze i liczby złożone,
- umie obliczać NWW liczby pierwszej i liczby złożonej,
- umie podawać NWD liczby pierwszej i liczby złożonej,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z liczbami pierwszymi złożonymi,
- umie rozkładać liczby na czynniki pierwsze,
- umie zapisywać rozkład liczb na czynniki pierwsze za pomocą potęg,
- umie zapisać liczbę, gdy znany jest jej rozkład na czynniki pierwsze.
- zna pojęcie ułamka właściwego i ułamka niewłaściwego,
- zna algorytm zamiany liczby mieszanej na ułamek niewłaściwy,
- zna pojęcie ułamka nieskracalnego,
- zna algorytm porównywania ułamków o równych licznikach,
- zna algorytm porównywania ułamków o różnych mianownikach,
- zna algorytm mnożenia liczb mieszanych przez liczby naturalne,
- zna algorytm mnożenia liczb mieszanych,
- zna algorytm dzielenia liczb mieszanych przez liczby naturalne,
- zna algorytm dzielenia liczb mieszanych.

- rozumie porównywanie różnicowe,
- rozumie porównywanie ilorazowe.
- umie przedstawiać liczby mieszane na osi liczbowej,
- umie odróżniać ułamki właściwe od ułamków niewłaściwych,
- umie zamieniać liczby mieszane na ułamki niewłaściwe,
- umie wyłączać całości z ułamka niewłaściwego,
- umie określać, przez jaką liczbę należy podzielić lub pomnożyć licznik i mianownik jednego ułamka, aby otrzymać drugi,
- umie uzupełniać brakujący licznik lub mianownik w równościach ułamków,
- umie zapisywać ułamki w postaci nieskracalnej,
- umie sprowadzać ułamki do wspólnego mianownika
- umie porównywać ułamki o równych licznikach,
- umie porównywać ułamki o różnych mianownikach,
- umie porównywać liczby mieszane,
- umie dopełniać ułamki do całości i odejmować od całości,
- umie uzupełniać brakujące liczby w dodawaniu i odejmowaniu ułamków o jednakowych mianownikach, tak aby otrzymać ustalony wynik,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków,
- umie dodawać i odejmować: ułamki zwykłe o różnych mianownikach oraz liczby mieszane o różnych mianownikach,
- umie powiększać ułamki o ułamki o różnych mianownikach,
- umie powiększać liczby mieszane o liczby mieszane o różnych mianownikach,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków,
- umie mnożyć liczby mieszane przez liczby naturalne,
- umie powiększać ułamki n razy,
- umie skracać ułamki przy mnożeniu ułamków przez liczby naturalne,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków i liczb mieszanych przez liczby naturalne,
- umie mnożyć ułamki przez liczby mieszane lub liczby mieszane przez liczby mieszane,
- umie skracać przy mnożeniu ułamków,
- umie obliczać potęgi ułamków lub liczb mieszanych,
- umie podawać odwrotności liczb mieszanych,
- umie dzielić liczby mieszane przez liczby naturalne,
- umie pomniejszać ułamki zwykłe n razy,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków i liczb mieszanych przez liczby naturalne,
- umie dzielić ułamki zwykłe przez liczby mieszane i odwrotnie lub liczby mieszane przez liczby mieszane.
- zna zapis symboliczny podstawowych figur geometrycznych,
- zna zapis symboliczny prostych prostopadłych i równoległych,
- zna pojęcie odległości punktu od prostej,
- zna pojęcie odległości między prostymi,
- zna elementy budowy kąta,
- zna zapis symboliczny kąta,
- zna nazwy boków w trójkącie równoramiennym,

- zna nazwy boków w trójkącie prostokątnym,
- zna zależność między bokami w trójkącie równoramiennym,
- zna miary kątów w trójkącie równobocznym,
- zna zależność między bokami i między kątami w trójkącie równoramiennym,
- zna własności przekątnych prostokąta i kwadratu,
- zna własności przekątnych równoległoboku i rombu,
- zna sumę miar kątów wewnętrznych równoległoboku,
- zna własności miar kątów równoległoboku,
- zna nazwy boków w trapezie,
- zna rodzaje trapezów,
- zna sumę miar kątów trapezu,
- zna własności czworokątów,
- rozumie klasyfikację trójkątów,
- umie kreślić proste i odcinki równoległe,
- umie kreślić prostą równoległą przechodzącą przez punkt nieleżący na prostej,
- umie mierzyć odległość między prostymi ,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostopadłością i równoległością prostych,
- umie określać miarę stopniową poszczególnych rodzajów kątów,
- umie obliczać obwody wielokątów w skali,
- umie obliczać długości boków kwadratów przy danych obwodach,
- umie obliczać obwód trójkąta równoramiennego o danej długości podstawy i ramienia,
- umie obliczać długość boków trójkąta równobocznego, znając jego obwód,
- umie konstruować trójkąty o trzech danych bokach,
- umie obliczać brakujące miary kątów trójkąta,
- umie sprawdzać, czy kąty trójkąta mogą mieć podane miary,
- umie obliczać długość boku kwadratu przy danym obwodzie,
- umie rysować równoległoboki i romby na kratkach, korzystając z punktów kratowych,
- umie rysować równoległoboki i romby, mając dane: długości boków, dwa narysowane boki,
- umie obliczać długości boków rombów przy danych obwodach,
- umie obliczać brakujące miary kątów w równoległobokach, trapezy równoramienne, trapezy prostokątne,
- umie rysować trapez, mając dane dwa boki,
- umie obliczać brakujące miary kątów w trapezach,
- umie nazywać czworokąty,
- umie wskazywać na rysunku poszczególne czworokąty,
- zna algorytm porównywania ułamków dziesiętnych,
- zna interpretację dodawania i odejmowania pisemnego ułamków dziesiętnych na osi liczbowej,
- zna algorytm dzielenia ułamków dziesiętnych,
- – metodą rozszerzania ułamka,
- rozumie pozycyjny układ dziesiątkowy z rozszerzeniem na części ułamkowe,
- rozumie możliwość przedstawiania różnymi sposobami długości i masy,
- rozumie porównywanie ilorazowe,
- umie zamieniać ułamki zwykłe na dziesiętne poprzez rozszerzanie lub skracanie,
- umie zapisywać ułamki dziesiętne z pominięciem nieistotnych zer,

- umie zaznaczać część figury określoną ułamkiem dziesiętnym,
- umie zaznaczać ułamki dziesiętne na osi liczbowej oraz je odczytywać,
- umie porównywać ułamki o różnej liczbie cyfr po przecinku,
- umie porządkować ułamki dziesiętne,
- umie wstawiać przecinki w liczbach naturalnych tak, by nierówność była prawdziwa,
- umie wyrażać podane wielkości w różnych jednostkach,
- umie stosować ułamki dziesiętne do zamiany wyrażeń dwumianowanych na jednomianowane i odwrotnie,
- umie pamięciowo i pisemnie dodawać i odejmować ułamki dziesiętne o różnej liczbie cyfr po przecinku,
- umie powiększać lub pomniejszać ułamki dziesiętne o ułamki dziesiętne,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe na porównywanie różnicowe,
- umie powiększać ułamki dziesiętne 10, 100, 1000, . . . razy,
- umie powiększać lub pomniejszać ułamki dziesiętne 10, 100, 1000, . . . razy,
- umie powiększać ułamki dziesiętne n razy,
- umie obliczać ułamek przedziału czasowego,
- umie pamięciowo i pisemnie mnożyć kilka ułamków dziesiętnych,
- umie pamięciowo i pisemnie dzielić ułamki dziesiętne przez liczby naturalne wielocyfrowe,
- umie pomniejszać ułamki dziesiętne n razy,
- umie dzielić ułamki dziesiętne przez ułamki dziesiętne,
- umie zamieniać ułamki zwykłe na ułamki dziesiętne i odwrotnie,
- umie wykonywać działania na liczbach wymiernych dodatnich,
- umie zamieniać procenty na: ułamki dziesiętne, ułamki zwykłe nieskracalne,
- umie zapisywać ułamki o mianowniku 100 w postaci procentów,
- umie zaznaczać określone procentowo części figur lub zbiorów skończonych,
- umie określać procentowo zacieniowane części figur,
- umie odczytywać potrzebne informacje z diagramów procentowych,
- zna gruntowe jednostki miary pola,
- zna pojęcie wysokości i podstawy równoległoboku,
- zna wzór na obliczanie pola równoległoboku,
- zna wzór na obliczanie pola rombu z wykorzystaniem długości przekątnych,
- zna pojęcie wysokości i podstawy trójkąta,
- zna wzór na obliczanie pola trójkąta,
- zna pojęcie wysokości i podstawy trapezu,
- zna wzór na obliczanie pola trapezu,
- rozumie związek pomiędzy jednostkami metrycznymi a jednostkami pola,
- umie mierzyć pola figur: trójkątami jednostkowymi itp.,
- umie obliczać bok prostokąta, znając jego pole i długość drugiego boku,
- umie zamieniać jednostki miary pola,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z zamianą jednostek pól,
- umie rysować wysokości równoległoboków,
- umie obliczać pola równoległoboków,
- umie rysować wysokości trójkątów,
- umie obliczać pole trójkąta, znając długość podstawy i wysokości trójkąta,
- umie obliczać pole rombu o danych przekątnych,
- umie obliczać pola narysowanych trójkątów ostrokątnych,

- umie rysować wysokości trapezów,
- umie obliczać pole trapezu, znając długość podstawy i wysokość
- zna pojęcie liczb całkowitych,
- zna zasadę dodawania liczb o różnych znakach,
- zna zasadę zastępowania odejmowania dodawaniem liczby przeciwnej,
- zna zasadę mnożenia i dzielenia liczb całkowitych,
- rozumie powstanie zbioru liczb całkowitych,
- umie podawać liczby całkowite większe lub mniejsze od danej,
- umie porównywać liczby całkowite: ujemne, ujemne z zerem,
- umie zaznaczać liczby przeciwne na osi liczbowej,
- umie obliczać sumy liczb o różnych znakach,
- umie obliczać sumy liczb przeciwnych,
- umie powiększać liczby całkowite,
- umie zastępować odejmowanie dodawaniem,
- umie odejmować liczby całkowite,
- umie mnożyć i dzielić liczby całkowite o jednakowych znakach,
- zna nazwy graniastosłupów prostych w zależności od podstawy,
- zna pojęcie siatki,
- zna sposób obliczania pola powierzchni graniastosłupa prostego,
- zna zależności pomiędzy jednostkami objętości,
- zna pojęcie wysokości graniastosłupa prostego,
- zna wzór na obliczanie objętości graniastosłupa prostego,
- rozumie sposób obliczania pola powierzchni graniastosłupa prostego jako pola jego siatki,
- rozumie różnicę między polem powierzchni a objętością,
- umie obliczać sumy długości krawędzi prostopadłościanów i krawędzi sześcianów,
- umie wskazywać w graniastosłupach ściany i krawędzie prostopadłe i równoległe w rzutach równoległych,
- umie określać liczby ścian, wierzchołków, krawędzi graniastosłupów w rzutach równoległych,
- umie wskazywać w graniastosłupach krawędzie o jednakowej długości w rzutach równoległych,
- umie obliczać sumy długości krawędzi prostopadłościanów i sześcianów,
- umie rysować siatki graniastosłupów na podstawie modelu lub rysunku,
- umie projektować siatki graniastosłupów,
- umie kleić modele z zaprojektowanych siatek,
- umie kończyć rysowanie siatek graniastosłupów,
- umie obliczać pola powierzchni prostopadłościanu znając długości jego krawędzi,
- umie obliczać pola powierzchni graniastosłupów prostych,
- umie obliczać objętości graniastosłupów prostych, znając pole podstawy i wysokość bryły.

5) **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- zna pojęcie cyfry,
- zna nazwy działań i ich elementów,
- zna algorytmy dodawania i odejmowania pisemnego,
- zna algorytmy mnożenia i dzielenia pisemnego,
- zna kolejność wykonywania działań, gdy nie występują nawiasy,

- zna kolejność wykonywania działań, gdy występują nawiasy,
- rozumie dziesiątkowy system pozycyjny,
- rozumie różnicę między cyfrą a liczbą,
- rozumie pojęcie osi liczbowej,
- rozumie zależność wartości liczby od położenia jej cyfr,
- rozumie potrzebę stosowania dodawania i odejmowania pisemnego,
- rozumie potrzebę stosowania mnożenia i dzielenia pisemnego,
- umie zapisywać liczby za pomocą cyfr,
- umie odczytywać liczby zapisane cyframi,
- umie zapisywać liczby słowami,
- umie porównywać liczby,
- umie porządkować liczby w kolejności od najmniejszej do największej lub odwrotnie,
- umie przedstawiać liczby naturalne na osi liczbowej,
- umie odczytywać współrzędne punktów na osi liczbowej,
- umie pamięciowo dodawać i odejmować liczby w zakresie 100,
- umie pamięciowo mnożyć liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe w zakresie 100,
- umie pamięciowo dzielić liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe lub dwucyfrowe w zakresie 100,
- umie dodawać i odejmować pisemnie liczby bez przekraczania progu dziesiątkowego i z przekraczaniem jednego progu dziesiątkowego,
- umie sprawdzać odejmowanie za pomocą dodawania,
- umie powiększać lub pomniejszać liczby,
- umie mnożyć i dzielić pisemnie liczby wielocyfrowe przez jednocyfrowe,
- umie powiększać lub pomniejszać liczby n razy,
- umie obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych dwudziałaniowych bez użycia nawiasów,
- umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pamięciowych i pisemnych,
- zna pojęcie wielokrotności liczby naturalnej,
- zna pojęcie dzielnika liczby naturalnej,
- zna pojęcie liczby pierwszej i liczby złożonej,
- umie wskazywać lub podawać wielokrotności liczb naturalnych,
- umie wskazywać wielokrotności liczb,
- naturalnych na osi liczbowej,
- umie podawać dzielniki liczb naturalnych,
- umie rozpoznawać liczby podzielne przez 2, 5, 10, 100,
- zna pojęcie ułamka jako części całości,
- zna budowę ułamka zwykłego,
- zna pojęcie liczby mieszanej,
- zna pojęcie ułamka jako ilorazu dwóch liczb naturalnych,
- zasadę skracania i rozszerzania ułamków zwykłych,
- zna algorytm porównywania ułamków o równych mianownikach,
- zna algorytm dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o jednakowych mianownikach,
- zna zasadę dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o różnych mianownikach,
- zna algorytm mnożenia ułamków przez liczby naturalne,
- zna algorytm mnożenia ułamków,
- zna pojęcie odwrotności liczby,

- zna algorytm dzielenia ułamków zwykłych przez liczby naturalne,
- na algorytm dzielenia ułamków zwykłych,
- rozumie pojęcie ułamka jako wynik podziału całości na równe części,
- rozumie pojęcie ułamka jako ilorazu dwóch liczb naturalnych,
- umie opisywać części figur lub zbiorów skończonych za pomocą ułamka,
- umie zaznaczać określoną ułamkiem część figury lub zbioru skończonego,
- umie przedstawiać ułamki zwykłe na osi liczbowej,
- umie odczytywać zaznaczone ułamki na osi liczbowej,
- umie zamieniać całości na ułamki niewłaściwe,
- umie przedstawiać ułamek zwykły w postaci ilorazu liczb naturalnych i odwrotnie,
- umie stosować odpowiedniości: dzielna– licznik, dzielnik – mianownik, znak dzielenia – kreska ułamkowa,
- umie skracać (rozszerzać) ułamki, gdy dana jest liczba, przez którą należy podzielić (pomnożyć) licznik i mianownik,
- umie porównywać ułamki o równych mianownikach,
- umie dodawać i odejmować ułamki o tych samych mianownikach, liczby mieszane o tych samych mianownikach,
- umie powiększać ułamki o ułamki o tych samych mianownikach,
- umie powiększać liczby mieszane o liczby mieszane o tych samych mianownikach,
- zna podstawowe figury geometryczne,
- zna pojęcie kąta i rodzaje katów: prosty, ostry, rozwarty, pełny, półpełny,
- zna jednostki miary kątów, stopnie,
- zna pojęcia kątów: przyległych i wierzchołkowych,
- zna związki miarowe poszczególnych rodzajów kątów,
- zna pojęcie wielokąta,
- zna pojęcie wierzchołka, kąta, boku wielokąta,
- zna pojęcie przekątnej wielokąta,
- zna pojęcie obwodu wielokąta,
- zna rodzaje trójkątów,
- zna sumę miar kątów wewnętrznych trójkąta,
- zna pojęcia: prostokąt, kwadrat,
- zna własności boków prostokąta i kwadratu,
- zna pojęcia: równoległobok, romb,
- zna własności boków równoległoboku i rombu,
- zna pojęcie trapezu,
- zna nazwy czworokątów,
- umie rozpoznawać proste i odcinki prostopadłe (równoległe),
- umie kreślić proste i odcinki prostopadłe,
- umie kreślić prostą prostopadłą przechodzącą przez punkt nieleżący na prostej,
- umie rozróżniać poszczególne rodzaje kątów,
- umie rysować poszczególne rodzaje kątów,
- umie mierzyć kąty,
- umie rysować kąty o danej mierze stopniowej,
- umie wskazywać i rysować poszczególne rodzaje kątów,
- umie określać miary kątów przyległych, wierzchołkowych i kątów utworzonych przez trzy proste na podstawie rysunku lub treści zadania,
- umie wyróżniać wielokąty spośród innych figur,

- umie rysować wielokąty o danej liczbie boków,
- umie wskazywać boki, kąty i wierzchołki wielokątów,
- umie wskazywać punkty płaszczyzny należące i nienależące do wielokąta,
- umie rysować przekątne wielokąta,
- umie obliczać obwody wielokątów w rzeczywistości,
- umie wskazywać i rysować poszczególne rodzaje trójkątów,
- umie określać rodzaje trójkątów na podstawie rysunków,
- umie obliczać obwód trójkąta danych długościach boków,
- umie wyróżniać spośród czworokątów prostokąty i kwadraty,
- umie rysować prostokąt, kwadrat o danych wymiarach lub przystający do danego,
- umie rysować przekątne prostokątów i kwadratów,
- umie wskazywać równoległe i prostopadłe boki prostokąta i kwadratu,
- umie obliczać obwody prostokątów i kwadratów,
- umie rysować prostokąty, kwadraty na kratkach, korzystając z punktów kratowych,
- umie wyróżniać spośród czworokątów równoległoboki i romby,
- umie wskazywać równoległe boki równoległoboków i rombów,
- umie rysować przekątne równoległoboków i rombów,
- umie obliczać obwody równoległoboków i rombów,
- umie wyróżniać spośród czworokątów trapezy,
- umie wskazywać równoległe boki trapezu,
- umie kreślić przekątne trapezu,
- umie obliczać obwody trapezów,
- zna dwie postaci ułamka dziesiętnego,
- zna nazwy rzędów po przecinku,
- zna algorytm porównywania ułamków dziesiętnych,
- zna zależności pomiędzy jednostkami masy i długości,
- zna algorytm dodawania i odejmowania pisemnego ułamków dziesiętnych,
- zna algorytm mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . .
- zna algorytm mnożenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne,
- zna algorytm mnożenia ułamków dziesiętnych,
- zna algorytm dzielenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne,
- zna zasadę zamiany ułamków dziesiętnych na ułamki zwykłe,
- zna pojęcie procentu,
- rozumie dzielenie jako działanie odwrotne do mnożenia,
- rozumie potrzebę stosowania procentów w życiu codziennym,
- umie zapisywać i odczytywać ułamki dziesiętne,
- umie zamieniać ułamki dziesiętne na zwykłe,
- umie porównywać dwa ułamki o takiej samej liczbie cyfr po przecinku,
- umie pamięciowo i pisemnie dodawać i odejmować ułamki dziesiętne o takiej samej liczbie cyfr po przecinku,
- umie mnożyć ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000, . . sprawdzać poprawność odejmowania,
- umie mnożyć i dzielić ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000, . . .,
- umie pamięciowo i pisemnie mnożyć ułamki dziesiętne pamięciowo i pisemnie mnożyć: dwa ułamki dziesiętne o dwóch lub jednej cyfrze różnej od zera rzez liczby naturalne
- umie pamięciowo i pisemnie dzielić ułamki dziesiętne przez liczby naturalne,

- umie zamieniać ułamki dziesiętne ułamki zwykłe,
- umie zamieniać ułamki ½, ¼ na ułamki dziesiętne i odwrotnie jednocyfrowe,
- umie wskazać przykłady zastosowań procentów w życiu codziennym,
- umie zaznaczać 25%, 50% figur ,
- umie zapisywać 25%, 50% w postaci ułamków,
- zna jednostki miary pola,
- zna wzór na obliczanie pola prostokąta i kwadratu,
- zna jednostki miary pola,
- zna wzory na obliczanie pól poznanych wielokątów,
- rozumie pojęcie miary pola jako liczby kwadratów jednostkowych,
- umie mierzyć pola figur kwadratami jednostkowymi,
- umie obliczać pola prostokątów i kwadratów,
- umie obliczać pola poznanych wielokątów,
- zna pojęcie liczby ujemnej i liczby dodatniej,
- zna pojęcie liczb przeciwnych,
- zna zasadę dodawania liczb o jednakowych znakach,
- rozumie rozszerzenie osi liczbowej na liczby ujemne,
- umie podawać przykłady liczb ujemnych,
- umie zaznaczać liczby całkowite ujemne na osi liczbowej,
- umie porównywać liczby całkowite dodatnie oraz dodatnie z ujemnymi,
- umie podawać przykłady występowania liczb ujemnych w życiu codziennym,
- umie podawać liczby przeciwne do danych,
- umie obliczać sumy liczb o jednakowych znakach,
- umie dodawać liczby całkowite, korzystając z osi liczbowej,
- umie odejmować liczby całkowite, korzystając z osi liczbowej,
- umie odejmować liczby całkowite dodatnie, gdy odjemnik jest większy od odjemnej,
- zna cechy prostopadłościanu i sześcianu,
- zna elementy budowy prostopadłościanu,
- zna pojęcie graniastosłupa prostego,
- zna elementy budowy graniastosłupa prostego,
- zna jednostki pola powierzchni,
- zna pojęcie objętości figury,
- zna jednostki objętości,
- zna wzór na obliczanie objętości prostopadłościanu i sześcianu,
- umie wyróżniać prostopadłościany spośród figur przestrzennych,
- umie wyróżniać sześciany spośród figur przestrzennych,
- umie wskazywać elementy budowy prostopadłościanów,
- umie wskazywać w modelach prostopadłościanów ściany i krawędzie prostopadłe i równoległe,
- umie wskazywać w modelach prostopadłościanów krawędzi o jednakowej długości,
- umie wyróżniać graniastosłupy proste spośród figur przestrzennych,
- umie wskazywać elementy budowy graniastosłupa,
- umie wskazywać w graniastosłupach ściany i krawędzie prostopadłe i równoległe na modelach,
- umie określać liczby ścian, wierzchołków, krawędzi graniastosłupów na modelach,
- umie wskazywać w graniastosłupach krawędzie o jednakowej długości na modelach,

- umie rysować siatki prostopadłościanów i sześcianów na podstawie modelu lub rysunku,
- umie obliczać pole powierzchni sześcianu,
- umie obliczać pola powierzchni prostopadłościanu na podstawie jego siatki,
- umie obliczać objętości brył, znając liczbę mieszczących się w nich sześcianów jednostkowych,
- umie porównać objętości brył,
- umie obliczać objętości sześcianów i prostopadłościanów.

MATEMATYKA – KLASA VI

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności przewidziane w klasach programowo niższych.
Wymagania na poszczególne oceny:

1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
- zna konstrukcję prostej prostopadłej do danej, przechodzącej przez dany punkt,
- zna konstrukcję prostej równoległej do danej, przechodzącej przez dany punkt,
- umie skonstruować prostą prostopadłą do danej, przechodzącą przez dany punkt,
- umie skonstruować prostą równoległą do danej, przechodzącą przez dany punkt,
- umie skonstruować prostą prostopadłą do danej, przechodzącą przez dany punkt,
- umie skonstruować prostą równoległą do danej, przechodzącą przez dany punkt,
- umie wyznaczyć środek narysowanego okręgu,
- zna definicję sześciokąta foremnego oraz sposób jego kreślenia,
- zna pojęcie przybliżenia z niedomiarem oraz przybliżenia z nadmiarem,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe dotyczące prostopadłościanu i sześcianu,

2) **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę dobrą oraz:
- umie tworzyć wyrażenia arytmetyczne na podstawie treści zadań i obliczać wartości tych wyrażeń,
- umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego działania na liczbach naturalnych i ułamkach dziesiętnych,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach naturalnych i ułamkach dziesiętnych,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach naturalnych i ułamkach dziesiętnych,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z potęgami,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe z zastosowaniem działań na ułamkach zwykłych,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z działaniami na ułamkach zwykłych
  i dziesiętnych
- umie określić rodzaj rozwinięcia dziesiętnego ułamka,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z rozwinięciami dziesiętnymi ułamków zwykłych,
- umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z kołem, okręgiem i innymi figurami,
- umie rozwiązać zadanie związane z zegarem,

- umie określić miarę kąta przyległego, wierzchołkowego, odpowiadającego, naprzemianległego na podstawie rysunku lub treści zadania,
- umie obliczyć brakujące miary kątów trójkąta z wykorzystaniem miar kątów przyległych, wierzchołkowych, naprzemianległych, odpowiadających oraz sumy miar kątów wewnętrznych trójkąta,
- umie obliczyć brakujące miary kątów czworokąta na rysunku z wykorzystaniem miar kątów przyległych, wierzchołkowych, naprzemianległych, odpowiadających oraz własności czworokątów,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z miarami kątów w trójkątach i czworokątach,
- umie wykorzystać przenoszenie odcinków w zadaniach konstrukcyjnych,
- umie rozwiązać zadanie konstrukcyjne związane z konstrukcją trójkąta o danych bokach.
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z kalendarzem i czasem,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z jednostkami długości i masy,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane ze skalą,
- umie określić ile jest liczb o podanym zaokrągleniu, spełniających dane warunki,
- umie wykonać wielodziałaniowe obliczenia za pomocą kalkulatora,
- umie wykorzystać kalkulator do rozwiązania zadanie tekstowego,
- umie odpowiedzieć na pytanie dotyczące znalezionych danych,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe, w którym potrzebne informacje należy odczytać z tabeli lub mapy,
- umie odpowiedzieć na pytanie dotyczące znalezionych danych,
- umie dopasować wykres do opisu sytuacji,
- umie przedstawić dane w postaci wykresu,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obliczaniem drogi w ruchu jednostajnym,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obliczaniem czasu,
- umie obliczyć prędkości na podstawie wykresu zależności drogi od czasu,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe typu prędkość – droga – czas,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z polem prostokąta,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z polem równoległoboku i rombu,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z polem trójkąta,
- umie podzielić trapez na części o równych polach,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z polem trapezu,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z ułamkami i procentami,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z określeniem, jakim procentem jednej liczby jest druga,
- umie porównać dane z dwóch diagramów i odpowiedzieć na pytania dotyczące znalezionych danych,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obliczaniem procentu danej liczby,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obliczaniem liczby na podstawie danego jej procentu,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z podwyżkami i obniżkami o dany procent,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie związane z liczbami dodatnimi i ujemnymi,

- umie rozwiązać zadanie związane z wartością bezwzględną,
- umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego 4 działania na liczbach całkowitych,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z mnożeniem i dzieleniem liczb całkowitych,
- umie zbudować wyrażenie algebraiczne,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z budowaniem wyrażeń algebraicznych,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obliczaniem wartości wyrażeń algebraicznych,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z prostymi przekształceniami algebraicznymi,
- umie zapisać zadanie w postaci równania,
- umie wskazać równanie, które nie ma rozwiązania,
- umie zapisać zadanie tekstowe za pomocą równania i odgadnąć jego rozwiązanie,
- umie zapisać zadanie tekstowe za pomocą równania i rozwiązać to równanie,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe za pomocą równania,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe dotyczące budowania sześcianu z różnych siatek,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni graniastosłupów prostych,
- umie kreślić siatki graniastosłupa prostego powstałego z podziału sześcianu na części,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z objętością graniastosłupa prostego.

3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę dostateczną oraz:
- umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego działania na liczbach naturalnych i ułamkach dziesiętnych,
- umie szacować wartości wyrażeń arytmetycznych,
- rozwiązać zadanie tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach naturalnych i ułamkach dziesiętnych,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach naturalnych i ułamkach dziesiętnych,
- umie zapisać liczbę w postaci potęgi liczby10,
- umie podnosić do kwadratu i sześcianu liczby mieszane,
- umie obliczyć wartość ułamka piętrowego,
- umie obliczyć ułamek z ułamka lub liczby mieszanej,
- umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego 4 działania oraz potęgowanie ułamków zwykłych,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z działaniami na ułamkach zwykłych i dziesiętnych,
- umie porównać rozwinięcia dziesiętne liczb zapisanych w skróconej postaci,
- umie porównać liczby wymierne dodatnie,
- umie porządkować liczby wymierne dodatnie,
- zna wzajemne położenie:– prostej i okręgu,– okręgów,
- zna podział kątów ze względu na miarę: wypukłe i wklęsłe,
- zna podział kątów ze względu na położenie: odpowiadające, naprzemianległe,
- umie obliczyć brakujące miary kątów odpowiadających, naprzemianległych,

- umie obliczyć brakujące miary kątów trójkąta lub czworokąta na rysunku z wykorzystaniem miar kątów przyległych, wierzchołkowych, naprzemianległych, odpowiadających oraz własności trójkątów lub czworokątów,
- umie skonstruować równoległobok, znając dwa boki i przekątną,
- umie sprawdzić, czy z odcinków o danych długościach można zbudować trójkąt,
- umie rozwiązać zadanie konstrukcyjne związane z konstrukcją trójkąta o danych bokach,
- umie zaokrąglić liczbę zaznaczoną na osi liczbowej,
- umie wskazać liczby o podanym zaokrągleniu,
- umie zaokrąglić liczbę po zamianie jednostek,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z obliczaniem czasu,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe typu prędkość – droga – czas,
- umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obliczaniem prędkości,
- umie obliczyć wysokości trójkąta, znając długość podstawy, na którą opuszczona jest ta wysokość i pole trójkąta,
- umie obliczyć długość podstawy trójkąta znając wysokość i pole trójkąta,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z obliczaniem liczby na podstawie danego jej procentu,
- umie wyrazić podwyżki i obniżki o dany procent w postaci procentu początkowej liczby,
- umie podać ile liczb spełnia podany warunek,
- umie obliczyć sumę i różnicę liczb wymiernych,
- umie obliczyć sumę wieloskładnikową,
- zna metodę równań równoważnych,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z obliczaniem wartości wyrażeń,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z prostymi przekształceniami algebraicznymi,
- umie rozwiązać równanie z przekształcaniem wyrażeń,
- zna pojęcie czworościanu foremnego,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni graniastosłupów prostych,
- umie rysować rzut równoległy ostrosłupa.

4) **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:

- zna zasadę zamiany ułamka zwykłego na ułamek dziesiętny metodą dzielenia licznika przez mianownik,
- zna pojęcie rozwinięcia dziesiętnego skończonego i rozwinięcia dziesiętnego nieskończonego okresowego,
- rozumie zasadę zamiany ułamka zwykłego na ułamek dziesiętny metodą dzielenia licznika przez mianownik,
- umie zaznaczyć i odczytać na osi liczbowej:– ułamek dziesiętny,– ułamki dziesiętne różniące się liczbą cyfr po przecinku,– wielocyfrowe liczby naturalne,– wykraczające poza tabliczkę mnożenia,
- umie mnożyć i dzielić w pamięci dwucyfrowe i wielocyfrowe (proste przykłady) liczby naturalne,

- umie tworzyć wyrażenia arytmetyczne na podstawie treści zadań i obliczać wartości tych wyrażeń,
- umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego potęgi,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z potęgami,
- umie obliczyć ułamek z liczby naturalnej,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe z zastosowaniem działań na ułamkach zwykłych,
- umie porównać ułamek zwykły z ułamkiem dziesiętnym,
- umie porządkować ułamki,
- umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego 4 działania na liczbach wymiernych dodatnich,
- umie podać rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego,
- umie zapisać w skróconej postaci rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego,
- umie określić kolejną cyfrę rozwinięcia dziesiętnego na podstawie jego skróconego zapisu,
- zna definicje odcinków prostopadłych i odcinków równoległych,
- zna zależność między bokami w trójkącie równoramiennym,
- zna podział kątów ze względu na miarę: pełny, półpełny,
- zna miary kątów w trójkącie równobocznym,
- zna zależność między kątami w trójkącie równoramiennym,
- zna zależność między kątami w równoległoboku, trapezie,
- zna zasady konstrukcji trójkąta o danych trzech bokach,
- zna warunek zbudowania trójkąta – nierówność trójkąta,
- rozumie różnicę między polem powierzchni a objętością,
- rozumie zasadę zamiany jednostek objętości,
- rozumie sposób obliczania pola powierzchni jako pola siatki,
- umie narysować za pomocą ekierki i linijki proste równoległe o danej odległości od siebie,
- umie rozwiązać zadania tekstowe związane z kołem, okręgiem i innymi figurami,
- umie obliczyć długość boku trójkąta równobocznego, znając jego obwód,
- umie obliczyć długość boku trójkąta, znając długość obwodu i długości dwóch pozostałych boków,
- umie sklasyfikować czworokąty,
- umie narysować czworokąt, mając informacje o przekątnych,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z obwodem czworokąta,
- umie rozwiązać zadania tekstowe związane z kołem, okręgiem i innymi figurami,
- umie obliczyć długość boku trójkąta równobocznego, znając jego obwód,
- umie obliczyć długość boku trójkąta, znając długość obwodu i długości dwóch pozostałych boków,
- umie sklasyfikować czworokąty,
- umie obliczyć brakujące miary kątów przyległych, wierzchołkowych,
- umie obliczyć brakujące miary kątów czworokątów,
- umie posługując się cyrklem porównać długości odcinków,
- umie skonstruować odcinek jako różnicę odcinków,
- umie wykorzystać przenoszenie odcinków w zadaniach konstrukcyjnych,
- umie skonstruować trójkąt o danych trzech bokach,
- zna zasady dotyczące lat przestępnych,
- zna zasady zaokrąglania liczb i symbol przybliżenia,
- rozumie konieczność wprowadzenia lat przestępnych,

- rozumie potrzebę zaokrąglania liczb,
- rozumie zasadę sporządzania wykresów,
- umie wyrażać w różnych jednostkach te same masy,
- umie wyrażać w różnych jednostkach te same długości,
- umie porządkować wielkości podane w różnych jednostkach,
- umie szacować długości i masy,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z jednostkami długości i masy,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane ze skalą,
- umie zaokrąglić liczbę do danego rzędu,
- umie sprawdzić, czy kalkulator zachowuje kolejność działań,
- umie wykorzystać kalkulator do rozwiązania zadanie tekstowego,
- umie rozwiązać zadanie, odczytując dane z tabeli i korzystając z kalkulatora,
- umie zinterpretować odczytane dane,
- umie zinterpretować odczytane dane,
- umie przedstawić dane w postaci wykresu,
- umie porównać informacje oczytane z dwóch wykresów,
- zna algorytm zamiany jednostek prędkości,
- rozumie potrzebę stosowania różnych jednostek prędkości,
- umie zamieniać jednostki prędkości,
- umie porównać prędkości wyrażane w różnych jednostkach,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z obliczaniem prędkości,
- umie obliczyć czas w ruchu jednostajnym, znając drogę i prędkość,
- umie odczytać z wykresu zależności drogi od czasu lub prędkości od czasu potrzebne dane,
- umie obliczyć prędkość na podstawie wykresu zależności drogi od czasu,
- umie obliczyć pole kwadratu o danym obwodzie i odwrotnie,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z polem prostokąta,
- umie zamienić jednostki pola,
- umie narysować wysokość równoległoboku do wskazanego boku,
- umie narysować równoległobok o danym polu,
- umie obliczyć długość podstawy równoległoboku znając jego pole i wysokość opuszczoną na tę podstawę,
- umie obliczyć wysokość równoległoboku znając jego pole i długość podstawy, na którą opuszczona jest ta wysokość,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z polem równoległoboku i rombu,
- umie narysować wysokość trójkąta do wskazanego boku,
- umie narysować trójkąt o danym polu,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z polem trójkąta,
- umie narysować wysokość trapezu,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z polem trapezu,
- zna zasady zaokrąglania liczb,
- zna algorytm obliczania ułamka liczby,
- umie wyrazić informacje podane za pomocą procentów w ułamkach i odwrotnie,
- umie porównać dwie liczby, z których jedna jest zapisana w postaci procentu,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z procentami,
- umie określić, jakim procentem jednej liczby jest druga,

- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z określeniem, jakim procentem jednej liczby jest druga,
- umie gromadzić i porządkować zebrane dane,
- umie wykorzystać dane z diagramów do obliczania procentu liczby,
- umie obliczyć liczbę na podstawie danego jej procentu,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z obliczaniem procentu danej liczby,
- umie obliczyć liczbę większą o dany procent,
- umie obliczyć liczbę mniejszą o dany procent,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z podwyżkami i obniżkami o dany procent,
- zna pojęcie wartości bezwzględnej,
- zna zasadę zastępowania odejmowania dodawaniem liczby przeciwnej,
- umie porządkować liczby wymierne,
- umie obliczyć wartość bezwzględną liczby,
- umie korzystać z przemienności i łączności dodawania,
- umie uzupełnić brakujące składniki, odjemną lub odjemnik w działaniu,
- umie obliczyć kwadrat i sześcian liczb całkowitych,
- umie ustalić znak iloczynu i ilorazu kilku liczb wymiernych,
- umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego 4 działania na liczbach całkowitych,
- zna zasady krótszego zapisu wyrażeń algebraicznych będących sumą lub różnicą jednomianów,
- zna zasady krótszego zapisu wyrażeń algebraicznych będących iloczynem lub ilorazem jednomianu i liczby wymiernej,
- umie stosować oznaczenia literowe nieznanych wielkości liczbowych,
- umie zbudować wyrażenie algebraiczne na podstawie opisu lub rysunku,
- umie zapisać krócej wyrażenia algebraiczne będące sumą lub różnicą jednomianów,
- umie zapisać krócej wyrażenia algebraiczne będące iloczynem lub ilorazem jednomianu i liczby wymiernej,
- umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia po jego przekształceniu,
- umie doprowadzić równanie do prostszej postaci,
- umie uzupełnić rozwiązywanie równania metodą równań równoważnych,
- umie zapisać zadanie tekstowe za pomocą równania i rozwiązać je,
- umie wyrazić treść zadania za pomocą równania,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe za pomocą równania,
- zna wzór na obliczanie pola powierzchni graniastosłupa prostego,
- zna zależności pomiędzy jednostkami objętości,
- zna wzór na obliczanie objętości graniastosłupa prostego,
- zna wzór na obliczanie pola powierzchni ostrosłupa,
- umie określić rodzaj bryły na podstawie jej rzutu,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe nawiązujące do elementów budowy danej bryły,
- umie określić liczbę ścian, wierzchołków, krawędzi danego graniastosłupa,
- umie wskazać w graniastosłupie ściany i krawędzie prostopadłe lub równoległe, elementy podstawy i wysokość,
- umie zamienić jednostki objętości,
- umie wyrażać w różnych jednostkach tę samą objętość,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością graniastosłupa,
- umie określić liczbę poszczególnych ścian, wierzchołków, krawędzi ostrosłupa,

- umie obliczyć sumę długości krawędzi ostrosłupa,
- umie narysować siatkę ostrosłupa,
- umie obliczyć pole powierzchni całkowitej ostrosłupa,
- umie wskazać podstawę i ściany boczne na siatce ostrosłupa,
- umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z ostrosłupem.

5) **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- zna nazwy działań,
- zna algorytm mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . ,
- zna kolejność wykonywania działań,
- zna pojęcie potęgi,
- zna algorytmy czterech działań pisemnych,
- zna zasadę skracania i rozszerzania ułamków zwykłych,
- zna pojęcie ułamka nieskracalnego,
- zna pojęcie ułamka jako:– ilorazu dwóch liczb naturalnych,– części całości,
- zna algorytm zamiany liczby mieszanej na ułamek niewłaściwy i odwrotnie,
- zna algorytmy 4 działań na ułamkach zwykłych,
- zna zasadę zamiany ułamka zwykłego na ułamek dziesiętny metodą rozszerzania lub skracania ułamka,
- zna zasadę zamiany ułamka dziesiętnego na ułamek zwykły,
- umie zaznaczyć i odczytać na osi liczbowej:– liczbę naturalną,– ułamek dziesiętny.
- umie pamięciowo dodawać i odejmować:– ułamki dziesiętne o jednakowej liczbie cyfr po przecinku,– dwucyfrowe liczby naturalne,– w ramach tabliczki mnożenia,
- umie obliczyć kwadrat i sześcian:– liczby naturalnej, – ułamka dziesiętnego,
- umie pisemnie wykonać każde z czterech działań na ułamkach dziesiętnych,
- umie obliczyć kwadrat i sześcian ułamka dziesiętnego,
- umie zapisać iloczyny w postaci potęgi,
- umie zaznaczyć i odczytać ułamek na osi liczbowej,
- umie wyciągać całości z ułamków niewłaściwych oraz zamieniać liczby mieszane na ułamki niewłaściwe,
- umie uzupełnić brakujący licznik lub mianownik w równościach ułamków zwykłych,
- umie dodawać, odejmować, mnożyć i dzielić ułamki zwykłe,
- umie podnosić do kwadratu i sześcianu ułamki właściwe,
- umie zamienić ułamek zwykły na ułamek dziesiętny i odwrotnie,
- umie zaznaczyć i odczytać ułamki zwykłe i dziesiętne na osi liczbowej,
- zna pojęcia: prosta, półprosta, odcinek, koło i okrąg,
- zna wzajemne położenie prostych i odcinków,
- zna elementy koła i okręgu,
- zna zależność między długością promienia i średnicy,
- zna rodzaje trójkątów,
- zna nazwy boków w trójkącie równoramiennym,
- zna nazwy boków w trójkącie prostokątnym,
- zna zależność między bokami w trójkącie równoramiennym,
- zna nazwy czworokątów,
- zna własności czworokątów, definicję przekątnej, obwodu wielokąta,
- zna zależność między liczbą boków, wierzchołków i kątów w wielokącie,
- zna pojęcie kąta,
- zna pojęcie wierzchołka i ramion kąta,

- zna podział kątów ze względu na miarę: prosty, ostry, rozwarty,
- zna podział kątów ze względu na położenie: przyległe, wierzchołkowe,
- zna zapis symboliczny kąta i jego miary,
- zna sumę miar kątów wewnętrznych trójkąta,
- zna sumę miar kątów wewnętrznych czworokąta,
- rozumie różnicę między kołem i okręgiem, prostą i odcinkiem, prostą i półprostą,
- rozumie konieczność stosowania odpowiednich przyrządów do rysowania figur geometrycznych,
- rozumie pochodzenie nazw poszczególnych rodzajów trójkątów,
- rozumie związki miarowe poszczególnych rodzajów kątów,
- umie narysować za pomocą ekierki i linijki proste i odcinki prostopadłe oraz proste i odcinki równoległe,
- umie wskazać poszczególne elementy w okręgu i w kole,
- umie kreślić koło i okrąg o danym promieniu lub o danej średnicy,
- umie narysować poszczególne rodzaje trójkątów,
- umie narysować trójkąt w skali,
- umie obliczyć obwód trójkąta, czworokąta,
- umie wskazać na rysunku wielokąt o określonych cechach,
- umie narysować czworokąt, mając informacje o bokach,
- umie zmierzyć kąt,
- umie narysować kąt o określonej mierze,
- umie rozróżniać i nazywać poszczególne rodzaje kątów,
- umie obliczyć brakujące miary kątów trójkąta,
- umie przenieść konstrukcyjnie odcinek,
- umie skonstruować odcinek jako sumę odcinków,
- zna jednostki czasu,
- zna jednostki długości,
- zna jednostki masy,
- zna pojęcie skali i planu,
- zna funkcje podstawowych klawiszy kalkulatora,
- rozumie potrzebę stosowania różnorodnych jednostek długości i masy,
- rozumie potrzebę stosowania odpowiedniej skali na mapach i planach,
- rozumie korzyści płynące z umiejętności stosowania kalkulatora do obliczeń,
- rozumie znaczenie podstawowych symboli występujących w instrukcjach i opisach: – diagramów,– map,– planów,– schematów,– innych rysunków,
- umie obliczyć upływ czasu między wydarzeniami,
- umie porządkować wydarzenia w kolejności chronologicznej,
- umie zamienić jednostki czasu,
- umie wykonać obliczenia dotyczące długości,
- umie wykonać obliczenia dotyczące masy,
- umie zamienić jednostki długości i masy,
- umie obliczyć skalę,
- umie obliczyć długości odcinków w skali lub w rzeczywistości,
- umie odczytać dane z mapy lub planu,
- umie wykonać obliczenia za pomocą kalkulatora,
- umie odczytać dane z: tabeli, planu, mapy, diagramu,
- umie odpowiedzieć na pytanie dotyczące znalezionych danych,

- umie przedstawić dane w postaci diagramu słupkowego, prostego schematu,
- umie odczytać dane z wykresu,
- umie odpowiedzieć na pytanie dotyczące znalezionych danych,
- zna jednostki prędkości,
- umie na podstawie podanej prędkości wyznaczać długość drogi przebytej w jednostce czasu,
- umie obliczyć drogę, znając stałą prędkość i czas,
- umie porównać prędkości dwóch ciał, które przebyły jednakowe drogi w różnych czasach,
- umie obliczyć prędkość w ruchu jednostajnym, znając drogę i czas,
- zna jednostki miary pola,
- zna wzory na obliczanie pola prostokąta i kwadratu,
- zna wzory na obliczanie pola równoległoboku i rombu,
- zna wzór na obliczanie pola trójkąta,
- zna wzór na obliczanie pola trapezu,
- rozumie pojęcie miary pola jako liczby kwadratów jednostkowych,
- rozumie zależność doboru wzoru na obliczanie pola rombu od danych,
- umie obliczyć pole prostokąta i kwadratu,
- umie obliczyć bok prostokąta, znając jego pole i długość drugiego boku,
- umie obliczyć pole równoległoboku o danej wysokości i podstawie,
- umie obliczyć pole rombu o danych przekątnych,
- umie obliczyć pole narysowanego równoległoboku,
- umie obliczyć pole trójkąta o danej wysokości i podstawie,
- umie obliczyć pole narysowanego trójkąta,
- umie obliczyć pole trapezu, mając dane długości podstaw i wysokość,
- zna pojęcie procentu,
- zna algorytm zamiany ułamków na procenty,
- zna pojęcie diagramu,
- rozumie pojęcie procentu liczby jako jej części,
- umie określić w procentach, jaką część figury zacieniowano,
- umie zapisać ułamek o mianowniku 100 w postaci procentu,
- umie zamienić ułamek na procent,
- umie zamienić procent na ułamek,
- umie opisywać w procentach części skończonych zbiorów,
- umie odczytać dane z diagramu,
- umie odpowiedzieć na pytanie dotyczące znalezionych danych,
- umie przedstawić dane w postaci diagramu słupkowego,
- umie zaznaczać określoną procentem część figury lub zbioru skończonego,
- umie obliczyć procent liczby naturalnej,
- zna pojęcie liczby ujemnej,
- zna pojęcie liczb przeciwnych,
- zna zasadę dodawania liczb o jednakowych znakach,
- zna zasadę dodawania liczb o różnych znakach,
- zna zasadę ustalania znaku iloczynu i ilorazu,
- rozumie rozszerzenie osi liczbowej na liczby ujemne i potrafi podać przykłady liczb ujemnych,
- umie zaznaczyć i odczytać liczbę ujemną na osi liczbowej,

- umie wymienić kilka liczb większych lub mniejszych od danej,
- umie porównać liczby wymierne,
- umie zaznaczyć liczby przeciwne na osi liczbowej,
- umie obliczyć sumę i różnicę liczb całkowitych,
- umie powiększyć lub pomniejszyć liczbę całkowitą o daną liczbę,
- umie obliczyć iloczyn i iloraz liczb całkowitych,
- zna zasady tworzenia wyrażeń algebraicznych,
- zna pojęcia: suma, różnica, iloczyn, iloraz, kwadrat nieznanych wielkości liczbowych,
- zna pojęcie wartości liczbowej wyrażenia algebraicznego,
- zna pojęcie równania,
- zna pojęcie rozwiązania równania,
- zna pojęcie liczby spełniającej równanie,
- umie zapisać w postaci wyrażenia algebraicznego informacje osadzone w kontekście praktycznym z zadaną niewiadomą,
- umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia bez jego przekształcenia,
- umie zapisać w postaci równania informacje osadzone w kontekście praktycznym z zadaną niewiadomą,
- umie zapisać zadanie w postaci równania,
- umie odgadnąć rozwiązanie równania,
- umie podać rozwiązanie prostego równania,
- umie sprawdzić, czy liczba spełnia równanie,
- umie rozwiązać proste równanie przez dopełnienie lub wykonanie działania odwrotnego,
- umie sprawdzić poprawność rozwiązania równania,
- umie sprawdzić poprawność rozwiązania zadania,
- zna pojęcia: graniastosłup, ostrosłup, walec, stożek, kula,
- zna pojęcia charakteryzujące graniastosłup, ostrosłup, walec, stożek, kulę,
- zna podstawowe wiadomości na temat prostopadłościanu, sześcianu,
- zna pojęcie siatki bryły,
- zna wzór na obliczanie pola powierzchni prostopadłościanu i sześcianu,
- zna cechy charakteryzujące graniastosłup prosty,
- zna nazwy graniastosłupów prostych w zależności od podstawy,
- zna pojęcie siatki graniastosłupa prostego,
- zna pojęcie objętości figury,
- zna jednostki objętości,
- zna wzór na obliczanie objętości prostopadłościanu i sześcianu,
- zna pojęcie ostrosłupa,
- zna nazwy ostrosłupów w zależności od podstawy,
- zna cechy dotyczące budowy ostrosłupa,
- zna pojęcie siatki ostrosłupa,
- rozumie sposób obliczania pola powierzchni graniastosłupa prostego jako pole jego siatki,
- rozumie pojęcie miary objętości jako liczby sześcianów jednostkowych,
- umie wskazać graniastosłup, ostrosłup, walec, stożek, kulę wśród innych brył,
- umie wskazać na modelach pojęcia charakteryzujące bryłę,
- umie wskazać w otoczeniu przedmioty przypominające kształtem walec, stożek, kulę,
- umie wskazać w prostopadłościanie ściany i krawędzie prostopadłe lub równoległe do danej,

- umie wskazać w prostopadłościanie krawędzie o jednakowej długości,
- umie obliczyć sumę krawędzi prostopadłościanu i sześcianu,
- umie wskazać siatkę sześcianu i prostopadłościanu na rysunku,
- umie kreślić siatkę prostopadłościanu i sześcianu,
- umie obliczyć pole powierzchni sześcianu,
- umie obliczyć pole powierzchni prostopadłościanu,
- umie wskazać graniastosłup prosty wśród innych brył,
- umie wskazać w graniastosłupie krawędzie o jednakowej długości,
- umie wskazać rysunki siatek graniastosłupów prostych
- umie kreślić siatkę graniastosłupa prostego,
- umie obliczyć pole powierzchni graniastosłupa prostego,
- umie podać objętość bryły na podstawie liczby sześcianów jednostkowych,
- umie obliczyć objętość sześcianu o danej krawędzi,
- umie obliczyć objętość prostopadłościanu o danych krawędziach,
- umie obliczyć objętość graniastosłupa prostego, którego dane są pole podstawy i wysokość,
- umie wskazać ostrosłup wśród innych brył,
- umie wskazać siatkę ostrosłupa.

INFORMATYKA – KLASA IV

1. Wymagania na poszczególne oceny:
   1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
      - wykazuje ponadprzeciętne umiejętności i wiadomości, samodzielnie i twórczo rozwija uzdolnienia,
      - biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje nietypowe zadania,
      - osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach informatycznych.
   2) **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
      - opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej,
      - sprawnie komunikuje się z komputerem za pomocą systemu operacyjnego i w pełni wykorzystuje jego możliwości,
      - swobodnie posługuje się omawianym oprogramowaniem użytkowym, umiejętnie dobiera je do wykonywanych zadań,
      - dobrze zna pojęcia informatyczne występujące w programie nauczania i swobodnie je stosuje,
      - posiadaną wiedzę informatyczną stosuje w zadaniach praktycznych i teoretycznych,
      - wymienia etapy rozwoju komputerów,
      - wyjaśnia zastosowanie pięciu spośród elementów, z których jest zbudowany komputer,
      - klasyfikuje urządzenia na wprowadzające dane do komputera i wyprowadzające dane z komputera,
      - wskazuje trzy płatne programy używane podczas pracy na komputerze i ich darmowe odpowiedniki,

- tworzy hierarchię folderów według własnego pomysłu,
- tworzy obrazy w programie Paint ze szczególną starannością i dbałością o szczegóły,
- pisze teksty na obrazie i dodaje do nich efekt cienia,
- tworzy dodatkowe obiekty i wkleja je na grafikę,
- omawia kolejne wydarzenia z historii Internetu,
- dba o zabezpieczenie swojego komputera przed zagrożeniami internetowymi,
- wyszukuje informacje w Internecie, korzystając z zaawansowanych funkcji wyszukiwarek,
- dodaje do projektu programu Scratch nowe duszki,
- używa bloków określających styl obrotu duszka,
- łączy wiele bloków określających wyświetlenie komunikatu o dowolnej treści,
- objaśnia poszczególne etapy tworzenia skryptu,
- sprawnie stosuje różne skróty klawiszowe używane podczas pracy z dokumentem,
- tworzy poprawnie sformatowane teksty,
- ustawia odstępy między akapitami i interlinię,
- dobiera rodzaj listy do tworzonego dokumentu.
- łączy wiele bloków określających wyświetlenie komunikatu o dowolnej treści,
- objaśnia poszczególne etapy tworzenia skryptu,
- sprawnie stosuje różne skróty klawiszowe używane podczas pracy z dokumentem,
- tworzy poprawnie sformatowane teksty,
- ustawia odstępy między akapitami i interlinię,
- dobiera rodzaj listy do tworzonego dokumentu.

3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
- posiadł wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej,
- poprawnie stosuje nabyte wiadomości, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne,
- wymienia nazwy pierwszych modeli komputerów,
- określa przedziały czasowe, w których powstawały maszyny liczące i komputery,
- charakteryzuje nośniki danych i wypowiada się na temat ich pojemności,
- wyjaśnia przeznaczenie trzech spośród elementów, z których zbudowany jest komputer,
- wymienia po trzy urządzenia wejścia i wyjścia,
- wymienia nazwy trzech najpopularniejszych systemów operacyjnych dla komputerów,
- wskazuje różnice w zasadach użytkowania programów komercyjnych i niekomercyjnych,
- omawia różnice między plikiem i folderem,
- tworzy strukturę folderów, porządkując swoje pliki,
- rozpoznaje typy znanych plików na podstawie ich rozszerzeń,
- tworzy obraz w programie Paint z wykorzystaniem kształtu Krzywa,
- stosuje opcje obracania obiektu,
- pobiera kolor z obrazu,
- sprawnie przełącza się między otwartymi oknami,

- wkleja na obraz elementy z innych plików, rozmieszcza je w różnych miejscach i dopasowuje ich wielkość do tworzonej kompozycji,
- tworzy na obrazie efekt zachodzącego słońca,
- wymienia najważniejsze wydarzenia z historii Internetu,
- omawia korzyści i zagrożenia związane z poszczególnymi sposobami wykorzystania Internetu,
- wymienia nazwy przynajmniej dwóch przeglądarek i dwóch wyszukiwarek internetowych,
- formułuje odpowiednie zapytania w wyszukiwarce internetowej oraz wybiera treści z otrzymanych wyników,
- korzysta z internetowego tłumacza,
- kopiuje ilustrację ze strony internetowej, a następnie wkleja ją do dokumentu,
- stosuje bloki powodujące obrót duszka,
- stosuje bloki powodujące ukrycie i pokazanie duszka,
- ustawia w skrypcie wykonanie przez duszka kroków wstecz,
- określa w skrypcie losowanie wartości zmiennych,
- określa w skrypcie wyświetlenie działania z wartościami zmiennych oraz pola do wpisania odpowiedzi,
- stosuje bloki określające instrukcje warunkowe oraz bloki powodujące powtarzanie poleceń,
- stosuje skróty klawiszowe dotyczące zaznaczania i usuwania tekstu,
- wymienia podstawowe zasady formatowania tekstu i stosuje je podczas sporządzania dokumentów,
- stosuje opcję Pokaż wszystko, aby sprawdzić poprawność formatowania,
- formatuje obiekt WordArt,
- tworzy nowy styl do formatowania tekstu,
- modyfikuje istniejący styl,
- definiuje listy wielopoziomowe.

4) **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- opanował wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej,
- rozwiązuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne o średnim stopniu trudności i przy pomocy nauczyciela,
- stosuje zdobytą wiedzę do celów poznawczych i teoretycznych pod kierunkiem nauczyciela, wymienia najważniejsze wydarzenia z historii komputerów,
- wymienia trzy spośród elementów, z których zbudowany jest komputer,
- wyjaśnia pojęcia urządzenia wejścia i urządzenia wyjścia
- wymienia najczęściej spotykane urządzenia wejścia i wyjścia,
- podaje przykłady zawodów, w których potrzebna jest umiejętność pracy na komputerze,
- wyjaśnia pojęcia program komputerowy i system operacyjny,
- rozróżnia elementy wchodzące w skład nazwy pliku,
- porządkuje zawartość folderu,
- rysuje w programie Paint obiekty z wykorzystaniem Kształtów, zmienia wygląd ich konturu i wypełnienia,
- tworzy kopię obiektu z życiem klawisza Ctrl,
- używa klawisza Shift podczas rysowania koła oraz poziomych i pionowych linii,
- pracuje w dwóch oknach programu Paint,

- wkleja wiele elementów na obraz i dopasowuje ich wielkość,
- dodaje teksty do obrazu, formatuje ich wygląd,
- wymienia zastosowania Internetu,
- stosuje zasady bezpiecznego korzystania z Internetu,
- odróżnia przeglądarkę internetową od wyszukiwarki internetowej,
- wyszukuje znaczenie prostych haseł na stronach internetowych wskazanych w podręczniku,
- wyjaśnia czym są prawa autorskie,
- stosuje zasady wykorzystywania materiałów znalezionych w Internecie,
- zmienia tło sceny w projekcie,
- tworzy tło z tekstem,
- zmienia wygląd, nazwę i wielkość duszków w programie Scratch,
- tworzy zmienne i ustawia ich wartości w programie Scratch,
- wymienia i stosuje podstawowe skróty klawiszowe używane do formatowania tekstu,
- wyjaśnia pojęcia: akapit, interlinia, formatowanie tekstu, miękki enter, twarda spacja,
- pisze krótką notatkę i formatuje ją, używając podstawowych opcji edytora tekstu,
- wymienia i stosuje opcje wyrównania tekstu względem marginesów,
- zmienia tekst na obiekt WordArt,
- używa gotowych stylów do formatowania tekstu w dokumencie,
- stosuje listy wielopoziomowe dostępne w edytorze tekstu.

5) **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
   - opanował podstawowe wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej,
   - rozumie pytania i polecenia,
   - zna podstawowe pojęcia informatyczne występujące w materiale nauczania,
   - wie, czym zajmuje się informatyka i jakie programy użytkowe są omawiane,
   - poprawnie uruchamia komputer i omawiane programy użytkowe,
   - potrafi zastosować omawiane wiadomości do wykonania bardzo prostych czynności; choć popełnia liczne błędy merytoryczne,
   - potrafi świadomie stosować się do zasad regulaminu szkolnej pracowni komputerowej,
   - wymienia i stosuje zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni komputerowej,
   - wyjaśnia czym jest komputer,
   - wymienia elementy wchodzące w skład zestawu komputerowego,
   - podaje przykłady urządzeń, które można podłączyć do komputera,
   - określa, jaki system operacyjny znajduje się na szkolnym i domowym komputerze,
   - odróżnia plik od folderu,
   - wykonuje podstawowe operacje na plikach: kopiowanie, przenoszenie, usuwanie
   - tworzy foldery i umieszcza w nich pliki,
   - ustawia wielkość obrazu, tworzy proste rysunki w programie Paint bez korzystania z kształtu Krzywa,
   - tworzy proste tło obrazu,

- tworzy kopie fragmentów obrazu i zmienia ich wielkość,
- wkleja ilustracje na obraz,
- dodaje tekst do obrazu,
- wyjaśnia, czym jest Internet,
- wymienia zagrożenia czyhające na użytkowników Internetu,
- podaje zasady bezpiecznego korzystania z Internetu,
- wymienia osoby i instytucje, do których może zwrócić się o pomoc w przypadku poczucia zagrożenia,
- wyjaśnia, do czego służą przeglądarka internetowa i wyszukiwarka internetowa,
- podaje przykład wyszukiwarki i przykład przeglądarki internetowej,
- buduje w programie Scratch proste skrypty określające ruch postaci po scenie,
- uruchamia skrypty i zatrzymuje ich działanie,
- buduje w programie Scratch proste skrypty określające sterowanie postacią za pomocą klawiatury,
- buduje prosty skrypt powodujący wykonanie mnożenia dwóch liczb,
- usuwa postaci z projektu tworzonego w programie Scratch,
- używa skrótów klawiszowych służących do kopiowania, wklejania i zapisywania,
- stosuje podstawowe opcje formatowania tekstu,
- zapisuje krótkie notatki w edytorze tekstu,
- tworzy listy jednopoziomowe, wykorzystując narzędzie Numerowanie.

6) **ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - nie opanował wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej, a braki te uniemożliwiają mu dalsze zdobywanie wiedzy w zakresie tego
   - przedmiotu,
   - nie zna pojęć informatycznych,
   - nie potrafi zastosować nabytych wiadomości do zadań praktycznych,
   - nie rozumie poleceń i pytań,
   - nie wie, czym zajmuje się informatyka,
   - nie potrafi uruchomić omawianego programu użytkowego,
   - nie potrafi komunikować się z systemem operacyjnym,
   - w wypowiedziach popełnia liczne błędy merytoryczne.

INFORMATYKA – KLASA V

1. W zakresie rozumienia, analizowania i rozwiązywania problemów uczeń:
   - analizuje problem opisany w zadaniu, określa cel do osiągnięcia i opracowuje rozwiązanie zadania,
   - wyróżnia kroki prowadzące do rozwiązania zadania,
   - formułuje algorytmy określające sterowanie obiektem na ekranie.
2. W zakresie programowania i rozwiązywania problemów z wykorzystaniem komputera i innych urządzeń cyfrowych uczeń:
   - tworzy dokumenty tekstowe,
   - wymienia zasady formatowania tekstu i stosuje je podczas sporządzania dokumentów,

- wymienia i stosuje skróty klawiszowe ułatwiające pracę na komputerze,
- wstawia do dokumentu obrazy pobrane z Internetu,
- wstawia do dokumentu tekstowego obiekty WordArt,
- wstawia do dokumentu kształty i zmienia ich wygląd,
- zmienia tło dokumentu tekstowego,
- dodaje obramowanie do dokumentu tekstowego,
- umieszcza w dokumencie tabele,
- omawia budowę tabeli,
- dodaje do tabeli kolumny i wiersze,
- usuwa z tabeli kolumny i wiersze,
- tworzy animacje i gry w wizualnym języku programowania,
- przygotowuje plan tworzonej gry,
- rysuje tło do swojej gry,
- buduje skrypty określające sposób sterowania postacią na ekranie,
- wykorzystuje polecenia sekwencyjne, warunkowe i iteracyjne,
- programuje konsekwencje zajścia zdarzeń,
- buduje skrypty rysujące figury geometryczne,
- opracowuje kolejne etapy swojej gry,
- określa położenie elementów na ekranie, wykorzystując układ współrzędnych,
- sprawdza, czy zbudowane skrypty działają zgodnie z oczekiwaniami, poprawia ewentualne błędy,
- objaśnia zasadę działania zbudowanych skryptów,
- tworzy prezentacje multimedialne,
- dodaje nowe slajdy do prezentacji,
- umieszcza na slajdach teksty, obrazy, dźwięki i filmy,
- dodaje przejścia do slajdów,
- dodaje animacje do elementów prezentacji,
- przygotowuje proste animacje przedstawiające ruch postaci,
- tworzy własne postaci i wykorzystuje je w animacjach,
- prezentuje krótkie historie w animacjach,
- zapisuje efekty pracy w wyznaczonym miejscu,
- porządkuje zasoby w komputerze lub w innych urządzeniach.

3. W zakresie posługiwania się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi uczeń:
   - właściwie interpretuje komunikaty komputera i prawidłowo na nie reaguje,
   - wykorzystuje pomoc dostępną w programach,
   - właściwie zapisuje i przechowuje swoje prace wykonane na komputerze,
   - wyszukuje w Internecie obrazy i wykorzystuje je w swoich projektach,
   - porządkuje na dysku twardym komputera obrazy pobrane z Internetu,
   - zapisuje tworzone projekty w różnych formatach.
4. W zakresie rozwijania kompetencji społecznych uczeń:
   - uczestniczy w pracy grupowej, wykonując zadania i realizując projekty,
   - dba o właściwy podział obowiązków podczas pracy w grupie,
   - przestrzega zasad obowiązujących podczas współpracy z innymi.

5. W zakresie przestrzegania praw i zasad bezpieczeństwa uczeń:
    - przestrzega zasad bezpiecznej i higienicznej pracy przy komputerze,
    - stosuje zasady bezpiecznego korzystania z Internetu,
    - przestrzega praw autorskich, wykorzystując materiały pobrane z Internetu.

Wymagania na poszczególne oceny

Ocena celująca:
- wymagania na ocenę celującą obejmują stosowanie przyswojonych informacji i umiejętności w sytuacjach trudnych, złożonych i nietypowych,
- formatuje dokument tekstowy według wytycznych podanych przez nauczyciela lub wymienionych w zadaniu,
- używa w programie Word opcji **Pokaż wszystko** do sprawdzenia formatowania tekstu,
- tworzy wcięcia akapitowe,
- korzysta z narzędzia **Rysuj tabelę** do dodawania, usuwania oraz zmiany wyglądu linii tabeli wstawionych do dokumentu tekstowego,
- korzysta z narzędzi na karcie **Formatowanie** do podstawowej obróbki graficznej obrazów wstawionych do dokumentu tekstowego,
- w programie Scratch buduje skrypt liczący długość trasy,
- dodaje drugi poziom do tworzonej siebie gry w Scratchu,
- używa zmiennych podczas programowania,
- buduje skrypty rysujące dowolne figury foremne,
- dobiera kolorystykę i układ slajdów prezentacji multimedialnej tak, aby były one wyraźne i czytelne,
- umieszcza dodatkowe elementy graficzne w albumie utworzonym w prezentacji multimedialnej,
- dodaje dźwięki do przejść i animacji w prezentacji multimedialnej,
- korzysta z dodatkowych ustawień dźwięku dostępnych w programie PowerPoint,
- korzysta z dodatkowych ustawień wideo dostępnych w programie PowerPoint,
- zmienia kolejność i czas trwania animacji, aby dopasować je do historii przestawianej w prezentacji,
- tworzy w programie Pivot Animator płynne animacje, tworząc dodając odpowiednio dużo klatek nieznacznie się od siebie różniących,
- tworzy animację z wykorzystaniem samodzielnie stworzonej postaci,

Ocena bardzo dobra:
- formatuje dokument tekstowy według wytycznych podanych przez nauczyciela lub wymienionych w zadaniu,
- używa w programie Word opcji **Pokaż wszystko** do sprawdzenia formatowania tekstu,
- tworzy wcięcia akapitowe,
- korzysta z narzędzia **Rysuj tabelę** do dodawania, usuwania oraz zmiany wyglądu linii tabeli wstawionych do dokumentu tekstowego,
- korzysta z narzędzi na karcie **Formatowanie** do podstawowej obróbki graficznej obrazów wstawionych do dokumentu tekstowego,
- w programie Scratch buduje skrypt liczący długość trasy,
- dodaje drugi poziom do tworzonej siebie gry w Scratchu,
- używa zmiennych podczas programowania,
- buduje skrypty rysujące dowolne figury foremne,

- dobiera kolorystykę i układ slajdów prezentacji multimedialnej tak, aby były one wyraźne i czytelne,
- umieszcza dodatkowe elementy graficzne w albumie utworzonym w prezentacji multimedialnej,
- dodaje dźwięki do przejść i animacji w prezentacji multimedialnej,
- korzysta z dodatkowych ustawień dźwięku dostępnych w programie PowerPoint,
- korzysta z dodatkowych ustawień wideo dostępnych w programie PowerPoint,
- zmienia kolejność i czas trwania animacji, aby dopasować je do historii przestawianej w prezentacji,
- tworzy w programie Pivot Animator płynne animacje, tworząc dodając odpowiednio dużo klatek nieznacznie się od siebie różniących,

tworzy animację z wykorzystaniem samodzielnie stworzonej postaci.

Ocena dobra:

- wykorzystuje skróty klawiszowe podczas pracy w edytorze tekstu,
- podczas edycji tekstu wykorzystuje tzw. twardą spację oraz miękki enter,
- sprawdza poprawność ortograficzną i gramatyczną tekstu, wykorzystując odpowiednie narzędzia,
- zmienia w tabeli wstawionej do dokumentu tekstowego kolor cieniowania komórek oraz ich obramowania,
- formatuje tekst w komórkach tabeli,
- zmienia wypełnienie i obramowanie kształtu wstawionego do dokumentu tekstowego,
- zmienia obramowanie i wypełnienie obiektu **WordArt**,
- analizuje problem i przedstawia różne sposoby jego rozwiązania,
- wybiera najlepszy sposób rozwiązania problemu,
- buduje w Scratchu skrypty do przesuwania duszka za pomocą klawiszy,
- buduje w Scratchu skrypt rysujący kwadrat,
- dodaje do prezentacji multimedialnej obrazy i dostosowuje ich wygląd oraz położenie na slajdzie,
- podczas tworzenia prezentacji multimedialnej stosuje najważniejsze zasady przygotowania eleganckiej prezentacji,
- formatuje wstawione do prezentacji zdjęcia, korzystając z narzędzi na karcie **Formatowanie**,
- określa czas trwania przejścia slajdu,
- określa czas trwania animacji na slajdach,
- zapisuje prezentację multimedialną jako plik wideo,
- zmienia wygląd dodatkowych elementów wstawionych do prezentacji,
- w programie Pivot Animator tworzy animację składającą się z większej liczby klatek i przestawiającą postać podczas konkretnej czynności,
- modyfikuje postać dodaną do projektu,
- wykonuje rekwizyty dla postaci wstawionych do animacji.

Ocena dostateczna:

- ustawia pogrubienie, pochylenie (kursywę) i podkreślenie tekstu,
- zmienia kolor tekstu,
- wyrównuje akapit na różne sposoby,
- umieszcza w dokumencie obiekt **WordArt** i formatuje go,
- w tabeli wstawionej do dokumentu tekstowego dodaje oraz usuwa kolumny i wiersze,
- ustawia styl tabeli, korzystając z szablonów dostępnych w programie Word,

- dodaje obramowanie strony,
- zmienia rozmiar i położenie elementów graficznych wstawionych do dokumentu tekstowego,
- zbiera dane niezbędne do osiągnięcia celu,
- osiąga wyznaczony cel bez wcześniejszej analizy problemu w sposób algorytmiczny,
- samodzielnie rysuje tło dla gry tworzonej w Scratchu,
- ustala miejsce obiektu na scenie, korzystając z układu współrzędnych,
- w budowanych skryptach zmienia grubość, kolor i odcień pisaka,
- wybiera motyw prezentacji multimedialnej z gotowych szablonów,
- zmienia wersję kolorystyczną wybranego motywu,
- dodaje podpisy pod zdjęciami wstawionymi do prezentacji multimedialnej,
- zmienia układ obrazów w obiekcie **Album fotograficzny** w prezentacji multimedialnej,
- dodaje do prezentacji obiekt **WordArt**,
- dodaje przejścia między slajdami,
- dodaje animacje do elementów prezentacji multimedialnej,
- ustawia odtwarzanie na wielu slajdach muzyki wstawionej do prezentacji,
- ustawia odtwarzanie w pętli muzyki wstawionej do prezentacji,
- zmienia moment odtworzenia filmu wstawionego do prezentacji na **Automatycznie** lub **Po kliknięciu**,
- dodaje do prezentacji multimedialnej dodatkowe elementy graficzne: kształty i pola tekstowe,
- dodaje tło do animacji tworzonej w programie Pivot Animator,

tworzy nowe postaci w edytorze dostępnym w programie Pivot Animator i dodaje je do swoich animacji.

Ocena dopuszczająca:

- zmienia krój czcionki w dokumencie tekstowym,
- zmienia wielkość czcionki w dokumencie tekstowym,
- określa elementy, z których składa się tabela,
- wstawia do dokumentu tekstowego tabelę o określonej liczbie kolumn i wierszy,
- zmienia tło strony w dokumencie tekstowym,
- dodaje do dokumentu tekstowego obraz z pliku,
- wstawia kształty do dokumentu tekstowego,
- ustala cel wyznaczonego zadania w prostym ujęciu algorytmicznym,
- wczytuje do gry tworzonej w Scratchu gotowe tło z pliku,
- dodaje postać z biblioteki do projektu tworzonego w Scratchu,
- buduje skrypty do przesuwania duszka po scenie,
- korzysta z bloków z kategorii **Pisak** do rysowania linii na scenie podczas ruchu duszka,
- dodaje nowe slajdy do prezentacji multimedialnej,
- wpisuje tytuł prezentacji na pierwszym slajdzie,
- wstawia do prezentacji multimedialnej obiekt **Album fotograficzny** i dodaje do niego zdjęcie z dysku,
- tworzy prostą prezentacje multimedialną składającą się z kilku slajdów i zawierającą zdjęcia,
- dodaje do prezentacji muzykę z pliku,
- dodaje do prezentacji film z pliku,
- podczas tworzenia prezentacji korzysta z obrazów pobranych z internetu,
- omawia budowę okna programu Pivot Animator,
- tworzy prostą animację składającą się z kilku klatek,

• uruchamia edytor postaci,
współpracuje w grupie podczas pracy nad wspólnymi projektami.

Ocena niedostateczna:
Uczeń nie opanował wiadomości i umiejętności objętych programem nauczania.

INFORMATYKA – KLASA VI

6. W zakresie rozumienia, analizowania i rozwiązywania problemów uczeń:
    - analizuje problem opisany w zadaniu, określa cel do osiągnięcia i opracowuje rozwiązanie zadania,
    - wyróżnia kroki prowadzące do rozwiązania zadania,
    - formułuje algorytmy określające sterowanie obiektem na ekranie.
7. W zakresie programowania i rozwiązywania problemów z wykorzystaniem komputera i innych urządzeń cyfrowych uczeń:
    - tworzy dokumenty tekstowe,
    - wymienia zasady formatowania tekstu i stosuje je podczas sporządzania dokumentów,
    - wymienia i stosuje skróty klawiszowe ułatwiające pracę na komputerze,
    - wstawia do dokumentu obrazy pobrane z Internetu,
    - wstawia do dokumentu tekstowego obiekty WordArt,
    - wstawia do dokumentu kształty i zmienia ich wygląd,
    - zmienia tło dokumentu tekstowego,
    - dodaje obramowanie do dokumentu tekstowego,
    - umieszcza w dokumencie tabele,
    - omawia budowę tabeli,
    - dodaje do tabeli kolumny i wiersze,
    - usuwa z tabeli kolumny i wiersze,
    - tworzy animacje i gry w wizualnym języku programowania,
    - przygotowuje plan tworzonej gry,
    - rysuje tło do swojej gry,
    - buduje skrypty określające sposób sterowania postacią na ekranie,
    - wykorzystuje polecenia sekwencyjne, warunkowe i iteracyjne,
    - programuje konsekwencje zajścia zdarzeń,
    - buduje skrypty rysujące figury geometryczne,
    - opracowuje kolejne etapy swojej gry,
    - określa położenie elementów na ekranie, wykorzystując układ współrzędnych,
    - sprawdza, czy zbudowane skrypty działają zgodnie z oczekiwaniami, poprawia ewentualne błędy,
    - objaśnia zasadę działania zbudowanych skryptów,
    - tworzy prezentacje multimedialne,
    - dodaje nowe slajdy do prezentacji,
    - umieszcza na slajdach teksty, obrazy, dźwięki i filmy,
    - dodaje przejścia do slajdów,

- dodaje animacje do elementów prezentacji,
- przygotowuje proste animacje przedstawiające ruch postaci,
- tworzy własne postaci i wykorzystuje je w animacjach,
- prezentuje krótkie historie w animacjach,
- zapisuje efekty pracy w wyznaczonym miejscu,
- porządkuje zasoby w komputerze lub w innych urządzeniach.

8. W zakresie posługiwania się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi uczeń:
    - właściwie interpretuje komunikaty komputera i prawidłowo na nie reaguje,
    - wykorzystuje pomoc dostępną w programach,
    - właściwie zapisuje i przechowuje swoje prace wykonane na komputerze,
    - wyszukuje w Internecie obrazy i wykorzystuje je w swoich projektach,
    - porządkuje na dysku twardym komputera obrazy pobrane z Internetu,
    - zapisuje tworzone projekty w różnych formatach.
9. W zakresie rozwijania kompetencji społecznych uczeń:
    - uczestniczy w pracy grupowej, wykonując zadania i realizując projekty,
    - dba o właściwy podział obowiązków podczas pracy w grupie,
    - przestrzega zasad obowiązujących podczas współpracy z innymi.
10. W zakresie przestrzegania praw i zasad bezpieczeństwa uczeń:
    - przestrzega zasad bezpiecznej i higienicznej pracy przy komputerze,
    - stosuje zasady bezpiecznego korzystania z Internetu,
    - przestrzega praw autorskich, wykorzystując materiały pobrane z Internetu.

Wymagania na poszczególne oceny

Ocena celująca:

- wymagania na ocenę celującą obejmują stosowanie przyswojonych informacji i umiejętności w sytuacjach trudnych, złożonych i nietypowych,
- formatuje dokument tekstowy według wytycznych podanych przez nauczyciela lub wymienionych w zadaniu,
- używa w programie Word opcji **Pokaż wszystko** do sprawdzenia formatowania tekstu,
- tworzy wcięcia akapitowe,
- korzysta z narzędzia **Rysuj tabelę** do dodawania, usuwania oraz zmiany wyglądu linii tabeli wstawionych do dokumentu tekstowego,
- korzysta z narzędzi na karcie **Formatowanie** do podstawowej obróbki graficznej obrazów wstawionych do dokumentu tekstowego,
- w programie Scratch buduje skrypt liczący długość trasy,
- dodaje drugi poziom do tworzonej siebie gry w Scratchu,
- używa zmiennych podczas programowania,
- buduje skrypty rysujące dowolne figury foremne,
- dobiera kolorystykę i układ slajdów prezentacji multimedialnej tak, aby były one wyraźne i czytelne,
- umieszcza dodatkowe elementy graficzne w albumie utworzonym w prezentacji multimedialnej,
- dodaje dźwięki do przejść i animacji w prezentacji multimedialnej,
- korzysta z dodatkowych ustawień dźwięku dostępnych w programie PowerPoint,

- korzysta z dodatkowych ustawień wideo dostępnych w programie PowerPoint,
- zmienia kolejność i czas trwania animacji, aby dopasować je do historii przestawianej w prezentacji,
- tworzy w programie Pivot Animator płynne animacje, tworząc dodając odpowiednio dużo klatek nieznacznie się od siebie różniących,
- tworzy animację z wykorzystaniem samodzielnie stworzonej postaci,

Ocena bardzo dobra:
- formatuje dokument tekstowy według wytycznych podanych przez nauczyciela lub wymienionych w zadaniu,
- używa w programie Word opcji **Pokaż wszystko** do sprawdzenia formatowania tekstu,
- tworzy wcięcia akapitowe,
- korzysta z narzędzia **Rysuj tabelę** do dodawania, usuwania oraz zmiany wyglądu linii tabeli wstawionych do dokumentu tekstowego,
- korzysta z narzędzi na karcie **Formatowanie** do podstawowej obróbki graficznej obrazów wstawionych do dokumentu tekstowego,
- w programie Scratch buduje skrypt liczący długość trasy,
- dodaje drugi poziom do tworzonej siebie gry w Scratchu,
- używa zmiennych podczas programowania,
- buduje skrypty rysujące dowolne figury foremne,
- dobiera kolorystykę i układ slajdów prezentacji multimedialnej tak, aby były one wyraźne i czytelne,
- umieszcza dodatkowe elementy graficzne w albumie utworzonym w prezentacji multimedialnej,
- dodaje dźwięki do przejść i animacji w prezentacji multimedialnej,
- korzysta z dodatkowych ustawień dźwięku dostępnych w programie PowerPoint,
- korzysta z dodatkowych ustawień wideo dostępnych w programie PowerPoint,
- zmienia kolejność i czas trwania animacji, aby dopasować je do historii przestawianej w prezentacji,
- tworzy w programie Pivot Animator płynne animacje, tworząc dodając odpowiednio dużo klatek nieznacznie się od siebie różniących,

tworzy animację z wykorzystaniem samodzielnie stworzonej postaci.

Ocena dobra:
- wykorzystuje skróty klawiszowe podczas pracy w edytorze tekstu,
- podczas edycji tekstu wykorzystuje tzw. twardą spację oraz miękki enter,
- sprawdza poprawność ortograficzną i gramatyczną tekstu, wykorzystując odpowiednie narzędzia,
- zmienia w tabeli wstawionej do dokumentu tekstowego kolor cieniowania komórek oraz ich obramowania,
- formatuje tekst w komórkach tabeli,
- zmienia wypełnienie i obramowanie kształtu wstawionego do dokumentu tekstowego,
- zmienia obramowanie i wypełnienie obiektu **WordArt**,
- analizuje problem i przedstawia różne sposoby jego rozwiązania,
- wybiera najlepszy sposób rozwiązania problemu,
- buduje w Scratchu skrypty do przesuwania duszka za pomocą klawiszy,
- buduje w Scratchu skrypt rysujący kwadrat,
- dodaje do prezentacji multimedialnej obrazy i dostosowuje ich wygląd oraz położenie na slajdzie,

- podczas tworzenia prezentacji multimedialnej stosuje najważniejsze zasady przygotowania eleganckiej prezentacji,
- formatuje wstawione do prezentacji zdjęcia, korzystając z narzędzi na karcie **Formatowanie**,
- określa czas trwania przejścia slajdu,
- określa czas trwania animacji na slajdach,
- zapisuje prezentację multimedialną jako plik wideo,
- zmienia wygląd dodatkowych elementów wstawionych do prezentacji,
- w programie Pivot Animator tworzy animację składającą się z większej liczby klatek i przestawiającą postać podczas konkretnej czynności,
- modyfikuje postać dodaną do projektu,
- wykonuje rekwizyty dla postaci wstawionych do animacji.

Ocena dostateczna:
- ustawia pogrubienie, pochylenie (kursywę) i podkreślenie tekstu,
- zmienia kolor tekstu,
- wyrównuje akapit na różne sposoby,
- umieszcza w dokumencie obiekt **WordArt** i formatuje go,
- w tabeli wstawionej do dokumentu tekstowego dodaje oraz usuwa kolumny i wiersze,
- ustawia styl tabeli, korzystając z szablonów dostępnych w programie Word,
- dodaje obramowanie strony,
- zmienia rozmiar i położenie elementów graficznych wstawionych do dokumentu tekstowego,
- zbiera dane niezbędne do osiągnięcia celu,
- osiąga wyznaczony cel bez wcześniejszej analizy problemu w sposób algorytmiczny,
- samodzielnie rysuje tło dla gry tworzonej w Scratchu,
- ustala miejsce obiektu na scenie, korzystając z układu współrzędnych,
- w budowanych skryptach zmienia grubość, kolor i odcień pisaka,
- wybiera motyw prezentacji multimedialnej z gotowych szablonów,
- zmienia wersję kolorystyczną wybranego motywu,
- dodaje podpisy pod zdjęciami wstawionymi do prezentacji multimedialnej,
- zmienia układ obrazów w obiekcie **Album fotograficzny** w prezentacji multimedialnej,
- dodaje do prezentacji obiekt **WordArt**,
- dodaje przejścia między slajdami,
- dodaje animacje do elementów prezentacji multimedialnej,
- ustawia odtwarzanie na wielu slajdach muzyki wstawionej do prezentacji,
- ustawia odtwarzanie w pętli muzyki wstawionej do prezentacji,
- zmienia moment odtworzenia filmu wstawionego do prezentacji na **Automatycznie** lub **Po kliknięciu**,
- dodaje do prezentacji multimedialnej dodatkowe elementy graficzne: kształty i pola tekstowe,
- dodaje tło do animacji tworzonej w programie Pivot Animator,

tworzy nowe postaci w edytorze dostępnym w programie Pivot Animator i dodaje je do swoich animacji.

Ocena dopuszczająca:
- zmienia krój czcionki w dokumencie tekstowym,
- zmienia wielkość czcionki w dokumencie tekstowym,

- określa elementy, z których składa się tabela,
- wstawia do dokumentu tekstowego tabelę o określonej liczbie kolumn i wierszy,
- zmienia tło strony w dokumencie tekstowym,
- dodaje do dokumentu tekstowego obraz z pliku,
- wstawia kształty do dokumentu tekstowego,
- ustala cel wyznaczonego zadania w prostym ujęciu algorytmicznym,
- wczytuje do gry tworzonej w Scratchu gotowe tło z pliku,
- dodaje postać z biblioteki do projektu tworzonego w Scratchu,
- buduje skrypty do przesuwania duszka po scenie,
- korzysta z bloków z kategorii **Pisak** do rysowania linii na scenie podczas ruchu duszka,
- dodaje nowe slajdy do prezentacji multimedialnej,
- wpisuje tytuł prezentacji na pierwszym slajdzie,
- wstawia do prezentacji multimedialnej obiekt **Album fotograficzny** i dodaje do niego zdjęcie z dysku,
- tworzy prostą prezentacje multimedialną składającą się z kilku slajdów i zawierającą zdjęcia,
- dodaje do prezentacji muzykę z pliku,
- dodaje do prezentacji film z pliku,
- podczas tworzenia prezentacji korzysta z obrazów pobranych z internetu,
- omawia budowę okna programu Pivot Animator,
- tworzy prostą animację składającą się z kilku klatek,
- uruchamia edytor postaci,

współpracuje w grupie podczas pracy nad wspólnymi projektami.

Ocena niedostateczna:
Uczeń nie opanował wiadomości i umiejętności objętych programem nauczania.

MUZYKA - KLASA IV

Wymagania na poszczególne oceny:

1) **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
- spełnia warunki na ocenę bardzo dobrą;
- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności przewidzianych w realizowanym programie nauczania;
- zdobywa dodatkową wiedzę dzięki wykorzystaniu różnych źródeł informacji;
- na lekcjach jest bardzo aktywny i zdyscyplinowany, inicjuje różnorodne działania i projekty;
- potrafi zagrać melodie zamieszczone w podręczniku oraz inne proste utwory na flecie, dzwonkach, keyboardzie;
- umie zaśpiewać a capella i z akompaniamentem piosenki z podręcznika oraz z innych źródeł;
- układa kompozycje rytmiczną w formie ABA;
- rozpoznaje główne wątki poznanych utworów z literatury muzycznej;
- opanował umiejętność łączenia wiedzy z zakresu muzyki z wiadomościami z innych przedmiotów;
- potrafi samodzielnie formułować pytania i rozwiązywać problemy muzyczne;
- zawsze jest przygotowany do lekcji, odrabia zadane prace domowe;

- jest wzorowym słuchaczem koncertów muzycznych.

2) **Ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności przewidzianych w realizowanym programie nauczania;
- korzysta z różnych źródeł informacji;
- na lekcjach jest bardzo aktywny i zdyscyplinowany;
- umie zaśpiewać z akompaniamentem większość piosenek z podręcznika;
- wykazuje się podstawową wiedzą na temat życia i twórczości Fryderyka Chopina;
- wyjaśnia znaczenie podstawowych symboli muzycznych, zapisu nutowego i skrótów notacji muzycznej;
- odrabia prace domowe;
- jest uważnym słuchaczem koncertów muzycznych.

3**) Ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował większość wiadomości i umiejętności przewidzianych w realizowanym programie nauczania;
- korzysta z różnych źródeł informacji;
- potrafi zagrać kilka melodii oraz akompaniamentów do piosenek na flecie lub dzwonkach;
- śpiewa poprawnie pod względem muzycznym pieśni jednogłosowe z akompaniamentem;
- wymienia i rozróżnia polskie tańce narodowe;
- wykonuje ćwiczenia kształcące aparat głosowy, słuch muzyczny, poczucie rytmu i dykcję;
- na lekcjach jest aktywny i zdyscyplinowany;
- odrabia prace domowe;
- jest uważnym słuchaczem koncertów muzycznych.

4) **Ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w stopniu podstawowym wiadomości i umiejętności przewidziane w realizowanym programie nauczania;
- wyjaśnia najważniejsze zagadnienia muzyczne z pomocą nauczyciela;
- potrafi zagrać niektóre melodie przewidziane w programie nauczania na flecie lub dzwonkach;
- śpiewa z akompaniamentem niektóre piosenki zamieszczone w podręczniku;
- wymienia i rozróżnia instrumenty perkusyjne melodyczne i niemelodyczne;
- wymienia i rozróżnia głosy wokalne,
- z reguły odrabia prace domowe;
- zazwyczaj ze skupieniem słucha koncertów muzycznych.

5**) Ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- w niewielkim stopniu opanował wiadomości i umiejętności przewidziane w realizowanym programie nauczania;
- wykonuje proste ćwiczenia muzyczne z pomocą nauczyciela;
- potrafi zagrać na instrumencie melodycznym gamę i najprostsze utwory zamieszczone w podręczniku;
- śpiewa z akompaniamentem najprostsze piosenki z podręcznika;
- rozpoznaje nazwy literowe i solmizacyjne nut na pięciolinii w obrębie oktawy razkreślnej;

- zna i rozróżnia wartości rytmiczne nut i pauz;
- odrabia proste prace domowe;
- nie przeszkadza innym słuchaczom podczas koncertów muzycznych.

6) **Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych w realizowanym
- programie nauczania (co uniemożliwia dalsze kształcenie);
- nie wykonuje prostych ćwiczeń nawet z pomocą nauczyciela;
- nie podejmuje prób zagrania melodii na instrumencie melodycznym;
- odmawia wykonania jakiejkolwiek piosenki;
- jest pasywny, nie uważa na lekcjach;
- nie odrabia prac domowych;
- nie wykazuje chęci, aby nauczyć się czegokolwiek, nadrobić braki, poprawić oceny.

MUZYKA – KLASA V

Wymagania na poszczególne oceny:

1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
- spełnia warunki na ocenę bardzo dobrą,
- samodzielnie i twórczo rozwija indywidualne uzdolnienia artystyczne,
- szczególnie aktywnie bierze udział w muzycznych konkursach szkolnych i międzyszkolnych, olimpiadach artystycznych, programach artystycznych prezentowanych w szkole i środowisku,
- aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym poprzez udział w koncertach i spektaklach,
- rozpoznaje główne wątki poznanych utworów z literatury muzycznej,
- opowiada treść pozamuzyczną poznanych utworów programowych i ilustracyjnych,
- układa kompozycję rytmiczną w formie wariacji,

2) **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
   - opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej,
   - umiejętnie wykorzystuje posiadaną wiedzę w ćwiczeniach praktycznych,
   - wykazuje dużą aktywność na lekcjach i w różnych formach zajęć pozalekcyjnych,
   - wskazuje powtórzenia, podobieństwa i różnice w słuchanych utworach,
   - definiuje budowę formalną ronda i wariacji,
   - wykazuje się podstawową wiedzą na temat twórczości i życia Stanisława Moniuszki,
   - gra na dzwonkach wybrane utwory poznane w ciągu roku posługując się zapisem nutowym,
   - śpiewa z pamięci poprawnie melodycznie, rytmicznie i dykcyjnie, z zalecaną interpretacją poznane w ciągu roku pieśni artystyczne i piosenki młodzieżowe (w tym obowiązkowo hymn Unii Europejskiej),

3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
   - opanował wiadomości określone w podstawie programowej,
   - poprawnie wykorzystuje zdobyte wiadomości w ćwiczeniach praktycznych,
   - bierze czynny udział w zajęciach lekcyjnych,
   - wymienia i rozróżnia instrumenty strunowe,
   - śpiewa piosenki z taktowaniem na 2, 3, 4,

- wyjaśnia znaczenie podstawowych symboli muzycznych zapisu nutowego i skrótów notacji muzycznej,

4) **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - częściowo opanował wiadomości zawarte w podstawie programowej,
   - potrafi wykonać, przy pomocy nauczyciela, niektóre zadania z zakresu śpiewu i gry, tworzenia i percepcji,
   - wykazuje małe zainteresowanie przedmiotem,
   - wykonuje proste ćwiczenia rytmiczne w metrum na 4 i 2,
   - rozpoznaje nazwy literowe i solmizacyjne nut na pięciolinii w obrębie oktawy razkreślnej i dwukreślnej wraz ze znakami chromatycznymi,
   - charakteryzuje polskie tańce narodowe,
5) **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
   - ma braki w opanowaniu minimum wiadomości określonych w podstawie programowej, ale nie przekreślają one możliwości zdobywania wiedzy i umiejętności w kolejnych etapach edukacji,
   - nie potrafi samodzielnie wykonać zadań w poszczególnych formach aktywności,
   - niechętnie uczestniczy w zajęciach,
   - wykonuje ćwiczenia kształcące aparat głosowy, słuch muzyczny, poczucie rytmu i dykcję,
6) **ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - nie opanował jakichkolwiek wiadomości i umiejętności zawartych w podstawie programowej,
   - posiada lekceważący stosunek do przedmiotu,
   - wykazuje całkowitą bierność na lekcjach.

MUZYKA – KLASA VI

1. Wymagania na poszczególne oceny:
   1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
      - spełnia warunki na ocenę bardzo dobrą,
      - potrafi bez pomocy nauczyciela zaśpiewać bezbłędnie pod względem muzycznym pieśni i piosenki jedno- i dwugłosowe, wykorzystując i prezentując swoje umiejętności na lekcjach, akademiach lub konkursach,
      - posiada obszerną wiedzę z historii i zasad muzyki, dzieląc się nią na lekcjach muzyki z innymi uczniami,
      - rozpoznaje utwory z poznanej literatury muzycznej (obowiązkowej i nieobowiązkowej),
      - rozpoznaje brzmienia instrumentów i rodzaje zespołów wykonawczych, wykorzystując i prezentując swoje umiejętności na lekcjach,
      - śpiewa poszerzony repertuar, wykorzystując i prezentując swoje umiejętności na lekcjach, akademiach lub konkursach,
   2) **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
      - opanował całą wiedzę z historii i zasad muzyki określoną podstawą programową,
      - zna muzykę ludową oraz podział Polski na regiony ludowe, rozpoznaje polskie tańce narodowe i zna ich charakterystyczne cechy,
      - rozpoznaje formy muzyczne poznane na lekcji i zna ich budowę (rondo, wariacje, formy polifoniczne i homofoniczne),

- rozpoznaje brzmienia wszystkich instrumentów dętych, zna ich budowę oraz sposób wydobywania dźwięku,
- zna budowę i skład orkiestry symfonicznej,
- rozpoznaje utwory literatury muzycznej poznanej na lekcji,
- potrafi bez pomocy nauczyciela zaśpiewać pod względem muzycznym pieśni jedno- i dwugłosowe,
- potrafi samodzielnie analizować słuchany utwór (charakter, elementy muzyczne),

3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
   - opanował w dobrym stopniu wiedzę z historii i zasad muzyki,
   - rozpoznaje muzykę ludową oraz polskie tańce narodowe, zna regiony ludowe w Polsce,
   - rozpoznaje niektóre utwory z literatury muzycznej omawianej na lekcjach,
   - rozpoznaje formy muzyczne (rondo, wariacje, formy polifoniczne i homofoniczne) oraz zna ich budowę,
   - wie, jakie grupy instrumentów występują w orkiestrze symfonicznej,
   - rozpoznaje brzmienia prawie wszystkich instrumentów dętych, zna ich budowę w stopniu dobrym oraz sposób wydobywania dźwięku i skrótów notacji muzycznej,
   - potrafi zaśpiewać poprawnie pod względem muzycznym pieśni i piosenki jednogłosowe ze znajomością tekstu na pamięć,
   - potrafi odczytać przy pomocy nut proste tematy rytmiczne, zagrać prosty akompaniament perkusyjny,
4) **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - częściowo opanował wiadomości zawarte w podstawie programowej,
   - opanował podstawowe wiadomości z historii (L. v. Beethoven, J. S. Bach, W. A. Mozart) i zasad muzyki (wartości nut, metrum, grupowanie w takty),
   - rozpoznaje brzmienia niektórych instrumentów dętych oraz zna sposób wydobywania dźwięku z instrumentów dętych,
   - rozpoznaje niektóre motywy muzyczne z twórczości kompozytorów poznanych na lekcjach,
   - potrafi przy pomocy nauczyciela zaśpiewać kilka prostych piosenek utrzymując tonację i rytm ze znajomością tekstu na pamięć,
   - potrafi wymienić i rozróżnić formy muzyczne (rondo, wariacje, formy polifoniczne i homofoniczne),
   - potrafi odtworzyć zapisany rytm,
5) **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
   - ma braki w opanowaniu podstawy programowej, ale nie przekreślają one możliwości zdobywania wiedzy i umiejętności w dalszych etapach edukacji,
   - opanował w ograniczonym zakresie wiedzę z historii muzyki (L. v. Beethoven, J. S. Bach, W. A. Mozart),
   - niechętnie uczestniczy w zajęciach,
   - potrafi z pomocą nauczyciela lub grupy zaśpiewać kilka łatwych piosenek i pieśni,
   - potrafi głosem powtórzyć kilka wzorów melodycznych,
   - potrafi odtworzyć rytm (powtórzyć),
6) **ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - nie opanował minimum wiadomości określonych w podstawie programowej,
   - nie potrafi nawet przy pomocy nauczyciela zaśpiewać żadnej piosenki,
   - nie opanował żadnych umiejętności muzycznych,

– wykazuje całkowitą bierność na lekcjach.

PLASTYKA – KLASA IV

Wymagania na poszczególne oceny:

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
- wykazuje szczególne zainteresowanie sztukami plastycznymi,
- uzasadnia swoje upodobania estetyczne,
- posiada wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza treści wymienione w programie nauczania,
- gromadzi dodatkowe wiadomości związane z plastyką,
- wykazuje znajomość literatury przedmiotu wykraczającej poza materiał omawiany na lekcji,
- bierze czynny udział w zajęciach plastycznych,
- wykorzystuje zdobytą wiedzę teoretyczną w pozalekcyjnych działaniach plastycznych,
- wykonuje prace dodatkowe będące uzupełnieniem poznanych treści,
- aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym szkoły (gazetki szkolne, dekoracje okolicznościowe),
- wzorowo prowadzi zeszyt przedmiotowy (nowatorska forma, wzbogacona materiałem ilustracyjnym i teoretycznym),
- przygotowuje się systematycznie do zajęć,
- utrzymuje wzorowy porządek na swoim stanowisku pracy, zarówno podczas działań plastycznych, jak i po ich zakończeniu,
- przestrzega zasad BHP podczas posługiwania się narzędziami.

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:
- wymienia nazwiska najwybitniejszych artystów polskich i zagranicznych (malarzy, rzeźbiarzy, architektów),
- zdobywa z różnych źródeł (Internet, lokalna prasa, dostępne książki),
- omawia rolę muzeów,
- opowiada o wybranej zabytkowej budowli i charakteryzuje jej funkcje,
- posługuje się w swoich wypowiedziach podstawowymi terminami z poszczególnych dziedzin sztuki,
- porównuje wybrane dzieła plastyczne pod kątem użytych w nich środków wyrazu plastycznego,
- analizuje wybrane wytwory wzornictwa przemysłowego i rzemiosła artystycznego pod kątem ich funkcjonalności i estetyki,
- omawia elementy dzieła plastycznego (kompozycja, światłocień, perspektywa, barwa) widoczne na wybranych fotografiach,
- potrafi właściwie wykorzystać zdobytą wiedzę teoretyczną we własnej twórczości,
- operuje sprawnie wybraną techniką plastyczną,
- wykonuje oryginalne i pomysłowe prace zgodne z podanym tematem,
- wybiera technikę odpowiednią dla najlepszego wyrażenia tematu i analizuje ją pod kątem uzyskanych efektów plastycznych,
- tworzy prace, ujawniając bogatą wyobraźnię i zręcznie wykorzystując możliwości wyrazu stwarzane przez różnorodne środki plastyczne oraz fakturę podłoża,
- posługuje się biegle poszczególnymi środkami wyrazu plastycznego,
- stosuje plamy walorowe w celu ukazania w rysunku światłocienia na przedmiotach,

- dokonuje ekspresji uczuć i nastrojów w pracy plastycznej za pomocą odpowiednio dobranych środków plastycznych,
- wykorzystuje umiejętnie różne rodzaje perspektywy w celu ukazania przestrzeni na płaszczyźnie,
- analizuje własną pracę pod kątem zastosowanych środków wyrazu plastycznego,
- bierze udział w konkursach plastycznych przeprowadzanych na terenie szkoły lub poza nią,
- prowadzi zeszyt przedmiotowy systematycznie i estetycznie,
- organizuje swoje miejsce pracy, przynosi na lekcję odpowiednie materiały i narzędzia,
- efektywnie wykorzystuje czas przeznaczony na działalność twórczą,
- utrzymuje w porządku swój warsztat pracy zarówno podczas działań plastycznych, jak i po ich zakończeniu,
- przestrzega zasad BHP podczas posługiwania się narzędziami.

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:
- określa rolę elementów plastycznych w swoim najbliższym otoczeniu,
- podaje nazwiska najwybitniejszych malarzy polskich i zagranicznych,
- charakteryzuje poszczególne dziedziny sztuki,
- tłumaczy znaczenie poznanych terminów plastycznych,
- omawia wpływ barw ciepłych i zimnych na samopoczucie człowieka,
- rozróżnia rodzaje malarstwa ze względu na przedstawianą tematykę (portret, pejzaż, martwa natura itp.),
- rozpoznaje jakimi narzędziami posłużył się twórca dzieła poznanego w postaci reprodukcji,
- stosuje elementy wiedzy teoretycznej w ćwiczeniach praktycznych,
- używa waloru w działaniach plastycznych odpowiedni do tematu i charakteru pracy,
- wyjaśnia w jaki sposób ukazać światłocień na rysunku,
- wymienia podobieństwa między techniką malarską a techniką fotograficzną,
- posługuje się właściwie przyborami i narzędziami plastycznymi,
- wykonuje prace plastyczne poprawne pod względem technicznym i estetycznym,
- dobiera narzędzia i podłoża w zależności od charakteru i tematu wykonywanej pracy,
- określa rolę środków wyrazu, które zastosował w pracy plastycznej,
- prowadzi systematycznie zeszyt przedmiotowy,
- organizuje poprawnie swoje miejsce pracy oraz przynosi na lekcję odpowiednie materiały i narzędzia,
- efektywnie wykorzystuje czas przeznaczony na działalność twórczą,
- utrzymuje w porządku swój warsztat pracy,
- przestrzega zasad BHP podczas posługiwania się narzędziami,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:
- określa rolę elementów plastycznych w swoim najbliższym otoczeniu,
- opisuje elementy działa plastycznego,
- tłumaczy znaczenie omówionych na lekcji terminów plastycznych,
- wymienia poznane podczas lekcji dziedziny sztuki,
- wyjaśnia najważniejsze podziały barw,
- rozpoznaje narzędzia pomocne w pracy rysownika, malarza, rzeźbiarza,
- omawia funkcje typowych narzędzi stosowanych w poszczególnych technikach,
- prowadzi zeszyt przedmiotowy,
- stosuje w działaniach plastycznych różne narzędzia i podłoża,
- stosuje się do zasad organizacji pracy,

– przynosi na lekcję odpowiednie materiały i narzędzia,
– prowadzi zeszyt przedmiotowy,
– aktywnie pracuje w grupie,
– utrzymuje w porządku swój warsztat pracy,
– przestrzega zasad BHP podczas posługiwania się narzędziami.

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który z pomocą nauczyciela:
– zna zasady zachowania się w muzeum,
– nazywa elementy dzieła plastycznego (linia, punkt, kontur, plama, walor barwa, światłocień, technika, faktura, kształt, kompozycja, perspektywa),
– wskazuje podstawowe środki wyrazu plastycznego znajdujące się w najbliższym otoczeniu i je opisuje,
– wymienia nazwy niektórych z poznanych dziedzin sztuki (np. rysunek, malarstwo, grafika, rzeźba, architektura),
– tłumaczy, czym zajmują się rysownik, malarz, grafik, rzeźbiarz i architekt,
– wskazuje różnice między rysunkiem a malarstwem,
– uzyskuje barwy pochodne, wykorzystując barwy podstawowe,
– wskazuje podstawowe narzędzia pracy plastyka i wykorzystuje je w minimalnym stopniu w swoich działaniach,
– podejmuje próby zastosowania elementów teorii w ćwiczeniach praktycznych,
– wykonuje zadania plastyczne o niewielkim stopniu trudności,
– utrzymuje w porządku swój warsztat pracy,
– stara się przestrzegać zasad BHP podczas posługiwania się narzędziami.

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
– nie panował wiadomości zawartych w podstawie programowej,
– nie wykazuje chęci zdobywania wiedzy,
– nie jest przygotowany do zajęć bieżących,
– nie posiada zeszytu przedmiotowego,
– nie wykonuje prac plastycznych.
– nie przestrzega zasad BHP.

PLASTYKA – KLASA V

1. Wymagania na poszczególne oceny:
   1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
      – opanował pełen zakres wiadomości i umiejętności objętych podstawą programową,
      – czynnie uczestniczy w zajęciach lekcyjnych,
      – biegle posługuje się zdobytymi umiejętnościami,
      – biegle posługuje się terminologią plastyczną,
      – biegle posługuje się wiadomościami na temat kontrastu,
      – umie nazwać i scharakteryzować podstawowe dziedziny sztuki: malarstwa, rzeźby, architektury, rysunku, grafiki artystycznej i użytkowej.
   2) **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
      – jest zawsze przygotowany do zajęć,
      – opanował zakres wiadomości i umiejętności zawartych w podstawie programowej z plastyki,
      – posiada umiejętność zastosowania wiedzy w swojej pracy twórczej,

– starannie wykonuje ćwiczenia plastyczne,
– biegle posługuje się technikami plastycznymi,
– umiejętnie posługuje się terminologią plastyczną,
– zna i stosuje zasady kompozycji jako układu elementów, kompozycja w naturze, kompozycja w przestrzeni,
– organizuje pracę poszczególnych osób w zadaniach zespołowych,
– samodzielnie zdobywa wiedzę z wykorzystaniem różnych mediów.

3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
– jest przygotowany do zajęć,
– opanował zakres wiadomości i umiejętności zawartych w podstawie programowej z plastyki,
– starannie i poprawnie wykonuje ćwiczenia,
– zna podstawowe terminy plastyczne,
– zna podstawowe cechy poznanych zabytków i dzieł sztuki pochodzących z rożnych epok,
– wykazuje aktywną postawę w pracach indywidualnych i grupowych.

4) **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
– jest tylko czasami pozytywnie przygotowany do zajęć,
– opanował podstawowe wiadomości, nie ma większych trudności z ich wykorzystaniem podczas tworzenia prac plastycznych,
– biernie uczestniczy w zajęciach,
– z trudnością uwzględnia i stosuje zasady kompozycji jako układu elementów, kompozycji w naturze, kompozycji w przestrzeni,
– rzadko uczestniczy w zajęciach grupowych.

5) **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
– jest sporadycznie przygotowany do zajęć,
– opanował zakres wiedzy i umiejętności na poziomie elementarnym,
– nie pracuje systematycznie i niechętnie podejmuje działania,
– niestarannie wykonuje prace plastyczne,
– posiada zeszyt przedmiotowy, ale nieuzupełniony.

6) **ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
– nie opanował materiału, nawet w stopniu elementarnym,
– nie wykazuje zainteresowania przedmiotem,
– nie jest przygotowany do zajęć bieżących,
– nie posiada zeszytu przedmiotowego,
– nie wykonuje prac plastycznych.

PLASTYKA – KLASA VI

1. Wymagania na poszczególne oceny:
   1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
      – opanował pełen zakres wiadomości i umiejętności objętych podstawą programową,
      – czynnie uczestniczy w zajęciach lekcyjnych,
      – biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami, wykazuje inwencję twórczą,
      – biegle posługuje się pojęciami i terminami plastycznymi,
      – umie nazwać i scharakteryzować poznane epoki i style w sztuce.
   2) **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
      – jest zawsze przygotowany do zajęć,

- opanował zakres wiedzy i umiejętności zawarty w podstawie programowej z plastyki,
- zna definicję perspektywy i jej rodzaje, potrafi zastosować je w praktyce,
- umie obserwować i zastosować problemy zmiany barwy pod wpływem światła i oddalania,
- rozróżnia dziedziny plastyki: architekturę, rzeźbę, malarstwo, sztuki użytkowe,
- zna rodzaje kompozycji: zamknięta i otwarta, statyczna i dynamiczna,
- wie, co to jest światłocień i walor,
- zna zasady rysowania w perspektywie zbieżnej z jednym i dwoma punktami zbiegu,
- wykazuje aktywną postawę w pracach indywidualnych i grupowych.

3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
   - jest przygotowany do zajęć,
   - opanował podstawowy zakres wiedzy i umiejętności zawarty w podstawie programowej z plastyki,
   - starannie i poprawnie wykonuje ćwiczenia,
   - stosuje zasady kompozycji i równowagi,
   - wyróżnia różnego rodzaju linie, zna ich możliwości,
   - zna podstawowe cechy charakterystyczne zabytków i dzieł sztuki pochodzących z różnych epok,
   - wykazuje aktywną postawę w pracach indywidualnych i grupowych.
4) **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - jest tylko czasami pozytywnie przygotowany do zajęć,
   - opanował podstawowe wiadomości, nie ma większych trudności z ich wykorzystaniem podczas tworzenia prac plastycznych,
   - biernie uczestniczy w zajęciach,
   - z trudnością uwzględnia i stosuje w pracach plastycznych perspektywę zbieżną i powietrzną,
   - ma kłopoty z zastosowaniem różnego rodzaju kompozycji i ich rozróżnieniem,
   - rzadko uczestniczy w zajęciach grupowych.
5) **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
   - jest sporadycznie przygotowany do zajęć,
   - opanował zakres wiedzy i umiejętności na poziomie elementarnym,
   - nie pracuje systematycznie i niechętnie podejmuje działania,
   - niestarannie wykonuje prace plastyczne,
   - nie zna zasad perspektywy zbieżnej,
   - posiada zeszyt przedmiotowy.
6) **ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - nie opanował materiału, nawet w stopniu elementarnym,
   - nie wykazuje zainteresowania przedmiotem,
   - nie jest przygotowany do zajęć bieżących,
   - nie posiada zeszytu przedmiotowego,
   - nie wykonuje prac plastycznych.

TECHNIKA – KLASA IV

- **Stopień celujący** otrzymuje uczeń, który pracuje systematycznie, wykonuje wszystkie zadania samodzielnie, a także starannie i poprawnie pod względem merytorycznym. Opanował wymaganą wiedzę i umiejętności, wykazuje się dużym zaangażowaniem na lekcji, a podczas wykonywania praktycznych zadań przestrzega zasad BHP, bezpiecznie posługuje się narzędziami i dba o właściwą organizację miejsca pracy.
- **Stopień bardzo dobry** przysługuje uczniowi, który pracuje systematycznie i z reguły samodzielnie oraz wykonuje zadania poprawnie pod względem merytorycznym. Ponadto odpowiednio organizuje swoje stanowisko pracy i zachowuje podstawowe zasady bezpieczeństwa.
- **Stopień dobry** uzyskuje uczeń, który na lekcjach korzysta z niewielkiej pomocy nauczyciela lub koleżanek i kolegów. W czasie wykonywania prac praktycznych właściwie dobiera narzędzia i utrzymuje porządek na swoim stanowisku.
- **Stopień dostateczny** przeznaczony jest dla ucznia, który pracuje systematycznie, ale podczas realizowania działań technicznych w dużej mierze korzysta z pomocy innych osób, a treści nauczania opanował na poziomie niższym niż dostateczny.
- **Stopień dopuszczający** otrzymuje uczeń, który z trudem wykonuje działania zaplanowane do zrealizowania podczas lekcji, ale podejmuje w tym kierunku starania. Na sprawdzianach osiąga wyniki poniżej oceny dostatecznej. Pracuje niesystematycznie, często jest nieprzygotowany do lekcji.
- **Stopień niedostateczny** uzyskuje uczeń, który nie zdobył wiadomości i umiejętności niezbędnych do dalszego kształcenia. W trakcie pracy na lekcji nie wykazuje zaangażowania, przeważnie jest nieprzygotowany do zajęć i lekceważy podstawowe obowiązki szkolne.

TECHNIKA - KLASA V

- **Stopień celujący** otrzymuje uczeń, który pracuje systematycznie, wykonuje wszystkie zadania samodzielnie, a także starannie i poprawnie pod względem merytorycznym. Opanował wymaganą wiedzę i umiejętności, wykazuje się dużym zaangażowaniem na lekcji, a podczas wykonywania praktycznych zadań przestrzega zasad BHP, bezpiecznie posługuje się narzędziami i dba o właściwą organizację miejsca pracy.
- **Stopień bardzo dobry** przysługuje uczniowi, który pracuje systematycznie i z reguły samodzielnie oraz wykonuje zadania poprawnie pod względem merytorycznym. Ponadto odpowiednio organizuje swoje stanowisko pracy i zachowuje podstawowe zasady bezpieczeństwa.
- **Stopień dobry** uzyskuje uczeń, który na lekcjach korzysta z niewielkiej pomocy nauczyciela lub koleżanek i kolegów. W czasie wykonywania prac praktycznych właściwie dobiera narzędzia i utrzymuje porządek na swoim stanowisku.
- **Stopień dostateczny** przeznaczony jest dla ucznia, który pracuje systematycznie, ale podczas realizowania działań technicznych w dużej mierze korzysta z pomocy innych osób, a treści nauczania opanował na poziomie niższym niż dostateczny.
- **Stopień dopuszczający** otrzymuje uczeń, który z trudem wykonuje działania zaplanowane do zrealizowania podczas lekcji, ale podejmuje w tym kierunku starania. Na sprawdzianach osiąga wyniki poniżej oceny dostatecznej. Pracuje niesystematycznie, często jest nieprzygotowany do lekcji.
- **Stopień niedostateczny** uzyskuje uczeń, który nie zdobył wiadomości i umiejętności niezbędnych do dalszego kształcenia. W trakcie pracy na lekcji nie wykazuje zaangażowania, przeważnie jest nieprzygotowany do zajęć i lekceważy podstawowe obowiązki szkolne.

TECHNIKA - KLASA VI

- **Stopień celujący** otrzymuje uczeń, który pracuje systematycznie, wykonuje wszystkie zadania samodzielnie, a także starannie i poprawnie pod względem merytorycznym. Opanował wymaganą wiedzę i umiejętności, wykazuje się dużym zaangażowaniem na lekcji, a podczas wykonywania praktycznych zadań przestrzega zasad BHP, bezpiecznie posługuje się narzędziami i dba o właściwą organizację miejsca pracy.
- **Stopień bardzo dobry** przysługuje uczniowi, który pracuje systematycznie i z reguły samodzielnie oraz wykonuje zadania poprawnie pod względem merytorycznym. Ponadto odpowiednio organizuje swoje stanowisko pracy i zachowuje podstawowe zasady bezpieczeństwa.
- **Stopień dobry** uzyskuje uczeń, który na lekcjach korzysta z niewielkiej pomocy nauczyciela lub koleżanek i kolegów. W czasie wykonywania prac praktycznych właściwie dobiera narzędzia i utrzymuje porządek na swoim stanowisku.
- **Stopień dostateczny** przeznaczony jest dla ucznia, który pracuje systematycznie, ale podczas realizowania działań technicznych w dużej mierze korzysta z pomocy innych osób, a treści nauczania opanował na poziomie niższym niż dostateczny.
- **Stopień dopuszczający** otrzymuje uczeń, który z trudem wykonuje działania zaplanowane do zrealizowania podczas lekcji, ale podejmuje w tym kierunku starania. Na sprawdzianach osiąga wyniki poniżej oceny dostatecznej. Pracuje niesystematycznie, często jest nieprzygotowany do lekcji.
- **Stopień niedostateczny** uzyskuje uczeń, który nie zdobył wiadomości i umiejętności niezbędnych do dalszego kształcenia. W trakcie pracy na lekcji nie wykazuje zaangażowania, przeważnie jest nieprzygotowany do zajęć i lekceważy podstawowe obowiązki szkolne.

WYCHOWANIE FIZYCZNE

1. OCENA CELUJĄCA

Ocenę celującą na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) Postawy (spełnia, co najmniej 5 kryteriów):

- jest zawsze przygotowany do zajęć wychowania fizycznego m.in. posiada odpowiedni strój sportowy,
- nie ćwiczy na lekcjach tylko z bardzo ważnych powodów zdrowotnych i rodzinnych lub osobistych,
- charakteryzuje się wysokim poziomem kultury osobistej,
- używa właściwych sformułowań ko kontaktach interpersonalnych,
- z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły,
-bardzo chętnie współpracuje z nauczycielem prowadzącym na rzecz kultury fizycznej w szkole
- reprezentuje szkołę w zawodach sportowych na poziomie powiatu, rejonu, województwa lub zawodach ogólnopolskich,
- uprawia dyscypliny lub konkurencje sportowe w innych klubach lub sekcjach sportowych,
- podejmuje dowolne formy aktywności fizycznej w czasie wolnym,

- weźmie udział w zawodach sportowych międzyszkolnych na różnym poziomie co najmniej 4 razy w roku, min. 2 razy w semestrze,

b) Aktywności w trakcje zajęć (spełnia, co najmniej 5 kryteriów):

- w sposób ponad bardzo dobry wykonuje wszystkie ćwiczenia w czasie lekcji,
- wzorowo pełni funkcje lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny,
- pokazuje demonstruje większość umiejętności ruchowych,
- prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące bardzo poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym,
- potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć,
- umie samodzielnie przygotować miejsce ćwiczeń,
- w sposób bezwzględny stosuje zasady bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego,
- poczuwa się do współodpowiedzialności za stan techniczny urządzeń, przyborów i obiektów sportowych szkoły,

c) Sprawności fizycznej (spełnia, co najmniej 5 kryteriów):

- zalicza wszystkie testy i próby sprawnościowe ujęte w programie nauczania,
- wykonuje określone próby sprawności fizycznej na ocenę celującą lub uzyskuje najlepsze wyniki w klasie lub szkole,
- poprawia rekordy szkoły w sprawdzianach lekkoatletycznych lub osiąga zbliżony wynik do aktualnego rekordu,
- samodzielnie zabiega o poprawę lub uzupełnienie próby sprawnościowej, w której nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych,
- uzyskuje bardzo znaczny postęp w kolejnych próbach sprawnościowych np. w ciągu roku szkolnego,
- podejmuje indywidualny program treningowy w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej,

d) Umiejętności ruchowych (spełnia, co najmniej 5 kryteriów):

- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych bez jakichkolwiek błędów technicznych lub taktycznych,
- ćwiczenia wykonuje zgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych,
- wykonanie zadania ruchowego przez ucznia może być zawsze przykładem i wzorem do naśladowania dla innych ćwiczących,
- potrafi wykonać ćwiczenie o znacznym stopniu trudności,
- wykonuje zadania ruchowe nie tylko efektownie, ale i efektywnie np.: rzuca do kosza, trafia do bramki,
- stosuje opanowanie umiejętności w czasie zawodów i rozgrywek sportowych,
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia w sposób znaczący wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli,

e) Wiadomości (spełnia, co najmniej 3 kryteria):

- zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę bardzo dobrą lub celującą
- stosuje wszystkie przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,
- posiada rozległa wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego,
- wykazuje się dużym zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w kraju i za granicą,

2. OCENA BARDZO DOBRA

Ocenę bardzo dobrą na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) Postawy (spełnia, co najmniej 4 kryteria):
- jest przygotowany do zajęć z wychowania fizycznego, m.in. posiada odpowiedni strój sportowy, ale sporadycznie nie bierze udziału w lekcjach z różnych powodów,
- nie ćwiczy na lekcjach tylko z ważnych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych,
-charakteryzuje się właściwym poziomem kultury osobistej,
- używa odpowiednich sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły,
- współpracuje z nauczycielem prowadzącym na propagowaniu kultury fizycznej w szkole,
- reprezentuje szkołę na zawodach na poziomie miejskim lub gminnym,
-niesystematycznie bierze udział w zajęciach sportowo-rekreacyjnych,
- niekiedy podejmuje indywidualne formy aktywności fizycznej w czasie wolnym,

b) **Aktywności w trakcie zajęć (spełnia, co najmniej 4 kryteria):**
- w sposób bardzo dobry wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji,
- bardzo dobrze pełni funkcję roli lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny, pokazuje i demonstruje niektóre umiejętności ruchowe,
- prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym,
- potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do fragmentu lekcji,
- umie za pomocą nauczyciele lub współćwiczących przygotować miejsce ćwiczeń,
- stosuje zasady bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego,
- stara się dbać o stan techniczny urządzeń, przyborów i obiektów sportowych,

c) Sprawności fizycznej (spełnia, co najmniej 4 kryteria):
- zalicza prawie wszystkie testy i próby sprawnościowe ujęte w programie nauczania,
- wykonuje określone próby sprawności fizycznej na ocenę bardzo dobra,
- poprawia własne rekordy w sprawdzianach lekkoatletycznych,
- poprawia lub uzupełnia próby sprawnościowe, w których nie mógł uczestniczyć z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych za namową nauczyciela,
- uzyskuje znaczny postęp w kolejnych próbach sprawnościowych np. w ciągu roku szkolnego,
- czasami podejmuje indywidualny program treningowy w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej,

d) Umiejętności ruchowych(spełnia, co najmniej 4 kryteria):
- zalicza wszystkie sprawdziany z umiejętności ruchowych z niewielkimi błędami technicznymi lub taktycznymi,
- ćwiczenia wykonuje zgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych,
- potrafi wykonać ćwiczenie o dużym stopniu trudności,
- wykonuje zadania ruchowe efektownie, ale nie zawsze efektywnie np. sporadycznie trafia do bramki czy nie zawsze trafia do kosza,
- stosuje opanowane umiejętności ruchowe w czasie gry właściwej w trakcie zajęć,
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli,

e) Wiadomości (spełnia, co najmniej 2 kryteria):
- zalicza sprawdziany pisemne lub testy na ocenę bardzo dobra lub dobrą,
- stosuje prawie wszystkie przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które
  były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,
- posiada bardzo dobra wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego,

- wykazuje się bardzo dobrym zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w kraju i za granicą,

3. OCENA DOBRA

Ocenę dobrą na pierwszy semestr lub na koniec roku otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) Postawy (spełnia, co najmniej trzy kryteria):

- jest przygotowany do zajęć wychowania fizycznego m.in. posiada odpowiedni strój sportowy,
  ale zdarza mu się nie brać udziału w lekcjach, z różnych powodów,
- nie ćwiczy na lekcjach tylko z ważnych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych,
-charakteryzuje się właściwym poziomem kultury osobistej,
- nie zawsze używa odpowiednich sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela i innych pracowników szkoły,
- sporadycznie współpracuje z nauczycielem wychowania fizycznego w celu propagowania kultury fizycznej w szkole,
-bierze udział w klasowych i szkolnych zawodach sportowych,
- nie uczęszcza na zajęcia sportowo-rekreacyjne,
- raczej nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym,

b) Aktywności w trakcie zajęć (spełnia, co najmniej 3 kryteria):

- w sposób dobry wykonuje większość ćwiczeń podczas zajęć,
- dobrze pełni funkcje lidera grupy ćwiczebnej,
- nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych,
- prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące w miarę poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym,
- potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć, ale często to przygotowanie wymaga dodatkowych uwag i poleceń nauczyciela,
- umie z pomocą nauczyciele lub współćwiczących przygotować miejsce ćwiczeń,
- nie zawsze stosuje zasady bezpiecznej organizacji zajęć,
- dba o stan techniczny urządzeń przyborów i obiektów sportowych, ale aktywność ta wymaga
  dodatkowej interwencji wychowawczej prowadzącego zajęcia,

c) Sprawności fizycznej (spełnia, co najmniej 3 kryteria):

- zalicza większość testów i prób sprawnościowych ujętych w programie nauczania
- wykonuje określone próby na ocenę dobrą,
- nie poprawia własnych rekordów w sprawdzianach lekkoatletycznych,
- poprawia lub uzupełnia próby sprawnościowe, w których nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych za wyraźną namową nauczyciela,
- uzyskuje niewielki postęp w kolejnych próbach sprawnościowych np. w ciągu roku szkolnego,
- raczej nie podejmuje określonego treningowego w celu poprawienia wyniku w danej próbie sprawności fizycznej,

d) Umiejętności ruchowych (spełnia, co najmniej 3 kryteria):

- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z niewielkimi błędami technicznymi lub taktycznymi,
- wykonuje ćwiczenia nie zawsze zgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych,
- potrafi wykonać ćwiczenia o przeciętnym stopniu trudności,
- wykonuje zadania ruchowe efektownie, ale zawsze mało efektywnie np. nie zawsze trafia do kosza czy celnie do bramki,

- nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry właściwej lub szkolnej,
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli,

e) Wiadomości (spełnia, co najmniej 1 kryterium):

- zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę dobrą,
- stosuje przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,
- posiada dobrą wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego,
- wykazuje się dobrym zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w kraju i za granicą,

4. OCENA DOSTATECZNA

Ocenę dostateczną na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) Postawy (spełnia, co najmniej dwa kryteria):

- jest przygotowany do zajęć wychowania fizycznego min. Posiada odpowiedni strój sportowy, ale często zdarza mu się nie brać udziału w lekcjach z różnych powodów,
- nie ćwiczy na lekcjach z błahych powodów osobistych zdrowotnych lub rodzinnych,
- charakteryzuje się przeciętnym poziomem kultury osobistej,
- często używa nieodpowiednich sformułowań w kontaktach w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela lub innych pracowników szkoły,
- nie współpracuje z nauczycielem wychowania fizycznego w celu rozpowszechniania kultury fizycznej w szkole,
- nie bierze udziału w klasowych i szkolnych rozgrywkach sportowych,
- nie uczęszcza na zajęcia sportowo-rekreacyjne,
- nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym,

b) Aktywności w trakcie zajęć (spełnia, co najmniej 2 kryteria):

- w sposób dostateczny wykonuje większość ćwiczeń w trakcie lekcji,
- nie pełni funkcji lidera grupy lub kapitana drużyny,
- nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych,
- nie potrafi przeprowadzić rozgrzewki lub ćwiczeń kształtujących poprawnie zgodnie merytorycznie i metodycznie,
- nie potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować wybranego fragmentu zajęć,
- umie z pomocą nauczyciela lub współćwiczących przygotować miejsce ćwiczeń,
- często nie stosuje zasad bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego,
- dba o stan techniczny urządzeń, przyborów i obiektów sportowych, ale aktywność ta wymaga
  często dodatkowej interwencji prowadzącego zajęcia,

c) Sprawności fizycznej (spełnia, co najmniej 2 kryteria):

- zalicza niektóre próby sprawnościowe i testy ujęte w programie nauczania,
- wykonuje określone próby sprawności na ocenę dostateczną,
- nie poprawia własnych rekordów w sprawdzianach lekkoatletycznych,
- nie poprawia lub nie uzupełnia prób sprawnościowych, w których nie uczestniczył z ważnych
  powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych,
- nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego,

- nigdy nie podejmuje indywidualnego programu treningowego w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności,

d) Umiejętności ruchowych (spełnia, co najmniej 2 kryteria):

- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z dużymi błędami technicznymi lub taktycznymi,
- wykonuje ćwiczenia prawie zawsze niezgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych,
- potrafi wykonać ćwiczenia o niskim stopniu trudności,
- wykonuje zadania ruchowe mało efektownie i zawsze mało efektywnie np., nie trafia celnie do kosza,
- nie potrafi wykorzystać poznanych umiejętności ruchowych (technicznych) podczas gry właściwej lub szkolnej,
- stopień opanowania umiejętności ruchowych nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach (rozgrywkach różnych szczebli),

e) Wiadomości (spełnia, co najmniej 1 kryterium):

- zalicza sprawdziany i testy na ocenę dostateczną,
- stosuje niektóre przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,
- posiada dostateczną wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego,
- wykazuje się przeciętnym zakresem nt. bieżących wydarzeń sportowych w środowisku lokalnym kraju,

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Ocenę dopuszczającą na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) Postawy (spełnia, co najmniej 1 kryterium):

- bardzo często jest nieprzygotowany do lekcji, zapomina stroju,
- bardzo często nie ćwiczy na lekcji z błahych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych,
- charakteryzuje się niskim poziomem kultury osobistej,
- bardzo często używa nieodpowiednich sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły,
- nie współpracuje z nauczycielami na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej,
- nie bierze udziału w klasowych i szkolnych zawodach sportowych,
- nie uczęszcza na zajęcia sportowo-rekreacyjne,
- nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności w czasie wolnym,

b) Aktywności w trakcie zajęć (spełnia, co najmniej jedno kryterium):

- w sposób nieudolny wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji,
- nie pełni funkcji lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny,
- nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych,
- nie potrafi przeprowadzać rozgrzewki lub ćwiczeń kształtujących poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym,
- nie potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć,
- umie z pomocą nauczyciela lub przy pomocy współćwiczącego przygotować miejsce ćwiczeń,
- bardzo często nie stosuje zasad bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego, a zachowanie ucznia może na lekcji może zagrażać z zdrowiu i życiu współćwiczących
- nie dba o stan technicznych urządzeń, przyborów i obiektów sportowych szkoły,

c) Sprawności fizycznej (spełnia, co najmniej 1 kryterium):

- zalicza tylko pojedyncze testy próby sprawnościowe ujęte w programie nauczania,
- wykonuje określone próby sprawności fizycznej na ocenę dopuszczającą,
- nie; poprawia własnych rekordów w sprawdzianach lekkoatletycznych,
- nie poprawia lub nie uzupełnia prób sprawnościowych, w których nie uczestniczył z ważnych
  powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych,
- nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego,
- nigdy nie podejmuje indywidualnego programu treningowego w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej,

d) Umiejętności ruchowych (spełnia, co najmniej 1 kryterium):

- sprawdziany umiejętności ruchowych, które zalicza (nie do każdego przystępuje) zalicza z rażącymi błędami technicznymi lub taktycznymi,
- wykonuje ćwiczenia zawsze niezgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych,
- potrafi wykonywać ćwiczenia o bardzo niskim stopniu trudności,
- wykonuje zadania ruchowe mało efektownie i zawsze mało efektywnie, np. nie trafia do bramki czy nie rzuca celnie do kosza,
- nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry właściwej lub szkolnej,
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli,

e) Wiadomości (spełnia, co najmniej 1 kryterium):

- zalicza sprawdziany pisemne lub testy na ocenę dopuszczającą,
- stosuje niektóre przepisy i zasady sportów indywidualnych lub zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,
- posiada niewielka wiedze na temat rozwoju fizycznego i motorycznego,
- wykazuje się niskim zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych środowisku lokalnym i kraju,

OCENA NIEDOSTATECZNA

Ocenę niedostateczną na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego, otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) Postawy:

- prawie zawsze jest nieprzygotowany do lekcji, zapomina stroju,
- bardzo często nie ćwiczy na lekcji z błahych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych,
- charakteryzuje się bardzo niskim poziomem kultury osobistej,
- zachowuje się wulgarnie do nauczyciela i innych pracowników szkoły,
- nie współpracuje z nauczycielami w celu rozpowszechniania kultury fizycznej w szkole i poza nią,
- nie bierze udziału w klasowych i szkolnych rozgrywkach lub zawodach sportowych,
- nie uczęszcza na zajęcia sportowo-rekreacyjne,
- nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym,

b) Aktywności w trakcie zajęć:

- w sposób bardzo nieudolny wykonuje większość ćwiczeń podczas zajęć,
- nie pełni funkcji lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny,
- nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych,
- nie potrafi przeprowadzić rozgrzewki lub ćwiczeń kształtujących poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym,

- nie potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć,
- nigdy nie przygotowuje miejsca ćwiczeń,
- nigdy nie stosuje zasad bezpiecznej organizacji wychowania fizycznego, a zachowanie ucznia na lekcji zawsze zagraża zdrowiu a nawet życiu współćwiczących,
- nie dba o stan techniczny urządzeń, przyborów i obiektów sportowych, a nawet często je niszczy i dewastuje,

c) Sprawności fizycznej:
- nie zalicza większości testów i prób sprawnościowych ujętych w programie nauczania,
- wykonuje określone próby sprawności fizycznej na ocenę dopuszczającą,
- nie poprawia własnych rekordów w sprawdzianach lekkoatletycznych,
- nie poprawia lub nie uzupełnia prób sprawnościowych, w których nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych,
- nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu całego roku szkolnego,
- nigdy nie podejmuje indywidualnego programu treningowego w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej,

d) Umiejętności ruchowych:
- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z bardzo rażącymi błędami technicznymi lub taktycznymi,
- wykonuje ćwiczenia zawsze niezgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych ,
- nie potrafi wykonywać ćwiczeń nawet o bardzo niskim stopniu trudności,
- wykonuje zadania ruchowe mało efektownie i zawsze mało efektywnie, np. nie trafia do bramki, nie rzuca celnie do kosza,
- nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry właściwej lub szkolnej,
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli,

e) Wiadomości (spełnia, co najmniej 1 kryterium);
- zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę niedostateczną,
- stosuje niektóre przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego,
- posiada niedostateczną wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego,
- wykazuje się niedostatecznym zakresem wiedzy nt, bieżących wydarzeń sportowych w środowisku lokalnym i kraju,

PIŁKA SIATKOWA

KLASA IV

1. Wymagania na poszczególne oceny:

1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który potrafi wykonać odbicie oburącz górne w przód i tył.

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który w sposób bardzo dobry opanował odbicie oburącz górne.

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który w sposób dobry opanował odbicie oburącz górne.

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który w sposób dostateczny opanował odbicie oburącz górne, potrafi przyjąć pozycję siatkarską górną i dolną.

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który potrafi przyjąć pozycję siatkarską górną i dolną.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował żadnych z powyższych umiejętności.

KLASA V
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który potrafi wykonać naprzemienne odbicia sposobem górnym i dolnym.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który w sposób bardzo dobry opanował odbicie sposobem górnym i dolnym.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który w sposób dobry opanował odbicie sposobem górnym i dolnym.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który w sposób dostateczny opanował odbicie sposobem górnym i dolnym.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który potrafi wykonać odbicia sposobem górnym, ma problemy z odbiciem sposobem dolnym.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował żadnych z powyższych umiejętności.

KLASA VI
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który potrafi wykonać zagrywkę sposobem tenisowym kierunkowo.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który w sposób bardzo dobry opanował zagrywkę sposobem tenisowym.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który w sposób dobry opanował zagrywkę sposobem tenisowym.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który w sposób dostateczny opanował zagrywkę sposobem tenisowym.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który nie potrafi wykonać zagrywki sposobem tenisowym, potrafi wykonać zagrywkę sposobem dolnym.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował żadnych z powyższych umiejętności.

GIMNASTYKA

KLASA IV
Nauka przewrotu w przód i w tył z przysiadu podpartego do przysiadu podpartego
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który dokładnie wykona przewroty bez pomocy nauczyciela.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który wykona przewroty, tempo przewrotu jest dobre.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który wykona przewroty w przód i w tył ze zbyt wolnym tempem.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który wykona przewroty i wymaga korekty nauczyciela.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykona przewroty na czubku głowy, nieprawidłowo ułoży dłonie podczas wykonywania przewrotu /w tym podparcie/,

z pomocą nauczyciela.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował techniki przewrotów mimo swoich możliwości.

KLASA V
Przewrót w przód z uniku podpartego z odbiciem jednonóż do przysiadu
Przewrót w tył do uniku podpartego
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który samodzielnie wykonuje przewroty zwracając uwagę na: prawidłowe odbicie, ułożenie głowy, tułowia.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który wykonuje przewrót w przód z błędami technicznymi, podparcie rękami w drugiej fazie przewrotu. W tył: przewrót w tył przez barki.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który nie wytrzymuje skulenia, brakuje amortyzacji rękami, pada na sztywne plecy. W tył: rozłączenie nóg podczas przewrotu.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który wykonuje przewroty z niemałymi trudnościami, wymaga korekty nauczyciela.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który nie wykona przewrotów bez pomocy, zbyt wolno przetacza się w tył, prostuje plecy w czasie przewrotu.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował techniki przewrotu, opóźnia oparcie rąk za głową, mało aktywnie opiera się na rękach, kończy przewroty na kolanach.

KLASA VI
Skok rozkroczny przez kozioł
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który samodzielnie wykonuje skok rozkroczny bez błędów technicznych.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który wykona samodzielnie skok i poprawnie się odbija.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który wykona skok, ale wymaga korekty nauczyciela i ląduje na usztywnione nogi.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który wykona skok przy pomocy nauczyciela, ugina nogi w stawach kolanowych.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykona skok przy pomocy nauczyciela, załamuje tułowie i brakuje wyprostu w momencie odbicia z rąk.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który wykona skok z trudnościami, przetrzymuje ręce na koźle, następuje zbyt wczesny rozkrok po odbiciu z odskoczni.

MINI PIŁKA KOSZYKOWA

KLASA IV
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który prawidłowo pod względem techniki, pewnie, dokładnie i w odpowiednim tempie wykona kozłowanie piłki w slalomie ze zmianą ręki, rzut do kosza z miejsca.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który prawidłowo pod względem techniki, pewnie, dokładnie i w bardzo dobrym tempie wykona: kozłowanie piłki w slalomie ze zmianą ręki, rzut do kosza z miejsca.

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który kozłuje piłkę w slalomie ze zmianą ręki w dobrym tempie, ale wzrok skierowany na piłkę, technika rzutu wymaga korekty nauczyciela.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który wykona poszczególne zadania z małymi błędami w wolnym tempie.
5) ocenę dopuszczający otrzymuje uczeń, który wykona poszczególne zadania z wieloma błędami po korekcie nauczyciela w wolnym tempie.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie wykona zadania i nie opanował techniki mimo swoich możliwości.

KLASA V
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który prawidłowo pod względem techniki, pewnie, dokładnie i w odpowiednim tempie wykona dwutakt po biegu z prawej i lewej strony.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który prawidłowo pod względem techniki, pewnie, dokładnie i w bardzo dobrym tempie wykona: dwutakt po biegu z prawej i lewej strony.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, którego technika wykonania wymaga korekty nauczyciela, zadania wykonuje w dobrym tempie.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który poprawnie wykona dwutakt z marszu.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykona dwutakt z marszu z wieloma błędami.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie wykona zadania i nie opanował techniki mimo swoich możliwości.

KLASA VI
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który prawidłowo pod względem techniki, pewnie, dokładnie i w odpowiednim tempie wykona kozłowanie piłki w slalomie zakończone rzutem do kosza z dwutaktu.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który prawidłowo pod względem techniki, pewnie, dokładnie i w bardzo dobrym tempie wykona kozłowanie piłki w slalomie zakończone rzutem do kosza z dwutaktu.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, którego technika wykonania wymaga korekty nauczyciela, zadania wykonuje w dobrym tempie, kozłowanie piłki w slalomie zakończone rzutem do kosza z dwutaktu.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który wykonuje poszczególne elementy techniki z błędami, zadania wykonuje w wolnym tempie.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje poszczególne elementy techniki z wieloma błędami po korekcie nauczyciela, zadania wykonuje w wolnym tempie, niedokładnie.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie wykona zadania i nie opanował techniki mimo swoich możliwości.

<u>LEKKOATLETYKA:</u>

KLASA IV
<u>Bieg na odcinku 60 m ze startu niskiego</u>
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym pokona

dystans i uzyska bardzo dobry czas.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który zna komendy do startu niskiego, potrafi wykonać prawidłowo start z pozycji niskiej i osiąga bardzo dobry czas biegu.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który zna komendy do startu niskiego, potrafi wykonać prawidłowo start z pozycji niskiej i osiąga dobry czas biegu.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który z pomocą nauczyciela potrafi wykonać start niski i osiąga przeciętny czas biegu.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje start niski z pomocą nauczyciela i przebiega dystans biegu.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

Rzut piłeczką palantową na odległość z miejsca

1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym wykonuję próbę i osiąga bardzo daleką odległość rzutu.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który wykonuje dobrze technicznie rzut piłeczką palantową z miejsca i osiąga daleką odległość, zna zasady pomiaru odległości.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który wykonuje poprawnie rzut piłeczką palantową z miejsca i osiąga daleką odległość.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który wykonuje poprawnie rzut piłeczką palantową z miejsca i osiąga przeciętną odległość.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który: wykonuje rzut piłeczką palantową z miejsca i osiąga małą odległość.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który: nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

Bieg na odcinku 600 m

1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który: wzorowo pod względem technicznym pokona dystans i uzyska bardzo dobry czas.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który zna komendy do startu wysokiego, potrafi wykonać prawidłowo start z pozycji wysokiej i osiąga bardzo dobry czas biegu.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który: zna komendy do startu wysokiego, potrafi wykonać prawidłowo start z pozycji niskiej i osiąga dobry czas biegu.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który z pomocą nauczyciela potrafi wykonać start wysoki i osiąga przeciętny czas biegu.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje start wysoki z pomocą nauczyciela i przebiega dystans biegu.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

Skok w dal - technika naturalna

1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym wykonuje próbę i osiąga bardzo daleką odległość skoku.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi wyznaczyć rozbieg do skoku w dal, poprawnie wykonuje skok w dal z rozbiegu techniką naturalną i osiąga daleką odległość.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który: potrafi wyznaczyć rozbieg do skoku w dal, poprawnie wykonuje skok w dal z rozbiegu techniką naturalną i osiąga przeciętną

odległość.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który poprawnie wykonuje skok w dal z rozbiegu techniką naturalną i osiąga przeciętną odległość.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje słabo technicznie skok w dal z rozbiegu techniką naturalną i osiąga małą odległość.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

KLASA V

Bieg na odcinku 60 m ze startu niskiego

1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym pokona dystans i uzyska bardzo dobry czas.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który zna komendy do startu niskiego, potrafi wykonać prawidłowo start z pozycji niskiej i osiąga bardzo dobry czas biegu.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który zna komendy do startu niskiego, potrafi wykonać prawidłowo start z pozycji niskiej i osiąga dobry czas biegu.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który z pomocą nauczyciela potrafi wykonać start niski i osiąga przeciętny czas biegu.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje start niski z pomocą nauczyciela i przebiega dystans biegu.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

Rzut piłeczką palantową na odległość z rozbiegu

1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym wykonuje próbę i osiąga bardzo daleką odległość rzutu.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który wykonuje dobrze technicznie rzut piłeczką palantową z rozbiegu i osiąga daleką odległość, zna zasady pomiaru odległości.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który wykonuje poprawnie rzut piłeczką palantową z rozbiegu i osiąga daleką odległość.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który wykonuje poprawnie rzut piłeczką palantową z rozbiegu i osiąga przeciętną odległość.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje rzut piłeczką palantową z miejsca i osiąga małą odległość.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

Bieg na odcinku 600 m

1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym pokona dystans i uzyska bardzo dobry czas.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który zna komendy do startu wysokiego, potrafi wykonać prawidłowo start z pozycji wysokiej i osiąga bardzo dobry czas biegu.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który zna komendy do startu wysokiego, potrafi wykonać prawidłowo start z pozycji niskiej i osiąga dobry czas biegu.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który z pomocą nauczyciela potrafi wykonać start wysoki i osiąga przeciętny czas biegu.

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje start wysoki z pomocą nauczyciela i przebiega dystans biegu.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

Skok w dal - technika naturalna
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym wykonuje próbę i osiąga bardzo daleką odległość skoku.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi wyznaczyć rozbieg do skoku w dal, poprawnie wykonuje skok w dal z rozbiegu techniką naturalną i osiąga daleką odległość.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi wyznaczyć rozbieg do skoku w dal, poprawnie wykonuje skok w dal z rozbiegu techniką naturalną i osiąga przeciętną odległość.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który poprawnie wykonuje skok w dal z rozbiegu techniką naturalną i osiąga przeciętną odległość.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje słabo technicznie skok w dal z rozbiegu techniką naturalną i osiąga małą odległość.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

Skok wzwyż techniką nożycową
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym wykonuje próbę i uzyskuje bardzo dobrą wysokość.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi wyznaczyć rozbieg do skoku wzwyż - wykonuje poprawnie technicznie skok wzwyż techniką nożycową i uzyskuje bardzo dobrą wysokość.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi wyznaczyć rozbieg do skoku wzwyż, wykonuje poprawnie skok wzwyż techniką nożycową z pomocą nauczyciela i uzyskuje dobrą wysokość.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który wykonuje poprawnie skok wzwyż techniką nożycową z pomocą nauczyciela i uzyskuje przeciętną wysokość.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje słabo technicznie skok w wzwyż i uzyskuje małą wysokość.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

KLASA VI
Bieg na odcinku 60 m ze startu niskiego
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym pokona dystans i uzyska bardzo dobry czas.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który zna komendy do startu niskiego, potrafi wykonać prawidłowo start z pozycji niskiej i osiąga bardzo dobry czas biegu.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który zna komendy do startu niskiego, potrafi wykonać prawidłowo start z pozycji niskiej i osiąga dobry czas biegu.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który z pomocą nauczyciela potrafi wykonać start niski i osiąga przeciętny czas biegu.

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje start niski z pomocą nauczyciela i przebiega dystans biegu.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

Rzut piłeczką palantową na odległość z rozbiegu
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym wykonuje próbę i osiąga bardzo daleką odległość rzutu.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który wykonuje dobrze technicznie rzut piłeczką palantową z rozbiegu i osiąga daleką odległość, zna zasady pomiaru odległości.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który wykonuje poprawnie rzut piłeczką palantową z rozbiegu i osiąga daleką odległość.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który wykonuje poprawnie rzut piłeczką palantową z rozbiegu i osiąga przeciętną odległość.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje rzut piłeczką palantową z miejsca i osiąga małą odległość.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

Bieg na odcinku 1000 m (chłopcy), 600 m (dziewczęta)
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym pokona dystans i uzyska bardzo dobry czas.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który zna komendy do startu wysokiego, potrafi wykonać prawidłowo start z pozycji wysokiej i osiąga bardzo dobry czas biegu.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który zna komendy do startu wysokiego, potrafi wykonać prawidłowo start z pozycji niskiej i osiąga dobry czas biegu.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który z pomocą nauczyciela potrafi wykonać start wysoki i osiąga przeciętny czas biegu.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje start wysoki z pomocą nauczyciela i przebiega dystans biegu.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

Skok w dal - technika naturalna
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym wykonuje próbę i osiąga bardzo daleką odległość skoku.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi wyznaczyć rozbieg do skoku w dal, poprawnie wykonuje skok w dal z rozbiegu techniką naturalną i osiąga daleką odległość.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi wyznaczyć rozbieg do skoku w dal, poprawnie wykonuje skok w dal z rozbiegu techniką naturalną i osiąga przeciętną odległość.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który poprawnie wykonuje skok w dal z rozbiegu techniką naturalną i osiąga przeciętną odległość.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje słabo technicznie skok w dal z rozbiegu techniką naturalną i osiąga małą odległość.

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

Skok wzwyż techniką nożycową
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wzorowo pod względem technicznym wykonuję próbę i uzyskuje bardzo dobrą wysokość.
2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi wyznaczyć rozbieg do skoku wzwyż, wykonuje poprawnie technicznie skok wzwyż techniką nożycową i uzyskuje bardzo dobrą wysokość.
3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi wyznaczyć rozbieg do skoku wzwyż, wykonuje poprawnie skok wzwyż techniką nożycową z pomocą nauczyciela i uzyskuje dobrą wysokość.
4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który wykonuje poprawnie skok wzwyż techniką nożycową z pomocą nauczyciela i uzyskuje przeciętną wysokość.
5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który wykonuje słabo technicznie skok w wzwyż i uzyskuje małą wysokość.
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie przystępuje lub nie kończy prób mimo możliwości.

MINI PIŁKA NOŻNA

KLASA IV
Prowadzenie piłki między pięcioma tyczkami po prostej (tyczki w odległości 1,5 m).
Uderzenie i przyjęcie piłki wewnętrzną częścią stopy.
Strzał piłką do bramki.
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który potrafi:
- poprawnie technicznie prowadzić piłkę nogą będącą dalej od chorągiewki,
- uderzyć i przyjąć piłkę dowolną nogą,
- po nadbiegnięciu z piłką wykonać celny strzał na bramkę lewą nogą i prawą nogą,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi:
- prowadzić piłkę dowolną nogą,
- poprawnie uderzyć i przyjąć piłkę prawą lub lewą nogą,
- po nadbiegnięciu z piłką wykonać strzał na bramkę lewą nogą lub prawą nogą,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi:
- prowadzić piłkę dowolną nogą z niewielkimi błędami technicznymi,
- przyjąć lub uderzyć piłkę dowolną nogą,
- po nadbiegnięciu z piłką wykonać strzał na bramkę lewą lub prawą nogą, strzał jest niecelny,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który potrafi:
- prowadzić piłkę dowolną nogą, lecz występują przy tym liczne błędy techniczne,
- przyjąć pozycję do przyjęcia piłki lub uderzenia piłki, lecz nie potrafi celnie i bezbłędnie wykonać zadania,
- po nadbiegnięciu z piłką próbuje wykonać strzał do bramki,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który potrafi:
- pokonać wyznaczony slalom, z licznymi błędami technicznymi,
- przyjąć pozycję do uderzenia lub przyjęcia piłki, lecz nie potrafi poprawnie

- wykonać polecenia,
- strzelić z miejsca

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie potrafi pokonać slalomu, nie panuje nad piłką,
- nie zna pozycji wyjściowej do przyjęcia piłki, uderzenia piłki,
- nie potrafi celnie uderzyć piłki do bramki.

KLASA V

Zwód pojedynczy z piłką:
Uderzenie piłki prostym podbiciem
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który potrafi:
- wykonać zwód pojedynczy zakończony strzałem,
- uderzyć piłkę prostym podbiciem prawą i lewą nogą po podaniu od partnera,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi:
- wykonać zwód pojedynczy poprawną techniką,
- uderzyć piłkę prostym podbiciem prawą i lewą nogą z piłki stojącej,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi:
- wykonać zwód pojedynczy z niewielkimi błędami technicznymi,
- uderzyć piłkę prostym podbiciem prawą lub lewą nogą z piłki stojącej,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który potrafi:
- wykonać zwód pojedynczy bez piłki,
- uderzyć piłkę prostym podbiciem dopuszczając się przy tym błędów technicznych,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który potrafi:
- wykonać zwód bez piłki, ale nie robi tego technicznie,
- próbuje uderzyć piłkę prostym podbiciem,

6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- nie potrafi zaprezentować dowolnego zwodu,
- nie umie uderzyć piłki prostym podbiciem.

KLASA VI

Podania poprzeczne wewnętrzną częścią stopy w ruchu.
Uderzenie piłki wewnętrznym podbiciem.
Strzał piłką do bramki głową po podaniu.
1. Wymagania na poszczególne oceny:
1) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który potrafi:
- wykonać podanie bez przyjęcia,
- zastosować poprawną technikę wykonania, celność,
- wykonać strzał do bramki głową po podaniu w ruchu,

2) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi:
- wykonać podanie z przyjęciem,
- zastosować poprawną technikę wykonania,
- wykonać strzał do bramki głową po podaniu w miejscu,

3) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który potrafi:
- wykonać podanie z przyjęciem, występują błędy w technice,
- uderzyć piłkę wewnętrznym podbiciem, występują błędy w technice,
- wykonać strzał do bramki głową po podaniu piłki przez nauczyciela,

4) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który potrafi:

- wykonać dowolne podanie piłki,
- dowolnie uderzyć piłkę,
- wykonać strzał do bramki głową, niecelny,

5) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który potrafi:
   - ustawić się prawidłowo do wykonania podania,
   - przyjąć pozycję wyjściową do uderzenia piłki,
   - przyjąć pozycję wyjściową do strzału piłki głową,
6) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
   - nie potrafi ustawić się prawidłowo do wykonania podania, nie umie podać piłki,
   - nie opanował uderzeń piłki stopą,
   - nie potrafi ustawić się do uderzenia piłki głową.

RELIGIA - KLASA IV

Wymagania na poszczególne oceny:

1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
   - biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych, potrafi zastosować je we własnym życiu, jest świadkiem wiary,
   - wyróżnia się aktywnością w grupie katechetycznej,
   - twórczo rozwija własne uzdolnienia oraz dba o własną formację religijną.
2) **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
   - jest zdyscyplinowany, posiada uzupełniony zeszyt, potrafi samodzielnie objaśnić i powiązać w całość wiadomości z programu nauczania, posiada biegłą znajomość „Małego katechizmu", bierze czynny udział w katechezie,
   - sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami,
   - chętnie i regularnie uczestniczy w katechezie,
   - zachowuje szacunek dla „świętych" przedmiotów, miejsc i znaków religijnych,
3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
   - posiada uzupełniony zeszyt, potrafi odpowiedzieć samodzielnie na wszystkie pytania związane z tematem katechezy, posiada znajomość „Małego katechizmu", przejawia aktywność na zajęciach,
   - opanował wiadomości i umiejętności, które pozwalają na zrozumienie większości relacji między elementami wiedzy religijnej,
   - zna podstawowe modlitwy i prawdy wiary, rozumie je oraz umie wyjaśnić, czym jest chrześcijaństwo w życiu codziennym,
   - uzyskuje stałe, dobre postępy w nauce,
   - zachowuje szacunek dla „świętych" przedmiotów, uczestniczy w rekolekcjach szkolnych.
4) **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - opanował wiadomości i umiejętności, umożliwiające zdobywanie dalszej wiedzy,
   - dysponuje przeciętną wiedzą w zakresie materiału przewidzianego programem, w jego wiadomościach są luki,
   - nie wykazuje większego zainteresowania przedmiotem,
   - nieregularnie uczęszcza na katechezę.
5) **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
   - jest obecny na lekcji, słucha, nie przeszkadza w prowadzeniu lekcji,

- zdobyte przez niego wiadomości są niewystarczające do uzyskania ogólnej wiedzy religijnej,
- proste zadania o niewielkim stopniu trudności rozwiązuje przy pomocy katechety,
- niechętnie bierze udział w katechezie.

6) **ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - nie opanował podstawowych pojęć religijnych,
   - nie wykazuje się znajomością pacierza,
   - lekceważy przedmiot,
   - wyraża lekceważący stosunek do wartości religijnych,
   - opuszcza lekcje religii,
   - nie przejawia religijnego wymiaru własnego życia.

RELIGIA - KLASA V

Wymagania na poszczególne oceny:

1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
   - biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych, potrafi zastosować je we własnym życiu, jest świadkiem wiary,
   - wyróżnia się aktywnością w grupie katechetycznej,
   - potrafi zastosować zdobyte wiadomości i umiejętności w nowych sytuacjach,
   - potrafi bronić własnego stanowiska,
   - twórczo rozwija własne uzdolnienia oraz dba o własną formację religijną,
   - bierze czynny udział w życiu swojej parafii.
2) **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
   - jest zdyscyplinowany, posiada uzupełniony zeszyt, potrafi samodzielnie objaśnić i powiązać w całość wiadomości z programu nauczania, posiada biegłą znajomość „Małego katechizmu", bierze czynny udział w katechezie,
   - sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami,
   - chętnie i regularnie uczestniczy w katechezie,
   - chętnie uczestniczy w życiu parafii,
   - zachowuje szacunek dla „świętych" przedmiotów, miejsc i znaków religijnych.
3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
   - posiada uzupełniony zeszyt, potrafi odpowiedzieć samodzielnie na wszystkie pytania związane z tematem katechezy, posiada znajomość „Małego katechizmu", przejawia aktywność na zajęciach,
   - opanował wiadomości i umiejętności, które pozwalają mu na zrozumienie większości relacji między elementami wiedzy religijnej,
   - zna podstawowe modlitwy i prawdy wiary, rozumie je oraz umie wyjaśnić, czym jest chrześcijaństwo w życiu codziennym,
   - uzyskuje stałe, dobre postępy w nauce,
   - zachowuje szacunek dla „świętych" przedmiotów, uczestniczy w rekolekcjach szkolnych,
   - nie zawsze potrafi współdziałać w grupie podczas wykonywania powierzonych mu zadań.
4) **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - opanował wiadomości i umiejętności umożliwiające zdobywanie dalszej wiedzy,

- dysponuje przeciętną wiedzą w zakresie materiału przewidzianego programem, w jego wiadomościach są luki,
- nie wykazuje większego zainteresowania przedmiotem,
- nieregularnie uczęszcza na katechezę.

5) **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
   - jest obecny na lekcji, słucha, nie przeszkadza w prowadzeniu lekcji,
   - zdobyte wiadomości są niewystarczające na uzyskanie przez ucznia ogólnej wiedzy religijnej,
   - proste zadania o niewielkim stopniu trudności rozwiązuje przy pomocy katechety,
   - niechętnie bierze udział w katechezie,
   - popełnia liczne błędy w zakresie wiedzy merytorycznej.
6) **ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - nie opanował podstawowych pojęć religijnych,
   - nie wykazuje się znajomością pacierza,
   - lekceważy przedmiot,
   - wyraża lekceważący stosunek do wartości religijnych,
   - opuszcza lekcje religii,
   - nie przejawia religijnego wymiaru własnego życia,
   - nie nosi zeszytu.

RELIGIA - KLASA VI

Wymagania na poszczególne oceny:

1) **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który:
   - biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych, potrafi zastosować je we własnym życiu, jest świadkiem wiary,
   - wyróżnia się aktywnością w grupie katechetycznej,
   - twórczo rozwija własne uzdolnienia oraz dba o własną formację religijną,
   - wykonuje prace dodatkowe,
   - bierze udział w konkursach.
2) **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
   - jest zdyscyplinowany, posiada uzupełniony zeszyt, potrafi samodzielnie objaśnić i powiązać w całość wiadomości z programu nauczania, posiada biegłą znajomość „Małego katechizmu", bierze czynny udział w katechezie,
   - sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami,
   - wykonuje prace dodatkowe powierzone mu przez nauczyciela,
   - chętnie i regularnie uczestniczy w katechezie,
   - zachowuje szacunek dla „świętych" przedmiotów, miejsc i znaków religijnych.
3) **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który:
   - posiada uzupełniony zeszyt, potrafi odpowiedzieć samodzielnie na wszystkie pytania związane z tematem katechezy, posiada znajomość „Małego katechizmu", przejawia aktywność na zajęciach,
   - opanował wiadomości i umiejętności, które pozwalają na zrozumienie większości relacji między elementami wiedzy religijnej,
   - zna podstawowe modlitwy i prawdy wiary, rozumie je oraz umie wyjaśnić, czym jest chrześcijaństwo w życiu codziennym,

- uzyskuje stałe, dobre postępy w nauce,
- zachowuje szacunek dla „świętych” przedmiotów, uczestniczy w rekolekcjach szkolnych.

4) **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - opanował wiadomości i umiejętności umożliwiające zdobywanie dalszej wiedzy,
   - dysponuje przeciętną wiedzą w zakresie materiału przewidzianego programem, w jego wiadomościach są luki,
   - nie wykazuje większego zainteresowania przedmiotem,
   - nieregularnie uczęszcza na katechezę.
5) **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
   - jest obecny na lekcji, słucha, nie przeszkadza w prowadzeniu lekcji,
   - zdobyte wiadomości są niewystarczające na uzyskanie przez ucznia ogólnej wiedzy religijnej,
   - proste zadania o niewielkim stopniu trudności rozwiązuje przy pomocy katechety,
   - niechętnie bierze udział w katechezie,
   - popełnia liczne błędy w zakresie wiedzy merytorycznej.
6) **ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
   - nie opanował podstawowych pojęć religijnych,
   - nie wykazuje się znajomością pacierza,
   - lekceważy przedmiot,
   - wyraża lekceważący stosunek do wartości religijnych,
   - opuszcza lekcje religii,
   - nie przejawia religijnego wymiaru własnego życia.